

Səməndər MƏMMƏDOV

KİŞİLƏR ÖLMÜR

BAKİ – 2022

Nəşrə hazırlayanı və redaktoru:
Musa NƏBİOĞLU
Əməkdar mədəniyyət işçisi

Səməndər Məmmədov. **Kişilər ölmür.** “Bakı Mətbəəsi” ASC.
Bakı, 2022. 368 səh.

Kitabda müəllifin respublikamızın görkəmli ictimai-siyasi xadimləri, elm və sənət adamları, qabaqcıl təhsil işçiləri haqqında yazdığı очерklər, müxtəlif mövzularda yazdığı şeirlər toplanıb. Oxucular eyni zamanda burada S.Məmmədovun anadan olmasının 60 və 65 illik yubileyləri ərəfəsində ona ünvanlanmış təbriklər, ürək sözləri və ithaf olunmuş şeirlərlə də tanış ola biləcəklər.

030

----- qrifli nəşr
15022022

© S.MƏMMƏDOV, 2022

DÜNYA BİZİM OLACAQ

*...Türkə səcdə, türkə təzim olacaq,
Əzəl-axır, dünya bizim olacaq...*

Zəlimxan Yaqub

...Allahın sevdiyi və qoruduğu millətlər var. Və Allahın sevdiyi və qoruduğu millətləri bir kimsə Yer üzündən silə bilməz. Çünki Allah seçdiyi və sevdiyi milləti elə-belə bağrına basmır. Onun ədalətini, onun böyüklüyünü, onun Allah sevgisini duyur və buna görə də həmişə kölgəsi o millətin, o xalqın üstündə olur...

Türk hara addım atıbsa, hara qədəm qoyubsa, orda Günəş doğub, işıq olub, çörək olub və ən nəhayət haqq-ədalət olub. Hətta türk fəth etdiyi ölkələrin tarixinə, mədəniyyətinə, adət-ənənəsinə, elinə-obasına çox böyük məhəbbətlə, istəklə yanaşıb. Heç kimin haqqı, heç kimin mənafeyi tapdanmayıb, əksinə fəth olunmuş ölkələr “Qurani-Kərimin” ayələri ilə idarə olunub. Təbii ki, bunu həmin ölkələrin insanları daha yaxşı görüblər və biliblər. Onlar görüb və biliblər ki, türkün qılınıcı nə qədər iti olsa da, o qılınıc məzlumun yox, zalımın başını kəsib. Və bir də o millətlər görüb ki, türkün ürəyi adi ürək deyil və bu ürək dünya boydadır. Və bu ürəkdən o xalqlara da həmişə sevgi, məhəbbət, istək düşüb...

...Bir çox millətlər elə düşünüblər ki, Osmanlı imperiyası 600 illik yüksəlişdən sonra süqut edirsə, deməli, hər şey bitib. Amma heç də hər şey bitmədi. Avropalıların kələyinə, hiyləsinə baxmayaraq, Mustafa Kamal Atatürk yenidən Türkiyənin bütövlüyünü, böyüklüyünü və möhtəşəmliyini qorumağı bacardı. O dövlətin, o ölkənin dirçəlib ayağa qalxmasında Azərbaycan türkləri də sinələrini qabağa verdilər, əllərinə qılınıc götürüb Çanaqqala döyüşündə ölüm-

dirim mübarizəsinə atıldılar. Ölmədilər, əksinə öldürdülər və böyük Türkiyənin dövlətçiliyini və bütövlüyünü qorudular. Şəhid olsalar da, qanları ilə düşmən qarşısında sipər çəkdilər və düşməyə bir daha sübut elədilər ki, türk ölər, ancaq torpağının və ölkəsinin bir qarışını kiməsə verməz.

Böyük Mustafa Kamal Atatürk deyib: “Azərbaycanın sevinci bizim sevincimiz, Azərbaycanın kədəri bizim kəderimizdir”. Və biz millət olaraq həmişə göydə Allahın, yerdə də türk dövlətinin və türk xalqının bizim arxamızda durduğunu görmüşük... Biz görmüşük ki, Nuru Paşanın rəhbərliyi ilə türk ordusu Bakıya gələrək bolşevik və erməni silahlılarından insanları necə xilas edib... Biz görmüşük ki, o ordu Şamaxıya, Gəncəyə gedib və onlardan pənah istəyən türk qardaşlarını ölümdən qurtarıb... Biz görmüşük ki, türk əsgəri şəhid olub, Azərbaycan türkünün yağı düşməndən qurtarmağı bacarıb...

Ulu Öndər Heydər Əliyevin isə bir fikri bu qardaşlığı daha da gücləndirib: «Türkiyə ilə Azərbaycan bir millət, iki dövlətdir». Və bu bir millət, iki dövlət uzun illərdir bir-birinə arxa durub, söykək olub. Birinin ayağına daş dəyəndə, o birisinin sanki ürəyinə toxunub. Belə bir fikir də səslənir ki: «Türkün türkdən başqa dostu yoxdur». Ola bilər dost olsun, amma türk qədər bir-birinə yanan, bir-birinin ağır günündə çiyinini yükün altına verən, bir-birinə qardaş deyib sarmaşan ikinci bir yaxınımız yoxdur. Və bu mehribanlığı, bu sevgini, bu ululuğu Allah-Təala hər iki millətə və dövlətə çox görməsin.

Biz dəfələrlə Türkiyədə olmuşuq, ordaki qardaşlarımızla səmim söhbətlər eləmişik. Həmişə də deyiblər ki, haçan müharibə etsəniz, Qarabağı azad etmək istəsəniz, biz sizin yanınızda olacağıq. Bunu bizə sadə insanlar deyiblər, özü də indi yox ha, 2015-ci ildə İstanbulda. Bax, onda bizim ürəyimiz dağ boyda olurdu. Sevinirdik ki, böyük qardaşımız Türkiyə bizə arxadır və dayaqdır. Biz bu dayağı 2020-ci ilin sentyabrın 27-dən noyabrın 10-a qədər İkinci Qarabağ savaşında gedən döyüşdə və mücadilədə gördük. Biz gördük ki, Türkiyənin Cümhur başkanı Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycan

Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin yanındadır... Biz gördük ki, böyük türk lideri Qarabağ savaşında ermənilərə kömək etmək istəyən ölkələrə barmaq silkələdi... Biz gördük ki, Rəcəb Tayyib Ər-doğan müharibənin ilk günündən qələbə gününədək Prezidentimizin, xalqımızın, dövlətimizin yanında oldu.

Kimin ürəyi partlayır partlasın, bu gün Türkiyənin Cümhurbaşkanı Rəcəb Tayyib Ərdoğan dünya siyasətinin bir nömrəli lideridir. Onunla həm Amerikanın, həm Rusiyanın, həm də Fransanın rəh-bərləri razılaşmağa məcburdular. Çünki türk liderinin tutduğu yol haqqın, ədalətin və sülhün təntənəsidir. Biz bu təntənəni zaman-za-man görmüşük, bu gün də görürük və sabah da görəcəyik.

Bayaq dedim axı, biz bir-birimizə ürək qədər, qəlb qədər yaxınıq. Çünki bizim Türkiyə ilə canımız birdir, qanımız birdir, qəlbimiz də birdir. Canı, qanı, qəlbi bir olan ölkəni Allahdan başqa heç kəs ayıra bilməz.

Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycana səfəri, Füzuliyə getməsi, ordan Şuşanı ziyarət etməsi çox böyük tarixi hadisədir. Bu elə bir hadisə deyil, bu unikal və oxşarı olmayan müasir tarixdir. Türk dünyasının müasir tarixi isə Cümhurbaşkanı Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən yazılır. Hər iki dövlət başçısının Şuşaya səfəri dünya siyasi tarixində yeni bir səhifə açıb. O səhifə ki, bir çox ölkələrin və dövlətlərin kürkünə birə salıb. Şuşa bəyannaməsi o deməkdir ki, Türkiyə Azərbaycanın müttəfiqidir və bu müttəfiklik hardasa 100 il bundan əvvəl imzalanmış Qars müqaviləsinin yeni bir mərhələsidir. Bu müqavilə bir daha zəngin və keçmiş tarixə malik olan Türkiyə və Azərbaycanı yenidən birləşdirir. Dünyaya bu müqavilə ilə yeni bir pəncərə açır. O pəncərə bəşəriyyətə, dünyaya, Cənubi Qafqaza və türk aləminə təmiz bir hava gətirəcək. Və bu təmiz hava ermənilər tərəfindən uzun illər murdarlanmış yolların və infrastrukturların açılmasına, inkişafına xidmət edəcək. Düzdü, bəzi ölkələr Şuşa

bəyannaməsindən narahatdılar. Amma Şuşa bəyannaməsi o narahat olan ölkələrə də iqtisadi və sosial cəhətdən mənfəət gətirə bilər. Sadəcə olaraq hər şeyə təmiz ürəklə, təmiz qəlblə yanaşılsa, bu addımla 6 ölkənin hər biri yüksək səviyyədə iqtisadiyyatını qura bilər.

Türk dünyada doğan bir günəşdir. Bu günəşin istisi tək türk xalqları və türk dövlətlərini isindirmir. Bu günəşin istisi dünyamıza hərərət, sevgi və məhəbbət gətirir. Böyük rus yazıçısı Dostoyevski yazır ki, dünyanı gözəllik xilas edəcək. Bəli, dünyanı türkün zəkası, ağılı, və eləcə də çox güclü iqtisadiyyatı bu bələlardan qurtaracaq. Hər bir ölkə düşünməlidir ki, göydə doğan Günəş hamı üçündür. Və hamı üçün olan Günəş bu gün Türkiyədən doğur. Türkiyədən doğan Günəş tək türk dünyasını deyil, bütün dünyamızı nura boyayacaq.

Biz Türkiyədə olanda ordakı qardaş sevgisini həmişə hiss etmişik, duymuşuq. İstanbulda bir restoranın sahibi vardı. Bizim Azərbaycan türkü olduğumuzu bilib, stolumuzun arxasında əyləşdi. Sonra da dedi ki, mənim anne babam Şuşadandır. Şuşanı görmək istəyi-rəm. Həmin türkün tək İstanbulda deyil, Amerikada, Almaniya və Avropa ölkələrində çoxlu sayda restoran şəbəkələri var. Hesabı ödəmək istədik, pulu götürmədilər. Dedilər ki, abimiz buyurub ki, azər-baycanlı qardaşlarımızdan pul almayaq. İnad elədik. Sonra isə resto-ranın sahibi özü gəldi və bizi qucaqlayıb öpdü. Dedi ki, mən sizə hər gün burda ziyafət verəcəm, arabaya ehtiyacınız olsa 15 avtomobilim var, hansını istəsəniz verə bilərəm. Təbii ki, bu böyük ürəyə görə, biz ona çox sağ ol dedik. Ancaq telefonla tez-tez bizə zəng edirdi. Biz də bir bəhanə ilə sovuşurduq. Axırda özü otelə gəldi. Bizi gö-türüb apardı İstanbuldakı başqa bir restoranına. Özü süfrənin arxa-sında əyləşdi, müxtəlif ləziz yeməklər, o cümlədən 4 cür balıq ye-məklər sifariş verdi. Sonra da arabasına mindirib otelə gətirdi. Dedik ki, sabah Bakıya uçuruq. Kövrəldi, boynumuzu qucaqladı, gözləri doldu. Bildirdi ki, hava limanına başqa araba ilə getməyin. Öz ara-bamı göndərəcəm, gəlib sizi aparacaq. Səhər

tezdən gördük ki, həmin araba, həmin avtomobil otelin həyatındadır. Onunla indi də dostluğumuz davam edir. Şuşa alınanda o xəbəri eşidib hönkür-hön-kür ağlayırdı. Deyirdi ki, babamın ruhu indi rahatdır.

Bax, biz həmişə türk xalqından belə bir sevgi görmüşük. Bu sevgini bu gün türk dövlətindən, türk ordusundan görürük və düşünürük ki, nə yaxşı ki, bizim türk dünyasında Rəcəb Tayyib Ərdo-ğan kimi, İlham Əliyev kimi böyük siyasi liderlərimiz var. Onlar Şuşada əl-ələ tutub, əllərini göyə qaldıranda sanki bütün Türkiyə və Azərbaycan birləşib... Türk dünyası bu birliyi uzun illərdir görür. Və bu birlik bizi möhtəşəm qələbəyə - Füzuliyə, Cəbrayıla, Qubadlıya, Hadruda, Şuşaya, Zəngilana, Ağdama, Laçına, Kəlbəcərə aparıb. Həmin yerlərdə dalğalanan Azərbaycan bayrağı bir daha türkün böyüklüyünü, möhtəşəmliyini və əbədiyaşarlığını göstərir.

Türk dünyasının böyük şairi Zəlimxan Yaqubun bu misraları istər-istəməz qəlbimizi titrədir və böyük türk dünyasının möhtəşəmliyini yada salır:

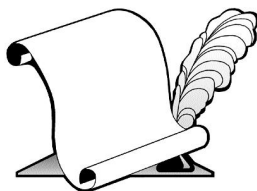
*Silkələdin göyün yeddi qatını,
Qucaqladın Doğu ilə Batını.
Dur yəhərlə ərənlərin atını,
Dəniz kimi dalğalan türk, çalxan türk,
Döyüşən türk, oyanan türk, qalxan türk!*

Ermənilər tez-tez Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsini yada salırdılar. Ki, onların arxasında böyük qüvvə var. Kimsə bizim ərazimizə keçsə, Rusiya başda olmaqla həmin dövlətlər onların müdafiəsinə qoşulacaq. Amma İkinci Qarabağ savaşında açıq-aşkar onların tərəfinə keçib döyüşən olmadı. Əksinə, o təşkilatın üzvləri Azərbaycanın haqq işini dəstəklədilər. İndi Şuşa bəyannaməsinin

imzalanması birmənalı olaraq ermənilərin arxasında olan qüvvələri susmağa və geri çəkilməyə məcbur edir. Çünki kimsə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə təhlükə törətsə, Türkiyə bir dövlət olaraq ölkəmizin yanında olacaq. Bu, bütün millətin, bütün türk dünyasının Azərbaycan türklərinin arzusudur.

Allah Türkiyənin Cümhurbaşqanı Rəcəb Tayyib Ərdoğanı və Azərbaycanın Prezidenti İlham Əliyevi qorusun! Ki, hər iki dövlət rəhbəri Türkiyə ilə Azərbaycanı birləşdirməyi bacardı və dostluğumuzun yeni mərhələsinə qədəm qoyduq. Qoy bu günəş, qoy bu işıq həmşə türkün başı üstündə olsun! Qoy bu işıq və günəş hər iki milləti azadlığa, işıqlığa və yüksəlişə aparsın. Bu yol bizim işığa, dirçəlişə və yüksəlişə gedən yolumuzdur və türkün bu yolunun qarşısını heç bir qara qüvvə ala bilməyəcək. Əksinə, gün işığında o qara qüvvələr məhv olub gedəcək, türk isə tutduğu haqq, ədalət yolu ilə işıqlı gələcəyə doğru inamla addımlayacaq...

***“Ədalət” qəzeti,
19 iyun 2021-ci il.***

“XALQIN, MİLLƏTİN, GÜVƏNLİ ÖVLADI OLMAQ BÖYÜK ŞƏRƏFDİR”

Bu sözlər Xalq şairi böyük Zəlimxan Yaquba məxsusdur. Və bu sözləri böyük şair Ulu Öndərə həsr etdiyi “Əbədiyyət dastanı” poemasında qələmə alıb. Biz həmişə Azərbaycanı azad və müstəqil gör-mək istəmişik. Və bugünkü Azərbaycanın da baş memarı Ulu Öndər Heydər Əliyevdir. Başqa sözlə demiş olsaq, müstəqil Azərbaycan Ulu Öndərin şah əsəridir. Və bu şah əsəri Ulu Öndərin davamçısı, prezident İlham Əliyev göz bəbəyi kimi qoruyur, ölkəmizi siyasi, iqtisadi və hərbi cəhətdən ən yüksək inkişaf mərhələsinə çatdırıb. Bu gün Azərbaycanın hansı guşəsinə, hansı rayonuna, hansı qəsəbəsinə qədəm qoysan, orda möhtəşəm abadlıq və quruculuq işlərinin şahidi olarsan. Xalq şairi Məmməd Rahimin bir fikri yadıma düşür: “Göygölü, Qubanı görməmişənsə, deməli, Azərbaycanı yaxşı tanımamısan, gəzməmişən...”.

Bayaq dedik, bu gün Azərbaycanın bütün regionlarında elə bir quruculuq işləri görülür ki, bu işlərə baxan adam qısa zaman kəsiyində bu qədər abadlığın həyata keçirilməsinə təəccüblənə bilər. Amma təəccüblənmək lazım deyil, sevinmək lazımdır. İnsanların yaşayış tərzinə, gözəl həyatına, sosial rifahına baxıb insan sevinməlidir. Azərbaycanda yol infrastrukturu, məktəblər, xəstəxanalar, mədəniyyət mərkəzləri və sosial obyektlər... müasir memarlıq üslu-bunda inşa edilib və çox möhtəşəm görünür. Əvvəllər mən Gürcüs-tana gedəndə yolda çox çətinlik çəkirdim. Amma şükür Allaha, indi yollarımız şüşə kimidir. 4-5 saata rahat avtomobillə Qırmızı Körpü sərhəd-keçid məntəqəsinə gedib çatmaq olur. Bax, bütün bunlar Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin möhtəşəm işləridir.

Cənab prezident həmişə xalqını, millətini sevindirib. Onun ən ağır günündə yanında olub. Heç yadımdan çıxmır, Ramil Səfərovu Macarıstandan heç kimin xəbəri olmadan Azərbaycana gətirdi və onu azad elədi. Xalq cənab prezidenti onda daha çox sevdi. Mübariz İbrahimovun nəşinin alınması və Azərbaycana gətirilməsi də milyonlarla insanın ürəyincə oldu. Cənab prezident bir daha sübut elədi ki, o, hər bir azərbaycanlının doğmasıdır, əzizidir və sevimlisidir.

Bu gün ölkəmizdə çox möhtəşəm islahatlar və demokratik proseslər həyata keçirilir. Bu prosesdə xalqa xidmət etməyən, vəzifəsindən sui-istifadə edən, öz şəxsi mənafeyini hər şeydən üstün tutan, sanki vəzifədən ikiəlli yapışan bəzi cinayətkar elementlər ifşa edilir və məsuliyyətə cəlb olunurlar.

Son vaxtlar 4 icra başçısının cinayət başında yaxalanması bir daha onu təsdiq edir ki, prezident İlham Əliyev kimliyindən asılı olmayaraq, xalqa, dövlətə xəyanət edənləri heç vaxt bağışlamır. Çünki cənab prezident hər hansı bir şəxsi yüksək vəzifəyə təyin edərkən dəfələrlə bəyan edib ki, gedin, təmiz işləyin, xalqa xidmət edin. Bax, belələri də prezidentin tövsiyəsindən nəticə çıxarmayıb əyri yola gedəndə vəzifəsindən azad olunur və cinayət məsuliyyətinə cəlb edirlər. Cənab prezidentin bu xətti, bu addımı Azərbaycan xalqı tərəfindən, eləcə də böyük ziyalı təbəqəsi tərəfindən dəstəklənir və müdafiə olunur.

Dünyanın hər yerində koronavirusa qarşı mücadilə aparılır. Yəni bəşəriyyət sanki üçüncü dünya müharibəsini yaşayır. Belə bir məqamda Azərbaycan prezidenti xalqın yanında oldu, onun təhlükəsizliyini təmin etmək üçün bütün zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsini tövsiyə etdi. Azərbaycanda bütün qurumlar bu bəlayə qarşı mübarizəyə səfərbər olunub. Hətta cənab prezident Bakıda möhtəşəm xəs-təxananın açılışını edərkən dedi ki, burda koronavirusa yoluxan in-sanlar müalicə alacaqlar.

Qısa zaman kəsiyində ölkəmizə 200-dən çox süni tənəffüs aparatı gətirildi. Bu aparatlar ağır vəziyyətdə olan xəstələrin xilas

olmasında çox böyük önəmli əhəmiyyət kəsb edir. Sərt karantin rejiminin tətbiq edilməsi virusun ölkəmizdə geniş yayılmasının qarşısını əsaslı surətdə alıb. Yəni ölkəmizdə çox böyük qabaqlayıcı tədbirlər görüldü. Artıq modul tipli xəstəxanalarının tikintisinə başlanılıb.

Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, bu gün ölkəmizdə prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi islahatlar uğurla davam edir. Abbas Tufarqanlının aşağıdakı misraları yadıma düşür:

*Söz bir olsa,dağ oynadar yerindən,
El bir olsa, zərbi kərən sındırar.*

Bu gün ölkəmizdə bizim hamımızın birləşməyinə çox böyük ehtiyac var. Hətta cənab prezident bu məqsədlə müxalif partiyalara qarşı da addımlar atıb. Çünki vətənin müdafiəsi gələndə burda iqtidar-müxalifət söhbəti ola bilməz. Əgər kimsə bu birliyə qoşulmursa, o, müxalifət deyil, bu xalqın, bu vətənin, bu millətin düşmənidir.

Yazımı Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun Ulu Öndərə həsr etdiyi bu misralarıyla tamamlamaq istəyirəm:

*Yığdın gözlərinə sökülən danı,
Canın qeyrətişən, qeyrətin canı.
Qorudun müqəddəs Azərbaycanı,
Sıyrılmış qılncım, cəsarətimşən.*

İndi bu yolu xalqına, millətinə, elinə söykənən prezident İlham Əliyev davam etdirir. Xalqa söykənənsə, uca dağa sığmır. Bu uca dağ və möhtərəm Prezident həmişə bu milləti, bu xalqı qoruyacaq. Qoy Allah da onu qorusun!

“Ədalət” qəzeti,

HAVALANSIN XANIN SƏSİ...

Qarabağ bizim əzəli və əbədi yurd yerimiz, ocağımız və torpağımızdır. Əzəli və əbədi yurd yerimiz olan bu ocağımızı düz 27 ildir ki, ermənilər işğal ediblər. Biz uzun müddət səbr elədik, dözdük və gözlədik. Ancaq nə beynəlxalq təşkilatlar, nə də digər qurumlar BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi 4 qətnamənin heç birini icra etmədi. ATƏT-in Minsk qrupunun üzvləri olan 3 ölkənin heç biri Ermənistanı təzyiq edib həmin qətnaməni yerinə yetirmədi. Əksinə, onlar günü, ayları, illəri arxada qoyaraq düz 30 il bizim başımızı qatdılar və çalışdılar ki, Qarabağ problemini dondursunlar.

Təbii ki, bu məsələlərlə Azərbaycan dövləti heç cürə barışa bilməzdi. 30 il səbirdən sonra Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev çox qətiyyətli addım atdı. Ermənistan cəbhə boyu yerləşən rayonlarımızı fasiləsiz olaraq atəşə tutur, mülki əhalini, dinc sakinləri qırıb çatırdı. Aydınır ki, buna dözmək mümkün deyildi. Ona görə də Azərbaycan cəbhəboyu rayonları və onların sa-kinlərini qorumaq üçün düşməyə əks zərbələr endirməyə başladı. Azərbaycan prezidenti cənab İlham Əliyevin müdrik və uzaqgörən siyasəti, Azərbaycan Ordusunun əks hücumu qısa zaman kəsiyində öz nəticəsini göstərdi.

Belə ki, Murov istiqamətində Kəlbəcərə gedən yol ordumuzun nəzarəti altına keçdi. Bu yüksəklikdən ermənilərin bütün hərəkətlərini nəzarətdə saxlamaq mümkündür. Bununla yanaşı, strateji əhəmiyyətli Tərtərin Suqovuşan yaşayış məntəqəsi ələ keçirildi. Bununla yanaşı, Füzuli və Cəbrayıl istiqamətində çox uğurlu əməliyyat gerçəkləşdirildi. Füzulinin 7 kəndi, Cəbrayılın çoxlu sayda kəndləri ilə yanaşı, rayon mərkəzi də erməni işğalından azad olundu. İndi həmin yaşayış məntəqələrində Azərbaycan bayraqları dalğalanır. Və qısa zaman kəsiyində qüdrətli Azərbaycan Ordusu öz sözünü deməyi bacardı.

Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevə və Orduya xalq tərəfdən çox böyük dəstək gəldi. Çünki Azərbaycanı bu çətin durumdan prezident İlham Əliyev və Azərbaycan Ordusu xilas eləyə bilər. Bu məqamda yadıma böyük Zəlimxan Ya-qubun bir bənd şeiri düşür:

*Çəsmə İlham, çay İlham,
Bir müqəddəs pay İlham.
De hardasan, ay İlham!
Gəl, gəl, bizi xoşbəxt elə!*

Azərbaycan Prezidenti ayağa durdu, xalqa arxalandı və yumruğunu düyünləyərək ermənilərə və onların havadarlarına öz gücünü göstərdi. 30 il sevinməyən xalq bu günlərdə Prezident və Ordu tərəfindən sevindirildi. Çünki bu xalq hər şeyə, hər bir sevgiyə layiqdir. Hələ bu qələbələrin arxası gələcək... hələ Füzuli işğaldan azad ediləcəkdir... hələ Qubadlı bu əsirlikdən qurtarılacaqdır... hələ Laçın, Zəngilan, Ağdam, Kəlbəcər, Şuşa əsgərlərimizi “görüb” sevinəcəkdir...

Mən uzun müddət məktəb direktoru işləmişəm. Və düşünürəm ki, 42 il pedaqoji fəaliyyətimiz boş-boşuna keçməyib. Çünki məktəb təkcə təhsil vermir, həm də vətəndaş yetişdirir. Mən sevinirəm ki, bu 42 ildə çoxlu sayda məzunlarımız savadlı olmaqla yanaşı, həm də vətənpərvər kimi yetişiblər. Xəbər alıram ki, məktəbimizin neçə-neçə məzunu bu gün Tərtərdə, Ağdamda, Füzulidə, Cəbrayılda, Goranboyda cəbhə xəttindədir. Hətta onların bir neçəsi mənə zəng edərək torpaqlarımızın azad edilməsi barəsində xəbər də çatdırıblar. Bax, o xəbəri, o sevinci eşidəndə gözlərim dolub. Qürur duymuşam ki, biz cəmiyyət, dövlət və millət üçün nə yaxşı belə vətənpərvər oğullar yetişdirmişik. O oğullar Azərbaycan ordusuna, Azərbaycan Prezidentinə çox böyük arxadırlar. Və mən inanıram ki, bu cür vətənpərvər oğullar Azərbaycanda minlərlə yox, on minlərlədir.

Cənab Prezidentin Azərbaycan televiziyası ilə xalqa son müraciəti bir yazıçı, bir ziyalı kimi məni də çox sevindirdi. Çünki cənab Prezident bu xalqa və bu orduya güvəndiyini səsləndirdi. Və bir daha dünya əmin olmalıdır ki, Azərbaycan bir qarış torpağını da heç kəsə güzəştə getməyəcək. Onu demək istəyirəm ki, bu müraciətdən sonra mənim neçə-neçə yaxın qohumum könüllü olaraq səfərbərlik şöbələrinə gedib və döyüşmək istədiklərini bildiriblər. Eləsi var cəbhəyə yollanıb, eləsi də var növbə gözləyir ki, vətən onları nə vaxt çağıracaq.

Bu gün Azərbaycanın taleyüklü məsələsi həll edilir. Vətən savaşında kimliyindən asılı olmayaraq, hamı cənab Prezidentin və Azərbaycan Ordusunun ətrafında sıx birləşməli, yağı düşməne qarşı mübarizənin önündə getməlidir. 67 yaşım olmasına baxmayaraq, mən də bir azərbaycanlı kimi cəbhəyə gedib döyüşməyə, cənab Prezidentimizə və ordumuza dəstək olmağa hər an hazıram.

İnsan o vaxt azad və rahat yaşayır ki, ölkəsi azad olur və torpaqları bütöv formada qalır. Bizim də ölkənin 20 faiz işğal olunmuş ərazisinin bir hissəsi artıq ordumuz tərəfindən azad olunub. Qalan torpaqlarımızı da qısa zaman kəsiyində erməni işğalçılarından azad edəcək və onları iti qovan kimi torpaqlarımızdan qovacağıq.

Məni sevindirən bir də odur ki, hələ indiyə kimi xalqımızda belə yüksək ruh, birlik və mütəşəkkillik görməmişik. Bu ruhu bizə göydə Allah, yerdə Azərbaycan Prezidenti və ordumuz bəxş edib. Deməli, bu millətin, bu xalqın, bu ordunun qarşısında nəinki ermənilər, heç onların havadarları da duruş tapa bilməyəcəklər. Necə ki, artıq erməni ordusu silahlarını, tanklarını, ağır yük maşınlarını və digər texnikaları döyüş yerində qoyub qaçırlar. Hələ biz bundan sonra onların çox belə acizliyini və fərariliyini görəcəyik. Yazımı “Havalansın Xanın səsi” şeirimlə bitirmək istəyirəm.

Yenə bilməz kimsə bizi,

*Hər bələdan çıxmaliyiq.
Çətinliyə sinə gərib,
İldırım tək çaxmaliyiq.
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın şikəstəsi.*

*Torpağının hər daşında
Mamur olub bitməliyik.
Çağır gəlsin igidləri,
Bir ağızdan deməliyik:
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın şikəstəsi.*

*Tab gətirməz qarı düşmən,
Millətimin qabağında.
Bir olarıq yumruq kimi,
Nərə çəkər qavalım da.
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın şikəstəsi.*

*“Misri”m haray, “Cəngi”m haray,
Qoy qan qussun iblis, ilan.
“Dünyamıza günəş kimi
İşıq saçsın Azərbaycan!”
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın şikəstəsi.*

**“Ədalət” qəzeti,
11 sentyabr 2020**

GÜC TƏHSİLDƏDİR

*"Cəmiyyət haradan olur-olsun, nədən olur-olsun,
kəsib məktəbə, təhsilə xərcləməlidir".*

Heydər Əliyev

Dünyamızın böyük söz fatehi Zəlimxan Yaqub demişdir: "Məktəb – Məkkə, müəllim – peyğəmbər, qələm – Allahın danışan dilidir. Kitab Qurandır, mütaliə Allah işığıdır. Müəllim həyalı, ismətli, abır-lı, əlinin qabarı ilə, alınının təri ilə, elm oxuya-oxuya, öyrənə-öyrənə, öyrədə-öyrədə milləti tərbiyə edən ilahi bir varlıqdır". Zaman-zaman peyğəmbərlərin, alimlərin, müdriklərin, dahiələrin hamısı elmə, savada yiyələnmənin əhəmiyyətini təsdiqləmiş, məktəbə müqəddəs ocaq kimi baxmışlar. Mən də bu fikirdəyəm ki, hər hansı bir dövlət özünün güc nazirliklərindən daha çox təhsilinə, intellektual kapita-lına güvənməlidir.

Osman Sarıvəllinin sözləridir:

*Söz şairin ürəyində,
Zor binanın dirəyində,
Güç pələngin biləyində,
Pəhlivanın dizindədi.*

Ölkənin də gücü təhsildədir. Məmləkətin vuran ürəyi, təməl dirəyi, бүкүlməz biləyi, qatlanmaz dizi məhz təhsilidir. Özü də təhsil-in bütün səviyyələrində üstün inkişafa nail olmaq vacib şərtidir. Təkcə ali deyil, həm də orta, peşə, orta ixtisas təhsili pillələrində ciddi irəliləyiş əldə olunmalıdır. Əmək bazarının geniş spektrində bütün peşə və ixtisas tələblərinə cavab verən mütəxəssislərə malik olan ölkənin tərəqqiyə qovuşması mütləqdir. Cəmiyyətin hər üzvü özünün, övladının təhsilinə olduqca əhəmiyyətli bir vəzifə kimi

yanaşmalı, müqəddəs məktəbin qarşısında, məktəbin müqəddəsliyi önündə Qurbaninin "boynubükük bənövşəsi" kimi müntəzir olmalıdır. Yalnız bu halda həmin şəxsin başı zirvələrə ucalar, övladları səadətə çatarlar.

Son illərin statistikasısı göstərir ki, Azərbaycanda təhsilin səviyyəsi artan xətt boyunca inkişaf edir. Azərbaycanlı şagirdlər beynəlxalq olimpiadalarda yüksək nailiyyətlər əldə edir, məzunlarımızın səsi-sorağı dünyanın müxtəlif ölkələrindən gəlir. Dövlətimizin rəhbərliyinin təhsilə qayğılı münasibəti, hökumətin bu sahəyə ayırdığı investisiyalar, Təhsil Nazirliyinə etibarlı tərəf müqabili kimi çıxış edən Heydər Əliyev Fondunun yardımı və digər xeyriyyəçi təşkilatların dəstəyi, həyata keçirilən mütərəqqi islahatlar, təhsilin keşiyində dayanan ziyalıların apardıqları maarifləndirmə işi öz sözünü deyir. Amma yəqin razılaşırsınız ki, təhsilin inkişafına ən sanballı töhfəni məhz fədakar, şərəfli müəllim əməyi verir. O müəllim ki, ömrünü şam kimi qətrə-qətrə əridib gələcəyimiz olan övladlarımızın yoluna işıq saçır.

Çox təəssüflər olsun ki, son zamanlar həmişə müqəddəs saydığımız məktəbi, müəllimi hörmətdən salmaq istəyənlərə rast gəlinir. Məktəbin, müəllimin ünvanına yerli-yersiz hədyanlar səsləndirilir. Təəccüblüdür ki, belələrinin arasında özünü hətta təhsil bilicisi kimi təqdim edənlər də tapılır. Adama deyərlər, əgər ziyalısansa, içində işıq varsa, təhsilin inkişafına dair tövsiyələrini paylaş, səmərəli he-sab elədiyin fikirləri bölüş, təkliflərini irəli sür. Yenə də təəssüf ki, xalqın bir çox üzdə olan ziyalıları bu vəziyyətə susur, cəmiyyətin öndə gedən aydınları məktəbin, müəllimin məruz qaldığı hücumları sa-kitcə izləyir, seyrçi mövqeyində qalırlar. Axı məhz onlar müəllimin müdafiəsinə qalxmalı, səslərini ucaltmalı, təhsil işçilərini hədəfə alan ünsürləri yerində oturtmalı, Təhsil Nazirliyini və təhsil ictimaiyyəti bu meydanda tək qoymamalıdırlar.

Sual olunur: Müəllim belə olan şəraitdə neyləməlidir– yetişməkdə olan nəslin təlim-tərbiyəsi ilə məşğul olsun, yoxsa, vaxtını özünümüdafiyyə həsr eləsin? Müəllimin hətta qalib gəldiyi təqdirdə belə məhkəmələrdə itirdiyi vaxt kompensasiya olunmur, çəkişmələr müəllimin həm özünə, həm də dolayısı ilə öyrəncilərə baha başa gəlir.

Yaxşı xatırlayıram, vaxtilə böyük alimimiz, iki çağırış Milli Məclisin deputatı rəhmətlik Şamil Qurbanov Fransa rəhbərliyinin ermənipərəst siyasətinə qarşı çıxaraq parlamentimizin tribunasında sərt münasibət sərgiləyəndən sonra "sapı özümüzədən olan baltalar"ın təqiblərinə məruz qalmışdı. O vaxt məhz xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə, deputat Xan Hüseyin Kazımlı, tanınmış jurnalist, sonradan mil-lət vəkili olmuş Aqil Abbas, yazıçı Əlabbas kimi və sair ziyalılar haqqın tərəfində duraraq Şamil müəllimin müdafiəsinə qalxdılar, ona hücum edənlərə tutarlı cavab verdilər. Biz müəllimlər də indi eyni mövqeyi gözləyirik, mənəvi dəstək umuruq.

Hərçənd, salamat fikirlə ziyalılarımızdan alqışlanası nidalar da eşidilməkdədir. Məsələn, bir az əvvəl Təhsil Nazirliyinin media nümayəndələri üçün keçirdiyi təlimdə Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri, Milli Məclisin deputatı Əflatun Amaşov açıqlama verdi ki, il ərzində Şuraya 600-700 yazılı şikayət daxil olur və onların da ən azı 30 faizə qədərini məktəblər, müəllimlər və direktorlar göndərirlər. O, bildirib ki, şikayətlər əsasən müxtəlif saytlarda müəllimlər və direktorlar haqqında gedən qərəzli və düzgün olmayan informasiyaların yayılması ilə bağlı olur: "Bəzi məqamlarda jurnalistlərin yazdıqları həqiqət olur. Lakin əksər hallarda şikayət verən tərəf daha haqlı olur və o zaman da biz tövsiyələrimizi veririk. Bəzən saytlarda, sosial şəbəkələrdə məktəblərlə bağlı paylaşımlar elə təəssürat yaradır ki, sanki Azərbaycanda müəllimlər savadsızdır, tanış olmasa, pul verilməyə

müəllim qiymət yazmayacaq və məktəblərdə rüşvət tüğ-yan edir. Bu cür saytların sayı təəssüf ki, çoxdur".

Əflatun müəllim çox yaxşı qeyd edib ki, valideynlər tərbiyə ilə bağlı missiyalarını məktəbdən gözləyirlər. Amma unudurlar ki, tərbiyə ailəyə xas olan xüsusiyyətdir, tərbiyəni valideyn verir.

Bəli, təlimi müəllim, tərbiyəni valideyn verir. İkinci valideyn olan müəllim bioloji valideynin verdiyi tərbiyəni inkişaf etdirir. Tərbiyənin təməli yoxdursa, onun inkişafından danışmağın da yeri yoxdur. Uşaq dərstdən evə qayıdır və valideyninin əməlinə müəlliminin eşitdiyi tərbiyəvi əhəmiyyətli sözün əksini görürsə, demək, onun gələcək taleyi sual altındadır. İnsan yetişdirmə prosesi olan tərbiyə işində bu ilk əyintinin məhz ailədə baş verməsi məsələsinə mən müəllifi olduğum əvvəlki məqalələrimdə, kitablarımda geniş yer ayırmışam. Həmin fikirlərimin üstündə dayanıram ki, cəmiyyətdə əxlaqi dəyərləri uca tutmağı təlqin edən, böyükələrə, xüsusən də müəllimə hörmət hissini aşılaman maarifləndirmə işi gücləndirilməlidir.

Bir məsələni də xüsusi qeyd etmək istəyirəm: Bu il rus bölməsinə qəbulla bağlı Nazirliyin apardığı iş səmərəli oldu. Məsələ burasındadır ki, keçən il və əvvəlki illərdə rus dilində anlayışı belə olma-yan uşaqlar da sadəcə valideynlərinin istəyinə əsasən rus bölməsinə götürülürdü. Doğrudur, burada qabiliyyət sınağından başqa seçimdə hansısa məhdudiyyətin tətbiq olunmasından söhbət gedə bilməz. Təlimin veriləcəyi dilin gec mənimsənilməsi elmi biliklərin əsaslarını təşkil edən digər fənlərin öyrənilməsinə də ləngidə bilər.

Ulularımızın təfəkkür süzgəcindən süzülüb gələn bir bayatı var:

*Eləmi, beçə balı,
Yeməyə beçə balı.
Anam bir layla dedi,
Endirdi heçə balı.*

Hər bir millət öz övladına milli kimliyini məhz öz ana dilində başa sala bilər, milli-mənəvi dəyərlərini, mentalitetinin gözəl xüsusiyyətlərini məhz ana dilində öyrədə bilər. Öz ölkəsində mükəmməl sayılan tərbiyəni də məhz ana dilində verə bilər. Bizim milli varlığımız olan Azərbaycan dilinin zənginliyi, potensial imkanları isə hamıya məlumdur. Odur ki, ana dilimizi başımıza tac etməliyik. Necə ki, vətənpərvər şair Abbas Abdulla demişdir:

*Gödək ömrümüzü uzadır Ana,
Uca Tanrıdan da ucadır Ana,
Ayağa salmayın Ana dilini!..*

Ana dilimizin misilsiz təəssübkeşi, təhsilimizin böyük qayğıkeşi olmuş, "Mən fəxr edirəm ki, mən Azərbaycanlıyam"– deyən Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev hələ ölkəmizdə birinci dəfə hakimiyyətə gələndə gözəl nətiqlik məharəti ilə bütün rəsmi çıxışlarını Azərbaycan dilində etməklə dövlət qulluqçularına və ictimai xadimlərə şəxsi nümunə göstərdi, dilimizi tədqiq və təbliğ edən alimlərimizin hamısını mükafatlandırdı, onların əməyini stimullaşdırdı. Ulu öndər həm birinci, həm ikinci hakimiyyəti illərində Azərbaycan dilini xal-qımızın vizit kartına çevirdi.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin kursunun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev son illər Azərbaycanda həm elmin, həm də təhsilin inkişafına xidmət edən fərman və sərəncamlar vermişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 29 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilən "Azərbaycan 2020: Gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyasında təhsildə keyfiyyətin yüksəldilməsi üçün stimullaşdırıcı mexanizmlərin yaradılması, adambaşına

maliyyələşdirmə prinsipinin, həmçinin təhsil sahəsində tətbiqi tədqiqatların, təhsildə idarəetmənin təkmilləşdirilməsinin davam etdirilməsi, bütün maraqlı tərəflərin cəlb olunmasını təmin edən idarəetmə modelinə üstünlük verilməsi, bütün növ təhsil müəssisələrinin müstəqilliyinin artırılması, ictimaiyyətin (valideyn, şagird, tələbə, yerli icma və s.) geniş cəlb olunması vasitəsilə təhsil ocaqlarının dövlət-ictimai xarakterdə idarə edilməsi minnətdarlıqla qarşılanmışdır. Digər müasir idarəetmə texnologiyalarının tətbiqi və s. kimi istiqamətlərdə islahatyönlü tədbirlərin gerçəkləşdirilməsi, təhsil sistemində tənzimləmə və idarəetməni həyata keçirən dövlət orqanlarının funksiya və səlahiyyətlərinin qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə uyğun müəyyənəşdirilməsi, onların fəaliyyətinin səmərəli əlaqələndirilməsi üçün müvafiq mexanizmlərin yaradılması nəzərdə tutulmuş və həmin tədbirlərin xeyli hissəsi gerçəkləşdirilmişdir. Gəlin, təhsilimizin, həm də məhz milli təhsilimizin işıqlı gələcəyinə inanaq və onun inkişafına hamılıqla dəstək verək!

İmadəddin Nəsimi – 650

KÖVNÜ MƏKANƏ SIĞMAZAM

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən 2019-cu ilin dahi Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin şərəfinə və əziz xatirəsinə ehtiram əlaməti olaraq, “Nəsimi ili” elan edilməsi olduqca müsbət və təqdirəlayiq qərardır. Birmənalı olaraq, bütün Azərbaycan xalqı bu addımı çox yüksək qiymətləndirir. Bu, Azərbaycanın dövlətinin ədəbiyyata və mədəniyyətə verdiyi böyük dəyəri əks etdirir. Eyni zamanda, bu sərəncam Azərbaycan mədəniyyətinin, zəngin tarixi-mədəni irsinin dünya miqyasında təbliğinə əhəmiyyətli töhfədir. Sərəncamda Azərbaycan xalqının çoxəsrlik ənənələrə malik bədii və fəlsəfi fikrində dərin iz buraxmış Nəsiminin zəngin irsinin bu gün də insanların mənəvi-əxlaqi kamilləşməsində mühüm əhəmiyyətə malik olduğu qeyd olunur, müasir humanitar düşüncənin tələbləri kontekstində aktuallığı xüsusi vurğulanır.

Öncə xatırladım ki, 2019-cu ildə böyük Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri İmadəddin Nəsiminin anadan olmasının 650 illiyi tamam olur. Bu silsilədən olan tədbirlərə hələ ötən ildən başlanılıb. 2018-ci ilin noyabr ayının 19-da Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunda (MDBMİ) Nəsiminin büstünün təntənəli açılış mərasimi keçirildi. Həmin mərasim Heydər Əliyev Fondunun təşki-latçılığı və Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyinin dəstəyi ilə Moskva-da keçirilən “Nəsimi – poeziya, incəsənət və mənəviyyat festivalı” çərçivəsində baş tutdu.

Milli-mənəvi varlığımızın ayrılmaz tərkib hissəsi olan Nəsimi irsinin və bütövlükdə klassik Azərbaycan mədəniyyətinin daha əhatəli araşdırılması istiqamətində mühüm addımlar ötən əsrin 70-ci il-

lərində Suriyaya səfəri zamanı Nəsiminin qəbrini ziyarət etmiş ümummilli lider Heydər Əliyevin diqqət və qayğısı sayəsində atılmışdır. Məhz ulu Öndərin təşəbbüsü ilə Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən ilk dəfə Nəsiminin 600 illik yubileyi UNESCO-nun tədbirləri siyahısına daxil edilib və 1973-cü ildə beynəlxalq miqyasda qeyd olunmuşdur. Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənətində Nəsiminin yadda qalan obrazı yaradılıb, eyniadlı gözəl bədii film çəkilib, Bakının mərkəzində şairin əzəmətli heykəli ucaldılıb, paytaxtın ən böyük və mərkəzi rayonlarından biri, eləcə də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Dilçilik İnstitutu Nəsiminin adını daşıyır. Bu sadaladıqlarım bir daha sübut edir ki, Nəsimi yaradıcılığı, Nəsimi şəxsiyyəti hər zaman diqqət mərkəzində olub və elan edilən “Nəsimi ili” həmin diqqətin məntiqi davamıdır.

Azərbaycan xalqının bəşər mədəniyyətinə bəxş etdiyi qüdrətli söz ustası İmadəddin Nəsimi Şərqin zəngin mədəni-mənəvi sərvətləri üzərində ucalaraq bədii söz sənətinin son dərəcə qiymətli incilərini yaratmışdır. Qədim köklərə və çoxəsrlək ənənələrə malik Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində xüsusi mərhələ təşkil edən Nəsimi ədəbi irsi dövrün elmi-fəlsəfi düşüncəsini aydın ifadə edir. Nəsiminin daim insanın əzəmətini, insani məhəbbəti və şəxsiyyətin azadlığını tərənnüm edən əsərləri dünya poeziyasının ən mükəmməl nümunələrindən hesab olunur. Anadilli şeiri humanist ideyalarla, yeni məzmun, deyim tərzü və bədii lövhələrlə daha da zənginləşdirmiş Nəsiminin mənbəyini xalq ruhundan almış parlaq üslubu orta əsrlər Azərbaycan dilinin məna imkanlarını bütün dolğunluğu və rəngarəngliyi ilə əks etdirməklə yanaşı, bir sıra başqa xalqların da bədii-ictimai fikrinin inkişafına qüvvətli təsir göstərmişdir. Öz yaradıcılığı ilə mübarizliyi, sülhü, tolerantlığı və multikulturalizmi təbliğ edən mütəfəkkir şair qüdrətli söz ustaları

Şah İsmayıl Xətayi, Füzuli, Vaqif və başqalarının yaradıcılığına da əhəmiyyətli dərəcədə sirayət etmişdir.

Əlbəttə, Firudin bəy Köçərli, Yusif Vəzir Cəmənzməminli, Salman Mümtaz kimi böyük tədqiqatçılardan sonra Nəsimi yaradıcılığı, Nəsimi irsi barədə daha dolğun söz demək çətindir. Amma ədəbiy-yatşünas kimi deyil, filosof kimi deyil, bir müəllim kimi, həm də ədəbiyyat müəllimi kimi bu mövzuda danışmağa özümü borclu sa-yıram. Çünki, Nəsimi yaradıcılığını, onun şeir və qəzəllərini öyrən-mək, irsini araşdırmaq pedaqoji fikrimizin də mühüm məsələlə-rindən biridir.

1369-cu ildə Şamaxıda anadan olan, doğma ana dili ilə yanaşı, fars və ərəb dillərini də yaxşı mənimsəmiş, dövrünün hikmət, məntiq, ərüz, qəfiyə, tarix, nücum, fiqh, təbiətşünaslıq kimi elm sahələrini gözəl bilən Nəsimi öz mürşidi Nəiminin ideyalarını yaymaq üçün Şərq ellərini, türk dünyasını diyar-diyar gəzərək, Hindistanda, Türküstanda, Əfqanıstanda məşhur olmuşdur. Hərçənd, müasir Azərbaycan pedaqogika tariximizdən bəllidir ki, sovetlər dönəmində böyük ideallar şairi kimi təqdim olunmayan Nəsiminin ümumtəhsil proqram və dərsləklərinə gətirilməsi xeyli ləngimişdir. Nizami Gəncəviyə, Məhəmməd Füzuliyə, Molla Pənah Vaqifə, Mirzə Ələkbər Sabirə dərsləklərində xüsusi saatlar ayrıldığı halda, orta əsrlərin ən qüdrətli söz və fikir sərraflarından biri sayılan Nəsimi yalnız icmal qaydasında tədris olunub, dinsizliyin deyil, siyasi görüşlərinin qurbanı olan bu böyük azadlıq carçısının həyatına dair maraqlı məlumatların verilməsinə xəsislik edilib. Həm də hürufilik haqqında dəqiq nəzəri fikirlər olmadığından, bu cərəyana da digərləri tək dini baxışlar kimi yanaşılıb.

Lirik şair olan Nəsimi yaradıcılığa aşiqanə şeirlərlə başlasa da, sonralar dövrün siyasi, ictimai, əxlaqi mövzularında əsərlər yazmış,

Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində ana dilində yaranan fəlsəfi qəzəlin banisi olmuşdur. O, həyat, cəmiyyət haqqında açıq deyilməsi qorxulu olan tənqidi fikirlərini aşiqanə misralar və ya təbiət təsvirləri içə-risində söyləmişdir. Nəsiminin Azərbaycan poeziyasının və ədəbi dilinin inkişafında mühüm bir mərhələ təşkil edən yaradıcılığı dil-çilik, xüsusilə Azərbaycan türkcəsinin tarixi inkişafını öyrənmək baxımından da müstəsna əhəmiyyətə malikdir. O, Azərbaycan şerinin şəkli xüsusiyyətlərinin təkmilləşməsində çox mühüm rol oynamış, əruz vəzninin bəhrlərini dilimizin xüsusiyyətlərinə uyğunlaşdırmağa çalışmışdır.

Bəzi ilahiyyatçı alimlərin fikrincə, həqiqət məqamından baxdıqda Nəsiminin türk, fars və ərəb dillilər, xüsusən də azərbaycanlılar üçün mövqeyi İsa peyğəmbərin xristianlar üçün mövqeyindən aşağı deyil. Hər ikisi haqq sözünü bəyan etmiş, insanların haqqı başa düşməsi üçün çalışmış və hətta işgəncəli edamları da haqqa xidmət et-mişdir. Edam zamanı şairi ittiham edən qafil şeyxlərdən biri demişdir ki, guya Nəsimi elə böyük Allahsızdır ki, onun qanı hara dəysə, o yeri tez kəsib atmaq lazımdır ki, kafirləşməsin. Bu vaxt Nəsiminin bədənindən sıçramış qan damcısı onun şairi hədələyən barmağına düşür. Bəzi müasirlərimiz bunu təsadüf saysalar da, ariflər öz aşiqi-nin haqq olduğunu qafillərə göstərmək üçün Rəbbimizin təqdiri nəticəsində olduğunu bildirirlər. Şeyxin qorxudan rəngi ağarır, avam camaat isə qışqırır ki, tez onun barmağını kəsmək lazımdır ki, kafir olmasın. Başqasının diri-diri dərisinin soyulmasına razı olan yalançı şeyx özünün bir barmağının kəsilməsinə razı olmur. Əsə-əsə, dili topuq vura-vura dediyi sözdən dönür və deyir ki, o sözləri elə-belə de-dim, Quranda belə şey yoxdur. Beləliklə, Allahın təqdiri nəticəsində şeyxin yalançı, şairin isə haqq olduğu sübut olunur. Axırınıcı imta-handan da almaıçıq

çıxan şair al-qan içində olmasına baxmayaraq, gücünü toplayıb bütün dünyada məşhur olan bu beyti söyləyir:

*Zahidin bir barmağın kəssən, dönüb həqdən qaçar,
Gör bu gerçək aşiqi sərpa soyarlar, ağlamaz.*

Şairin yaradıcılığında insan gözəlliyinin və insan qüdrətinin tərənnümü əsas yer tutur. O, insanda məhəbbət, bilik, sədaqət, vəfa kimi gözəl sifətlər görmək istəyir. Var-dövlətə həris olub insan gözəlliyini qiymətləndirməyənləri nadan adlandırır, onlara istehza edir.

Nəsimi yaradıcılığında “mən” həyatdır, gözəllikdir, kainatdır, bəşəriyyətin taleyidir. O, elə bir poetik dünyadır ki, bütün kainatın sirləri onda gizlənmişdir. O, əbədi və əzəlidir. Dünyada müxtəlif şəkillərdə təzahür edir. O, elə bir gözəllikdir ki, əgər özünü dərk edərsə, ülvə bir varlığa çevrilib ilahiləşir. Nəsimi əsərlərində insanın ən gözəl xüsusiyyəti özünü dərk etməsidir. O, bir sıra şeirlərində insanı özünü dərk etməyə çağırır.

*Məndə sığar iki cahan, mən bu cahanə sığmazam,
Gövhəri la məkan mənəm, kövnü məkanə sığmazam...*

*...Zərrə mənəm, günəş mənəm, çar ilə pəncu şeş mənəm,
Surəti gör bəyan ilə, çünki bəyanə sığmazam.*

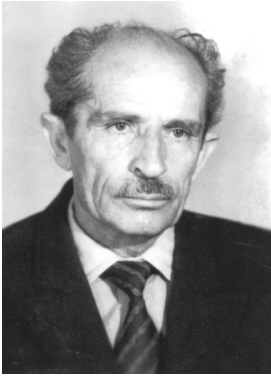
Öz dövründə kafir elan olunub edam edilən, sovetlər dönəmində ateist kimi təqdim olunan Nəsimini çox şükürlər olsun ki, indi yetişməkdə olan nəsil vətəni Azərbaycanın dünya və ümumtürk mədəniyyətinə bəxş etdiyi bu böyük şairi daha yaxşı tanıyır, daha

çox sevir, daha çox öyrənmək istəyirlər. Məlum olduğu kimi, Təhsil nazirimiz böyük Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyinin keçirilməsi ilə bağlı tədbirlər planını təsdiq edib. Tədbirlər planına əsasən, 2019-cu il ərzində ali təhsil müəssisələrində İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyinə həsr olunmuş elm konfrans, simpozium və seminarların keçirilməsi, dahi şairin ədəbi irsi ilə bağlı aparılan tədqiqatların nəticələrinin elmi jurnallarda dərc olunması nəzərdə tutulur. Həmçinin təhsil müəssisələrində İmadəddin Nəsiminin bədii irsini, yaradıcılığını əks etdirən kitab və foto-lardan ibarət sərgilər təşkil olunacaq. Bununla yanaşı, il ərzində ümumi, peşə, orta-ixtisas və məktəbdənkənar təhsil müəssisələrində İmadəddin Nəsiminin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş ədəbi-bədii gecələr və müsabiqələr keçiriləcək. Bütün təhsil müəssisələrində bu sahədə başlanılan işlər müsbət nəticələr verməkdədir. Məktəblərdə dərs prosesində və məktəbdənkənar məşğələlərdə böyük mütəfəkkir-şairin irsinin öyrənilməsinə ardıcıl diqqət yetirilməsi şagirdlərin Nəsimi haqqında biliklərinin zənginləşdirilməsinə yardım edəcəkdir. İnanıram ki, dahi Azərbaycan şairi Seyid Əli İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyi bütövlükdə, Türk dünyasını ilboyu Nəsimi yaradıcılığı ovqatında, onun uca şəxsiyyətinin timsalında bir araya gətirəcək, dahi şairin yaradıcılığının bütün üfüqlərinə işıq salınacaq. Çünki, filosof şairin bəşəri fikirləri, poeziyasındakı fikir və ideya zənginliyi sübut edir ki, o, yalnız Azərbaycan xalqına məxsus deyil, eyni zamanda, bütün Türk dünyasının oğludur.

Hüseynqulu Məmmədov – 100

QORQUDŞÜNAS ALİM

*Alim tanıyıram, Qoca Qafqazın
Çeşmətək durulub dibindən çıxır.*

Düz bir əsr əvvəl, yazın ilk günlərindən birində Borçalı mahalının Faxralı kəndində dünyaya göz açan Hüseynqulu Məmməd oğlu gənclik çağından maarifçilik yo-lunu tutmuş, ömrünün sonunadək amalına sadıq qalmışdır. Borçalının Kolayır, İmir-həsən, Arıxlı, sonra isə doğma kəndlərində sırası müəllimlikdən başlayıb, dərs hissə müdiri, məktəb direktoru vəzifəsinə qədər yüksəlib.

Hazırda Azərbaycanda ad-san, şan-şöhrət qazanmış, ölkənin tərəqqisinə əhəmiyyətli töhfələr vermiş çoxlu sayda Borçalı əsilli ziyalılara dərs deyib, kamil həyata vəsiqə verib.

1962-ci ildən tutarlı səbəbdən "Vətənin qıraqda qalan yeri" Borçalıdan Azərbaycanın paytaxtı Bakıya köçən Hüseynqulu Məmmədli burada da öz maarifçilik missiyasını davam etdirib, uzun müddət Azərbaycan Maarif Nazirliyində baş inspektor vəzifəsində çalışıb.

QORQUD KİMİ DƏDƏLƏŞƏN...

İşıqlı şəxsiyyət olan Hüseynqulu Məmməd oğlu tədqiqatçı alim kimi məhsuldar fəaliyyət göstərmiş, "Dədə Qorqud" mövzusunda iki monoqrafik tədqiqat əsərini—"Dədəm Qorqud gəzən yerdə bu yerlər...", "Dünyanı düşündürən Dədə Qorqud" kitablarını ərsəyə gətirmişdir. Həmin əsərlər mütəxəssislər tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, elə bu səbəbdən də Azərbaycan Yazıçılar Birliyi ona ömrünün son illərində müəlliflərindən biri olduğu ikicildlik "Kitabi-Dədə Qorqud Ensiklopediyası" redaksiyasının məsul katibi, baş re-daktorun müavini kimi mühüm vəzifə etibar etmişdir. Qələmə aldığı elmi məqalələri, publisistikası, poeziyası "Azərbaycan müəllimi", "Xalq qəzeti", "Ana Vətən", "Sovet Gürcüstanı", "Ədəbiyyat və incəsənət", "Sovet kəndi", "Oğuz eli" qəzetlərində, "Azərbaycan", "Ulduz", "Dədə Qorqud" kimi nüfuzlu ədəbi dərgilərdə, "Qobustan" incəsənət toplusunda nəşr olunmuşdur. Dədə Qorqud boylarındakı toponimlərin izahını, təsfini verən Hüseynqulu Məmmədov qeyrət, namus mücəssəməsi olan Qorqud qəhrəmanlarının ülvə keyfiyyətlərini yeni nəsə aşlamışdır.

Hüseynqulu müəllimin şagirdi olmuş, onun ədəbiyyat dərslərinə vurulmuş Faxralının böyük ziyalı, görkəmli alim, iki çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı, dəyərli tarixi araşdırmaları və cəsarətli çıxışları ilə Azərbaycanın düşmənlərinə meydan oxuyan unudulmaz Şamil Qurbanov yazırdı ki, Hüseynqulu Məmmədovda bizim ən qədim folklor abidəsi olan "Dədə Qorqud" a bu qədər maraq və biliyin ilk əlaməti məhz uşaqlıqdan gəlirdi. Şamil Qurbanov hər ikisinin sağlıqlarında Hüseynqulu müəllim haqqında qələmə aldığı "Mənim ilk ədəbiyyat müəllimim" adlı oçerkində

onun Qorqudşünaslığa marağını artıran bir məsələni də yada salıb: "...Hüseynqulu müəllim həm sevinir, həm kədərlənir. Sevinir ona görə ki, tədqiqinin 100 illik tarixi olan bu misilsiz abidənin geniş şöhrət qazandığı bir dövrdə dünyanın diqqətini cəlb etmiş böyük alimlərin misilsiz əsərləri oxucuların ixtiyarına verilmişdir, kədərlənir ona görə ki, cəmi 15-20 il keçməmiş V.Bartoldun Bakı tərcüməsindən sonra bu əsərə haqsız hücumlar başladı. 1951-ci ildə mayın 24-də Azərbaycan K(b)P-nın XVIII qurultayında M.S.Bağırov deyirdi: "Bəzi ədəbiyyatşünaslar və yazıçılar siyasi sayıqlığını itirərək uzun illər ərzində bu zərərli, xalqa zidd kitabı Azərbaycan eposu adı ilə təbliğ etmişlər". Bundan sonra bizim əsas elm adamları, yazıçılar tənqid hədəfinə çevrildilər".

Həmin vaxt Hüseynqulu Məmmədovun 32 yaşı vardı, həm pedaqoji fəaliyyətinin ən məhsuldar, həm də ədəbi yaradıcılığının çiçəkləndiyi dövründə idi. Təbii ki, Azərbaycan ədəbi prosesində gedən hadisələri dərinlən izləyirdi. Barışmadığı bu qadağa onun Dədə Qorqud irsinə olan marağını birə-beş artırırdı.

Amma xoşbəxtlikdən Dədə Qorqud eposuna bu münasibət, ayrı-ayrı alimlərimizin sıxışdırılması, tənqid olunması, gözdən, nəzər-dən salınması uzun sürməyib; Stalinin ölümü, Bağirovun məhkəmə-si hər şeyi əvvəlki axarına qaytarıb. 1951-ci ildə qızıışan tənqid və ifşa 1956-cı ildə soyuyub və yenidən "Dədə Qorqud" öz xalqına qaytarılıb. Xalqın Hüseynqulu Məmmədov kimi aydınları da bu eposa yiyə durublar, daha doğrusu, sahiblik haqlarını sübuta yetiriblər.

Hüseynqulu Məmmədov "Dədə Qorqud" mövzusunda yazdıqlarını toplular halında 1999-cu ildə təqdim etsə də, hələ həmin

mo-noqrafiyaların çap olunmasından dörd il qabaq professor Namaz Bədəlov "Sarıtel" verilişinə yazdığı məktubda qeyd edirdi ki, Hüseynqulu müəllim "Dədə Qorqud"un tədqiqi ilə 40-cı illərdən məşğuldur, həmin illərdə o, şagirdlərinə onu tədris edirdi, "Dədə Qorqud" dastanını tədqiq və təbliğ edə-edə özü dədələşirdi.

YAZILANLARI BAŞA GƏTİRƏN...

Hüseynqulu Məmmədovun "Dədə Qorqud"la bağlı tədqiqatının digər Qorqudşünas alimlərimizin əsərləri ilə müqayisədə fərqi nədən ibarətdir? Bu suala Xalq şairi Zəlimxan Yaqub belə cavab vermişdir: "Alimlərin xətrinə dəyməsin, onların çoxu Qorqudla bağlı kitabları, məqalələri oxuyub gəlib folklorşünas olublar. Hüseynqulu müəllim saza-sözə, etnoqrafik notlara, keçmişə, dədə-babalarımıza, qalalarımıza, yurdlarımıza, aran, yaylaq yerlərimizə dərinləndən bələd olduğu-na görə, onun Qorqudşünaslığı həyatdan gəlirdi. Ona görə də onun məqalələri daha canlı, daha tərəvətli, daha gözəldir. Çünki həyat ilə əlaqədardır. Konkret olaraq sənət ilə, sənətkar ilə, gündəlik yaşadığı məclislər ilə, məsələn, tutaq ki, Aşıq Hüseyn Saraçlıya qulaq asanda, Xındı Məmmədə qulaq asanda, Kamandara qulaq asanda, Əmraha qulaq asanda, onların – canlı klassiklərin hər birinin səhnə mədəniyyətindən, saz mədəniyyətindən Qorqud ilə bağlı bir şey kəşf edib; "Bax, Qorqud belə çalardı, belə deyərdi, belə danışardı, belə fikir-ləşərdi". Bax, elə buradaca Hüseynqulu Məmmədovun ardıcıl məş-ğul olduğu elmi tədqiqatları sırasında əhəmiyyətli yer tutan el şair-lərinin və aşıqlarının ədəbi irsinin toplanması, araşdırılması və nəşr olunmasından söz açmağa dəyər.

Hələ kiçik yaşlarından aşiq ədəbiyyatını çox sevib. Özü bu barədə yazırdı ki, "uşaqlıqdan şifahi xalq ədəbiyyatının vurğunu idim. Görünür, bu təsir mənə atadan, anadan keçmişdi. Anam çox müdrik, hazır cavab qadın idi. Sinəsi xalq hikməti ilə dolu idi. Hər sözünü-söhbətini bayatı ilə bitirərdi. Atam folklora yaxşı bələd idi. Demək olar ki, dastanları tamam-kamal bilirdi".

İlk kitablarından biri aşiq ədəbiyyatımıza töhfə sayılan, Borçalı aşiq sənəti haqqında gözəl təsəvvür yaradan "Yazılanlar gəldi başa" adlı kitabı Borçalının Ələsgəri Şair Nəbinin nəsihətnaməsi, qoşmaları, qıfıləndləri, divaniləri, müxəmməsləri və deyişmələri oldu. Kitabın uğurlu alınmasının, canlı alınmasının bağışladığı təsirdəndir ki, Zəlimxan Yaqub yazırdı: "Hər dəfə onu (Hüseynqulu Məmməd-lini – müəllif.) görəndə elə bilirdim şair Nəbini görürəm. Çünki şair Nəbiyə baxan gözlərə baxırdım, şair Nəbinin əlini sıxan əllərini sıxırdım, şair Nəbidən aldığı ətri ondan alırdım".

Hüseynqulu müəllimlə təmasdan eyni təəssüratı professor İsmayıl Vəliyev də almışdır. Hiss etdiklərini belə qələmə almışdır: "İndi onu (Hüseynqulu Məmmədlini – müəllif.) yada salanda xəyalımda bir qədər aşiq kimi, el şairi kimi, bir az Dədə Kərim kimi, bir az Dədə Abbas Tufarqanlı kimi, bir az Aşiq Ələsgər kimi canlanır. Daha çox da Dədə Qorqud kimi ağ çuxalı, ağ saqqallı nurani bir qocanın yanında, ocaq başında oturub qopuza qulaq asan bir obraz kimi canlanır. Çünki o, özü bu ulu insanlardan, bu uca məqamlardan danışa-danışa o müdriklərin öz dünyasına və söz dünyasına qovuşub. Hüseynqulu müəllim aşıqların sazında, sözündə, simlərin harayında, Koroğlunun nərəsində, Kərimin yağısında Dədə Qorqudun öyündündə əbədiləşib."

Hüseynqulu Məmmədov şair Nəbi Misgin irsinin öyrənilməsi işinə çoxdan başlamışdı, şeirlərinin çapına da hələ sovetlər dönəmində nail olacaqdı. Filologiya elmləri doktoru, professor, şair, tərcüməçi Əflatun Saraçlı xatırlayır ki, bu işin Azərbaycanın ikinci dəfə müstəqillik əldə etdiyi 1991-ci ilədək yubanmasının səbəbi Şair Nəbi irsinin tədqiqi işinin əsas dəstəkləyicisi olmuş böyük Xalq şairi Səməd Vurğunun ölümü ilə əlaqədar uzun müddət təxirə düşməsi olmuşdur.

DOĞMA ELİN BİRİNİ BEŞ ELƏYƏN...

Pedaqoji elmlər namizədi, dosent Asif Hacıyev "Qorqud nəfəsi dəymiş insan" adlı məqaləsində çox gözəl yazıb ki, Hüseynqulu müəllim öz əməyinin bəhrəsini – müstəqil Azərbaycan dövlətinin timsalında Oğuz dövlətinin qurulduğunu gördüyünə görə xoşbəxt insandır.

Bəli, hələ sovetlər dönəmində Azərbaycanın müstəqilliyini, zaman-zaman işğala məruz qalmış Vətən torpaqlarını bütöv görmək arzusu Hüseynqulu müəllimin varlığına hakim olmuşdur. Rəhmətlik professor Camal Mustafayev – Dədə Camal yazırdı ki, Hüseynqulu müəllimin ötən əsrin 60-cı illərinin əvvəllərində Bakıya köçməsinə səbəb maarifimizə münasibətdə gürcü millətçiliyinin təzahürlərilə barışmadığı üçün sıxışdırılması olmuşdur.

İqtisadçı alim Hətəm Həsənov da Hüseynqulu müəllimin müəllifi olduğu, adını irəliləyən sətirlərdə açıqlayacağım kitabına münasibətini ifadə edən fikirlərini qələmə aldığı yazıda onun millətpərəstliyinin altını cızmışdır: "Borçalı mahalında böyük

nüfuzu olan H.Məmmədovun açıq fikirliliyi Gürcüstan maarifində çox narahatlıq doğurur. Odur ki, bu istedadlı insanın haqqında böhtan və iftiralara rəvac verirlər. Bu böhtanlar əsasən Faxralı kəndində Hüseynqulu müəllimin şəxsi təşəbbüsü sayəsində tikilən yeni məktəb binasının istifadəyə verilməsi ilə başlayır. Bu məktəb onun Faxralı kəndinə əbədi hədiyyəsidir. Bu məktəb ona və ailəsinə illərlə əziyyət versə də, bu əzmkar insan kəndliləri qarşısında daha çox əziyyət çəkməyi özünə şərəf bilir. Ecazkar elmi gücə malik qələmi ilə kəndlərini bütün dünyada tanıتماğa çalışır. Onun sonuncu kitabı buna əyani sübutdur".

Söhbət çoxlarının haqlı olaraq "Faxralı tək ağır elin sanballı tarixi" adlandırdıqları, hər bir Faxralı balasının stolüstü kitabı sayılan "Görüm Faxralının biri olsun beş..." kitabından gedir. Manaf Süley-manovun "Gördüklərim, eşitdiklərim, bildiklərim" əsəri ilə müqayisə olunan bu kitab Faxralının və ümumiyyətlə, Borçalı mahalının dünəninə, bu gününə işıq tutur, özünün tarixi-xronoloji, elmi-pub-lisistik dəyəri ilə geniş oxucu kütləsi qazanıb. Hüseynqulu müəllim, müəllifi olduğu bu kitabın adında ehtiva olunduğu kimi, Faxralının "birinin beş olmasını" təkcə arzulamaqla kifayətlənməmiş, həm də əməlləri ilə bu ağır elin ağırlığını, dəyərlərini birə-beş artırmışdır. Açdığı məktəblə, dediyi dərslərlə, verdiyi təlim-tərbiyə ilə, onun açdığı etibarlı cığırla irəliləyən Faxralı ziyalıların, alimlərinin sa-yını birə-beş artırmaqla yanaşı, hətta bir müddət, oğlu Eldarın dediyi kimi, Faxralı gənclərinin ailə qurması üçün elçilik missiyasını da yerinə yetirmişdir.

Yeri gəlmişkən, Hüseynqulu müəllimin övladlarının da hamısı ali təhsilli, işiq ömrü yaşayan işıqlı ziyalılardır. Eldar Hüseynqulu oğlu Məmmədov iqtisadçı alim, gözəl ziyalı, dövlət qulluqçusudur.

Elxan Hüseynqulu oğlu Məmmədov isə atasının yolunu davam etdirir – respublikamızda tanınmış folklorşünas alim, AMEA Folklor İnstitutunda “Aşıq yaradıcılığı” şöbəsinin müdiri, Azərbaycanın Əməkdar mədəniyyət işçidir. Radio dinləyiciləri tərəfindən çox sevilən "Sartel" verilişinin uzun illər aparıcısı olub. Ulduz xanım uzun müddət tərbiyyəçi işləmişdir. Hazırda evdar qadındır. Firuzə xanım fransız dili mütəxəssisidir, Xarici Dillər İnstitutunda (indiki Dillər Universiteti) uzun müddət “Fransız dili” kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışıb. Firəngiz xanım Xalça muzeyinin elmi işlər üzrə direktor müavini olub, hazırda Aviasiya Akademiyasında “Aviasiya” muzeyinin direktorudur. Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisidir. Və bildirmək istəyirəm ki, o qızların cehizlərinin ən mühüm komponenti, ata ocağından gəlin köçdükləri evinə apardıqları qiymətli əşyalar məhz çoxsaylı kitablar idi.

Ramiz Hüseynqulu oğlu Məmmədov isə hazırda iş adamıdır.

Göründüyü kimi, Hüseynqulu müəllim həm də bir ata olaraq doğma kəndin şərəfinə şərəf qatan, elin üzünü ağ edən övladlar böyütməklə də Faxralının birini beş etmişdir.

QIŞA DA BAHARIN GÖZÜ İLƏ BAXAN...

Hüseynqulu Məmmədlinin poeziyası da gəncliyində ədəbiyyatımıza daha bir "Bənövşə" şeiri bəxş edəcək, orta yaşında isə Qurbaniyə nəzirə yazacaq səviyyədə olmuşdur:

*...Boynunu bükmüsən borandan, qardan,
Nakam məhəbbətli min intizardan.
Laləli, nərgizli, güllü bahardan,
İlk müjdə gətirdin bizə, bənövşə.
Bu məlul duruşun Leyliyə bənzər,
Dağıdar hüsnünü, edər bərabər.
Dolannam başına hər axşam-səhər,
Gəlməsin eşqimiz gözə, bənövşə...*

Qardaşı, mərhum şair Əli Səngərli məhz bu "Bənövşə"ni əzbərləyərək, şeirin əlifbasını öyrəndiyini deyərdi. Elə ona görədir ki, Əli Səngərlinin dediyi kimi, "könül dünyası geniş və işıqlı, gözəllik vurğunu, qəlbi insana və təbiətə məhəbbətlə qanadlanan, dünyanın faniliyini qəbul etməyən, qışa da baharın gözü ilə baxan" Hüseynqulu Məmmədli xalqımızın və dünyanın böyük şairləri Səməd Vurğunla, Hüseyn Arıfla, Zəlimxan Yaqubla və başqalarıyla yaxın münasibətdə olmuşdur.

*Çəkilmədim otaqların küncünə,
Düzlər keçib dağlar aşan şairəm,
Mən nə deyim, görürsünüz özünü,
Qocaldıqca cavanlaşan şairəm.*

Bu şeirin müəllifi, otaqların küncünə çəkilməyən, düzlər keçib dağlar aşan, Vətənin hər qarışına bələd olan, hər yerdə hərarətlə qar-

şılanan böyük şair, Hüseynqulu Məmmədlinin həmişə hörmətlə yanaşdığı rəhmətlik Hüseyn Arif yazırdı:

*Alim tanıyıram, qoca Qafqazın
Çəşmə tək durulub, dibindən çıxıb.
Alim var, sağ əli Salman Mümtazın,
Sol əli Hümmətin cibindən çıxır.*

Əminliklə söyləyə bilərəm ki, bu bəndin birinci beytini əmim Hüseynqulu müəllimə də şamil etmək olar. Doğrudan da bəzi sağ əli Salman Mümtazın, sol əli Hümmətin cibindən çıxan alimlərin elmimizdəki, elmi çəkisi Hüseynqulu Məmmədlinin tək-cə Qorqudşünaslığa verdiyi töhfələrin beşdə biri qədər yoxdur.

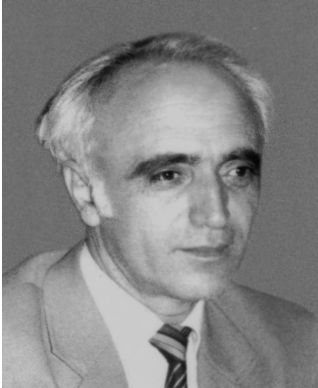
Allahdan Hüseynqulu müəllimin ruhuna rəhmət, övladlarına, gözəl gəlinləri Şəfiyyə xanıma, Mirvari xanıma, Tünzalə xanıma nəvələrinə, nəticələrinə uzun ömür, cansağlığı, Azərbaycanın, Borçalının, Faxralının birini beş eləyən fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıram.

Məmməd Məmmədov - 90

PUBLİSİSTİKAMIZIN “QIZIL MƏMMƏD”İ

Alim – jurnalist Məmməd İsrəfil oğlu Məmmədovun anadan olmasının 90 illiyi qarşısında

***Məslək dostum, sirr qardaşım, a Məmməd,
Mən ilham alırdım salamlarından.
Sən həm alim idin, həm də pak insan,
İnci süzülürdü kəlamlarından.***

Dünyamalı Kərəm

Yalnız sağlam təmələ söykənən iş səmərəli, faydalı və uzunömürlü olur. O, vaxt uğur qazanılır ki, ən əvvəl üstündə ağsaqqal xeyir-duası və üz tutub nümunə götürə biləcəyin örnək olsun. Elə bu gün Azərbaycanda azad sözün inkişafına yaradılan şərait və jurnalist peşəkarlığının səviyyəsinin MDB ölkələrinin bir çoxu ilə müqayisədə öndə olması da məhz bu faktorlarla sıx bağlıdır. Bəli, ölkəmizdə müstəqil mətbuatın yükünü çiyinlərində daşıyan müasir nəslin jurnalistləri də ilk növbədə mətbuatımızın ağsaqqallarına üz tutdu, on-lardan çox şey öyrəndi.

Çox da uzaq olmayan tariximizə nəzər salanda görürük ki, Azərbaycanda sözün əsl mənasında bütün həyatını mətbuata həsr

edən, iqtisadi münasibətlər və ideoloji baxımdan indikindən tamamilə fərqli bir qurumda da öz peşəsinə daim sədaqətli olan, sözün qüdrətinə sığınan, dövrün müəyyən çətinliklərinə mətanətlə sinə gərərək haqq sözü deməkdən heç zaman çəkinməyən qələm sahibləri olmuşdur. Elə jurnalistlətimiz olub ki, həyat və yaradıcılıqları nəinki bu gün, hələ çox-çox sonralar da çoxlarına örnək ola bilər. Belələrindən biri də yaradıcılığına və şəxsiyyətinə hər zaman böyük hörmət bəslədiyim Məmməd Məmmədovdur. Azərbaycan mətbuatının böyük nailiyyətlər yolunda, əzəmətli zəfər zənglərində unudulmaz Məmməd Məmmədovun özünəməxsus rolu, tarixi xidmətləri vardır.

Məmməd İsrail oğlu Məmmədov 1930-cu ildə Borçalının ağır ellərindən olan Faxralı kəndində dünyaya göz açıb. Faxralıda kolxoz quruculuğunda fəal iştirak edən, təkcə doğma kəndində deyil, bütövlükdə Borçalıda dövrünün sayılıb-seçilən kişilərindən biri kimi tanınan, böyük nüfuz və hörmət sahibi olan, elmə, təhsilə yüksək qiymət verən atası İsrail kişi övladlarının ali təhsil almasına çalışıb və buna nail olub.

Məmməd Məmmədov 1947-ci ildə Faxralı orta məktəbini bitirdikdən sonra Bakıya gələrək Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU-nun) jurnalistika şöbəsinə daxil olub. 1954-cü ildə universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirən M.Məmmədov təyinatla “Sovet kəndi” qəzetinə işə göndərilib. Uzun müddət həmin qəzetdə müxtəlif vəzifələrdə çalışaraq yüksək peşəkarlığı və tələbkarlığı ilə seçilib. Onun üçün əhəmiyyətsiz mövzu olmayıb heç vaxt, heç nəyə başdansovdu yanaşmayıb. Bir neçə cümləlik xəbər yazanda da, irihəcmli oçerk yazanda da eyni peşəkarlıq və məsuliyyətlə yanaşıb.

Mövzunu yüksək zövqlə işləyib. Toxunduğu mövzular yeknəsək olmadığı üçün, yazıları oxucunu yormayıb. Çoxlarının hər gün rastlaşdığı, narahat olduğu, lakin dilə gətirməyə belə cəsarət eləmədiyi problemləri qəzet səhifələrinə çıxarmaqdan çəkinməyib. Mətbuatın üzərində sərt senzuranın hökm sürdüyü, bütünlüklə Kommunist Partiyasının nəzarətində olduğu bir vaxtda əsl həqiqəti qəzet səhifəsinə çıxarmaq, doğrudan da, böyük cəsarət tələb edirdi.

Daim yaradıcı axtarışda olan Məmməd müəllim sadəcə olaraq yazmaq xatirənə yazmırdı. Rastlaşdığı bir problem, aşkar etdiyi neqativ hal barədə qəzetdə məqalə yazmaqla işini bitmiş hesab etmirdi. Yalnız jurnalist kimi deyil, həm də bir vətəndaş yangısı ilə həmin problemin həlli prosesini izləyər, müsbət dəyişiklik olmayanda, o mövzuya yenidən qayıdardı.

İndiki kimi xatırlayıram, “İstisu” kurortu ilə bağlı, “İstisuda qaynar alver” adlı kəskin bir məqalə yazmışdı. Məqalədə bu kurort zonasında özbaşnalıqlara toxunulur, onu dünyanın ən yaxşı istirahət və müalicə mərkəzinə çevirməyin zəruriliyi əsaslandırılırdı. Yazı respublikada böyük əks-səda doğurmuşdu. Aradan bir müddət keçəndən sonra o, yenidən həmin mövzuya müraciət edərək “Bir daha İstisu haqqında” adlı məqalə ilə çıxış etdi. O məqalələrin ardından bütün aidiyyəti qurumlar yazıda toxunulan məsələlərə münasibət bildirdilər.

Məmməd müəllimdə əsl jurnalistə və ziyalıya xas olan bütün müsbət keyfiyyətlər öz əksini tapmışdı. Mətbuat işçiləri və respublika ictimaiyyəti arasında kəsərli sözü, iti qələmi ilə böyük hörmət və nüfuz qazanmışdı. Səmərəli jurnalistlik fəaliyyətinə görə Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Fəxri fərmanı ilə təltif

olunmuş, “Əməkdar mədəniyyət işçisi” fəxri adına layiq görülmüşdü.

M.Məmmədov həm də elmi-tədqiqat işi ilə məşğul olmuşdur. Professor Xəlil Əlimirzəyevin elmi rəhbərliyi ilə “Azərbaycan kolxozçusu” qəzeti Azərbaycan kəndinin yenidən qurulması uğrunda mübarizədə” mövzusunda dissertasiya işini 1972-ci ildə uğurla mü-dafiə edərək tarix elmləri namizədi elmi dərəcəsi almışdır. O, 1978-ci ildən Politeknik İnstitutunda (indiki Texniki Universitetdə) Tarix kafedrasında müəllim kimi pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmuş, BDU-nun Mətbuat tarixi kafedrasında diplom rəhbəri kimi mün-təzəm fəaliyyət göstərmişdir.

Pedaqoji fəaliyyət Məmməd Məmmədovun bioqrafiyasında, onun ibrətamiz ömür kitabında mühim yer tutur. Müəllimlik dövründə də prinsipiallığı ilə seçilmiş, həssaslığı və qayğıkeşliyi ilə dərs dediyi tələbələrin böyük rəğbətini qazanmışdır. Təsədüfi deyildir ki, onun bu keyfiyyətlərini yüksək dəyərləndirən tələbələri öz aralarında Məmməd müəllimi “Qızıl Məmməd” adlandırırdılar. Tədrisdə tələbələri, işdə isə gənc həmkarları ondan təkcə savad, təcrübə deyil, həm də həyatı, insanlıq fəlsəfəsini öyrənirdilər.

Özü də o, təkcə tələbələrinə qarşı yox, bütün dostlarına, eloğlularına qarşı da eyni münasibət bəsləyirdi. Hamı da onu sevirdi. Elə bu sevginin nəticəsi idi ki, namizədlik dissertasiyasının müdafiəsində iştirak etmək üçün yüzrlərlə adam gəlmişdi.

Elmi-pedaqoji fəaliyyəti zamanı bir neçə monoqrafiya, 100-ə yaxın elmi məqalə yazan M.Məmmədov ömrünün sonunadək publisistik yazılarla mətbuatda çıxış etdi. Qarabağ müharibəsi, torpaqlarımızın işğalı və öz dədə-baba torpaqlarından didərgin

düşmüş həm-vətənlərimizin taleyi ona rahatlıq vermirdi. Bədnam qonşularımızın əsassız torpaq iddası ilə üzleşən Azərbaycanın haqq səsinə dünyaya car çəkmək üçün Moskvaya “Pravda” və “İzvestiya” qəzetlərinə yazdığı məqalələr qısqanlıqla qarşılır, onun kəsərli sözünün qa-bağında duruş gətirə bilməyən erməni havadarları çıxış yolunu həmin məqalələri dərc etməməkdə görürdülər.

O, işlədiyi bütün sahələrdə xalqına layiqincə xidmət etmiş, halal şöhrət, nüfuz qazanmış, həqiqi ziyalı kimi seçilmişdir. Yorulmaq bilmədən yaradıcılıq eşqiylə uğurlardan uğurlara doğru irəliləmək onun halal haqqı, tale qisməti idi.

Bu gün kimi dindirsen, Məmməd müəllim barədə ancaq xoş sözlər söyləyər. Məmməd müəllimlə bağlı mənim də şirin xatirələrim vardır. O, çox qayğıkeş və diqqətəil bir insan idi. Hələ Bakı Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsinə qəbul imtahanı verdiyim gündən daim mənimlə maraqlanar, dəyərli məsləhətlər verər-di. Ona o qədər isinişmişdim ki, ən çətin anlarımda yanına gedər, məsləhət istərdim.

Elə şirin söhbət edər, tövsiyələr verərdi ki, bir anlığa bütün çətinliklər yadımdan çıxardı. Bu gün Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü kimi, onlarla kitabımın işıq üzü görməsində, bir neçə mükafat almağımda da ilk növbədə məhz Məmməd müəllimə borcluyam.

Qohumcanlı idi. Mənsubu olduğum Alməmmədli nəslə haqqında o qədər gözəl, ağızdolusu danışardı ki, Məmməd müəllimə – Mamed əmiyə adam heyran qalardı. Həmişə mənə və qardaşlarıma sözün həqiqi mənasında əmi diqqəti, qayğısı göstərərdi. Nəslimizin görkəmli nümayəndələri haqqında saatlarla danışardı. Uzun müddət Faxralıda və qonşu kəndlərdə kolxoz sədri işləmiş atası İsrafil

Məmmədovdan, kolxoz sədri və sovet sədri vəzifələrində işləmiş əmisi Əli Xəlilovdan, türk dünyasının böyük alimi, əmisi oğlu Şamil Qurbanovdan danışdıqca saflaşır, dünya ilə bir olurdu. Bu xasiyyət Məmməd müəllimə içindəki saflıqdan gəlirdi.

Qardaşım Sərdarın ali təhsil almasında və işə düzəlməsində də Məmməd müəllimin xüsusi xidməti olub. Onu həmişə diqqətdə saxlayırdı. O günləri Sərdar belə xatırlayır: “Bakıda təsərrüfat malları mağazasında müdir işləyirdim. Məmməd əminin ailəsi əzizlərimiz, evi isə doğma ocağımız idi. Mərhum Humay bibi bizə elə münasibət bəsləyirdi ki, onu doğma anamız qədər çox istəyirdik”.

Deyirlər, dərd batmanla gəlir. Məmməd müəllimin ölümündən hələ özünə gələ bilməyən ailə dəhşətli bir faciə ilə üzləşdi. Məmməd müəllimin oğlu – Texniki Universitetin məzunu, bacarıqlı mühəndis, səmərəli təkliflərinə görə neçə-neçə müəlliflik şəhadətnaməsi alan Elşən Bakı metrosunda baş verən terror atakı zamanı həyat yoldaşı və uşağı ilə birlikdə həlak olub. Rəhmətlik Elşənin haqqında qələmə aldığım “Açsa da çiçəyi, qalmadı barı” adlı xatirə oçerkimdə yazmışdım: “Təkcə elə Məmməd müəllimin ailəsində dünyaya gəlməsini demək kifayət edər ki, Elşən haqqında əlavə heç nə demədən də onun necə bir insan olduğu barədə təsəvvür yaransın. Atası res-publikada tanınmış adamlardan olsa da, Elşən heç zaman onun şöhrətinin kölgəsində gizlənməyib, hələ orta məktəb illərindən çalışıb ki, əməlləri ilə atasına da başucalığı qazandırsın, özünün karyerasını da qursun”.

İtirdiklərimiz nə qədər ağır olsa da, inam, sabaha ümid isə hər şeyə üstün gəlir. Bu gün Məmməd müəllimin və oğlu Elşənin dünyalarını vaxtsız dəyişmələri bizi sarsıtsa da, təsəllimiz bir ondadır ki,

onların hər ikisindən xoş xatirələr, xeyirxah əməllər yadigar qalmışdır. Bir də ki, özündən sonra layiqli övladları, davamçıları olan valideyn heç vaxt ölmür. Məmməd müəllimin ixtisasca iqtisadçı olan oğlu Fikrət, filoloq qızı Sevda da atalarının adına layiq vətən övladlarıdır.

Məmməd müəllimin dostu, tələbə yoldaşı, Borçalıda yaşayıb-yaradan, “Şöhrət” ordenli istedadlı qələm ustası, Gürcüstanın Əməkdar jurnalisti Dünyamalı Kərəm Məmməd müəllimin qocalığa yetişmədən dünyasını dəyişməsindən təsirlənsə də, bu aqibəti də ilahi qismət hesab edir. “Şükürlər olsun ki Məmməd haqq dünyasına oğul, gəlin və nəvə dağı ilə getmədi”.

Dünyamalı Kərəm “Region-press” qəzetinin 20.05.2011-ci il tarixli sayında dərc olunmuş “Ağır elin ağırçəkili oğlu” başlıqlı məqaləsində yazır: “O, həqiqətən ürək dostu, sağlam fikirli, etibarlı, sadıq, münis-qardaş idi. Kiminlə dostluq edəcəyini süzüb ələkdən keçirirdi. Onun dostu mənəm və İsxanın dostu, mənimlə İsxanın dostu onun dostu olurdu. Şöbəmizdə sonralar xalq şairi adına layiq görülmüş Xəlil Rza Ulutürklə, filologiya elmlər doktoru, professor Qulu Xəlilovla, elmlər namizədi Əliş Nəbiyevlə, dil-ədəbiyyat şöbəsin-dən akademik Bəkir Nəbiyevlə, filologiya elmləri doktoru, “Respublika” qəzetinin baş redaktoru Teymur Əhmədovla, “Komminist” qəzetinin baş redaktor müavini işləmiş Rəfael Nağıyevlə, bizdən bir kurs yuxarı oxuyan, Faxralı elindən olan pedaqoji elmlər doktoru Şəmistan Mikayılova çox səmimi dostluq əlaqələrimiz var idi. Məmmədin ürəyi incə və zərif idi, o, bahar müjdəçisi bənövşəyə, dağ çeşməsinin duru və saf suyuna bənzəyirdi. Sevgisi, eşqi, mə-həbbəti Günəşin nuru kimi idi... Məmmədlə olan

dostluq xatirə-lərimi dəryalar mürəkkəb, meşələr qələm olsa belə, yazıb qutarmaq olmaz... İnsana xas olan bütün nəcib və ülvî xüsusiyyətləri Allah-təala öz qüdrətli əli ilə Məmmədin gülər üzünə həkk etmişdir. Qey-bət qırmağı, söz gəzdirməyi, kimsənin arxasınca danışmağı xoşla-mazdı...”

Dünyamalı müəllim “Təhsil problemləri” qəzetinin 24 iyun 2012-ci il tarixli sayında yer alan “İllərin izi var xatirələrdə” sərlövhəli məqaləsində də Məmməd Məmmədov haqqında xatirələrini bölüşür: “Onun hər sözünə, vədinə qeyd-şərtsiz etibar etmək olardı. O, yalan danışmağı sevməzdi, yalan danışanların qənimi idi. Təva-zökarlıq Məmməd müəllimin ən gözəl əxlaqi dəyərlərindən birinə çevrilmişdi... Nəcib və ülvî duyğulara malik olan, vətən, xalq, ailə sevgisini dünya malından və mənşəb hərisliyindən üstün tutan İsrafil Məhəmməd oğlu Məmmədovun oğlu Məmməd də öz atasının get-diyi haqq-ədalət yolu ilə getməli idi. Məmməd də atası İsrafil kişi kimi ailəcanlı, mehriban, munis kişi atalardan biri idi...”

İki çağırış Milli Məclisin deputatı olmuş görkəmli alim Şamil Qurbanov sağlığında əmisi oğlu Məmməd Məmmədov haqqında deyərdi: “Məmməd müəllim əmioğlu kimi əvəzsiz qohum, jurnalist kimi əvəzolunmaz peşəkar jurnalist idi. “Sovet kəndi” qəzetinin baş redaktoru Nəriman Zeynalovla dost idim. Məmməd müəllim həmin qəzetin partiya şöbəsinin müdiri idi. Elə o qəzetin tarixi mövzusunda da elmi iş müdafiə eləmişdi. Nəriman Zeynalov həmişə Məmməd müəllimin barəsində ağızdolu su danışardı. Deyərdi ki, Məmməd müəllimin qələmi əsl jurnalist, ədib qələmidir”.

Respublikanın ipəkçilik üzrə ilk elmlər doktoru, Gəncə İpəkçilik İnstitutunun direktoru professor Namaz Bədəlov isə belə xatırlayardı: “Allah-Təala Məmmədi yaradanda bütün xarici və daxili gözəlliyi ona bəxş edib. Nur parçasıydı, qohum kimi əvəzi yox idi. 1960-1970-ci illərdə respublikamızda sayılıb-seçilən peşəkar jurnalistlərdəndir. Publisistikamızın inkişafında Məmmədin xidmətləri ölçüyəgəlməz dərəcədə çox idi. Nə qədər həyat var, insanlıq var, Azərbaycan publisistikasından söz düşəndə alim-jurnalist Məmməd Məmmədov minnətdarlıqla xatırlanacaq”.

Hər bir insana əməlinə görə qiymət verirlər. Ən dürüst qiymət də xalqın verdiyi qiymətdir. Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə yazırdı ki, insan axtarıram, adama rast gəlirəm. “İnsan-adam” olan Məmməd müəllim onu tanıyan hər bir kəsin ürəyində unudulmaz əməlləri, yaddan çıxılmaz xeyirxah işləri ilə özünə abidə qurmuşdur. O, yenə də Dünyamalı Kərəmin təbiri ilə desək, ömrünün yalnız birinci hissəsinə vida demiş, qələmə aldığı məqalələrini, əsərlərini oxuyanların qəlbində ikinci ömür qazanmış, əbədiyyətə qovuşmuşdur.

Bu yazımı Məmməd müəllimin çox etibarlı və sədaqətli dostu, Gürcüstanın Əməkdar jurnalisti Dünyamalı Kərəmin şeirindən bir parça ilə tamamlayıram:

*Biz üç dost idik, üç qardaş idik,
Təhsildə hamıdan diribaş idik,
Bir ünvanlı mətin vətəndaş idik,
Doya bilməyirdik kəlamlarından.*

*Bir dəfə üç böldün bir dənə narı,
Bu işə mat qaldı Gülsənəm qarı.
Nə ola o günlər qayıda, barı!
Doyunca nuş edək təamlarından.*

Şamil Qurbanov – 85

ELMİN YOLLARINDA AĞARAN SAÇLAR

*Yeridin, başına səpələndi qar,
Baxmadın yolların uzaqlığına.
Elmin yollarında ağaran saçlar,
Döndü bir millətin üz ağlığına.*

Zəlimxan Yaqub

Azərbaycanın müstəqilliyinə və tərəqqisinə, xalqımızın firavanlığının təmin olunmasına, Vətənin şöhrətinin ucaltmasına xidmət edən Borçalı əsilli azərbaycanlılar çoxdur. Onların sırasında öndə gələnlərdən biri də Azərbaycan Respublikasının görkəmli dövlət xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor, iki çağırış (1995 və 2000) Azərbaycan Respublikası-nın Milli Məclisinin deputatı, mərhum ədəbiyyatşünas alim Şamil Qurbanov olmuşdur. Bu il unudulmaz Şamil müəllimin anadan olmasının 85 illik yubileyi qeyd olunacaq.

“...1918-ci ildən 1988- ilə qədər, 70 ildə Borçalı Azərbaycana dörd dövlət rəhbəri vermişdir. Bunlar son dərəcə möhkəm əqidəli, beynəlmiləlçi və alovlu vətənpərvər idilər. Bunların haqqında nə

qədər istəsən ürəkaçıqlığı ilə danışmaq və yazmaq olar! Heç biri haq-qında zərrə qədər fakt tapmaq olmaz ki, onların barəsində sabitləş-miş fikri dəyişsin. Bunlar Əlimərdan bəy Topçubaşov, Nəriman Nərimanov, Həsən Seyidov və Həsən Həsənov kimi xas poladdan tökülmüş insanlardır. Xas poladdan tökülmüş ona görə deyirəm ki, şəxsiyyətləri və ideyaları ilə ən sağlam adamlardır, üstəlik “aza qayıt, çoxda gözü olmayan” liderlərdir. Xalqına, vətəninə qırılmaz tellərlə bağlı olan şəxsiyyətlərdir... Bəzən Nərimanovu tənqid edənlər Borçalını da onun ayağına yazır, qeyri-elmi fikirlər söyləyirlər. Onlara elə gəlir ki, arxiv materiallarını heç kəs oxumayıb və heç kəsin də bu işlərdən xəbəri yoxdur! ...Borçalı vaxtı ilə Nadir şah tərəfindən gürcü knyazlığına verilmişdir. O vaxtdan çox keçmişdir. Borçalı məsələsi ilk dəfə 1918-ci ildə qaldırıldı. Bu məsələ o vaxt pıçıltı ilə deyilirdi. Mübahisəli zona adlanırdı. Mən 80-ci illərdə Ömər Faiq Nəmanzadə haqqında tədqiqat aparanda Borçalı haqqındakı dövlət qərarını tapıb həm monoqrafiyaya, həm də rusca və azərbaycanca onun əsərlərinin tam külliyyatına daxil etdim ki, gələcək tədqiqatçılar ondan öyrənsinlər. Axı Ömər Faiq Gürcüstan İnqilab Komitəsinin üzvü idi. “Bakinskiy raboçi” qəzetinin 1921-ci il 21 fevral tarixli nömrəsində Ömər Faiq daxil olmaqla Gürcüstan İnqilab Komitəsinin 10 nəfər üzvünün imzaladığı bəyannamədə deyilirdi: “Azərbaycan, Abxazıyanın və Osetiyanın qardaş xalqları öz talelərini özləri həll edəcəkdir. Amma üsyana qalxmış Borçalının zəhmətkeş insanları 3 respublikadan birinə - Azərbaycana, Gürcüstana, Ermənistana birləşdirməklə məsələni öz istədikləri kimi həll edəcəklər” ... Borçalının əhalisi hiss etdi ki, qardaşlıq dünyası qurulur, onlara mərkəz lazımdır, buradan 500 kilometr Bakıya getmək-dənsə, Tiflis qulağının dibindədir. Ona görə də qaldı Gürcüstanın tərkibində. Bu, bəyəm hədiyyədir? Axı, danışanda bir gərək insafla danışasan. Digər tərəfdən, o vaxtı elə hadisələr vardı ki, onları mütləq nəzərə almaq lazımdır. Borçalının

Dağ Borçalısı vardır. Ermənistanın bir hissəsini tuturdu. Dağın o üzündə Çavaxetiyada Axısqa türkləri idi, bunları nəzərə almadan danışmaq düzgün olmaz...”

Bu sözlər Şamil Qurbanovun “Nəriman Nərimanov dünyası” (2001) kitabında yer alan “N.Nərimanov Borçalını heç kəsə hədiyyə etməmişdir” adlı məqalədən götürülmüşdür. Bu və 2003-cü ildə işıq üzü görən “Nəriman Nərimanov: ömrünün son illəri” adlı ikinci kitabı böyük dövlət xadimi, görkəmli yazıçı və dramaturq, tanınmış publisist və həkim Nəriman Nərimanov irsini təftiş edən səbatsız-ların tənqidinə və ifşasına həsr olunmuşdur. Nəriman Nərimanovun, Məmməd Əmin Rəsulzadənin, Şeyx Cəmaləddin Əfqaninin irsinin tədqiqinə həsr etdiyi əsərləri professor Şamil Qurbanovun elmi yara-dıcılığının zirvəsi hesab olunur.

Şamil Dünyamalı oğlu Qurbanov 1934-cü il may ayının 10-da Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində anadan olub.

1955-ci ildə orta məktəbi bitirib və həmin ildə ADU-nun (indiki BDU-nun) jurnalistika şöbəsinə daxil olub. Universiteti fərqlənmə diplomu ildə başa vuraraq "Azərbaycan məktəbi" jurnalında ədəbi işçi kimi fəaliyyətə başlayıb. 1961-ci ildə universitetin jurnalistika fakültəsində baş laborant işləyib. 1962-ci ildə Şamil Qurbanov Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrası üzrə aspiranturaya qəbul olunub və 1965-ci ildə "Zaqafqaziya rusdilli mətbuatında Azərbaycan ədəbiyyatı (1905-1917)" mövzusunda dissertasiyanı vaxtından əvvəl müdafiə edərək filologiya elmləri namizədi elmi dərəcəsi alıb. – Müdafiədən sonra o, "Bakı" və "Baku" qəzetlərində ədəbiyyat şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışıb. 1968-ci ildə yenidən universitetə qayıdıb və "Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası" kafedrasının dosenti kimi Azərbaycan dilindən dərs deyib. 1971-ci ildə Rus ədəbiyyatı tarixi kafedrasına keçib və rus ədəbiyyatından mühazirə oxumağa başlayıb. 1973-cü ildən Türk və Şərqi slavyan xalqları ədəbiyyatı kafedrasına (o zaman "SSRİ xalqları ədəbiyyatı"

kafedrası adlanırdı) keçib və həmin kafedrada dosent, professor kimi fəaliyyət göstərib, 1989-cu ildən həmin kafedraya rəhbərlik edib. 1975-ci ildə "XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan-rus ədəbi əlaqələri" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını uğurla müdafiə edərək, filologiya elmləri doktoru elmi dərəcəsi alıb.

Şamil Qurbanov Azərbaycan ədəbiyyatında yeni səhifələr açmış, indiyə qədər ictimaiyyətə məlum olmayan və ya az məlum olan şəxsiyyətləri üzə çıxarmışdır. Bunlar Hüseyn Minasazov, Rəhimbəy Məlikov, Məmməd Qarayev, Həmzətbəy Qəbulov Şirvanski, Sona xanım Axundova, Kərim Yaycılı və başqalarıdır. Onun Əlibəy Hüseynzadə, Əhmədbəy Ağaoğlu, M.Ə.Rəsulzadə haqqında da dərin tədqiqat əsərləri vardır. Ən böyük ədəbi xidməti Ömər Faiq Nemanzadə və Şeyx Cəmaləddin Əfqani haqqında tədqiqatlarıdır. Bunların hərəsi haqqında məqalələrdən əlavə 4-5 kitab nəşr etdirmişdir, onların böyük xidmətləri şərh olunmuşdur.

1978-ci ildən 1992-ci ilə qədər doktorluq elmi dərəcəsi verən Elmi şuranın elmi katibi, 1981-1992-ci illərdə BDU-nun filologiya fakültəsinin qiyabi və axşam şöbəsinin dekanı vəzifəsində çalışıb.

Şamil Qurbanov 10-dan çox beynəlxalq simpozium və konfranslarda (Ankara, Bursa, Tehran, Bağdad, İsfahan, Moskva, Tbilisi, Daşkənd, Düşənbə və s.) iştirak edib, Daşkənd və Tbilisi ali məktəblərində Azərbaycan ədəbiyyatından dərs deyib, 1980-2004-cü illərdə BDU-nun professoru olub.

22 kitabın, 300-dən çox məqalənin müəllifidir. Məqalələri İran, İraq, Türkiyə, Gürcüstan və s. ölkələrdə çap olunub.

1995 və 2000-ci ildə majoritar yolla Bakı şəhərinin Nizami rayonundakı 12 sayılı seçki dairəsindən Milli Məclisə deputat seçilib. O, Bakı Dövlət Universitetinin "Türk və Şərqi slavyan xalqları ədəbiyyatı" kafedrasının müdiri olmaqla yanaşı millət vəkili kimi respublika Parlamentində fəal iştirak edib.

Şamil Qurbanov 2004-cü ilin yanvar ayında Bakı şəhərində vəfat edib, II Fəxri Xiyabanda dəfn olunub.

Şamil Qurbanov Borçalı əsilli görkəmli şəxsiyyətlərdən söhbət açdığı, onların formalaşmasından, püxtələşməsindən, Azərbaycanın çiçəklənməsinə, dövlətçiliyimizin qorunmasına və möhkəmlənməsinə, milli iqtisadiyyatımızın qüdrətlənməsinə, incəsənətimizin və ədəbiyyatımızın zənginləşməsinə verdikləri töhfələrdən bəhs edən mə-qalələrində yazırdı ki, borçalılar hər şeydən öncə qeyrətdə məşhurdurlar. Elə Şamil müəllimin özü də qeyrət mücəssəməsi, qeyrətlik nümunəsi idi. Həyatda alnıaçıq, başı uca yaşamağı, hər bir kəsin gözüne dik baxmağı dünya malından üstün tutmaq, dostluqda sədaqətli olmaq Şamil müəllimin həyat fəlsəfəsi idi. Ən çox nifrət etdiyi riyakarlıq, yaltaqlıq, nəyinsə xatirinə kiməsə layiq olmadığı tərifi söz-ləri deməkdi və eyni maraq naminə təqdirəlayiq olanı görməmək, haqsız tənqid eləmək, kiməsə yarınmaq üçün həmin şəxsin oppo-nentlərinə şər və böhtan atmaqdı. Həmişə belə intriqalardan kənarda olmuş, ancaq müşahidəçi mövqeyində qalmayaraq haqqı müdafiə etmişdir. Onun kimilərin əməlləri başqalarının həyatına mayak kimi nur saçır.

Qaston Buasyenin "Sezarlar dövründə Roma həyatından səhnələr" əsərində bir cümlə var: "...Vəhşilik çox vaxt eleqant geyimlər altında mürgüləyir və çox az şey tələb olunur ki, sivilisasiyanın məhv edə bilməyib yalnız üstünü örtüyü alçaq və qanlı ehtiraslar üzə çıxsın". Bu gün həqiqətən də dünyanın super gücləri sayılan, bütün dünyaya guya demokratiya ixrac edən dövlətlərin başında duran şəxslərin eleqant geyimlərinin altında müstəmləkəçilik istəkləri maskalanıb. Millət vəkili, ziyalı və vətəndaş kimi prinsipial mövqedən çıxış edən Şamil Qurbanov həmin maskaları yırtmaqdan, Qarabağımızı işğal edən düşmənimizə siyasi dəstək verən əlləri çubuqlamaqdan çəkinmirdi və Milli Məclisdə yüksək tribunadan düşüncülərini cəsarətlə dilə gətirirdi. Şamil Qurbanovun parlamentdə Fransanın sabiq prezidenti

Jak Şirakin ünvanına ermənipərəst siyasətinə görə sərt ifadə işlətdiyi hamımızın yadındadır. O vaxt türk səfirdən başqa Fransa nümayəndəsi ilə birgə diplomatik korpusun qalan üzvləri Milli Məclisi tərk etmişdilər. Həmin hadisədən sonra Şamil müəllimə qarşı cəmiyyətimizdə "sapı özümüzdən olan baltalar"ın təpkişi başladı. Sadiq dostları onu tək qoymadılar. Mərhum xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə xəstə yatdığına baxmayaraq, bu haqsızlığa qarşı çıxdı, bəyanat verdi ki, nə düşmüşüz Kişinin üstünə. Şamil müəllim düz deyir. Belə haqsızlıq olmaz. Həmin dövrdə Şamil müəllimin müdafiəsinə qalxanlar çox idi. Onlardan biri də onun tələbəsi, millət vəkili Aqıl Abbas oldu. Baş redaktoru olduğu "Ədalət" qəzetində yazdı ki, "Sənin qadan alım, Şamil müəllim, yaxşı demisən, amma hələ mülayim demisən, bir az da sərt deməliydin". Və Şamil müəllimin digər istedadlı tələbələrindən biri, yazıçı Əlabbasın cəsarətli çıxışı hamını heyranə gətirdi. Və əlbəttə ki, Şamil Qurbanovun haqq səsinə ən dürüst münasibəti Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev bildirdi. Dedi ki, Şamil Qurbanov millət vəkili idi, o, öz fikrini ifadə edir, onun mövqeyi dövlətin rəsmi mövqeyi ilə üst-üstə düşməyə bilər". Həmin ərəfədə cəmiyyətdə müşahidə olundu ki, düşmənlərimizin dəyirmanına su tökən nə qədər xain varmış aramızda. Amma bütün bu təpki, təzyiqlər Şamil müəllimi fikrindən döndərə bilmədi, o, üzr istəmədi.

Bəziləri elə bilirdilər ki, bu cəsarəti Şamil müəllimə deputat mandatının toxunulmazlığı verir. Amma yanılrıldılar. Əslində filoloq alimimiz Məhəmmədəli Mustafanın dediyi kimi, Şamil müəllim ürək ağrılarını parlamentə mandat alandan sonra qazanmışdı. Rəhmətlik Arif Əmrahoğlunun söylədiyi kimi, Şamil Qurbanov status alandan sonra kökələn deputatlardan deyildi. Xalqın yolunda şam kimi əriyən, işığına ehtiyac olan, hər yerdə tapılan, gəzən nur parçası idi. Xarakteri belə idi – ədalətsizliklə, haqsızlıqla barışmırdı. Onun haqqında qələmə aldığımız (Musa Nəbioğlu ilə bir yerdə)

"Ocaqdı Şamilim, pirdi Şamilim" adlı xatirə oçerkimdə məhz bu xasiyyətini vurğulayan bir hadisəni xatırlatmışdıq: Hələ orta məktəbdə oxuduğu illərdən kommunist partiyasının üzvü olan Şamil müəllim universitetdə oxuyarkən ona dərs deyən müəllimlərlə bərabər partiya iclaslarında iştirak edirdi. İlk partiya təşkilatının növbəti iclaslarının birində erməni məsələsi ilə bağlı sərt mövqe sərgiləyən professor Abbas Zamanovun partiya sıralarından çıxarılması məsələsi müzakirə olunurdu. İclasda iştirak edən müəllimlərin hamısı onun partiyadan çıxarılmasına səs versə də, yalnız tələbə Şamil Qurbanov nara-zılığını bildirdi, müəllimlərindən fərqli olaraq Abbas müəllimin partiya sıralarından çıxarılmasına səs vermədi. İndi bəlkə də çoxlarına adi görünərsə də, ötən əsrin 50-ci illərində bunun nə demək olduğunu yaşlı nəslin nümayəndələri yaxşı bilirlər. Xüsusən də, bir tələbə üçün bunun çox ağır nəticələri ola bilərdi. Amma hər zaman haqqın-ədalətin tərəfində olan Şamil Qurbanov universitetdən xaric olunmaq təhlükəsi ilə üzləşsə də, vicdanının səsinə dinlədi, əqidəsinə xilaf çıxmadı. Baxmayaraq ki, onun səsi heç nəyi həll etmirdi və Abbas müəllim onsuz da partiyadan xaric edildi. Sonralar Abbas Zamanov Şamil müəllimin bu qətiyyəti, qeyrətli addımını, – haqqın, ədalətin yolundakı fədakarlığını həmişə minnətdarlıqla xatırlayar, razılığını bildirərdi. Bu məqamda onu da qeyd etməyim yerinə düşər ki, qədirşünas müəllimlərdən təkə Abbas Zamanov deyil, Mir Cəlal Paşayev də, Nəsir İmanquliyev də, Ələvsət Abdullayev də Şamil Qurbanovun üstün keyfiyyətlərini qiymətləndirmişdilər. Nəsir İmanquliyev onu öz yanına – "Bakı" ("Baku") qəzetinə aparmışdı. Şamil Qurbanovun ilk yazıları da məhz bu qəzetdə işıq üzü görüb.

Ötən əsrin 90-cı illərində Borçalıda, xüsusilə də Bolnisi rayonunda soydaşlarımızın yaşadığı kəndlərin adlarının dəyişdirilərək mənası bəzən heç gürcülərin özlərinə də məlum olmayan adlarla əvəzlənməsinə etirazını dəfələrlə Gürcüstanın o vaxtkı prezidenti E.Şevardnadzeyə bildirmişdi. "Gürcüstan" qəzetinin baş redaktoru Süleyman Əfəndi Bakıda

olarkən dostlarına Gürcüstanda şahidi olduğu belə bir hadisə barədə danışmışdı: "Gürcüstanın keçmiş prezidenti Eduard Şevardnadze ilə Azərbaycandan gəlmiş ziyalılarla görüşdə mən də iştirak edirdim. Müxtəlif mövzularda ümumi söhbət edilirdi. Şamil müəllim dözməyib Borçalı azərbaycanlılarının sosial-mədəni həyatından söhbət açdı. Azərbaycan kənd adlarının dəyişdirilməsi ilə bağlı E.Şevardnadzeyə dedi: "Dəfələrlə məsələ qaldırmağımıza baxmayaraq, Azərbaycan kəndlərinin tarixi adları bərpa olunmur. Mənə elə gəlir ki, heç etmək fikriniz də yoxdur. Sizə bir sualım var: Mənim doğma kəndim Faxralının adını dəyişdirib Talaveri qoyubsunuz. İndi deyin görüm, Talaveri nə deməkdir?" Şevardnadze və onun ətrafında oturanlar susub heç nə deyə bilmədilər. Bunu görən Şamil müəllim sözünə davam edib dedi ki, nə qədər fikirləşsəniz də bu suala cavab tapa bilməyəcəksiniz. Çünki Gürcüstanda və gürcü dilində belə söz yoxdur. Mən sizə bildirim ki, Türkiyədə bu adda iki yaşayış məskəni var. Aşağı Talaver və Yuxarı Talaver. Məncə, siz özünüz də nə etdiyinizi bilmirsiniz. Möhkəm yerdə yaxalandığını hiss edən E.Şevardnadze diplomatcasına söhbəti dəyişə bildi".

Şamil Qurbanovun insanlığı ilə səsleşən alimliyi, aqilliyi ilə uzlaşan mərifəti, təvazökarlığı ilə uyğun gələn möhtəşəmliyi, mötədilliyi ilə düz mütənasib olan əzəməti onu tanıyanları valeh edir, dostlarında rəğbət, onu gözü götüməyənlərdə paxıllıq hissi oyadırdı. Şux qaməti, şahanə yerışı, səliqə-səhmanı ilə diqqət mərkəzində olardı. Böyük söz fatehi ZəlimxanYaqubun:

*Usta bağlamayıb, zərgər düzməyib,
Sənə Haqdan gəlib saz, Əmrah dayı –*

misraları ona da aid idi. Ehtişam, comərdlik, alicənablıq Şamil müəllimə Haqqdan gəlmişdi. Müşahidəli dostları, tələbələri onun

sadə və eyni zamanda kübar maneralarına göz qoyur, cəmiyyət içində davranışlarına, həyat tərzinə fikir verir, ona oxşamağa çalışırdılar.

Qohumbaz deyildi, qohumcanlı idi. Yerlibaz deyildi, ellilərinin qədrini bilən idi. Borçalıdan Bakıya oxumağa gələn gənclərə qarşı xüsusilə həssas idi. Onları birinci özü imtahan edər, sorğu-suala tutar, bilik səviyyəsi ilə qane olmadıqlarını geri qaytarar, "get, bir il də hazırlaş, gələrsən" deyərdi. Savadsız tələbə üçün heç kəsə ağız açmazdı, bunu ondan xahiş etməyi heç kəs ağılına belə gətirə bilməzdi. O zaman məni də birinci Şamil müəllim özü imtahan etmiş, stimula vermiş, ruhumu qanadlandırmış, həm də məsuliyyətimi artırmışdı.

Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, cəsarətli çıxışları onu əsassız təzyiqlərə, yersiz tənqidlərə tuş gətirirdi. Ona qarşı hücumlar şiddətlənəndə ən yaxın dostları, qohumları sırasında mən də ağrıları, qay-ğıları azaltmaq üçün əlimdən gələni əsirgəməirdim. Direktor işlədiyim məktəbdə və başqa təhsil müəssisələrində Şamil müəllimin gənclərlə görüşünü təşkil edirdim. Çünki o, təkcə apardığı təbliğatla, maarifçilik fəaliyyəti ilə, alim kimi, millət vəkili kimi gördüyü iş-lərlə deyil, həm də sürdüyü mötədil həyat təzi ilə, oturuşu-duruşu, əxlaqi kamilliyi, zərərli vərdislərdən uzaq olması ilə də yetişməkdə olan gənc nəsə nümunə idi. Öz vüqarını sonadək qoruyaraq bir dəfə də olsun məruz qaldığı ədalətsiz tənqidlərdən danışmırdı. Xəstə yatdığı günlərdə də seçicilərinin problemləri ilə qayğılanırdı, hətta onların sırasından sağlamlıq durumu ağır olanlara maddi yardım etməyi də unutmurdu.

Ölümündən sonra da cənnətməkan ruhuna oxunan rəhmət dualarının toplusu kimi qiymətləndirilən "Ləkəsiuz bir vicdan, böyük bir ürək" kitabının ərsəyə gəlməsinə öz töhfəmizi verdik, bizlərə çəkdiyi zəhmətin bir növ halallığını almış olduq. Şəninə yazılan çoxsaylı şeirlərin birini də mən qoşdum:

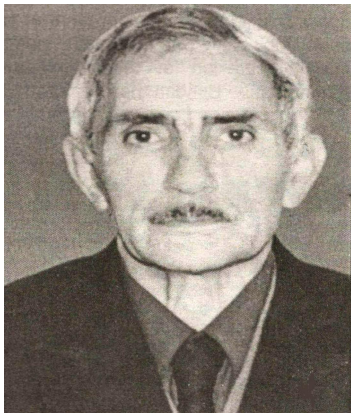
Bəhrəsi hardadı, özü ordadı,

*Söhbəti ordadı, sözü ordadı.
Odu içindədi, közü ordadı,
Hələ açılmamış sirdi Şamilim.*

Amma nə qədər yazılsa da, nə qədər deyilsə də, yenə azdır.-
İnanırıq ki, Azərbaycan xalqı, Azərbaycan dövləti mərhum Şamil Qurbanovun – xalqın sevgisini qazanan siyasətçinin, özü, izi, sözü qalib həmvətənlərimizə mayak kimi yol göstərən nurlu Kişinin, məzarı milli məniyyətimizin ünvanına çevrilən qeyrəti, qudurğanları və nadanları əndişəyə salan rəmzə çevrilmiş Vətən oğlunun, haqqın dərğahına qovuşmuş Hacınn ölkəyə xidmətlərindən hələ bundan sonra da xeyli faydalanacaqdır. Bu tərəqqipərvər ziyalının respublikamızın müstəqilliyinin möhkəmlənməsinə, yurdumuzun çiçəklənməsinə, azərbaycançılıq ideyasının şüurların daha dərin qatlarına nüfuz etməsinə verdiyi sanballı töhfələri qədərbilən xalqımız layiqincə dəyərləndirəcək, gələcək nəsillərə etalon kimi göstərəcəkdir.

Həmid Kərimov - 80

NUR PAYLAYAN ÇIRAQ

Azərbaycanın Xalq şairi, rəhmətlik Bəxtiyar Vahabzadə yazırdı: "İnsan axtarıram, adama rast gəlirəm". Haq-qında söz açdığım Hacı Həmid Müəlim Kərimov da həmin o gündüz çıraqla axtarılan, az-az rast gəlinən insanlar-dan biridir.

Hörmətli və diqqətli oxucunun yəqin nəzərini çəkdi ki, Həmid Kərimovu təq-dim edərkən, müraciət

formasını kimi seçdiyim "Hacı" və "Müəllim" sözlərini böyük hərflərlə yazdım. Bəli, oçerkimin qəhrəmanı müəllimdir, Müəllim adını şərəflə daşıyan müəllimlər müəllimdir. Onun haqqında daha əvvəl qələmə aldığım başqa bir məqalənin sərlövhəsində təqdim etdiyim kimi, "Mənim birinci dərəcəli müəllimim"dir. O, həm də illər öncə özünün doğması, əzizi, elimizin, obamızın böyük ürəkli, sözün həqiqi mənasında xeyirxah ziyalı oğlu Süleyman müəllimin dəstəyi ilə müqəddəs Həcc ziyarətində olmuşdur.

Əvvəllər mühüm şərt idi ki, müsəlman öz şəxsi vəsaiti hesabına Kəbə evini ziyarət etsin, səfər xərcini özü çəksin. İndi artıq elə bir fikir formalaşıb ki, Həcc ziyarət edən iki cür müsəlmanı qəbul edirlər – başqalarının da yol xərcini çəkənləri və başqalarının köməyi ilə ziyarətə gedənləri. Birincilərin səxavəti, ikincilərin isə imanı şübhə doğurmur. Bəllidir ki, ziyarətçilər ticarətçi ola bilməzlər. Nə isə, bu məsələ üzərində çox dayanmaq istəmirəm. Bircə onu əminliklə deyə bilərəm ki, Həmid müəllim həqiqi mənada, necə deyərlər, "yüzdə-yüz" hacı dini titulu daşımağa layiq müsəlman kişisidir.

Həmid Kərimov 1940-cı ildə Borçalıda - Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində dünyaya gəlir. 1959-cu ildə orta məktəbi bitirir və elə həmin il Azərbaycan Dövlət Universitetinin Coğrafiya-Biologiya fakültəsinə daxil olur. 1963-cü ildə universiteti bitirərək Faxralı orta məktəbində əmək fəaliyyətinə başlayır. Elə o vaxtdan da bu məktəbdə şagirdlərin təlim-tərbiyəsi ilə məşğul olur. 1993-cü ildə keçirilən attestasiya zamanı "birinci dərəcəli müəllim" adına layiq görülür. 2001-ci ilin sentyabrında Gürcüstan Respublikasının "Şərəf" ordeni ilə təltif olunur.

Yaxşı insan yurduna, elinə, obasına, Vətəninə nur paylayan çıraqdı. Faxralıda nur mənbəyi çoxdu, onlardan biri də Həmid müəl-

limdir. Hər dəfə rayona gedəndə Həmid müəllimlə görüşürəm, vaxtilə şagird partası arxasında elmi biliklərin əsaslarını örendiyim kimi, indi də onun müdriklik nurundan pay götürürəm. Və elə bilirəm ki, Həmid müəllimin timsalında bütün o vaxtkı pedaqoji kollektivlə görüşürəm, bütün müəllimlərimi ehtiramla xatırlayıram.

Dostlarsız həyat kədər dolu, susuz səhraya bənzər. Dostluq bədbəxtliyi azaldır, səadəti artırır, qəlbin fərəhi, uğursuz taleyin yeganə məlhəmidir. Necə ki, şair deyib:

*Ocağında dövlət daşa, var daşa.
Dostun yoxsa, kasıblardan kasıbsan.*

Həmid müəllimlə əzizi, gözəl dostumuz Tahir Qasımovun münasibətləri çoxdan qohumluq həddünü aşaraq, dostluğa çevrilib. Mən biləni, onlar 10 ildən artıqdı ki, məzuniyyət mövsümündə Azərbaycanın gözəl guşələrinə, daha çox da Qax rayonuna birlikdə səfər edirlər. İnsan səfərdə sınıdır, yol yoldaşlığında tanınır. Onlar da səfərdə bir-birlərinin daxili aləmlərini kəşf edib bir-birləri üçün qo-humdan daha artıq əhəmiyyət kəsb etdikləri qənaətinə gəlirlər. Mənə də onlarla birlikdə səfəli guşələrdən birində görüşmək sevinci qismət olub.

Şagirdi, həmkəndlisi, sonradan həmkarı olduğumçün, ən əsası isə, dostu ola bildiyimə görə daim fəxr etdiyim Həmid müəllim mənim üçün həm insanlıq, həm ziyalılıq etalonudur. Şair Müzəffər Şükürün təbirincə desək, "mizrab vuran əlləri və barmaqları muzeyə qoyulmağa layiq olan" Borçalının azman şairi Kamandar Əfəndiyevin – Aşıq Kamandarın sözüdür:

İnsanlıq, ziyalılıq yüzdə birdədi,

*Yüz "mənəm"də bir zərrəsi görünür.
İnsan, ziyalı olmaq böyük zirvədi,
O zirvədən Yer kürəsi görünür.*

Həmid müəllimi Allah yaradanda onu elə bir zirvədə qərarlaşdırıb ki, oradan Yer kürəsi görünə bilsin. Mənim özümün düşüncə tərzimə görə, Həmid müəllimin oturuşunda, duruşunda, baxışında, gülüşündə, hətta yerləşində də əxlaqi fəzilətlər var. Bu əxlaqi dəyər-lərimiz indiki çətin sınaqlar zamanında müasir gənclərimiz üçün gözəl, saf nümunədir. 40 ildi əlaqə saxlayır, hal-əhval tuturuq Həmid müəllimlə. "İnsan Yer üzünün əşrəfidir" deyib ulu Peyğəmbərimiz. Hə-mişə demişəm, mənim üçün Vətən, məhz Həmid müəllim kimi yur-da, elə, obaya bağlı insanlar deməkdir, onlarsız Vətən sadəcə coğrafi ərazidir.

Hər şeyin fəvqündə İnsanı – insanlığı, Xeyiri – xeyirxahlığı görən, həm yaxın, həm uzaq ətrafının dərin hörmətini qazanan, çətin sınaqlardan, ağır imtahanlardan mətinliklə, üzüağ çıxan, başıuca, alnıaçıq olan, ellə bir olub, elə söykənib, eldən güc alan, özü də elə dayaq olan, yarım əsrdən çox pedaqoji fəaliyyəti ilə Fəxrli övladlarına təlim-tərbiyə verən, onların dünyagörüşlərinin artmasına xidmət edən, kamil həyata vəsiqə almalarında yardımçı olan Həmid müəllimə həm də ona görə minnətdaram ki, mənə qarşı çox diqqətcildir. Həyatımda, pedaqoji işimdə, yaradıcı fəaliyyətimdə yaxşı nə baş veribse, onu ürəkdən sevindirib, alqışlayıb, sevincimə şərik olub. Odur ki, vaxtilə tədris etdiyi fəndən "5" aldığım kimi, indi də məsuliyyət hiss edir, Həmid müəllimin dostluq dərindən əla qiymət almağa ça-lışırım. Həmid müəllimlə ünsiyyət idrak məktəbi, onunla hər söhbət bir ömrə yetəcək dərstdir desəm, yanılmaram.

Təbiətin ağası olan insan həm də onun bir parçasıdır. Təbiətin, yaratdığı hər şey eynən meyvə kimi yalnız müəyyən anda yetkinlik həddinə çatır: həmin ana kimi yetişir, bar verir, sonra isə solur. Həmid müəllim kimi insanlar isə yaşa dolduqca, Yaradanın mükəmməl incəsənət əsəri kimi qədimləşdikcə qiyməti artır. Hacı Həmid müəllimin fəzil xüsusiyyətləri saya-hesaba gələn deyil. Heç nədən çəkin-mədən həmişə ədalət tərəfdarıdır. Heç vaxt rəğbət doğurmayan işlərə baş qoşmaz. Onun müdriqliyinin rəhni alicənablığının daimi ol-masındadır. Həmid müəllimin ürəkləri fəth etmək məharəti içindən gəlir. Bundan başqa, o, tədris etdiyi fənlərin, pedaqogikanın gözəl bilicisi olduğu kimi, xarakterləri anlamaqda, əhval-ruhiyyəni tuta bilməkdə, insanları kitab kimi öyrənməkdə də ustadır.

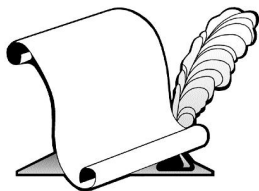
Deyirlər, ruhun sağlamlığı bədənə də ötürülür, imanlı adamların həyatı həm əməllərlə, həm də illərlə uzun olur. 80 yaşın dizini qatlamış, səmimi münasibətimin ifadəsi olaraq "Ay Qağa" dediyim, sağlam ruhu ilə dostlarının da ümidlərini qidalandıran, öz təmiz adı ilə şöhrətindən faydalanmağı haqq edən, əzəmət nümunəsi olan sevimli Həmid müəllimə möhkəm cansağlığı, 100 yaşını qeyd etməsini arzulayıram. Yubileyi münasibətilə yazdığım bu şeiri ona ərməğan edirəm:

*Yaxşı insan əməlinnən tanınır,
Zaman gəlir, dövrən keçir, ay Qağa.
El-obada hörmətin var əzəldən,
İşq saçan nurdu insan, ay Qağa.*

*Düzlər keçib neçə dağlar aşmısan,
Çəsmələrin suyu kimi durusan .*

*Şükür Yaradana, yaxşı qalmısan,
Gözəl yoldaş, gözəl cansan, ay Qağa.*

*Həyatımız yazdı, boran-qar olmaz,
Səməndərin söz boxçası boşalmaz.
Sənin kimi dostu olan qocalmaz,
Qəlbindədi inam, iman, ay Qağa,
Kömək olsun sənə “Quran”, ay Qağa.*

Tahir Bayramov – 80

SƏNİN ƏLİNDƏDİR DƏRMAN, AY HƏKİM

Keçmişini unudanı gələcək topa tutar, – deyib müdriklərimiz. “Faxralı kəndinin tarixi haqqında yaddaş kitabçası”nda Allahverdi Kərimov yazıb ki, Faxralıda ilk tibbi xidmət 1931-ci ildə Azərbaycanın Göyçay rayonundan olan həkim Burxanov tərəfindən başlanıb. Onu 1935-ci ildə Ənvər Hacıyev adlı həkim əvəz edib. Kənardan gələn həkimlərin tibbi xidməti 1966-cı ildə Xalq tərəfindən sevilən gözəl həkim Oruc Bədəlov kənddə işə başlayana kimi davam edib. 1971-ci ildən Şərif Ayyazov, sonralar isə Tahir Bayramov baş həkim kimi, İslam Həsənov, Süleyman Çobanov, İsa Abışov həkim kimi xalqımıza xidmət ediblər. Onlardan başqa, Faxralıda yaşayan və digər yerlərdə işləyən həkimlərdən də gecə-gündüz xalqımızın tibbi xidmətində dayananlar olub. Bu həkimlərdən Vəkil Abbasov, Tahir Musayev, Vahid Əhmədov və Nəzakət Həsənovanın xidmətlərini göstərmək olar.

Əhaliyə göstərilən tibbi xidmət 1931-ci ildən 1951-ci ilə kimi Molla Namazın müsadirə edilmiş evində və 1951-ci ildən 1968-ci ilə kimi isə kolxozun boşaldılmış kontorunda fəaliyyət göstərirdi. 1969-cu ildə kənddə səkkizillik məktəb fəaliyyətə başladığı zaman köhnə kənd xəstəxanası məktəb üçün uyğunlaşdırılıb. 1973-cü ildə kənddə 40 çarpayılıq yeni, ikimərtəbəli xəstəxana binası tikilib istifadəyə verilib. Hal-hazırda kollektiv baş həkim Tahir Bayramovun rəhbərliyi altında əhaliyə tibbi xidmət göstərir.

Tahir Səməd oğlu Bayramov 1940-cı il mayın 12-də Gürcüstan Respublikasının Bolnisi rayonundakı Faxralı kəndində anadan olub.

Orta məktəbi 1958-ci ildə bitirib. Kirovabad (indiki Gəncə) şəhərindəki Kənd Təsərrüfatı İnstitutuna daxil olub, orda oxuya-oxuya Azərbaycan Tibb İnstitutuna da daxil olub. 1966-cı ildə ali məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirdiyinə görə onu institutda müəllim kimi saxlamaq qərara alınıb. Lakin anası kənddə tək yaşadığına görə, Gürcüstana təyinat alıb. 1966-1969-cu illərdə Bolnisi rayonunun Kəpənəkçi kəndində uşaq həkimi kimi fəaliyyət göstərüb. 1969-cu ildən Faxralı kənd ambulator-xəstəxanasında uşaq həkimi kimi həkimlik fəaliyyətini davam etdirib, 2010-cu ildə isə baş həkim vəzifəsinə irəli çəkilib. Hal-hazırda da həmin vəzifədə çalışır. Abbas Səhhət məşhur şeirində deyir:

*Anadır hər kişiyə öz vətəni,
Bəsləyib sinəsi üstündə onu.
Südüdür, kim dolanıb, qanım olub,
O mənim sevgili cananım olub.*

Çox zaman “Ana” və “Vətən” kəlmələrini birlikdə işlədirik. Kimdir ana? Saatlarca beşiyimizin ətrafında pərvanə olaraq yuxuya getməyimizi seyr edən, yuxudan oyanarkən isə açılan gözlərimizdən ilham alaraq arzulara qovuşan, həyat səmasında xoşbəxtliyindən ürəyi dağa dönən müqəddəs varlıq! Dünyanın ən möhtəşəm nəğməsi olan laylasıyla körpəsini cənnətə aparan, övladının ömrünü nura qərq etmək üçün özünü alova çevirib qılgımlarından körpəsinə işıq ərmağan edən qadın! Ananın böyüklüyünün, əzəmətinin qarşı-sında ən uca zirvələr belə baş əyər.

Bəs Vətən? Axı, nədir bizə vətənimizi də anamız qədər doğma edən? Anamız kimi o da bizi qoynuna alır, biz ona sığınmışıq, hara gediriksə gedək, dünyanın cənnəti bizim üçün vətən torpağının hər qarışındadır. Vətənimiz də bizə anamız qədər əzizdir. Nə vətənsiz, nə də anasız yaşamaq yaşamaq deyil, var olmaqdır sadəcə.

Tərcümeyi-halından da göründüyü kimi, Tahir Bayramov da çoxları tək özünə sürətli karyera yüksəlişi, rahat həyat yolu seçər, ali

təhsilini bitirəndən sonra əlinə düşmüş fürsəti dəyərləndirib Bakıda qalıb işləyə bilərdi. Ancaq o, anasını tək qoymamaq üçün “Vətənin qıraqda qalan yeri” Borçalıya qayıdıb. Təbii ki, Tahir Bayramovun bu qayıdış tarixçəsi ondan agah olan övladlarının da anaya-ataya verilməli olan dəyər barədə təsəvvürlərini zənginləşdirmişdir.

Tahir Bayramovun övladlarının dördü də ali təhsillidirlər. Bir qızı həkim, bir oğlu Neft şirkətində baş mühasib işləyir. Bir övladı isə dövlət qulluğunda çalışır. Oğlu Bayram M.Mirqasimov adına Respublika Klinik xəstəxanasında cərrahdır. Bacarığı ilə kollektivin böyük hörmətini qazanıb. Tahir Bayramovun adını daşıyan nəvəsi isə orta məktəbdə şahmat olimpiadasının qalibi ol.

Tahir həkimin halal çörəyi ilə böyüyüb boya-başa çatan övladları ali savada yiyələnmələrinə, cəmiyyətdə özlərinə yer tutacaq səviyyədə yetişmələrinə görə, əlbəttə ki, həm də öz analarına – Ay-vazlı Güloza müəlliməyə, onun yuxusuz gecələrinə borcludurlar. Faxrılı orta məktəbində 40 il pedaqoji fəaliyyət göstərmiş Güloza müəllimə övladlarının ilk müəllimi olduğu qədər də öz şagirdlərinə ana nəvəsi göstərərək və bu üzdən cəmiyyətdə dərin hörmət və nüfuz qazanıb. Böyük Nizami Gəncəvi yazırdı:

*Bir gün bar götürər ağac əkənlər,
Xəzinə apararlar əmək çəkənlər.*

Tahir həkimin elimizdə əməyi və zəhməti ölçüyə gəlməz dərəcədə çoxdur. Elin alqışı və duaları onunçun ən böyük mükafatdır.

Tahir həkim bacarıqlı kollektiv rəhbəri olmaqla bərabər, öz ixtisasının mahir bilicisi kimi həmişə elin içində olub, elnən bir olub. Əlində dərman qutusu, boynunda müayinə cihazı evləri gəzib, xəstələrin dadına yetişməyə tələsib. El də onunla bir olub, onu əlində-ovcunda saxlayıb, xeyirində-şərində dəstək durub. İnsanların

səğlamlığının keşiyində dayanan Tahir həkimə əzizlərinin əhatəsində səadət dolu uzun ömür yaşamağı və möhkəm cansağlığı arzulayıram.

“OĞLUNDAN-QIZINDAN YARISA VƏTƏN, QUMUNDA GÜL BİTƏR, DAŞINDA ÇİÇƏK”

Azərbaycanın və Türk dünyasının böyük söz fatehi Zəlimxan Yaqub Faxralını Borçalının mədəniyyət mərkəzi adlandırmışdır. Şair haqlıdır. Çünki Faxralı onlarla alimin, şair və yazıçının, ictimai və siyasi xadimin, "Borçalının Ələsgəri", "Yolun düşsə, təəşbehdi İstanbul, Faxralitək ağır elim var mənim" deyən şair Nəbi Miskinin kəndidir. İki çağırış Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə deputat seçilmiş böyük alim Şamil Qurbanovdan başlamış, hazırda Azərbaycan-Gür-cüstan parlamentlərarası deputat komissiyasının sədri, millət vəkili, Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri Əflatun Amaşova qədər, bu kəndin zaman-zaman yetirdiyi, nəinki Borçalıya, ümumən Azərbaycana başucalığı gətirən dühaları, ziyalıları saymaqla qurtaran deyil. Elə xalq şairimiz Zəlimxan Yaqub da Faxralıya dəyər verdiyi, çox mətləblərdən xəbər verən "Borçalının mədəniyyət mərkəzi" ifadəsini məhz o gözəl ziyalıları nəzərdə tutaraq söyləmişdir. Maksim Rılski mükafatı laureatı Abbas Abdulla Faxralıya həsr etdiyi şerin bir yerində nəhaq yazmamışdı ki:

*Dörd tərəfi dağdan hasar,
Dost qarşılar, yağı basar,
At oynatmaz hər cür yasar,*

Ər oğlu ər Faxralıda.

Xalqına, xalqlararası dostluğa xidmət edən belə ziyalılardan biri də haqqında söz açdığım, Gürcüstanın "Şərəf" ordenini daşıyan Bayram müəllimdir.

Bayram İsrafil oğlu Abbasov 1951-ci il yanvar ayının 1-də Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində qulluqçu ailəsində anadan olub. 1967-ci ildə Faxralı orta məktəbini bitirib. Həmin il Axundov adına Azərbaycan Xarici Dillər İnstitutunun Rus dili və Ədəbiyyatı fakültəsinə daxil olub.

1972-ci ildə institutda təhsilini uğurla başa vurub. 1973-cü ildən bu günə qədər doğma kəndində pedaqoji fəaliyyətini göstərir.

1978-ci ildən 1991-ci ilə qədər 1 nömrəli Faxralı orta məktəbində tərbiyə işləri üzrə direktor müavini, 1991-ci ildən 2005-ci ilə qədər 2 nömrəli Faxralı orta məktəbində direktor vəzifəsində çalışıb. 2005-ci ildən 2011-ci ilə qədər həmin məktəbdə yenidən direktor müavini kimi pedaqoji fəaliyyətini davam etdirib.

2019-cu ildə məktəbin qəyyumlar şurasının sədri seçilib.

2003-cü ildə təhsildə qazandığı uğurlara görə Gürcüstan Respublikasının Prezidenti tərəfindən bu ölkənin ən yüksək dövlət mükafatına – "Şərəf" ordeninə layiq görülüb.

1993-cü ildə müəllimlərin attestasiyası zamanı ali dərəcəli kateqoriyaya layiq görülüb.

Obyektiv siyasi baxışları nəticəsində 2014-cü ildə hakim "Gürcü arzusu" partiyasının siyahısı ilə Bolnisi Rayon Sakrebulosuna (bələdiyyəsinə) deputat seçilib.

...Bayram müəllimlə kənddə bir məhlədə böyümüşük. Valideynlərimiz arasında çox gözəl münasibət olub. Təbii ki, böyüklərimizin münasibətlərindəki sağlam iqlim, yaxınlıq biz övladlara da keçib. Bayram müəllimin bacısı Solmaz xanım ilə on il bir sınıfdə oxumuşam. Böyük qardaşı Vəkil həkimi həmişə minnətdarlıqla xatırlayıram. Gözəl ziyalı Vəkil həkim haqqında

fikirlərimi həmişə məhəbbətlə bildirmişəm. Mənə qol-qanad verən ziyalardan biri idi Vəkil həkim. Hörmətli Bayram müəllim, mənim zəhmətimə verdiyiniz dəyərə görə sizə sağ olun deyirəm. Ünvanıma dediyiniz fikir-lər mənim üçün bir tarixdir. Və o fikirləri bu yazıya əlavə etməyi özümə borc bildim:

Salam, Səməndər müəllim! Necəsiniz? Kənd əhalisini və ziyalıları müntəzəm surətdə maarifləndirdiyiniz üçün, kəndimizdə elm və təhsilə xüsusi önəm verdiyiniz üçün çox sağ olun. Mənə də xüsusi diqqət ayırdığınız üçün irəlicədən öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

Mənəvi cəhətdən zəngin olduğunuza görə, dəyərli xalqımız Sizi heç vaxt unutmayacaq!

Dərin hörmətlə: Bayram müəllim

7.11.2019

Karlayl demişdir ki, böyük adamın böyüklüyü onun kiçiklərlə necə rəftar etməsində aşkar olur. Məndən yaşda böyük olsalar da, hiss edirdim ki, Bayram müəllim və Abbas müəllim mənə qarşı çox istiqanlı, diqqətcildirlər. Orta məktəbdə oxuyanda, sonradan tələbəlik illərində qardaşı Abbas müəllimlə həmişə mənə diqqət göstərər, ayrı-ayrı mövzularda suallar verərdilər. Hiss edirdim ki, verdiyim cavablar onları qane edir və bu hiss məni qanadlandırırdı. Hər kiçik uğuruma ürəkdən sevinirdilər.

Tale elə gətirdi ki, Bayram müəllim Borçalıda, mən isə Bakıda yaşamaq, məktəb direktoru vəzifəsi daşımamı olduq. Nəvəsi Nicat mənim rəhbərlik etdiyim məktəbi bitirdi, hal-hazırda ali məktəbdə təhsil alır. Kiçik nəvəsi Hüseyn də perspektivli şagirdimizdir. Ümid edirik ki, tezliklə onun da sorağı ali təhsil ocağından gələcək.

"Oğlundan-qızından yarısa Vətən, qumunda gül bitər, daşında çiçək",- deyib Aslan Kəmərlı. Cəmiyyətdə təkcə övladlara valideynlərinə görə deyil, valideynlərə də yetişdirdikləri övladlarına

görə qiymət verirlər. Övladlar cəmiyyətdə layiqli yer tutanda, el üçün, xalq üçün yararlı olanda, onlara deyilən alqışdan valideynlərə də pay düşür. Bayram müəllimin qızlarından pədaqoq həmkarım Elnarə müəlliməni yaxşı tanıyıram: valideynləri kimi, o da yüksək əxlaqi keyfiyyətləri özündə cəmləşdirən ağıllı, savadlı bir Azərbaycan ziyəlisidir.

Herbert demişdir ki, yaxşı atanın verdiyi tərbiyəni heç bir məktəb verə bilməz. Bayram müəllim gözəl ailə başçısıdır. Hər iki övladı ali təhsillidir. Bayaq adını çəkdiyim Elnarə müəllimə Bakı Dövlət Universitetinin rəziyyat fakültəsini, Elenora xanım isə Tbilisi Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsini bitirib. Ömür-gün yol-daşı Svetlana xanım 40 ildən çoxdur ki, məktəbdə müəllim işləyir. Bir-birinə həyan, həm də həmkar olan bu cütlüyün verdiyi mükəmməl tərbiyə qızlar üçün ən zəngin cəhiz, ən dəyərlı diplom olub desəm, yanılmaram.

Bənənyar demişdir ki, dinləyə bilmək bacarığı yaxşı danışmaq bacarığına bərabərdir. Bayram müəllim gözəl həmsöhbətdir. Necə dəyərlər, hərəni öz dilində dindirməyi bacarır. Hər hansı bir məsələ ilə bağlı ona sualla müraciət edənləri böyük səbirlə dinləməsi, məmnuniyyət hissi ilə cavablandırması, verdiyi şərhlərlə, fikirlərinin sərstəliğı, məzmunluluğı, əhatəliliyi ilə həmsöhbətini valeh edir. Hətta "işı düzəlməyənlər" də onunla təmasdan narazı qalmır, əmin olurlar ki, Bayram müəllimin imkanı olsaydı, əlindən gələn köməklıyi əsirgəməzdi.

Bayram müəllimi yaxşı tanıyanlar bu fikrimi, əlbət, təsdiqləyərlər: Adama elə gəlir ki, Bayram müəllim təkə məktəbdə deyil, hər yerdə pədaqoji fəaliyyətini davam etdirir. Evdə də, el içində, cəmiyyət arasında da, məclislərdə də qiymətli söz-söhbəti, oturuşu-duruşu ilə. Hara gedirsə, özü ilə nur, işıq, aydınlıq aparır. Bayram müəllim olan yerdə qaranlığı yer qalmaz. Onun təbiətindəki işıq çoxlarının ömür yolunu işıqlandırır. Faxralı övladlarına təlim-

tərbiyə verib, dünyagörüşlərinin artmasına xidmət edib, onların kamil həyata vəsiqə almalarında yardımçı olub.

Henri Fordun sözüdür: "Örənməyən adam istər iyirmi yaşında olsun, istər səksən, qocadır. Öyrənən isə kim olursa-olsun, gəncdir". Bayram müəllim həm də daim öz üzərində çalışır, öyrənir, mütaliə edir. Azərbaycanda və Gürcüstanda, qardaş Türkiyədə, Qafqazda, beynəlxalq aləmdə baş verən hadisələri izləyir, dünyada cərəyan edən siyasi, iqtisadi tendensiyalardan xəbərdardır. Çox mütaliə etdiyinə və mütaliə etdiyini əqlin süzgəcindən keçirdiyinə görə, çox zəngin mənəvi aləmi var.

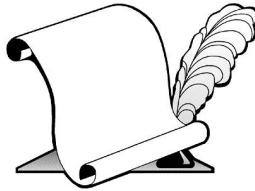
Zenon deyib: "İki qulaq və bir dil bizə ona görə verilib ki, çox dinləyib az danışaq". Bayram müəllim də az danışdıqca çox iş görən adamdır. Bayram müəllimin sayəsində Fəxrəlinin yerli əhəmiyyətli bir çox problemləri həllini tapmış, Adgözü, Vəliöyü, Dadaşlar, Musalar, Göyüşlər adlanan məhəllələr içməli su ilə təmin edilmiş, kəndlə rayon mərkəzini əlaqələndirən nəqliyyat məsələsi qaydasına salınmış, onun rayon rəhbərliyinə müraciəti ilə qəbiristanlıq üçün əlavə torpaq sahəsi ayrılmışdır. Yerli mətbuatda Bayram müəllimin haqqında Gürcüstan parlamentinin deputatı Mahir Dərziyevin, Bolnisi Sakrebuloşunda "Gürcü arzusu" fraksiyasının sədri Nukri Andriadzenin, abadlaşdırılmasına kömək etdiyi məhəllələrin sakinlərinin, həmkəndliləri Tanrıverdi Göyüşovun, Araz Qasımovun, Daşdə-mir Vəliyevin yüksək fikirləri dərc olunmuşdur. Barəsində söz de-yənlər Bayram müəllimin üstün əxlaqi keyfiyyətlərini, Vətənə, torpağa bağlılığını, yüksək intellektual səviyyəsini, bir pedaqoq kimi böyük potensialını, təmkinli siyasətçi olmasını vurğulayırlar. Rayon Sakrebuloşunun deputatı kimi ona göstərilən etimadı daim doğrultmuş, əqidəsinə sadıq qalmışdır. Xarakteri bütöv, dediyi sözün üstün-də durmağı bacaran adamdır.

İş insanın cövhəridir deyib atalar. Çox əməksevər adamdır Bayram müəllim. Zəhmətkeş insanlara hörmət edir, əmək hüquqları pozulanların müdafiəsinə qalxır. O, təkcə iş vaxtı deyil, evdə olanda da

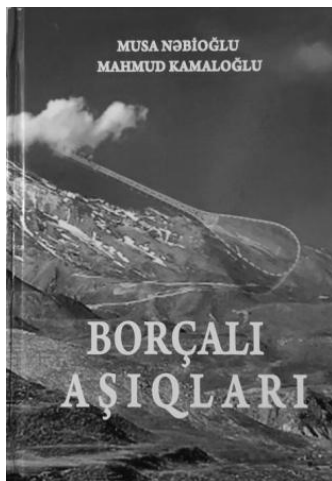
işləyir. Fasiləsiz olaraq öz üzərində çalışır, ən gərgin vaxtlarında belə əmək fəaliyyətini davam etdirir. Bayram müəllim hesab edir ki, əsl istirahət işləməmək deyil, məşğuliyyətin dəyişməsidir.

Düşünən insandır Bayram müəllim. Düşünməyi həm görülcək işlər sırasında ən məhsuldarı olmaq perspektivinə malik iş sayır, həm də istirahətin bütün növləri arasında ən mənalısı hesab edir. Onun əksər başqa gözəl keyfiyyətləri, müsbət insani xüsusiyyətləri məhz əməksevərliyindən "su içir", zəhmətkeşliyi ilə tamamlanır, çalışqanlığı ilə qüvvətə yüksəlir.

Əziz və mehriban qonşum, gözəl həmkarım, elinin-obasının də-yəri gözündə həmişə uca olan Bayram müəllimə uzun ömür, cansağlığı, pedaqoji və ictimai-siyasi fəaliyyətində uğurlar arzulayıram.

FƏDAKAR ZƏHMƏTİN BƏHRƏSİ

Eloğlum, dostum, həmkarım, Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin katibi, AYB-nin və AJB-nin üzvü, Əməkdar mədəniyyət işçisi, pedaqoq, jurnalist Musa Nəbioğlunun haqqında internet resurslarında, əlçatan informasiya mənbələrində kifayət qədər məlumat olduğundan, onun bioqrafiyasını, əmək və yaradıcılıq fəaliyyətini, mükafat və təltiflərini bir-bir sadalamaq fikrindən uzağam. Amma yazdığından, yaratdığından söz açmaq-dan usanmaram. Çünki onun vətənə, xalqa, cəmiyyətə, dövlətə, dövlətçiliyə,

mədəniyyətə, ədəbiyyata verdiyi ən əsas töhfə də elə o yazdıqlarıdır, ən böyük qazancı, mükafatı da həmin o yaratdıqlarına müəlliflik hüququ və oxucularının məmnun-luqla ünvanına söylədikləri “halal olsun” alqış nidalarıdır.

“Lətifələr” (2001), “Ulu Borçalı: ömrə ömür calayanlar” (2002, M.Sarvanla birlikdə), “Borçalı” (2003, M.Sarvanla birlikdə), “Buta dünyası” (2004), “Ləkəsiz bir vicdan, böyük bir ürək” (2005, S.Məmmədovla birlikdə), “Rəfiq Sarıvəlli” (2005) “Dəniz qartalı” (2007) “Ömrümüzdən keçən qatar” (2008), Alışmaqdı Səməndərin peşəsi” (2009), “Ozan-aşıq dünyası” (2010), “Sazımız – sazbəndimiz” (2011), “Sözün Zəlimxan zirvəsi” (2015), “İnsan əzizlənər eldən gedəndə” (2018), “Saza baxsın tariximi yazanlar” (2018), “Ləyaqət simvolu” (2019) kimi kitablarının sırasına 2020-ci ilin əvvəlində isə Mahmud Kamaloğlu ilə birgə ərsəyə gətirdiyi **“Borçalı**

aşıqları” da daxil oldu. Mədəniyyət və ədəbiyyat xəzinəmizi zənginləşdirəcək bu kitab 2005-ci ildə Bakıda mərhum Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun xeyir-duası ilə işıq üzü görən eyniadlı kitabın daha təkmil, daha əhatəli nəşridir desək, yanılmazıq. Türk dünyasının böyük söz fatehi Zəlimxan Yaqub sonradan Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin sədri olanda bu kitabın yenidən işlənməsinin zəruri olduğunu gündəmə gətirmiş və elə onun təşəbbüsü ilə də bu işə başlanılmışdı. M.Nəbioğlu kitabı yazdığı ön sözdə vurğulayır ki, dünyasını vaxtsız dəyişməsi Zəlimxan Yaquba bu kitabı görməyə imkan verməsə də, artıq onun arzusu reallaşmış və Azərbaycan aşıq sənətinin inkişafında özünəməxsus yeri olan Borçalı aşıqları ilə bağlı bu kitab Zəlimxan Yaqubun 70 illik yubileyinə ithaf olunur.

Yeri gəlmişkən onu da qeyd etmək lazımdır ki, Z.Yaqubun Azərbaycan Aşıqlar Birliyinə sədrlik etdiyi illərdə onun məsləhət və tövsiyələri ilə aşıq sənəti və aşıqlar, o cümlədən Borçalı aşıqları haqqında bir sıra kitablar işıq üzü görüb, aşıq sənətinin hazırkı durumu və perspektivlərinə işıq salan araşdırmalar aparılıb.

Redaktoru professor **Mədəd Çobanov**, rəyçiləri Əməkdar elm xadimləri - professor **Qəzənfər Paşayev** və professor **Məhərrəm Qasımlı**, məsləhətçisi sənətsünaşlıq üzrə fəlsəfə doktoru **Hafiz Kərimov** olan bu kitab Borçalı aşıq mühitini öyrənənlər üçün olduqca qiymətli vəsaitdir. Kitabda xronoloji ardıcılıqla XIX əsrin ortalarından bəri Borçalıda yaşayıb-yaratmış aşıqların tərcümeyihalları və Borçalıda daha geniş yayılmış aşıq havaları haqqında məlumatlar yer alıb.

Kitabın araya-ərsəyə gəlməsində böyük əməyi olmuş folklorşünas-alim Mahmud Kamaloğlunun zəhmətini də yüksək dəyərlən-dirməklə, bir şeyi də qeyd etmək istəyirəm ki, Musa Nəbioğlunun bundan əvvəl işıq üzü görmüş kitabları haqqında öz münasibətimi bildirmiş, mətbuatda “Ehtiram borcu” (“Ozan-aşıq dünyası” kitabı), “Qədim və ölməz sənətin şərəf kitabı” (“Sazımız-

sazbəndimiz” ki-tabı), “Sənətdə möhtəşəm Kamandar mülkü” (“Xan Kamandar” kitabı) və “Müqəddəs sənətə xidmət edən qələm” (“Saza baxsın tariximi yazanlar” kitabı) sərlövhəli yazılarla çıxış etmişəm.

Həmin yazılardakı fikirlərimi qısaca olaraq ümumiləşdirib deyə bilərəm ki, Musa Nəbioğlu müəllifi olduğu kitablarda oxucusuna bələdçilik edərək onu Aşıq Şəmşirin hikmət dünyasına səyahət etdirir, “zəmanə küskünü” Mikayıl Azaflı ilə birgə cəhalətə nifrət oxutdurur, sənəti ilə bərabər dədəlik mərtəbəsinə yüksələn Ədalət Nəsibovu şükranlıqla xatırladır, “Ustad Ələsgərin ustad adaşı” Çopur Ələsgər (Ələsgər Tağıyev) körpüsündən keçirib, sinəsi neçə-neçə dastanla dolu Əhməd Sadaxlının ünvanına çatdırır. Musa müəllimin istedadı və aşıq sənətimizi dünyaya tanıtdırmağa xidmət edən əməksevərli-yinin soracağı artıq ölkəmizin hədudlarını aşmışdır.

“Borçalı aşıqları” kitabı Musa Nəbioğlunun yazdığı “Saz milli varlığımızın təsdiqidir” sərlövhəli giriş sözü ilə başlayır və elə bu nida ilə də saz, aşıq yaradıcılığı özündə milli-mənəvi dəyərləri ehtiva edən zəngin və Azərbaycan xalqı üçün səciyyəvi mədəniyyəət ha-disəsi kimi, bizim şərəfli tariximiz kimi təqdim edilir. Aşıq sənətini ənənəyə əsaslanan yaradıcılıq növü, aşıqları həm də salnaməçi ad-landıran Musa Nəbioğlu el-aşıq yaradıcılığının öyrənilməsini ciddi filoloji problem kimi qəbul edir. Borçalı aşıqlarının fəaliyyətinin, ifaçılıq mədəniyyətinin, onların sazla, sözlə yaratdıqları emosional duyğuların dilimizin saflığının qorunmasında böyük rol oynadığını qeyd edən Musa Nəbioğlu böyük qədirşünaslıqla ölməz şairimiz Zəlimxan Yaqubun sözlərini yada salır: *“Borçalı aşıqları söz birləşmə-sində iki söz var - “Borçalı” və “aşiq” sözləri. Bəlkə də dünyanın heç yerində, heç bir dilində iki söz “aşiq” sözü ilə “Borçalı” sözü qədər şirin və gözəl şəkildə birləşməyib. Borçalı deyilən kimi, istər-istəməz, o torpağı, o kökü, o mahalı, o yaddaşı duyan, bilən, sevən adamların yadına aşıqlar, aşıq deyilən kimi isə Borçalı düşür...”*

Musa Nəbioğlu bütün Türk dünyasında məşhur olan, məxsusi dəsti-xəttə sahib Borçalı aşıqlarının bir özəlliyinin də altını cızır ki, onlar Zəlimxan Yaqubun dediyi kimi, Borçalı aşıq mühitini təmsil etsələr də, hər zaman Azərbaycan aşıq mühitlərinin hamısına böyük hörmətlə yanaşıblar.

Kitabın həmmüəlifli professor Mahmud Kamal oğlu Hacıxəlilov Borçalının Keşəli kəndində dünyaya gəlib, doğma yurdunda elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olur. Paytaxt Tbilisinin nüfuzlu universitetlərində dekan, prorektor kimi vəzifələrdə çalışıb. Filoloq alim yerli aşıqlarla tez-tez ünsiyyətdə olur, Borçalı ellərində aşıq məclislərində iştirak edərək şahidi olduqlarını, eşitdiklərini qələmə alır.

Kitabda 240 nəfər sənət adamı haqda bilgiler yer alıb. Onların çoxu bu gün də yaşayıb-yaradır, fəal şəkildə sənətlə məşğul olaraq Borçalı və ümumiyyətlə Azərbaycan aşıq sənətinin zənginləşməsinə öz töhfələrini verirlər.

Müəlliflərin də vurğuladıqları kimi, Borçalı aşıq mühiti klassik aşıq ənənələrinə həmişə sadıq qalıb, ötən əsrin ən canlı aşıq bölgələrindən biri olaraq musiqi aləti kimi sazın keyfiyyət dəyişmələrinə, özünəməxsus ifaçılıq üslubuna, yerli repertuar zənginliyinə və başqa mühüm amillərə istinad edərək sənətin qorunması və inkişaf etdirilməsində böyük rol oynayıb və bu baxımdan hazırda da böyük potensiala malikdir.

ADMİU-nun baş müəllimi Hafız Kərimovun Borçalı aşıq mühiti, xüsusilə də, əsasən Borçalı aşıqlarının repertuarında böyük yer tutan aşıq havaları, Borçalı aşıqlarının yaratdıqları havalər haqqında yazdığı məqalənin də kitabda yer alması bu qiymətli nəşrin dəyərini daha da artırır.

“Borçalı aşıqları” kitabını ərsəyə gətirənlərə minnətdarlığımı bildirir, bundan sonrakı fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıram!

“Ədalət” qəzeti,

“ÜRƏYİNƏ QALIB GƏLƏ BİLMƏYƏN HƏMİŞƏ QALIB KİŞİNİN” OĞLU OLMAQ BÖYÜK ŞƏRƏFDİR

Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun vaxtilə poetik üslubla təqdim etdiyi kimi, elmin yollarının uzaqlığına baxmadan bu yollarda saç ağartmış, millətin üzaqlığına çevrilmiş, Azərbaycan Respublikasının görkəmli dövlət xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor, iki çağırış (1995, 2000) Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin deputatı, mərhum

ədəbiyyatşünas alim Şamil Qurbanovun öz ölkəsinə, xalqına, millətinə qoyub getdiyi miras, əlbəttə ki, təkcə elmimizin inkişafına verdiyi töhfələrdən ibarət deyil, yalnız millət vəkili kimi qanunlarımızın təkmilləşməsi naminə irəli sürdüyü təklif və təşəbbüslərlə yekunlaşmır. Həsən Həsənov Şamil Qurbanovun "Nəriman Nərimanov dünyası" kitabına yazdığı "Ön söz"də müəllifin qeyrətinə, milli təəssübkeşliyinə heyran qaldığını bildirib, şair-publisist Əli Rza Xələfli isə Şamil müəllim vəfat edəndə yazıb ki, "Nəriman Nərimanovun Şamil Qurbanov adlı övladı dünyasını dəyişdi". Qeyrəti, milli təəssübkeşliyi heyranlıq doğuran rəhmətlik Şamil müəllimin Azərbaycan, Qarabağ həqiqətlərini dünyaya bəyan etmək müstəvisində göstərdiyi cəsarət nümunəsi öz yerində, onun ən köklü mirası müdavimləri, dərs dediyi tələbələr və sözsüz ki, kamil həyata vəsiqə verdiyi övladları – bioloji varisləridir.

Bu oçerkimin qəhrəmanı Ceyhun Şamil oğlu Qurbanov 1972-ci ildə Bakıda anadan olub. 1989-cu ildə paytaxtdakı 20 sayılı orta məktəbi bitirib. Elə həmin il Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinə daxil olub. 1994-cü ildə ali təhsilini başa vurub və Bakı şəhərinin Binəqədi rayon prokurorluğunda müstəntiq kimi fəaliyyətə başlayıb. 2000-2001-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun Ağır Cinayətlərə dair İstintaq İdarəsində yaradılmış xüsusi istintaq qrupunda fəaliyyət göstərib. 2001-ci ildə Bakı şəhər prokurorunun köməkçisi vəzifəsinə təyin olunub. Bir müddət sonra Bakı şəhər prokurorluğunda yeni yaradılmış “Müraciətlərə baxılması” şöbəsinin prokuroru vəzifəsinə təyin olunub. Yüksək peşəkarlığını, işə məsuliyyətini və bacarığını nəzərə alan rəhbərlik tezliklə ona daha böyük etimad göstərib və o, həmin şöbənin böyük pro-kuroru, 2004-cü ilin martında isə həmin şöbənin rəisi vəzifəsinə irəli çəkilib. Hal-hazırda Qubadlı rayon prokuroru vəzifəsində çalışır. Ədliyyə müşaviridir.

O, ləyaqətli prokurorluq işçisi kimi, daim təmsil etdiyi orqanın nüfuzunu yüksəltməyə, vətəndaşların ədalət mühakiməsinə və hüquq-mühafizə orqanlarına olan inamını artırmağa çalışır. Daşdığı vəzifənin məsuliyyətli və şərəfli bir iş olduğunu, ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsində onun rolunu nəzərə alaraq, öz xidməti fəaliyyətində üzərinə düşən vəzifənin əhəmiyyətini dərindən dərk edir, qanunlara, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına hörmətlə yanaşır, bu hüquq və azadlıqları təsbit edən milli və beynəlxalq standartlara ardıcıl və müntəzəm riayət edir, cəmiyyətdə qəbul edilmiş ümumi əxlaq normaları və davranış qaydalarını gözləyir, prokurorluq işçisi adını uca tutur, şərəf və ləyaqətini qoruyur. Öz xidməti fəaliyyətini həyata keçirərkən, hər bir şəxs üçün nümunə kimi qəbul edilə biləcək davranış sərgiləyir. Həç vaxt öz şəxsi maraqlarını cəmiyyətin və peşəsinin mənafeələrindən üstün tutmayıb, vəzifə səlahiyyətlərindən və qulluq mövqeyindən sui-istifadə etməyib.

Xidməti fəaliyyətində qanunun aliliyini rəhbər tutmaqla, yalnız faktlara əsaslanan Ceyhun Qurbanov qanunçuluq, hər kəsin qanun qarşısında hüquq bərabərliyi prinsiplərinə daim riayət edir. Həmişə nəzərə alır ki, milli qanunvericilik və beynəlxalq konvensiyalarla təsbit edilən insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi Azərbaycan dövlətinin ali məqsədidir. Özünə qarşı tələbkardır, üzərinə düşən vəzifələri vaxtında və vicdanla yerinə yetirir, maraqların toqquşmasına, bürokratizm və süründürməçilik hallarına yol vermir, hər kəsə qarşı nəzakətli, diqqətli, təmkinli və xeyirxahdır.

Prokurorluğa müraciət edənlər Ceyhun Qurbanovun simasında yüksək inkişaf etmiş, hər bir şikayətçiyə və onun haqqına hörmətlə yanaşılan normal cəmiyyətlər üçün yüksək mədəni rəftarlı dövlət məmuru görürlər. Ceyhun Qurbanov kabinet zəhmisiylə özünü saydırmır. O, əlindəki imkanlardan insanlıq naminə istifadə edir. Hər bir şikayətçini elə səmimi qəbul edir ki, onlarla öz arasında sədd yaratmır. Hər kəsi özünün layiq olduğu zirvəyə qaldırmağı bacarır.

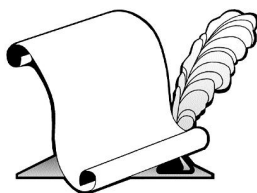
Ceyhun Qurbanovun yüksək peşəkarlığı, qüsursuz xidməti rəhbərliyin diqqətindən yayınmayıb, zəhməti layiqincə qiymətləndirilib. 2001-ci ildə 1 oktyabr – Azərbaycan Respublikası Prokurorluğu işçilərinin peşə bayramı günü münasibətilə və xidməti vəzifəsini layiqincə yerinə yetirdiyinə görə ona təşəkkür elan edilmişdir.

Bəli, Şamil Qurbanovun oğlu başqa cür ola bilməzdi. Həmişə şücaət göstərərək qalib çıxmış, yalnız öz ürəyinə qalib gələ bilməyən həmişə qalib Kişidən – Şamil müəllimdən Ceyhuna miras qalan xüsusiyyətlər halallıq, təmizlik, saflıq və səmimiyyətlə yanaşı, el-obaya, yurda bağlılıq, elin xeyir-şərində tapılmaq, qohumcanlılıq və bir də ailəcanlılıqdır. Gözəl ailə başçısı olan Ceyhun ömür-gün yoldaşı, filologiya elmləri namizədi Fatma xanımla bərabər üç övlad böyüdü. Onların oğulları, babasının adını daşıyan gənc Şamil Ceyhun oğlu Qurbanov Türkiyədə Muğla Dövlət Universitetinin

Turizm fa-kültəsinin II kurs tələbəsidir. Qızları Ülkər İtaliyanın Milan şəhər Universitetində Kimya fakültəsində magistratura pilləsində təhsil alır. Yasmin isə orta məktəbin V sinfində oxuyur.

Bakı Dövlət Universitetinin aparıcı müəllimlərindən olan Fatma xanım hazırda doktorluq işi üzrə müdafiəyə hazırlaşır. O, Ceyhun müəllimin bacısı, elmlər namizədi, BDU-nun müəllimi Nərmən Qurbanova ilə bir kollektivdə çalışır. Bir-birlərinə olan münasibətləri ilə bütün qızlara, gəlinlərə nümunə göstərilir. Nərmən xanım da ailəlidir, həyat yoldaşı Oqtay Qurbanov diplomatdır, Azərbaycanın Mərakeşdə səfiridir.

Şamil müəllim haqda əvvəllər demişəm, indi də deyirəm, gələcəkdə də deyəcəyəm: Həyatda alnıaçıq, başıuca yaşamağı, hər bir kəsin gözüne dik baxmağı dünya malından üstün tutmaq, dostluqda sədaqətli olmaq Şamil müəllimin həyat fəlsəfəsi idi. Ən çox nifrət etdiyi riyakarlıq, yaltaqlıq, nəyinsə xatirinə kiməsə layiq olmadığı tərifli sözləri deməkdi və eyni maraq naminə təqdirəlayiq olanı görməmək, haqsız tənqid eləmək, kiməsə yarımaq üçün həmin şəxsin opponentlərinə şər və böhtan atmaqdır. Həmişə belə intriqalardan kənarda olmuş, ancaq müşahidəçi mövqeyində qalmayaraq haqqı müdafiə etmişdir. Onun kimilərin əməlləri başqalarının həyatına mayak kimi nur saçır. Və nə yaxşı ki, bu işığı daşıyanların ön cərgəsində Şamil müəllimin öz övladları gedirlər.

KİŞİLƏR ÖLMÜRLƏR

...Həyat çox qəribədir. Və bu qəribə həyat bizi həmişə sınağa, imtahanlara çəkir. Kim dözümlüdürsə, güclüdürsə və çətinliklərə tab gətirirsə, o, bu sınaqdan və imtahanlardan üzüağ çıxır. Əlbəttə, həyatın enişli-yoxuşlu və çətin yolları var. Və bu çətin yolları hər bir insan, hər bir adam bilir. Amma heç də hər bir adam, hər bir insan bu enişli-yoxuşlu yolları və sərt döngəli yerləri asanlıqla arxada qoya bilmir. Bayaq dediyimiz kimi, ən möh-

kəm, iradəli və cəsarətli insanlar bütün çətinliklərə qalib gəlir və bu həyatda öz ömür yolunu yazır...

Düzdür, hər şeyi öncədən Allah-təala müəyyənləşdirir. Başqa sözlə demiş olsaq, bir alın yazısı var və o alın yazısı dünyaya gəl-diyimiz gündən, dönüş nöqtəsinə qədər bizi idarə edir. Yaxşı, əməli-saleh adamlar isə Allaha yaxın olduqları kimi, insanlara da yaxın olurlar. Yəni onlar bu dünyaya gələndə tək özləri, övladları, nəvələri üçün yaşamırlar. Həm də bu Vətən, bu torpaq, bu el üçün əziyyət çəkirlər, çalışırlar, vuruşurlar. Yəni, onlar həm də bir tarix, bir yaddaqalan gün yazırlar. O tarix ki, özləri bu dünyada olmayanda həmin insanları yaşadır, tanıdır və sevdilir...

Belə böyük insanlardan və kişilərdən biri də qədim Borçalı mahalının Faxralı kəndində 27 may 1965-ci ildə dünyaya göz açmış Məmmədəli Niyazalı oğlu Aşurovdur. O Məmmədəli ki, Faxralı elində bütün el-oba onu yaxşı, dəyərli və vətənpərvər bir insan kimi tanıyıb. Daim vətənpərvər insan kimi tanınan Məmmədəli Aşurov həmişə çalışıb ki, elin-obanın adına uyğun hərəkət eləsin. Hər ad-dımı barəsində dərinə düşünüb. Düşünüb ki, mən səhv addım at-

sam, bu, tək mənə deyil, elimin, obamın adına layiq olmaz. Ona görə də həmişə layiqli addımlar atıb.

Məmmədəli Aşurov bu yaxınlarda haqqın dərgahına qovuşub. Allahın dərgahına qovuşan bu insana bayaq dediyimiz kimi, el-obasının bütün adamları sevgi ilə yanaşıb. Çünki o, yaşadığı ömrü kişi kimi, ləyaqətlə, mərdliklə başa vurub. Bunu hamıdan çox o elin, o obanın insanları daha yaxşı bilirlər...

Bayaq dedik axı, Məmmədəli müəllim Faxralıda anadan olub. Faxralı Borçalının elə bir ocağı, oymağıdır ki, ordan respublikamızın ən məşhur ziyalıları, alimləri, siyasətçiləri, şairləri və yazıçıları çıxıb. Onlarla tək o kənd deyil, bütün Azərbaycan fəxr eləyir. Təkcə bir alimin, təkcə bir böyük ziyalının – sabiq millət vəkili, Bakı Dövlət Universitetinin kafedra müdiri, professor, rəhmətlik Şamil Qurbanovun adını çəkmək kifayətdir ki, bu kəndin bütün ziyalılarını xatırlayasan. Allah dünyasını dəyişənlərə rəhmət eləsin, sağ qalanlara can sağlığı versin.

Məmmədəli Aşurov Həştərxan milis məktəbini bitirib. Sonra Azərbaycan Daxili İşlər Nazirliyinin Yasamal rayon Polis İdarəsində sahə inspektoru kimi fəaliyyətə başlayıb. Sonradan isə o, cinayət axtarışı şöbəsində əməliyyat müvəkkili vəzifəsinə keçib. Harda çalışıbsa, hansı işi tapşırıblarsa, Məmmədəli müəllim o vəzifəni məsuliyyətlə və şərəflə yerinə yetirib. Elə onun bu işgüzarlığını, peşəkarlığını nəzərə alaraq bir müddətdən sonra həmin şöbədə axtarış üzrə baş əməliyyat müvəkkili vəzifəsinə təyin edirlər. 2015-2021-ci illər-də isə o, Yasamal rayon Polis İdarəsinin Cinayət Axtarış şöbəsinin rəis müavini vəzifəsində çalışıb. Həmin vəzifədə də M.Aşurov bütün tapşırıqları və vəzifələri məsuliyyətlə icra edib. Onu da qeyd edək ki, Məmmədəli Aşurov polis polkovnik-leytenantı rütbəsini daşıyıb. Özü də çox şərəflə, namusla və o, polis adını və şərəfini həmişə uca tutub. Çalışıb ki, fəaliyyət göstərdiyi bu uzun illərdə yalnız və yalnız Azərbaycan polisinin adına hörmət gətirsin.

Onu da qeyd edək ki, Birinci Qarabağ müharibəsində Məmmədli Aşurov çox yaxından iştirak edib. Ağır döyüşlərdə torpaqlarımızın qorunması uğrunda gedən müharibədə heç vaxt ölümdən çəkinməyib. Çünki Məmmədli Aşurov təpədən-dırnağa vətənpərvər, xalqını sevən və millətinin yolunda hər an ölümə getməyə hazır olan böyük bir insan idi. Onun ürəyi həmişə Qarabağla bağlı idi. Və həmişə də düşünürdü ki, görəsən, torpaqlarımız nə vaxt işğaldan azad olunacaq. Nə yaxşı, Birinci Qarabağ müharibəsi iştirakçısı və müharibə veteranı Məmmədli müəllim 44 günlük Zəfərimizi və torpaqlarımızın azad olunmasını gördü. O, gördü ki, Birinci Qarabağ müharibəsində tökülən qanlar, şəhid olan oğulların qanı yerdə qalmadı... Gördü ki, döyüşdüüyü, mücadilə etdiyi torpaqlar erməni işğalından azad edildi... Gördü ki, Vətən torpağının azad olunmuş bütün yerlərində çox möhtəşəm quruculuq, abadlıq işləri görülür...

Məmmədli Aşurovun qüsursuz və səmərəli fəaliyyəti həmişə Daxili İşlər Nazirliyinin rəhbərliyi tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Belə ki, o, “Qüsursuz xidmətə görə” medalla və Fəxri Fərmanla təltif edilib.

Faxralı kəndinin ziyalılarından və tanınmış hüquqşünaslarından biri olan Eldar Qurbanov Məmmədli müəllim barəsində danışarkən gözləri dolur. Deyir ki, Məmmədli müəllim kimi oğullar tək bir evdən, ocaqdan getmir. O, Borçalının, Faxralının sevilən, yadda qalan, qeyrətli və vətənpərvər övladlarından biridir.

Məmmədli Aşurov heç vaxt təkcə özü üçün yaşamayıb. O, həmişə Azərbaycanla, Qarabağla, Borçalı ilə nəfəs alıb. Məmmədli müəllim kəndimizin bütün xeyir-şərində yaxından iştirak edib, çətinə düşən adama arxa olub, söykək olub. Başqa sözlə demiş olsaq, o, yaşadığı ömrü əsl kişi kimi, əsl azərbaycanlı kimi, əsl türk kimi yaşayıb. Onun ömür yoluna baxanda görürük ki, doğrudan da Məm-

mədəli müəllim kimi kişilər bu dünyaya az-az gəlir. Çünki onlar dünyaya kişi kimi gəlir, kişi kimi də gedirlər. Ona görə də kişilər heç vaxt ölmürlər.

Əlbəttə, yaxşı insanı, yaxşı eloğlunu və yaxşı ziyalını itirmək çox ağırdır. Burda bizim yadımıza Ramiz Rövşənin bir bənd şeiri düşür:

*Hər qış neçə dost azalır,
Adı daş üstə yazılır...
...Yoxsa, bızsız də yaz olur,
Gılanarlar çiçəkləyir?!*

...Yazımızın əvvəlində qeyd etdik ki, hər bir insan bu dünyaya gələndə və Allahın dərgahına qayıdanda bir ömür yolu keçir. O ömür yolu ki, işıqlı olur, nurlu olur və bu nurdan, işıqdan insanlara pay düşür, bax, həmin adamlar cənnətə düşürlər. Cənnətə düşmək üçün isə əməli-saleh olmalısən, xeyirxah iş görməlisən və yıxılana arxa durmalısən. Məmmədəli Niyazalı oğlu Aşurov bax, belə kişilərdən olub. Yazımızı bir bənd şeir ilə bitirmək istəyirik:

*Qoydu bu dünyada yaxşı əməllər,
Ruhuna min rəhmət oxuyur ellər.
Kim deyir ki, ölür, ölmür kişilər,
Dost-tanış içində bir idi - getdi!*

**“Ədalət” qəzeti,
27 noyabr 2021-ci il.**

MƏNİM TANIDIĞIM QƏLƏNDƏR XAÇINÇAYLI

Mən həmişə insanda üç cəhətə xüsusi önəm vermişəm; tərbiyə, istedad və zəhmət! Bu üç element bir-birilə birləşəndə insan kimliyindən asılı olmayaraq, daha kamil və daha müdrik təsir bağışlayır. Ən azından ona görə ki, bu cür insanlarla söhbət edəndə, ünsiyyət yaradanda onlardan yalnız müsbət enerji alırsan. Hiss edirsən ki, qarşıdakı dünyanı dərk edən və

həyatın hər cür çətinliklərini görmüş, ayların, illərin sınağından keçmiş bir insandı, bir ziyalıdı...

Qələndər Xaçınçaylıyı 2000-ci illərin əvvəllərində tanımışam. Onda Sabunçu rayonunda məktəb direktoru işləyirdim. Mənim həmyerlim və yaxın dostum Məhəmmədli Mustafa məktəbimizdən yazı hazırlayırdı. Gördüm ki, yanında da tanımadığım bir adam var. Və o adam ilk baxışdan, ilk ünsiyyətdən özünə qarşı məndə bir isti münasibət yaratdı. Məhəmmədli müəllim onu mənimlə tanış edərək dedi:

- Bu, bizim qəzetin şöbə müdürü, şair-publisist Qələndər Xaçınçaylıdır. Çox zəhmətkeş və bacarıqlı adamdır...

...Elə o vaxtdan Qələndər Xaçınçaylı ilə tanışlığımız yarandı. Məktəbimizdən dəfələrlə maraqlı, bir-birinə bənzəməyən reportajlar, məqalələr hazırlayırdı. Və yazdığı məqalələr də pedaqoji kollektiv tərəfindən hörmətlə qarşılanırdı. Yazılardan hiss olunurdu ki, o, pedaqoji işi yaxşı bilir, təhsillə bağlı kifayət qədər məlumatla malikdir. Əlbəttə, hər bir jurnalistə qiymət verən onun oxucusudur. Biz də

Qələndər Xaçınçaylının hər bir məqaləsini, hər bir yazısını çox böyük diqqətlə oxuyurdun.

Mən hər gün “Ədalət” qəzetini böyük bir sevgiylə alıram, oxuyuram və oxuduqlarımı digər dostlarıma danışırəm. Birincisi, qəzetin təsisçisi və baş məsləhətçisi, millət vəkili Aqil Abbas bizim tələbə yoldaşımız olub. O, ADU-nun (BDU) filologiya fakültəsində hələ tələbə olarkən bizim hamımızın yaxın dostu idi. Bəlkə də, Aqil Abbasdan çox ikinci dostu olan çətin tapılar. Sözümlən canı odur ki, qəzeti oxuyanda Faiq Qismətoğlunun bir yazısı gözümlə dəydi: “Dünyanın ən əzabkeş adamı”. Yazını oxuyan kimi Qələndərin ölüm xəbərini bilib yerimdə donub qaldım. Çünki 10-15 gün bundan əvvəl mənə zəng eləmişdi ki, müəllim, eşitmişəm yaş həddi ilə əlaqədar təqaüdə çıxmısan. Nə vaxt vaxtın olsa, mənə də, gəlib sizdən “Həftə içi” qəzeti üçün maraqlı bir portret oçerki yazacam. Onun səsi indi də qulağımdan getmir. Və həmişə də məktəbimizə gələndə mənimlə görüşüb öpüşər və deyərdi ki, “səni verənə şükür!”.

Hər yeni kitabı çıxanda mənimlə görüşərdi. Və kitablarına aftoqraf yazıb hədiyyə verərdi. Qəribəydi ki, həmişə hara isə tələsirdi. Deyirdim, oturaq bir stəkan çay içək, qayıdırdı ki, müəllim, işim başımdan aşır, məni gözləyirlər, yazını hazırlamalıyam, redaktora verməliyəm, yoldaşım ağır xəstədi, gedib onun üçün aptekdən dərman almalıyam və dərmanı da aparmalıyam evə və sonra yenə qayıtmalıyam işə...

Onu da qeyd edirəm ki, Qələndər Xaçınçaylı ilə mənim aramda bir dostluq yaranmışdı. Elə ay olmazdı ki, mənə zəng eləməsin, əhvalımdan xəbər tutmasın. Olduqca tərbiyəli, zəhmətkeş və istedadlı adam idi. İnsan ki, tərbiyəli oldu, zəhmətkeş oldu, o, Allah-təalanın verdiyi istedadı da cılalaya bilir, axtarıqlar aparır və son nəticədə nə düşünürsə, onu poeziyaya, şeirə çevirməyi bacarır. Və Qələndər də məhz belə yaradıcı insanlardan biri idi. Nə qədər istedadlı idisə, nə qədər tərbiyəli idisə, nə qədər zəhmətkeş idisə, bir o qədər də sadə adam idi. Görüşəndə istəyirdi ki, ürəyini çıxarıb sənə versin. Və bu

xarakteri, bu xasiyyəti, bu cəhətləri onu bizə sevdiren əsas əlamətlər idi.

Qələndər özü də Azərbaycan Dövlət Universitetini bitirmişdi və universitetin müəllimləri ilə bağlı çox maraqlı zarisovkalar, portret oçerklər qələmə alırdı. Belə gözəl yazılardan birini də rəhmətlik sabiq millət vəkili, Azərbaycan Dövlət Universitetinin professoru, kafedra müdiri Şamil Qurbanova həsr eləmişdi. Qələndər Xaçınçaylı həmin portret oçerkində Şamil Qurbanovun Azərbaycanın necə böyük ziyalı olmasını, xalq və millət tərəfindən böyük məhəbbətlə sevilməsini qeyri-adi bir formada və səmimi qələmə almışdı. Onun Şamil müəllim barəsində hazırladığı yazı tək mənim deyil, həm də Şamil Qurbanovun doğmalarının və əzizlərinin ürəyincə olmuşdu. Çünki Qələndər Xaçınçaylının publisistikası və poeziyası xalq yaradıcılığından bəhrələnmiş bir bədii nümunədir.

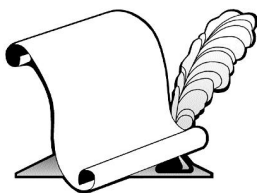
Onun hansı şeirini, hansı misrasını və hansı bəndini gözdən keçirirsən, görürsən ki, orda vətən məhəbbəti, insan sevgisi və Allaha olan ülvü bir məhəbbət var. Qələndər Allahı çox sevməklə yanaşı, həm də böyüyüb boya-başa çatdığı Ağdamı, böyük Azərbaycanı çox istəyirdi. O, bu vətənin, bu millətin və bu ölkənin yolunda hər an döyüşməyə və şəhid olmağa da hazır idi. Bayaq dedim, Qələndərin şeirlərində vətənin bütün gözəllikləri, vətənin bütün ağrı-acısı, dərdi-səri əks olunub. Qələndər kədərdən nə qədər çox yazırdısa, onun qəlbində və ürəyində böyük bir nikbinlik də var idi. Və həmişə də deyərdi ki, biz gec-tez Ağdama, eləcə də digər işğal altında olan torpaqlarımıza dönəcəyik.

Mən bir fikri də xüsusilə vurğulamaq istəyirəm ki, yaxşı insanlar tək bir evdən, bir ailədən, bir eldən getmir. Onlar sözün həqiqi mənasında böyük Azərbaycanın kisəsindən gedir. Bu yaxınlarda istedadlı şair Ramiz Məmmədzadənin Qələndər Xaçınçaylı ilə bağlı “Ağ” şeirini də oxudum. Və bir daha yəqin etdim ki, Qələndərin dünyasını dəyişməyi tək məni kədərləndirmir, Azərbaycan

poeziyasında sözü və yeri olan digər insanları da kövrəldir. Ümumiyyətlə, yaxşı insanlar, yaxşı adamlar bu dünyada çox qala bilmirlər. Ən azından ona görə ki, yaxşı insanları, yaxşı adamları Allah-Təala da çox istədiyinə görə, götürüb aparır öz dərgahına. Və Qələndər Xaçınçaylı da Allahın çox istədiyi bəndəsi idi ki, götürüb apardı öz yanına.

Qoy ruhu şad olsun, məzarı da nurla dolsun! Və bir də şairlər, yazıçılar, yaradıcı adamlar heç vaxt ölmürlər. Onlar öz şeirlərində, öz misralarında həmişə yaşayır. Biz Qələndərin şeirlərini oxuduqca bu misralarda onun ürək döyüntüsü eşidəcək, səsini duyacaq və yenidən onunla ünsiyyətdə olacağıq...

*“Ədalət” qəzeti,
3 sentyabr 2020-ci il.*

ÖMRÜN MƏHSULDAR DÖVRÜ

Elm – dünyaya gəlib, onu dərk etməkdən ötrü Tanrının seçilmiş insanlara bəxş etdiyi elə bir sərvətdir ki, onunla ancaq ucalmaq, saflaşmaq, mətinləşmək və əl-bəttə ki, bəşəriyyətə xidmət etmək, insanlığı bəlalardan qurtarmaq mümkündür. Elmin zirvəsinə çatmaq üçünsə, doğru demiş-lər ki, bir faiz istedad, doxsan doqquz faiz çalışqanlıq lazımdır. Hətta fitri istedadla malik olsalar da, çoxları məhz süstlükləri, iradəsizlikləri səbəbindən

yarıyolda qalır-lar. Haqqında söz açdığım dəyərli elqızımız Şəlalə xanım Hüseynova öz zərif çiyinlərinə qadın, ana olmaq kimi mühüm vəzifədən əlavə, alimlik missiyası götürmüş, səylə çalışaraq Vətəni Azərbaycanın tə-rəqqisi üçün elmin daim prestijli və perspektivli istiqaməti sayılan geologiya sahəsinin inkişafına əhəmiyyətli töhfələr verməkdədir.

Şəlalə Məhərrəm qızı Hüseynova 1975-ci il iyulun 19-da Qazaxıstanda–Turqay vilayətinin Arkalıq rayonundakı Rodina qəsəbəsində anadnan olub. Atası – Məhərrəm İsrail oğlu Hüseynov, anası –Pürüz Muxtar qızı Hüseynova (Babaşova) əslən Borçalının Faxralı kəndindəndirlər, hal-hazırda Qazaxıstanda yaşayır və sahibkarlıqla məşğul olurlar.

Ailəlidir, iki övladı var. Həyat yoldaşı Mahmud Ağahüseyn oğlu Hüseynov Azərbaycan Respublikasının Cəbrayıl rayonunda anadan olub. O, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Mühəsibat uçuotu və Audit fakültəsini bitirib və sahibkarlıqla məşğuldur. Övladları

Hüseynli Riad Mahmud oğlu və Hüseynli Ağahüseyn Mahmud oğlu orta məktəb şagirdidir.

İki bacısı və bir qardaşı var. Bacısı Səbinə Məhərrəm qızı Aşırova Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinin Pediatriya fakültəsini, digər bacısı Xalidə Məhərrəm qızı Hüseynova Bakı Dövlət Universitetinin Tətbiqi riyaziyyat fakültəsini, qardaşı İlqar Məhərrəm oğlu Hüseynov isə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Kommerciyanın iqtisadiyyatı və idarəetməsi fakültəsini bitiriblər.

Ş.M.Hüseynova 1981-1992 illər ərzində Anğar orta məktəbində təhsil alıb və orta məktəbi fərqlənmə (qızıl medalla) ilə bitirib. O, 1992-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Geologiya fakültəsinə daxil olmuş və 1997-ci ildə Universiteti “Faydalı qazıntıların axtarışı, kəşfiyyatı və planaılması” ixtisası üzrə fərqlənmə ilə (qırmızı diplom) bitirib.

2003-cü ildə Azərbaycan Dillər Universitetinin Filologiya fakültəsinə daxil olub və 2008-ci ildə Universitetin bakalavr pilləsini bitirərək İngilis dili müəllimi diplomu alıb.

2008-2011-ci illər ərzində AMEA Geologiya İnstitutunun doktoranturasında “Neft və qaz yataqlarının geologiyası, axtarışı və kəşfiyyatı” ixtisası üzrə təhsilini davam etdirib.

2016-cı ildə “Hövizə modelləşdirilməsi texnologiyası əsasında Bakı arxipelaqı karbohidrogen potensialının qiymətləndirilməsi” mövzusunda elmi dissertasiyasını uğurla müdafiə edərək yer elmləri üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi alıb.

Ş.M.Hüseynovanın dissertasiya işinin aktuallığı hövizə, karbohidrogen sistemləri və rezervuarların modelləşdirilməsi kimi müasir geotexnologiyalar əsasında Bakı arxipelaqının dərinə gömülmüş çöküntülərinin neft-qaz perspektivliliyinin elmi əsaslandırılmasından ibarətdir. Elmi rəhbəri AMEA-nın vitse-prezidenti, AMEA Neft və Qaz İnstitutunun direktoru akademik İbrahim Quliyevdir. İbrahim müəllim Şəlalə Hüseynovanın dissertasiya işi haqqında aşağıdakı fikirləri bildirmişdir: “İndiki zamanda hövizə modelləşdirilməsi

texnologiyası böyük dərinliklərin neft-qazlılığı proqnozu məqsədilə nə-zəri tədqiqatlar üçün əsas alət olaraq, karbohidrogenlərin generasiyası, miqrasiyası və akkumulyasiyası proseslərinin öyrənilməsində əvəzolunmaz yardım göstərir. Şəlalə Hüseynova bu müasir texnologiyanı dərinlən mənimsəmiş və ondan müvəffəqiyyətlə istifadə edərək yaratdığı kompleks geoloji-geofiziki, termobarik və geokimyəvi elektron məlumatlar bazası əsasında, Bakı arxipelaqı karbohidrogen sistemlərinin iki və üçölçülü modellərini qurmuşdur. O, karbohidrogen sistemlərinin zaman və məkanda təkamülünü izləmiş, o cümlədən, flüidgenerasiya intervalını, neft-qaz ana süxurlarının karbohidrogen generasiya potensialının realizə dərəcəsini, karbohidrogenlərin miqrasiya yollarını, toplanmasını, süxurların kollektorluq potensialını, örtüklərin davamlılığını müəyyən etmiş və çökmə qatın perspektivliliyini qiymətləndirmişdir.”

Ş.M.Hüseynovanın elmi maraq dairəsi neftli-qazlı hövzələrin analizi, hövzə, karbohidrogen sistemləri və rezervuarların modelləşdirilməsi, süxurların yatım şəraiti, litoloji, petrofiziki, geokimyəvi xüsusiyyətləri, neftin palinologiyası və s. kimi istiqamətləri əhatə edir.

Ş.M.Hüseynova bir sıra elmi layihələrdə iştirak edib, 31 elmi məqalə və konfrans məruzələri tezislərinin müəllifi və həmmüəllifidir. Onun məqalələri respublikamızın bir sıra qəzetlərində, o cümlədən, “Elm”, “Ədalət” və “Müəllim sözü” qəzetlərində dərc olunub. Onun elmi işlərinin nəticələri müxtəlif ölkədaxili və beynəlxalq konfranslarda, o cümlədən, Avropa Yer Elmləri Mühəndisləri Assosiasiyasının (EAGE) konfranslarında (Avstriya, Vyana, 2011; Niderland, Amsterdam, 2014; Fransa, Paris, 2017), Amerika Neftçi Geoloqları Assosiasiyasının (AAPG) konfranslarında (Ukrayna, Kiyev, 2010; Gürcüstan, Tiflis, 2013), Azərbaycan Neftçi Geoloqları Cəmiyyətinin (ANGC) konfranslarında (Bakı, 2011, 2012, 2015, 2017), Avropa

Paleobotanika və Palinologiya konfransında (İtaliya, Padova, 2014), Beynəlxalq Palinoloji konqresdə (Braziliya, Salvador, 2016), TSOP, ICCP və AASP təşkilatlarının konfransında (ABŞ, Hyuston, 2016); RCMNS Conqresi, Afina, Yunanıstan, 2017; İranda Yer elmləri konqresində (Tehran, 2018), Avropa Yer Elmləri Baş Assambleyasının konfransında (Avstriya, Vyana, 2018), Rusiyada Yerin dəqazasiyası konfransında (Moskva, 2018), Arabian Journal of Geoscience jurnalının təşkil etdiyi konfransda (Tunis, Hammamed, 2018) müzakirə edilmiş və böyük marağa səbəb olmuşdur.

Ş.M.Hüseynova EAGE, AAPG və ANGC-nin üzvüdür və ANGC-nin nəşr etdiyi "Azərbaycan Geoloqu" elmi jurnalının redaksiya heyətinin üzvüdür.

Elmi fəaliyyətini davam etdirmək məqsədi ilə AMEA Neft və Qaz İnstitutunun elmlər doktorluğu üzrə doktoranturasına daxil olmağa hazırlaşır. Gələcək elmi işlərini neftli-qazlı hövzələrinin analizi istiqaməti üzrə aparmaq niyyətindədir.

2017-ci ildə Ş.M.Hüseynova həmmüəlliflərlə birgə akademik İbrahim Quliyevin rəhbərliyi ilə hazırlanmış "İstixana effektinin azaldılması üçün buxarlanmanın qarşısının alınması, karbohidrogen qazlarının yandırılmasının, təbii və texnogen mənbələrdən səpələnməsinin azaldılması" adlı layihəyə görə Rusiyanın Təbiət Elmləri Akademiyasının (RTEA) təsis etdiyi "EcoWorld" Beynəlxalq eko-loji mükafatı laureatı olmuşdur. "Ekoloji işləmələr, resurslara qənaət edən və tullantısız texnologiyalar" nominasiyası üzrə birinci dərəcəli mükafata layiq görülmüş layihə bir sıra akademik elmi-tədqiqat institutlarının, o cümlədən AMEA Neft və Qaz İnstitutu, Riyaziyyat və Mexanika İnstitutu və RTEA-nın Neft-qaz Hasilatı Proseslərinin Sistem Tədqiqatları İnstitutu əməkdaşlarından ibarət beynəlxalq elmi kollektiv tərəfindən hazırlanmışdır. Bu Beynəlxalq mükafat AMEA Neft və Qaz İnstitutunun təmsalında və onun direktoru akademik İbrahim

Quliyevin simasında Azərbaycan elminə və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında aparılan elmi-tədqiqat işlərinə Beynəlxalq elmi ictimaiyyət tərəfindən verilən layiqli qiymətdir.

Ş.M.Hüseynova 2001-ci ildə əmək fəaliyyətinə Respublika Ekoloji Tərbiyə və Təcrübəçilik Mərkəzinin “Təşkilatı-kütləvi” şöbəsində metodist vəzifəsində başlamışdır.

2001-2004-ci illər ərzində Khon Shipping Ltd şirkətində geoloq-məsləhətçi vəzifəsində işləmişdir.

2009-2016-cı illər ərzində AMEA Geologiya və Geofizika İnstitutunun “Neft və qaz geologiyası və geokimyası” şöbəsində mühəndis, “Hövvə modelləşdirilməsi və geotexnologiyalar” şöbəsində kiçik elmi işçi və elmi işçi vəzifələrində çalışmışdır.

2013-cü ildən pedaqoji fəaliyyət göstərir. 2013-2016-cı illər ərzində o, Bakı Dövlət Universitetinin Geologiya fakültəsində və Bakı Ali Neft Məktəbinin Neft və Qaz Mühəndisliyi fakültəsində dərslər aparmışdır. 2017-ci ildən etibarən Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin Geoloji kəşfiyyat fakültəsində ingilis sektorunda dərs deyir.

2016-cı ildən AMEA Neft və Qaz İnstitutunda elmi katib vəzifəsində çalışır.

Əlavə olaraq 2018-ci ildə AMEA Neft və Qaz institutunun Neftli-qazlı hövzələrin analizi şöbəsinin müdiri vəzifəsini icra edən təyin olunmuşdur.

Şəlalə Hüseynova hesab edir ki, elmdə və karyerasında əldə etdiyi uğurlara görə o, dahi şəxsiyyətlər: AMEA-nın vitse-prezidenti, Neft və Qaz İnstitutunun direktoru, akademik İbrahim Quliyevə borcludur və minnətdardır. Elmi rəhbəri İbrahim müəllimin dəyərli məsləhətlərinin, göstərişlərinin və istiqamətləndirməsinin onun inkişafında böyük və əvəzsiz rolu olmuşdur. O, həmçinin AMEA Neft, Qaz və Geologiya və Geofizika İnstitutlarının əməkdaşlarına

xüsusi minnətdarlıq bildirir, çünki onlarla ünsiyyətdə olub, elmi müzakirələrə qatılıb, onlardan öyrənərək gəlib.

Doğrudur, alim təkcə yaşadığı əsrə mənsub deyildir. Amma o vaxt kəşflərindən, ixtiralarından layiqincə şöhrət və alqış qazanır ki, şəxsiyyəti ilə yaratdıqları bir-birinə tamamlayır. O vaxt müasirləri tərəfindən sevilir ki, özü ilə sözü tən gəlir. Şəlalə xanım alimliklə yanaşı, Azərbaycan qadınlarına xas olan ən nəcib keyfiyyətləri özündə cəmləşdirir.

İşlədiyi elmi müəssisələrin kollektivlərində daim hörmət qazanan Şəlalə Hüseynova yüksək vətəndaşlıq mövqeyi, həssaslığı, insanlara qayğı və diqqəti ilə seçilən nüfuzlu ziyalı kimi xarakterizə olunur.

Şəlalə xanım qayğıkeş və mehriban ana kimi övladlarına da ən yüksək mənəvi keyfiyyətləri aşılayır. O, hesab edir ki, insan biliyi ilə mütləq cəmiyyətə fayda verməli, xeyirxah əməlləri ilə özündən sonra iz qoymalıdır.

Ömrün məhsuldar dövrünü yaşayan Şəlalə Hüseynova təkcə həyat yoldaşına, ailəsinə, mənsub olduğu nəsə deyil, həm də ellilərinə mənəvi dayaqdır. İnanıram ki, Şəlalə Hüseynovanın peşəsində qazandığı uğurlar gələcək nəsillərə də fayda verəcək, həyat tərzinə çevirdiyi xeyirxahlıq və digər gözəl xüsusiyyətləri ilə mükəmməl bir “İnsan-Qadın-Ana-Alım” modeli kimi gənc qızlarımıza örnək olacaqdır.

“SAZDA GƏZƏN BARMAQLARIN BİRDİ, BİR...”

“Əgər insan iki dəfə ikinin dörd olduğunu inkar etmirsə, o, milli-mədəni sərhədləri dəf etməyə də qadir olar. Xalqlar arasında müxtəlif rəylər olsa belə, bu anlayış əlaqələri möhkəmləndirməyə yardım edə bilər... Riyaziyyatda təsadüfi kəşflər yoxdur. Bu elmdə cansıxıcı, darıxdırıcı amillər də yoxdur və onda elə keyfiyyətlər vardır ki, onlar qarşıya çıxan çətinliklərə səbirlə, mətanətlə dayanmağa kömək edə bilər... Riyazi təfəkkürün itiliyi alimi qəm-qüssədən xilas edir. Bu təfəkkür çox etibarlı sığınacaqdır... Riyaziyyat ilə musiqi bir-birini tamamlayır, tarazlıq və ahəngdarlıq yaratmağa yardım edir...”

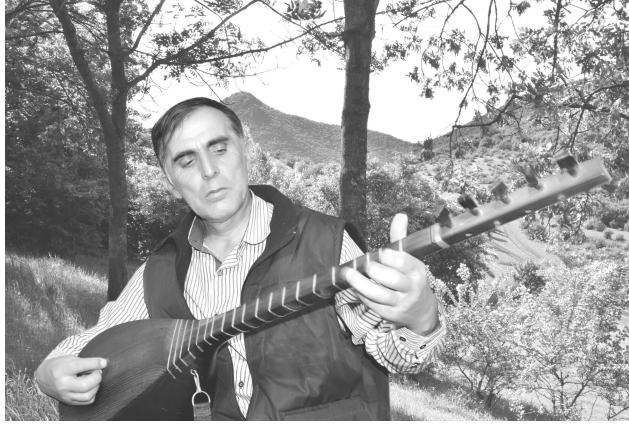
Bu aksiomların müəllifi olan XIII əsrin məşhur ensiklopedik alimi Nəsirəddin Tusinin əsərlərindən ilham və güc almış bir müəllim haqda söz açmaq istəyirəm. O müəllim barədə ki, qarşısına çıxan çətinliklərə, taleyin sınaqlarına mətinliklə sinə gərrib, həyatda düşər olduğu qəm-qüssədən təfəkkürünün itiliyi ilə xilas ola bilib, tədris etdiyi riyaziyyat fənni ilə musiqi arasında tarazlıq, telli sazla ahəngdarlıq tapıb.

Söhbətdin İlyas oğlu Məmmədov 1958-ci ildə Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində anadan olub. 1975-ci ildə Faxralı orta məktəbini bitirib. 1976-cı ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin mexanika-riyaziyyat fakültəsinə daxil olub, 1981-ci ildə ali təhsilini başa vurub.

1981-1984-cü illərdə təyinat üzrə İsmayilli rayonunun Gəraybəyli kəndində riyaziyyat müəllimi kimi pedaqoji fəaliyyət göstərüb, həyat yoldaşı Elmira xanım ilə çiyin-çiyinə çalışıb.

Bu ziyalı cütlüyün Gəraybəyli kəndində, eləcə də İsmayilli rayon ictimaiyyəti arasında böyük hörməti olub. İsmayillıda olduqları vaxt bir neçə dəfə bu ailənin qonağı olmuş, işlədikləri yerdə qa-

zanmış olduqları nüfuz və rəğbəti öz gözlərimlə görmüşdüm. Söhbətdin müəllimin məktəbdə təşkil etdiyi “Nəsirəddin Tusinin “Əx-laqi-Nasiri” əsərinin müasir həyatda rolu” mövzusunda “Riyaziyyat gecəsi” yerli təhsil ictimaiyyəti tərəfindən maraqla qarşılanmış və rayon mətbuatında işıqlandırılmışdır.

...Doğma Faxralıya da birgə qayıtdılar. Söhbətdin müəllim 1985-ci ilin sentyabr ayında Faxralı 8-illik məktəbinə riyaziyyat müəllimi təyin olunub. 1986-cı ilin yanvar ayından həmin məktəbə tədris hissə müdiri vəzifəsinə irəli çəkilib və 1997-ci ilin fevral ayına qədər həmin vəzifədə çalışıb. 2005-ci ilin fevralından məktəbə di-rektor vəzifəsinə təyin olunub. 2006-cı ilin sentyabr ayından isə həmin məktəbin bazası əsasında qurulmuş 2 nömrəli orta məktəbə di-rektor təyin edilib və 2011-ci ilin sentyabr ayına qədər həmin vəzi-fədə çalışıb.

“Məntiq və riyaziyyat” jurnalının 05 (08) 2007-ci il nömrəsində Söhbətdin Məmmədovun V.Y.Gülməmmədovla birgə həmmüəllif olduğu “Funksiyanın qiymətlər çoxluğunun tapılması haqqında” məqaləsi çap olunub. 2008-ci ildə Gürcüstanda çap edilən “Maarif” qəzetində haqqında geniş məqalə ilə çıxış ediblər.

“Gürcüstan”, “Təhsil” və s. qəzetlərdə haqqında yazı və özünün şəirləri çap olunub.

Söhbətdin Məmmədov ictimai fəallığı ilə də diqqət çəkib həmişə. Aydın vətəndaşlıq mövqeyi seçicilər tərəfindən qiymətləndirilərək 90-cı illərdə yerli sovetə deputat seçilib.

Amma nə yazıq ki, hər səhər evdən bir çıxan bu cütliyə bəxtəvərliyi uzun sürmədi. Ömür-gün yoldaşı, könül həmdəmi, həmkarı Elmira müəllimə dünyadan erkən köçdü. Söhbətdin müəllimin canında, qanında o qədər etibar, sədaqət, vəfa vardı ki, bu ağır itkini heç cür qəbul edə bilmirdi. Onun üzüntüsü qohumların, dostların ha-mısının gözüünün qarşısında olan faktdır. O qeyrətlə, o kişiliklə, o məsuliyyətlə, cani-dildən həyat yoldaşını sevən, ailəcanlı Söhbətdin müəllim elə gərginliklə işləməyi bacardı, özündə təpər tapıb peda-qoji fəaliyyətində uğurlar da qazandı. İmza atdığı hər uğurunu sevimlisinin cənnətməkan ruhunu şad etdiyinə inandı.

Gözəl ailə başçısı, qayğıkeş ata olan Söhbətdin müəllim gözəl də övladlar yetişdirib, kamil həyata vəsiqə verib. Bu illər ərzində şagirdlərindən Azərbaycanın və Gürcüstanın ali məktəblərini bitirib müxtəlif sahələrdə çalışanların sayı çoxdur. Məsələn, Qurbanəliyev Natiq Gürcüstanın Tibb Universitetini bitirib, təhsilini Almaniyada davam etdirir və eyni zamanda həkim işləyir. Yetirmələrindən hazırda Gürcüstanın müxtəlif dövlət universitetlərində yüksək balla təhsillərini davam etdirənlər də çoxdur.

Söhbətdinin mənsub olduğu nəslin bir çox övladlarına xas olan bir yaxşı cəhəti də var – möhtəşəm saz çalmağı. Özü də Ustad Aşıq Kamandarı heyrtləndirən ifası var. Şair Müzəffər Şükür deyib:

*Xan olsaydım, nökərlərə qıyardım,
Görüşünə yeddi cöngə soyardım,
Mümkün olsa, müzeylərə qoyardım,
O əlləri, o barmağı, Kamandar.*

Təsəvvür edin, bu bir beytlə klassik saz havalarının yüksək sənətkarlıqla mahir ifaçısı Aşıq Kamandar gözümüzün önündə canlanır. Onu da təsəvvür edin ki, Söhbətdin Məmmədovun sazda ifa etdiyi havanı dinləyən böyük ustad eşitdiyindən xüsusi zövq almış, ondan soruşmuşdur: “Söhbətdin, ifa tərzin, üslubun elə mənim yolumdur. Amma arada vurduğun o xallar hardandır?” Söhbətdin müəllim söhbətin nədən getdiyini dərhal anlayıb, bunu kənddəki bir sü-rücünün sazda ifasından əxz etdiyini deyir. Xan Kamandar heyran-lığını gizlətmir və minnətdarlıq ifadəsi olaraq heç kəsə vermədiyi telli sazını Söhbətdinə bağışlayır: “Bilirsən ki, hər adamın çalğısı xoşuma gəlmir. Sən yangılı ürəyini verirsen saz çalanda”.

Tanınmış hüquqşünas, rəhmətlik İsaخان Aşurov da Söhbətdin Məmmədovla dost olub, xətrini həmişə uca tutub. Hər dəfə kəndə gedəndə mütləq ondan saz çalmağını xahiş edər, ələlxüsus da təbiətin qoynuna çəkilərək Söhbətdinin ifasında “Yurd yeri” havasını dinləyib feyziyab olardı. İsaخانın bu istəyi, Söhbətdinin layiqli ifası, əlbəttə ki, onların hər ikisinin necə alovlu vətənpərvər olduqlarının, torpağa bağlılıqlarının göstəricisiydi. O üzdən üzləri də el yanında ağ olmuş, başları zirvələrə ucalmışdır həmişə. Necə ki, daha bir vətənpərvər şair, rəhmətlik Abbas Abdulla demişdir:

*Qara torpağına sürtdüm üzümü,
Üzüm el yanında ağardı, Vətən.*

Söhbətdin Məmmədov bir eloğlu kimi ondan fayda görən el-lilərinin, bir ziyalı kimi onun işığını görən elmli, bilikli adamların, bir ata kimi qayğı ilə əhatələdiyi övladlarının, bir qohum kimi təəssübünü çəkdiyi qohumlarının, bir dost kimi onun etibarını sınamış dostlarının gözündə daim ucalmış və daha da ucalmaqdadır.

Çox gözəl dostluğu, vəfalı dostları var Söhbətdin müəllimin. Bu müdrik deyimin qayəsini dərindən dərk etdiyinə görə dostlarının qədrini bilir:

*Ocağında dövlət daşa, var daşa,
Dostun yoxsa, kasıblardan kasıbsan.*

Xalq şairi Zəlimxan Yaqub insanı şəxsiyyət edən mühüm bir xüsusiyyət olan şərəfi belə tərənnüm etmişdir:

*Şər ilandı, şər əfidi,
Saflıq ömrün şərəfidi,
Qoru görüm, şərəfi, di,
Qorudunsa, yaşamısan.*

Söhbətdin əmioğluya uzun ömür, möhkəm cansağlığı, Allah verən ömrün qalan hissəsini də indiyədək yaşadığı kimi, məhz şərəflə yaşamasını arzulayıram. Ondan danışdıqca hey danışa, yazdıqca hey yaza, alqışladıqca hey alqışlaya bilərəm. Amma sətirlərin də bir divarı, hörmətli oxucunun da vaxtının bir hüdudu var. Ümidvaram, nailiyyətlərinin sırasını artıracaq, nə qədər təvazökar olsa da, istəməz özü səbəb verəcəkdir ki, haqqında yenə deyilsin, yenə yazılsın, ünvanına alqışlar yağsın. Odur ki, bu yazımı ona həsr etdiyim “Qardaş” adlı şeirdən bir parça ilə yekunlaşdırıram:

*Könül havadarım, qardaş, a qardaş,
Köklə telli sazı, çək zilə, dindir.
Gəlsin oğuz oğlu, tüğyan eyləsin,
Car eylə “Cəngi”ni sən elə, dindir.*

*Bu dağların ən ucası sazında,
Bəzirganı, həm Xocası sazında,
Yurdumuzun lap qocası sazında
Necə yaşayırsa, bax elə dindir.*

FAXRALININ FƏXRİ – ÇEMPİON TURQAY ALMƏMMƏDLİ

Damarlarından türk qanı axan hər bir həmvətənimizin Vətən adına, millət adına qazandığı uğur təkcə bu nailiyyətin sahibini deyil, əlbəttə ki, hamımızı sevindirməlidir. Çünki dünyanın hansı ölkəsində yaşamalarına, hansı dövlətin vətəndaşı olmalarına baxmayaraq, Vətən övladlarının əldə etdikləri müvəffəqiyyətlər Vətənimiz Azərbaycanın şöhrətinə şöhrət qatır, Azərbaycan adamının şərəfini ucaldır. Danılmaz həqiqətdir ki, "Vətənin qıraqda qalan yeri" Borçalının, bu mahalın ağır elliərindən olan Faxralının yetirmələri də Azərbaycanın dünyadakı mövqeyinin möhkəmlənməsinə, imicinin yüksəlməsinə öz əhəmiyyətli töhfələrini verirlər. Hər il başa çatanda istə-istəməz Azərbaycana və azərbaycanılığa belə xidmət nümunələri sadalanır, statistikası aparılır.

Həmişə olduğu kimi, artıq tarixə qovuşan 2019-cu il ərzində də Faxralı əsilli soydaşlarımız bir çox müstəvilərdə zəfərlərə imza atıblar. Bu sırada Faxralı igidi Turqay Vüqar oğlu Məmmədovun Bos-niya və Herseqovinada kinq-boksinq üzrə dünya çempionu adını qa-zanması da öyünməli hadisədir. Sevindirici haldır ki, Turqay Məmmədov kinq-boksinq üzrə ilk dünya çempionumuzdur. Turqay rəs-mən Rusiya Federasiyasını təmsil etsə də, əslində o, mənsubu olduğu Alməmmədli nəslinə, Faxralıya, Borçalıya və ümumən Azərbaycana özü boyda başucalıdır.

Qeyd etdiyim kimi, Turqay Borçalının Faxralı kəndində adlı-sanlı nəsilərdən olan Alməmmədli nəslinin övladıdır. Bu nəsil Borçalıda və Azərbaycanda məşhur olan, sinəsində yanar ürək gəzdirən işıqlı ziyalılar yetişdirmişdir. Onlardan Möylə Alməmmədli, Məməş Məhəmməd, Səhnə Alməmmədli, Axund Alı, İsrafil Məmmədov, Əli Xəlilov, Borçalıda təhsilin inkişafında xüsusi xidməti olan Qara Hübətov, Yasin Xəlilov, Azərbaycan mətbuatında aparıcı imza sahibi olmuş Əməkdar jurnalist, tarixçi-alim Məmməd Məmmədov, Türk dünyasının böyük alimi, ictimai xadim Şamil Qurbanov, Namaz Bədəlov, Aslan Əliyev, Vahid Qurbanov, Eldar Qurbanov, Arif Əliyev, Azad Qurbanov, Ceyhun Qurbanov, Avropa Oyunlarının və İslam Həmrəliyi Oyunlarının qalibi, qızıl medal mükafatçısı Ruslan İbrahimov və başqalarını göstərmək olar.

Rusiyanın Tomsk şəhərində yaşayan beynəlxalq dərəcəli idman ustası Turqay Məmmədov stabil idmançıdır və ildən-ilə qələbələrinin sırasını artırmaqda davam edir. Belə ki, o, 2018-ci ilin oktyabr ayında Slovakiyanın paytaxtı Bratislavada keçirilən Avropa çəm-pionatının qalibi olub. Həmin yarışda dördüncü finalda belorus, ya-rımfinalda isə italyalı rəqiblərinə qalib gəlib. Qürurverici haldır ki, onunla birgə finala çaxan idmançı da məhz azərbaycanlı Ramal Aslanov olub. Buna qədər isə Turqay kinq-boksinq üzrə iki dəfə dünya kubokunu qazanmışdı.

İdman biliciləri təsdiqləyirlər ki, möhkəm xarakterə sahib olmayan idmançı elə ilk məğlubiyyətdəcə ruhdan düşəcək. Xarakteri formalaşdırmaq üçün isə gərək bəzən arzuolunmaz hallarla da rastlaşasan. Hər bir insanın, eləcə də, idmançıların həyatını eniş-yoxuşa bənzətmək olar. Yəni, eniş olduğu kimi, yoxuş da var. Əsas məsələ odur ki, bir səhvini anlayıb, növbəti dəfə onu təkrarlamayasan. Rus mütəfəkkiri Fyodor Dostoyevskinin yaxşı bir sözü var: "İlk edilən səhvə xəta, ikinciye seçim deyilir. Gərək səhv seçimə çevrilməsin". Turqay möhkəm idmançı xarakterinə malikdir. Çox nadir hallarda

səhvə yol verir. Onlardan da nəticə çıxarmağı bacarır. Turnirlərdə məşqçilərinin tövsiyələrinə, döyüş keçirdiyi vaxt verdikləri göstərişlərə ciddi əməl etsə də, həlledici anlarda, dar macalda özü qətiyyətli qərarlar verir və bir qayda olaraq fənd seçimində yanılmaz. O, bir çox idmançılar kimi "sevimli fənd" sindromuna tutulmayıb, de-mək olar bütün texniki hərəkətləri, təmrinləri yüksək səviyyədə, eyni sürət və dəqiqliklə yerinə yetirir ki, bu da rəqiblərinə onu "oxumaq", fikirdə qabaqlamaq imkanı vermir.

Turqay sağlam həyat tərzini keçirir, həmişə zərərli vərdislərdən uzaq olaraq daim öz üzərində işləyir, ustalığını cilalayır. İdmandankənar həyatı da mötədildir, təvazökardır, azərbaycanlı mentalitetinə, müsəlman əxlaqına uyğundur. O, köməyinə ehtiyacı olan həmvə-tənlərinə imkanı daxilində dəstəyini əsirgəmir, vaxt tapıb Tomsk vilayətindəki Azərbaycan diasporunun tədbirlərində də iştirak edir.

Turqayın idmançı karyerasını zینətləndirən uğurları münasibətilə məşqçiləri Kirill Bazayevi və Semyon Anufuryevi Turqayın bütün qohumları adından təbrik edir, onlara vahid məqsəd uğrunda birgə mübarizələrində daha böyük nailiyyətlər arzulayıram. Özünə isə sözüm budur:

Turqay! Bir məlum məşhur həqiqəti yadında saxla: Sən nəslinə, elinə, mahalına, müqəddəs Vətənimiz Azərbaycana bir üzağlığısan, qürur mənbəyimiz, fəxarət ünvanımızsan. Allah səni qorusun və dirəksiz göylər kimi saxlasın. Əzizlərin, doğmaların, elin-oban adından səni təbrik edirəm. Öpüb bağ-rıma basıram. Uğurların davamlı olsun, daim inamımızı doğruldasan.

MƏKTƏB İLLƏRİ...

...Onlar, yəni mənimlə orta məktəbi bitirmiş sinif yoldaşlarım tez-tez yuxuma girirlər. Və yuxuma girən sinif yoldaşlarımı görəndə çox sevinirəm. Çünki bəzilərini, açıq, uzun illərdir görə bilmirəm və görə bildiklərimlə də vaxt qıtlığına görə söhbət də eləmək olmur. Ancaq xeyirdə, şərdə və bir də vətənim Gürcüstanın Bolinisi rayonunun Faxralı kəndinə yolum düşəndə onlarla görüşürəm. İnanın, orta məktəbi bitirməyimizdən 50 ilə yaxın vaxt keçir, uşaqlarımızın çoxu baba olub, nənə olub və bəzən də saçlarına qar yağan o babaları, nənələri görəndə tanıya bilmirik. Axı uzun müddət bir-birimizi görməmişik. Yadıma məşhur bir şeirin – “Məktəb illəri”nin aşağıdakı misraları düşür:

*Məktəb illəri,
Ömrümün ən şirin,
duygulu, qayğısız günləri.
Hər anı bir ömrə bərabər
sehirli günləri,
Ən təmiz arzulu günləri...*

...Elə bil hər şey dünən olub. Amma elə ki, xatirələri yada salırsan, ötən günləri xatırlayırsan, bir çox şeyləri görürsən ki, heç də hər şey anidən baş verməyib. Bütün hadisələr 50 ilə yaxın bir zaman kəsiyində baş verib. Və bu zaman kəsiyi də bizim hər birimizin xatirəsində, yaddaşında və dünyasında silinməz izlər qoyub. O izlər ki, onu zamanın küləyi, şaxtası, qarı, tufanı silə bilməyib və silə də bilməyəcək.

...Bir-bir sinif yoldaşlarımı xatırlayıram. Gözümün qarşısına Musa Məmmədov (Allahın rəhmətinə gedib), Tofiq Bədəlov, Qurban Zamanov, Solmaz Zamanova (o da rəhmətə gedib) və digər

şagird dostlarımız gəlir. O şagird dostlarımız ki, onlarla Faxralı kəndində 10 il bir yerdə oxumuşuq. Düz 10 il o məktəbə gedib gəlmişik. O məktəbdə təlim-tərbiyə və dərs almışıq. O məktəbdə bizim hər birimizin bir dünya xatirəsi var. Mən Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) filologiya fakültəsini bitirmişəm. Düzdür, tələbəlik illərinin öz şirinlikləri, öz xatirələri və öz gözəllikləri var. Amma orta məktəb illəri və sinif yoldaşları tamamilə başqa bir dünyadı. Çünki 10 il bir yerdə oxumaq, müəllimlərimizi eşitmək, onların göstərdikləri yolla getmək və bəzən müəllimlərin dediklərinə əməl etməyib, dəcəllik etmək, dərsdən qaçmaq və hətta bir-birimizlə dava-dalaş etmək o illəri bizə daha da doğmalaşdırıb. Ən azından ona görə ki, bizim bu 10 ildə, yəni məktəb illərində sayı-hesabı bilinməyən çoxlu xatirələrimiz var.

Mənim bir sinif yoldaşım da var – Səlminaz Əsədullahqızı. Elə orta məktəb illərindən ədəbiyyata, poeziyaya böyük maraq göstərirdi. Ona görə də N.Tusi adına Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin filologiya fakültəsinə daxil oldu və oranı uğurla bitirib Faxralıya qayıdaraq 1 nömrəli tam orta məktəbdə ixtisasına uyğun işləməyə başladı. Onun, bayaq dedidiym kimi, şeirə, poeziyaya həvəsi heç də ötəri deyildi. Və bu, zaman-zaman şeirə çevrilirdi. Gün-lərin birində Səlminaz Əsədullahqızı həmin şeirləri toplayıb “Durnalar köç edəndə...” başlığı altında kitab kimi çap etdirdi. Bu kitabda onun bir-birindən gözəl şeirləri, məqalələri və portret oçerkləri toplanıb. O, sinif yoldaşlarına neçə-neçə şeir həsr edib. Həmin şeir-lərdən birini də rəhmətlik Solmaz xanıma və mənə ithaf edib. Şeir də belə adlanır: “Məktəb illərimiz yadıma düşdü”. Həmin şeirdən bir bəndi xatırlamaq istəyirəm:

*Mən idim, sən idin, bir də ki, Solmaz,
Deyərdilər sizin tək dostlar olmaz.
O günlər yaşayır, heç vədə solmaz,
Məktəb illərimiz yadıma düşdü.*

Bizim çox savadlı, çox istedadlı və çox da tələbkər orta məktəb müəllimlərimiz olub. Onların hər biri öz gözəl xarakteri, xasiyyətilə əbədi olaraq yaddaşımıza həkk edilib. Bir-bir o müəllimlərdən bir neçəsini xatırlamaq istəyirəm: Əli Səngərli (Azərbaycan dili və ədəbiyyat), İmdad Mikayılov (tarix), Bahar Mikayılova (biologiya), İslam Göyüşov (rus dili), Rəhim Mahmudov (fizika), Nəbi Gülməmmədov (riyaziyyat), Sədrəddin Namazov (riyaziyyat) və ibtidai sinif müəllimimiz şair İsmayıl Güllər. Bu müəllimlər təkcə bizim yaddaşımızda deyil, Fəxrəli dərs dedikləri bütün şagirdlərinin yaddaşında qalıblar. O müəllimlər ki, bizim savadlı və əsl insan olmağımız üçün heç nəyi əsirgəməyiblər. Və bəzən ipə-sapa yatmayan sinif yoldaşlarımızın qulağının dibinə bir şillə vurublar ki, o şillə dəcəl uşağı əyri yoldan çəkendirib və adam eləyib. Və bizim müəllimlər həm də övladları qədər, balaları qədər şagirdlərini çox istəyirdilər. Övladlarını necə görmək istəyirdilərsə, bizi də o cür görməyi arzulayırdılar. Yolunu çaşan və bəzən də həddindən artıq dəcəllik edən uşaqlar o müəllimlərdən qorxaraq düz yola qayıdırdılar.

Kim nə deyir desin, 60-70-ci illərin müəllimləri bir ləyaqət, bir vicdan, bir ziyalı simvolu idi. Çünki onlar özlərini əsl müəllim kimi aparırdılar. Və onlar onu da təlqin edirdilər ki, bu cəmiyyətdə hər hansı vəzifəni tutmamışdan öncə insan olmaq lazımdır, adam olmaq lazımdır. Ona görə də bu müəllimlər 50-100 il keçsə də, heç vaxt bizim yaddaşımızdan və tarixdən silinməyəcək. Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun bu misraları yada düşür:

*Baxmağa güzgüsü, aynası yoxdur,
Yüz il yaşasa da mənası yoxdur.
Diri ölümlərin dünyası yoxdur,
Bu dünya əbədi dirilərindir.*

Mənim orta məktəb müəllimlərim də, sinif yoldaşlarım da, hətta onların arasında dünyasını dəyişənlər olsa da, həmişə, hər zaman diridirlər və bizim aramızdadırlar. Yenə bir söz, bir kəlam yadıma düşür:

*Ocağında dövlət daşa, var daşa,
Dostun yoxsa, kasıblardan kasıbsan.*

Biz sinif yoldaşlarımızla həm də dost idik. Elə indiki kimi dost yox ey, o dost ki, sevincimizi də, kədərimizi də bölməyi bacarırdıq. Ən azından ona görə ki, bizim çox böyük xatirələrimiz var. Və kəndə yolum düşəndə elə ilk növbədə müəllimlərimi, sinif yoldaşlarımı axtarıram. Faxralıda iki tam orta məktəb var və hər iki məktəb mə-nim üçün doğmadır.

... Sinif yoldaşlarımı görəndə, onlarla söhbətləşəndə yenidən o illərə, o günlərə qayıdırıq, o qayğısız, o şirin məktəb illərinə! Əgər mənə desəydilər ki, zaman geri dönsəydi, sən nə arzulayardın? Düşünmədən cavab verərdim: orta məktəb illərinə dönmək istəyərdəm! Çünki o illər bizim dərdsiz, kədərsiz, atalı-analı günlərimiz idi. Və o illər bizi bu günə aparən yollar idi.

...İndi çatmışıq bu günə, 50 ilə yaxın zirvədən məktəb illərinə baxırıq. Nə qədər kövrək, nə qədər həyəcanlı və nə qədər də yaddaqalan bir zaman. Bu günə də min şükür! Çünki sinif yoldaşlarımla tez-tez olmasa da, bir-birimizdən xəbər tuta bilirik. Uğurlarımıza sevinirik, balalarımızı, nəvələrimizi görüb yenə Allaha şükür eləyirik. Çünki bizim yolumuzu davam etdirən övladlar və nəvələr var...

*“Ədalət” qəzeti,
11 fevral 2021-ci il.*

AY SƏMƏNDƏR, HAQQA İNAN

MİLLƏT SEVGİSİ

İçində boy verir bir çinar kimi,
Bir vətən sevgisi, millət sevgisi.
Əməli tarixdi, görənlər görür,
Bir vətən sevgisi, millət sevgisi.

Sığmayır qəlbinə odu-ocağı,
Müqəddəs, doğmadı Vətən qucağı.
Yerindən oynadır qalalı dağı,
Bir vətən sevgisi, millət sevgisi.

Düzlərdən keçib o, dağlardan aşır,
Tükənmək bilməyir, qaynayıb daşır.
Nəğmətək beynində gəzib dolaşır,
Bir vətən sevgisi, millət sevgisi.

Canından çox sevir yurdu, yuvanı,
Qara torpaqdan alır ruhu, qidanı.
Onun həm qəlbidir, həm də ki, canı,
Bir vətən sevgisi, millət sevgisi.

BİLƏR

Hərdən qəzəblənib, coşub-daşmağı,
Baş alıb zirvədən gələn Kür bilər.
Vətən üçün həyatından keçməyi,
Od balası, torpaqcanlı ər bilər.

Həyatımız oyun gedən səhnədi,
İnamımız sabaha, xoş günədi.
Hayıf nədi, qisas nədi, kin nədi,
Gözü qızmış qan-qan deyən nər bilər.

Bu qəlbimdən kin-kidurət uzaqdır,
Təmizliyim varlığıma dayaqdır.
“Yanmağa dözmürsən, məndən uzaq dur,
Yanmağın dadını Səməndər bilər.”

ANA

Dünya başdan-başa cənnətə dönsə,
Cənnətin incisi, canımsan, ana.
Sözlərindi ərzin himni, şərqişi,
Dilimdən düşməyən mahnımsan, ana.

Zamanın xalları tellərindədi,
Möcüzəli sirlər əllərindədi,
Doyulmaz nə varsa, dillərindədi,
Xoş gələn günlərim, anımsan, ana.

Yurdda yandırdığın ocağın mənəm,
Rahat yat, əmin ol, özünəm, sənəm.
Həm Qibləm, həm Məkkəm, həm də Mədinəm,
Adım-sanım, səcdəgahımsan, ana.

BORÇALI

Bir yanı Babakər, bir yanı Ləlvər,
Borçalı binadan qibləgahımdı.
Müqəddəs məkandı, ocaqdı pirdi,
Sazımdı, sözümdü, alın yazımdı.

Ata-babalarım at capıb burda,
Hec zaman yurdumuz qalmayıb darda.
Hər biri şöhrətdi, şərəfdi yurda,
Keçmişim, bu günüm, həm sabahımdı.

Nələrə şahiddi hər dağ, hər dərə,
Ocağı od verib neçə kəslərə.
Oğullar yetirib, bir bax ərələrə,
Başımın üstündə Günüm, Ayımdı.

Vətənə sipərdi ər oğlu ərələr,
Torpağa vurulub yurdusevərlər.
Bağrıdan guc alıb nər oğlu nərlər,
Ozan dünyasıdı – səcdəgahımdı.

OCAQ

And yerimsən, etiqad var adında,
Nələr yatır yaddaşında, yadında.
Qoy qiy vurub qanad çalım odunda,
Səməndərəm, Səməndərin, ocağım!

BORÇALI

Qurban olum torpağına, daşına,
Haqdan düşüb adın üzə, Borçalı.
Dünyanın ən böyük çəmənzarısan,
Çıxıbdı güllərin dizə, Borçalı.

Nəriman başında qızıl tacındı,
Rəşid şərəfindi, Şaiq şanıdı.
Oğullar yetirdin, el-el tanındı,
Qışın da çevrildi yaza, Borçalı.

Kim unudar şair Nəbi adını,
Şeirə qatdı ürəyinin odunu.
Xan Əmrahı, Saraçlını, Xındını,
Verdin Kamandarı bizə, Borçalı.

Ey könül, “Şərili”, “Misri” üstə din,
Arzumuz gül açıb, olubdu çin-çin.
Can verib dindirir sazı Nurəddin,
Sığmayır dastana, sözə Borçalı.

Ay Səməndər, dildə dolan, dildə gəz,
Borçalı tək elə vurul, eldə gəz.
“Koroğlu”da zilə qalxıb, zildə gəz,
Əzəldən vurğundu saza Borçalı.

FAXRALI

Vurğun könlüm pərvanədir başında,
Canımdan da əziz canım, Faxralı.
Həyatım, varlığım, zövqüm, kamalım,
Səcdəgahım, din-imanım Faxralı.

Qızılqaya, Böyükgünöy, Qaradağ,
Səngərimdə əriməyən qara bax.
Dağlarında “Cəngi” çalır hər bulaq,
Ömrümdə mənalı anım Faxralı.

Eşqinlə çırpınır könülümün səsi,
Oylağım, yuvamsan Möylə dərəsi.
Səndədir ceyranın, cüyürün dəsi,
Yerim-göyüm, asimanım Faxralı.

Bu torpaqdı sazın-sözün mahalı,
Hər çəmənə, hər talası bir xalı.
Dağları var yapıncılı, çalmalı,
Kitabtutmaz min dastanım Faxralı.

Mirzə Rzam, Mirzə Həbim, həm Pərim,
Hümmət, Musa kimi kəsərli ərim,
Telli sazda həm zilimsən, həm bənim,
Nəbim kimi gövhər-kanım Faxralı.

Məməşoğlu İsrafilin ər idi,
Əli Bayramoğlu eldə bir idi.
Məhəmmədin ocaq idi, pır idi,
Ləl naxışlı xanımınım Faxralı.

Əli Xəlil el hörməti qazandı,
Bütöv oldu, uca tutdu düz andı.
El üçün yaşadı, el üçün yandı,
Adıbəlli şöhrət-şanım Faxralı.

Hümbət oğlu Qara idi ziyalı,
Belə oğlu unudarmı Borçalı.
Canpoladın tökməbədən, arxalı,
Hüseynqulum, Şəmistanım, Faxralı.

Gözəllərin heç solmayan çiçəkdir,
Loğmanların milyonlara köməkdir.
Şamilin var, ölkələrə gərəkdir,
Ulusum, sultanım, xanım, Faxralı.

Övladların alınacağıq, üzüağ,
Tarixində çox Namazlar qalacaq.
Vəzirlərin zaman-zaman olacaq,
İncim, dürrüm, zər-nişanım, Faxralı.

Qartalqonmaz dağlarını anıram,
Sönməmişəm, qucağında yanıram.
Səngərində duruş tapan mamıram,
Əzəl andım, son məkanım Faxralı.

Ağır elsən, Borçalıda adın var,
Yananın var, yamanın var, yadın var.
Səməndərə həyat verən odun var,
Od tutub odunda yanıam, Faxralı.

SƏNGƏRİM

Tarix yatır torpağında, daşında,
Ağsaçlı dağlardan qoca Səngərim.
Qoymaram tapdaya yad ellər səni,
Elimin, obamın tacı Səngərim.

Yüksəkdəsən qəm-qüssədən, qəhərdən,
At üstəsən, düşməmisən yəhərdən.
Dosta dostsan, düşməninə zəhərdən
Daha da acısan, acı, Səngərim.

Faxralıda Səməndərə qalasan,
Sinənin üstə nəyin varsa, qala san.
Arzum budur, qaldığın tək qalasan,
Möhtəşəm Səngərim, uca Səngərim.

GÖZƏL DAĞI

Doğma Faxralımın
Tacıdır Gözəl dağı.
Ağsaçlı Səngərimə
Bacıdır Gözəl dağı.

Cığırılar misra-misra,
Bənzəyir qırıqlara.
Baş çəkər buludlara,
Ucadır Gözəl dağı.

Yazda çən olar başı,
Çiçək bitirər daşı.
Bəlli deyildir yaşı,
Qocadır Gözəl dağı.

ƏMRAH DAYI

Ustad aşığı Əmrah Gülməmmədova

Yadıma sədəfli sazın düşübdü,
“Misri”nlə könlümü al, Əmrah dayı.
Sirli bir ovsun var barmaqlarında,
Vurursan görünək xal, Əmrah dayı.

Sazdadı, sözdədi saf məhəbbətin,
Ad alıb ucalmaq çətindi, çətin.
Qoca sarvanısan sən bu sənətin,
Deyir sazındakı tel, Əmrah dayı.

Xalqımın söhbəti, sözü sazında,
Yurdumun ocağı, közü sazında,
Doğma Borçalının özü sazında,
Dil açıb danışır, çal, Əmrah dayı.

NUR TÖKƏ-TÖKƏ

*Təhsildə saç-saqqal ağartmış
Hüseynqulu Məmmədliyə*

Ağartdın saçları elin yolunda,
İçində dərd-qəmi sən çəkə-çəkə.
Çoxaldı yurdunda barın, bəhərin,
Çalışdın hər zaman tər tökə-tökə.

Keçdin sən şərəfli bir ömür yolu,
Sınmadın, şax durdun, xalqımın oğlu.
Elmdi, bilikdi arxanız, – dedin,
Vətən balaların sən öpə-öpə.

Gördüyün hər bir iş savabdı, savab,
Verdin hamımıza tərbiyə, savad.
Müəllimdən böyük ad yoxdur, ustad,
Qazandın, üzündən nur tökə-tökə.

SƏNDƏDİ

Ustad aşiq Hüseyin Saraçlıya məhəbbətlə

Kororğlu nərəli, ay ustad aşiq,
Faxralı Nəbinin sözü səndədi.
Əslinin fəryadı, Qəribin ahı,
Kərəmin sönməyən közü səndədi.

Sevdin Ələsgəri, sevdin Qurbanı,
Sinəndən yol açdı sözün karvanı.
Sən ey məclislərin qoca sarvanı,
Sənətin itməyən izi səndədi.

Dastan söylə, el-obadan de, danış,
“Misri”də közərib, “Cəngi”də alışı.
Götürüb sazını gəz qarış-qarış,
Doğma Borçalımın gözü səndədi.

Qazandın həmişə el hörmətini,
Duydun yurdumuzun təbiətini.
Səməndər bəyənib sədaqətini,
Mənim də ürəyim, düzü, səndədi.

ÇAĞLA, ÇAL

Ustad aşiq Kamandar Əfəndiyevə

Ay Kamandar, məhəbbətədi xan Kərəm,
Sədaqətədi, özgə candı, can Kərəm.
Öz oduna, qoyma, yandı xan Kərəm,
Bu alovu, bu atəşi saxla, çal,
Sən keşişi dağ-dağ edib dağla, çal.

Ah-naləni çevir sevincə, dəmə,
Kərəm eylə “Kərəmi”də Kərəmə.
“Şərili” çal, qalib gəlsin ələmə,
Bu büsatdan vəcdə gəlib çağla, çal,
Sən keşişi dağ-dağ edib dağla, çal.

Səməndərəm, din-imanım Kərəmdi,
Bil ki, ahım, həm amanım Kərəmdi.
Köklə sazi, Allah özü kərimdi,
Xan Əslinin nigahını bağla, çal.
Sən keşişi dağ-dağ edib dağla, çal,
Bu vüsaldan vəcdə gəlib çağla, çal.

ŞAMİL MÜƏLLİM

*Şamil Qurbanovun “Nəriman Nərimanov dünyası”
kitabını oxuyarkən*

“Alimlik, insanlıq yüzdə birdədi”,
Onların içində birdi Şamilim.
El bilir o, elmin zirvəsindədi,
Ocaqdı Şamilim, pirdi Şamilim.

Girmədi heç zaman gündə bir dona,
Ömər, Cəmaləddin, Həməzət bəy, Sona,
Məmmədəmin şandı, şöhrətdi ona,
Nəriman incidi, dürdü, Şamilim.

Bəhrəsi hardadı, özü ordadı,
Söhbəti ordadı, sözü ordadı,
Odu içindədi, közü ordadı,
Hələ açılmamış sirdi Şamilim.

SÖZ FATEHİ ZƏLİMXAN

Xalq şairi Zəlimxan Yaquba

İşıqdı, nurdu, Aydı,
Söz fatehi Zəlimxan.
“Haqdan gələn haraydı”
Söz fatehi Zəlimxan.

Bir sərvətdi kamalı,
Sərt zirvəli, qayalı.
Əsl insan – ziyalı,
Söz fatehi Zəlimxan.

Nur ələnir üzündən,
Dürr tökülür sözündən.
Razı deyil özündən
Söz fatehi Zəlimxan.

Yaxşılıq Haqdan qalıb,
El gücündən güc alıb.
İlhamıyla ucalıb
Söz fatehi Zəlimxan.

Sazdı, sözdü, diləkdi,
Yurda bağlı ürəkdi.
Söz mülkündə pələngdi,
Söz fatehi Zəlimxan.

ZƏLİMXAN

Zəlimxan Yaqub qeyri-adi istedad sahibidir.

Şamil Qurbanov

Borandımı, tufandımı, seldimi?
Kəlmələri incidimi, ləldimi?
O tay deyən, bu tay deyən dildimi?
Aləm bilir, möcüzədi Zəlimxan.

Söz mülkündə alnıaçıq, üzüağ,
Həm ürəkdi, həm qələmdi, həm varaq.
İlhamıyla uca dağdı, uca dağ,
Ucalıqdan heç enmədi Zəlimxan,
Aləm bilir, möcüzədi Zəlimxan.

Müşfiqimlə, Vurğunumla qoşadı,
Bütün türk elində dolaşır adı.
Söz sənəti naxış-naxış xalçadı,
Hər naxışda yüz ilmədi Zəlimxan,
Ucalıqdan heç enmədi Zəlimxan.
Ay Səməndər! Bir dənədi Zəlimxan,
Aləm bilir, möcüzədi Zəlimxan.

ALLAH SAXLASIN!

Nurlu kişinin işıqlı övladı Arif Aslan oğlu Alməmmədliyə

Mayan halaldandı, ay dayım oğlu,
Belə qazanıbsan hər bir uğuru.
Gedirsən açılan qollara doğru,
Mərhəmətin bulaq kimi çağlasın,
Allah səni pənahında saxlasın.

Ağır eldə oğullardan birisən,
Əzəmətsən, əyilməzlik sirrisən.
Söykökünün ocağısan, pirisən,
Mərhəmətin bulaq kimi çağlasın,
Allah səni pənahında saxlasın.

Ömrünün yaz çağı, bahar çağıdı,
İlqarın, vüqarın Gözəl dağıdı.
Qəlbin insanlara Hatəm bağdı,
Mərhəmətin bulaq kimi çağlasın,
Allah səni pənahında saxlasın.

Adınla ucasan, adını qoru,
İçin də, çölün də durudu, duru.
Yaradan veribdi sənə bu nuru,
Mərhəmətin bulaq kimi çağlasın,
Allah səni pənahında saxlasın.

“Yaşamaq yanmaqdır” – yanan qalacaq,
Məhəbbət, sədaqət, ad-san qalacaq.
Səməndər, anılan, anan qalacaq,
Mərhəmətin bulaq kimi çağlasın,
Allah səni pənahında saxlasın.

YURDUMUN NUR SAÇAN ÇIRAĞI GETDİ

Arif Əliyevin unudulmaz xatirəsinə

O, bir oğul idi elə-obaya,
Elin dar günündə gələrdi haya.
Dönərdi ulduza, Günəşə, Aya,
Yurdumun nur saçan çırağı getdi.

Uca bir dağ idi – dönməz, arxalı,
Üzünü tutardı xalqına sarı.
Gözəl bir xanımın qeyrətli yarı,
Sədaqət adında vüqarı getdi.

Tarixi yaşatdı əməlləriylə,
Sevərdi xalqları şirin diliylə.
Bağında əkdii hər bir gülüylə,
Nəslimin bağbanı, memarı getdi.

Od saçan, alışan bir atəş idi,
Soyuq, buz qəlbləri o isidərdi.
Haqqı, ədaləti deyib gedərdi,
Neçə kimsəsizin dayağı getdi.

Dalğalı dəniztək coşub-daşardı,
Dostluq körpüsünü ellərdən saldı.
Şərəflə yaşadı, təmiz ad aldı,
Böyük bir mahalın mayacağı getdi.

ELLİM

Məhəbbət Qarabağlının əziz xatirəsinə

Nurda işıqlanıb nur oğlu oldu,
Adını şərəflə daşdı ellim.
Şam kimi alışıdı o yana-yana,
Mənalı bir ömür yaşadı ellim.

Əyilmək bilməyən ər oğlu ərdi,
Özünü hər zaman qabağa verdi.
Yadından çıxmazdı xalqının dərdi,
Vətəninin vətəndaşıydı ellim.

Xalq üçün çalışdı, el üçün yandı,
Elinə şöhrətdi, elinə şandı.
Dünya malı bu dünyada qalandı,
Əsil insan idi, kişiydi ellim.

Pislikdən həmişə uzaq qaçardı,
Xeyirli işlərdən söhbət açardı,
İşıq paylayardı, işıq saçardı,
Özü də ayrıca dünyaydı ellim.

Nə yazdı, Səməndər ürəkdən yazdı,
Həyatı bahardı, həyatı yazdı.
Ruhumuz havacat, üçtelli sazdı,
Eli-obasıyla qoşaydı ellim.

YERDƏ

Ömrüm boyu yanımadım,
Dost-tanışı seçən yerdə.
Qanadlanıb uçar könül,
Ürək alov saçan yerdə.

Qazan eldə inam, hörmət,
Ömrü hədərlərlə qət.
“Olmaz gözəllik, tərəvət,
Qarğa, quzğun uçan yerdə.”

Ay Səməndər, haqqa inan,
Ayaq tutar, qaçmaz yalan.
“Özü düşər quyu qazan,
Düz yol bilib keçən yerdə.”

BAĞBAN

Yaşayasan damağı çağ, kefi saz,
Belə görüm səni, belə, a bağban.
Becər, buda, bir nemətdi cavanlıq,
Düşməyəcək bir də ələ, a bağban.

Çiçək də bağdadı, gül də bağdadı,
Ömrə zinət verən il də bağdadı,
Gözüm o bağdakı gül yanaqdadı,
Sonamdı, gələrsə gölə, a bağban.

Can verirsən körpə-körpə gülə sən,
Arzum budu şadlansan, güləsən.
İnan ki, bağından hörmət eyləsən,
Düşərsən şeirimdə dilə, a bağban.

DÖRDLÜKLƏR

Yaradan yaradıb bu insanları –
Niyə çoxu acıdildir, acıdır?
Qurban olum tapındığım nurlara,
Yaxşıları, yaxşılardan tacıdır.

* * *

Kaş məni yaradan od yaradaydı,
Sönmüş vicdanları nura bələrdim.
Pisliyi Yer üzündən silib atardım,
Göydən insanlara paklıq ələrdim.

* * *

Butamızı qoruyaq,
Ərən kimi, ər kimi.
Sevgi oddur, o oddan,
Çıxaq Səməndər kimi.

* * *

İmtahandan çıxmışam,
Ocağımsan, pirimsən.
Bircə onu bilirəm,
Taleyimdə birimsən.

Mirhəsəndi,
Ocaqdı, pir Nəsəndi
Qədim Oğuz yurdudu,
Düşməni önü kəsəndi.

GÖYÇƏ BAYATILARI

Eləmi, göy çəmənə,
Ocaqdı Göyçə mənə.
Dağlar yadıma düşür,
Çıxanda göy çəmənə.

Göy çəmənə,
Gəl çıxmaq göy çəmənə.
Yaralarım sağalmır,
Məlhəmdi Göyçə mənə.

Göy çəmənə,
Sən də gəl göy çəmənə.
Gözlərimə nur gələr,
Görünsə Göyçə mənə.

Göy çəmənə,
Çətirdi göy çəmənə.
Borçalıdan baxıram,
Əl edir Göyçə mənə.

HAVALANSIN XANIN SƏSİ

Yenə bilməz kimsə bizi,
Hər bələdan çıxmalıyıq.
Çətinliyə sinə gərib,
İldırım tək çaxmalıyıq:
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın sikəstəsi.

Torpağının hər daşında,
Mamır olub bitməliyik.
Çağır gəlsin igidləri,
Bir ağızdan deməliyik:
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın sikəstəsi.

Tab gətirməz qarı düşmən
Millətimin qabağında.
Bir olarıq yumruq kimi,
Nərə çəkər qavalım da:
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın sikəstəsi.

“Misri”m haray, “Cəngi”m haray,
Qoy qan qussun iblis, ilan.
“Dünyamıza günəş kimi,
İşıq saçsın Azərbaycan!”
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın sikəstəsi.

ELLİM

*Borçalıda bir görüşün təəssüratı.
Həmyerlim Süleyman Mehralı oğluna ithaf olunur.*

Elm bir dəryadır, suyundan içir,
Enişli-yoxuşlu yollardan keçir,
Dünyanın sirrini arayıb seçir,
Bir alim ömrünü yaşayır ellim,
Adını şərəflə daşıyır ellim.

Hər insan qəlbinə hərarət verir,
Hər gülə-çiçəyə təravət verir,
Tükənməz bir sevgi, məhəbbət verir,
Bir alim ömrünü yaşayır ellim,
Adını şərəflə daşıyır elim.

Fəxr edir Vətəni, doğma eliylə,
Seçilir həyatda sadəliylə,
Fəth edib qəlbləri əməlləriylə,
Bir alim ömrünü yaşayır ellim,
Adını şərəflə daşıyır ellim.

ƏHSƏN

Ellərə söykərib bu ellər oğlu,
Keçilməz yerlərdən körpülər salır.
Bu oba, bu ellər bizimdi deyib,
Dağından, daşından güc, qüdrət alır.

Günəş tək işıqlı, Aytək nurludur,
Özünə şərəfli peşə seçibdir.
Vidanlı, vüqarlı, həm qürurludur,
Mahaldan-mahala yollar çəkibdir.

Yoxsulun, kasıbın əlindən tutur,
Yanından naümid qayıdan olmur.
Kömək istəyənin dadına çatır,
Yurda şərəf olmaq hamıda olmur.

Öyünməz özüylə, deməz nəçidir,
Belə oğulları bəxtiyar olsun.
“Yaxşılar yaşadır yaxşılıqları”,
Var olan dünyada o da var olsun.

Elin sevgisidir, yaşadır onu,
Belə yaşayırsan, yaşa, eloğlu.
Kim sevməz belə bir vətən oğlunu,
Əhsən bu ömürə, yaşa, eloğlu.

TORPAĞA BAĞLI

Keçdin eniş-yoxuşdan,
Əlli yaşına çatdın.
Doğma eli-obanı
Adın ilə ucaltdın.

Vüqarlısan palıd tək,
Həm aranlı, həm dağlı.
Sınəndə yanar ürək,
Kökün torpağa bağlı.

Əməllərin dumduru,
Özün nur-ipək kimi.
Açıbdı saçlarında,
Arzular çiçək kimi.

Kişi kimi yaşayıb,
Ömrü hədəv vermədin.
Mayak oldun yurduna,
Əqidəndən dönmədin.

Səni bu el, bu oba,
Əldə çıraq gözləyir.
Göylərə əl qaldırıb,
Bir “50” də diləyir.

EY İNSANLAR!

Ey insanlar! Sevək bir-birimizi,
Birimizin yerini verəmməz yüzü.
Yüz əyri birləşsə, kəsəmməz düzü,
Bir olaq, pır olaq, olmayaq dayaz,
Gödək ömrümüzü uzadaq bir az.

Gəzək mahal-mahal, dolaşaq el-el,
Sevmək həyatın mənasıdır, bil.
Çoxdu yörəmizdə axmaq, zir-zibil,
Bir olaq, pır olaq, olmayaq dayaz,
Gödək ömrümüzü uzadaq bir az.

Düşmən məkrlidi, dünya yalandı,
Nə qədər incilər oda qalandı.
İnsan oğlu, kim dünyada qalandı?!
Bir olaq, pır olaq, olmayaq dayaz,
Gödək ömrümüzü uzadaq bir az.

GETDİ

*Ulu Borçalının “məclislərə bərəkət kimi sifətindən nur yağan”
oğlu polkovnik Şahbaz Aslanovun əziz xatirəsinə*

Yurd sevgili, dağ istəkli qardaşım,
Vətən oğlu – ocaq, pir idi, getdi.
Ağzı xeyir-dua, dili bərəkət,
Təpədən dırnağa nur idi, getdi.

Üz tutub dağlara qoşmalar yazdı,
Neyləyək, həyatda beləsi azdı.
Eşidib donubdu, dağlar ayazdı,
Elinə bir inci, dürr idi, getdi.

Səsi Başkeçiddə – küləklərdədi,
Qüdrəti bükülməz biləklərdədi.
Yox, yox, o ölməyib, ürəklərdədi,
Mehri-məhəbbətdə bir idi, getdi.

DÖZƏ BİLMƏDİ

Uğurlu Hüseynovun əziz xatirəsinə

*Yarat, sən köçəndə ellər söyləsin:
Dünyadan nə gözəl bir insan gedir.*
M.RAHİM

Rəhbər oldu, eldə hörmət qazandı,
Düz oldu ilqarı, düz oldu andı.
Heç incik salmadı bircə nəfəri,
El-oba yolunda şam kimi yandı.

Ömür yollarında boşaldı, doldu,
Həyatda amalı halallıq oldu.
Başı uca, almaçıq yaşadı,
Xalqın da gözündə daim ucaldı.

Fərmanın dağına dözə bilmədi,
Onsuz gen dünyada gözə bilmədi.
Qardaş itkisi də əydi qəddini,
Dərd üzdü o, dərdi üzə bilmədi.

AY HƏMZƏ QAĞA

*Cavanlığında xeyirxahlarımdan biri
olmuş Həməzə müəllimin 75 illiyinə*

Od kimi alışdın, sönmədin heç vaxt,
Doğru-düz yolundan dönmədin heç vaxt,
Öz uca zirvəndən enmədin heç vaxt.
Qələmin itidir, ay Həməzə qağa,
Sözün qiymətlidir, ay Həməzə qağa.

Haqqə sən haqq dedin, haqqı danmadın,
Budaqdan-budağa uçub qonmadın,
Arxan, dayağındı öz təmiz adın.
Yazıb-yaradırsan, ay Həməzə qağa,
Belə yaşayırsan, ay Həməzə qağa.

Satmadın sözünü sərvətə, vara,
Sən ağa ağ dedin, qaraya qara,
Hər kəlmən nur oldu qaranlıqlara.
Çağlayır ilhamın, ay Həməzə qağa,
Təmizdi vicdanın, ay Həməzə qağa.

DARVAZ

Dostum Musa Nəbioğluna

Qonağına qol açıbdı binadan,
Sığal çəkib bu yerlərə Yaradan.
“Quyubulağı” var, dərdlərə dərman,
Ağzı xeyir-dualı anamdı Darvaz.

Kim sanar özünü qonaq bu yerdə,
Seçilməz lələdən yanaq bu yerdə,
Alışaq bu yerdə, yanaq bu yerdə,
Yurdumdu, yuvamdı, binamdı Darvaz.

Səməndər Musayla verib əl-ələ,
Vuruldular hər çiçəyə, hər gülə.
Düşübdü şöhrəti ellərdən elə,
Alınmaz bürcümdü, qalamdı Darvaz.

20 YANVARDA ŞƏHİD OLMUŞ TƏLƏBƏLƏRƏ

Tökülən al qanı şərəf bildiniz,
Qoy meydan sulayıb gülməsin yağı.
Gücünüz düşmənin evini yıxdı,
Ucaldı göylərə Vətən bayrağı.

Bəlkə, bığ yeriniz tərləməyibdir,
Bir yaşda qalıbsız illər içində.
Ellər hamınızı şöhrət edibdir,
Şöhrətsiniz, yatırsız güllər içində.

Adınız, andınız düşdü dastana,
Tarixdə qoydunuz silinməz bir iz.
Gül açdı arzunuz, istəkləriniz,
Təzə-tər çiçəkli Vətənsiniz siz.

SƏCDƏGAH OLDU

*1990-cı il yanvarın 20-də şəhid olmuş Faxralı balası
İlqar Hümbət oğluna ithaf edirəm*

Yenə matəm içindədir ağsaçlı Səngər,
Qoynuna ilqarlı İlqarı gəlir.
Şax dayan, a kəndim, bil ki, oğlunu,
Bütün Azərbaycan öz oğlu bilir.

Doğma Bakımızda adı başdadır,
Adı da, andı da dillərdə əzbər.
Canını yurduna qurban eylədi,
Belə bir oğula varmı bərabər?

Möhtəşəm xalqımın qartal balası,
Ağılarda nalə oldu, ah oldu.
Uca tutdu Borçalının adını,
Torpağa qarışıb səcdəgah oldu.

DOYMADIM

Fəxrəddin Xəlilovun əziz xatirəsinə

Bir bahar günündə düşdü borana,
Bilmədi bu tufan hayandan gəldi.
Tuş oldu qatılə, düşdü oyuna,
Düşmənlə zalım oldu, dərd yaman gəldi.

Mahaldan bir oğul, bir ərən getdi,
Elimiz elliklə qaldı intizar.
Ocağın közüydü, nəslin gözüydü,
Səngər qara geyib, ağladı zar-zar.

Obadan doymadı, eldən doymadı,
Çiçəkdən qoxlayıb, güldən doymadı.
Ölümü yandırdı sevən kəsləri,
Fəxrəddin söyləyən dildən doymadı.

*“Ulu körpü” qəzeti,
2 iyun 2004-cü il.*

ALLAH, AMANDI

Dünya düzəlmir ki, düzəlmir, baba!

M.Araz

Kim susdurub, niyə ötmür sazımız?
“Cəngi” deyib, “Misri” deyib babamız.
Tükənmir səbrimiz, daşmır kasamız,
Açılmır, yolumuz qardı, dumandı,
Bu dünya düzəlmir, Allah, amandı.

Ocağa yük olub, “atan” çoxalıb,
Məsləki şöhrətə satan çoxalıb,
Yağlanıb kölgədə yatan çoxalıb,
Ömrü çürüklərin yalandı andı,
Bu dünya düzəlmir, Allah, amandı.

Qovub namərd etdik mətini, mərdi,
Milləti çökdürən böhtandı, şərdi.
Fıl də çəkə bilməz bizdəki dərdi,
Çölümüz alışıb, içimiz yandı,
Bu dünya düzəlmir, Allah, amandı.

Qara bizi basdı, sozaldı cürət,
Torpaq getdi, Vətən getdi, nə qeyrət?
Harınlar tikdirir gündə imarət,
Vicdanı olana vicdan divandı,
Bu dünya düzəlmir, Allah, amandı.

Abırsız yanında, abırlı dinmir,
Eynimiz açılıb, üzümüz gülmür.
Eşşək arpa yeyir, boynu da dönmür,
Ata atdıqları quru samandı,
Bu dünya düzəlmir, Allah, amandı.

YA QİSMƏT

Görüşünə “Qızılqaya”, “Qaradağ”,
Bir də gələm, ya gəlməyəm, ya qismət.
Sevincimi, “Qoşabulaq”, səninlə
Bir də böləm, ya bölməyəm, ya qismət?!

Dolaşmışam qarış-qarış hər düzü,
Aramışam addım-addım o üzü.
Gözəl dağdan bənövşəni, nərgizi,
Bir də üzəm, ya üzməyəm, ya qismət?!

“Keçiqıran”, “Ördəkli göl”, “Yastana”,
Tərifiniz sığışarmı dastana.
Çox içmişəm “Qırxbulaq”dan, ay sona,
Bir də içəm, ya içməyəm, ya qismət?!

Dəli könlüm, xeyirxah ol, kara çat,
Hicranı at, vüsala çat, yara çat.
“Hacıxəlil ocağı”na köhlən at,
Bir də sürəm, ya sürməyəm, ya qismət?!

Çək yükünü, duman, kəsmə aranı,
Yaxşı görüm “Qaraarxacı”, “Xram”ı.
Ay Səməndər, darıxmışam, oranı
Bir də gəzəm, ya gəzməyəm, ya qismət?!

ÖPÜRƏM, A DAĞLAR, ÖPÜRƏM SİZİ

*İyirmi ildən sonra doğma dağlarımızı gəzdim və gözəlliyə
meydan oxuyan göllərimiz “Keçiqıran”la “Difsiz”də əl-üzümü
yuyub gözdolusu tamaşa elədim.*

Qarşımda “Difsiz”di, “Keçiqıran”dı,
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.
Ətəyi gül-çiçək, başı dumandı,
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.

Cənnətdə çağlayır “Cənnət bulağı”,
Damır damcı-damcı gülündən yağı.
Günəşdi ocağı, Aydı çırağı,
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.

Qucağında həniri var babamın,
Oğul olub, hünəri var babamın.
Cin deyiblər, çox sirri var babamın,
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.

Ulularım bu dağlardan bir olub,
Dədələşib, Dədə olub, pir olub.
Yurd qoruyub, hər birisi şir olub,
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.

El deməkdən usanmadı Səməndər,
Can deyən dillərə candı Səməndər,
Alışb odunda, yandı Səməndər,
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.

ƏMİ

Əmim, meşəbəyi İlyas Məmmədova

Nə müddətdi səndən uzaqladayam,
Binələrin yaraşığı, ay əmi.
Pöhrələr sayəndə ağac olubdu,
Varmı bu qayğıda sənə tay, əmi.

Gahdan qəzəblənib yelə dönürsən,
Gahdan kükrəyirsən, selə dönürsən.
Gahdan cəh-cəlallı elə dönürsən,
Hay deyirsən çağırana, hay, əmi.

Neçə-neçə ağızda sən, dildə sən,
Zümrüd bulaq, göy yaylaqlar üstəsən.
O “Qızıl qaya”nın səməndərisən,
Səməndər atəşli od-aloy əmi.

MÜRSƏL ƏMİ

Aşıq Mürsəl Faxralıya

Ağır-ağır toylar yola salardı,
Saz çalar, söz qoşar, nəmər alardı,
Saç-saqqalı bu yollarda ağardı.
Mürsəl əmi ipək kimi kişiyidi,
Xeyirxahlıq əməliydi, işiydi.

Dağlar onun oylağıydı, oylağı,
Addım-addım gəzərdi hər yaylağı.
Cənnət idi ona “Cənnət bulağı”,
Mürsəl əmi ipək kimi kişiyidi,
Xeyirxahlıq əməliydi, işiydi.

Yay oldumu, yaylaqlardan enməzdi,
Bir kimsənin toyğuna kiş deməzdi,
Ömrü boyu haram tikə yəməzdi,
Mürsəl əmi ipək kimi kişiydi,
Xeyirxahlıq əməliydi, işiydi.

ÇƏRÇİ QIZI

Qızılqaya binələrdən başladı,
“Bülöylük”lə, “Armudlu”yla qoşadı,
Çərçi qızı sinəsində yaşadı.
Eymənib kimsəni salmadı saya,
Halal olsun belə igid anaya.

Vurğun idi obasına, elinə,
Yalan-palan heç gəlmədi dilinə.
Xəncər taxıb, tüfəng aldı əlinə,
Söz də qoşdu göydə uçan durnaya,
Halal olsun belə igid anaya.

“Yonubəri”, “Böyükgünöy”, “Qaradağ”,
“Almalix”da almaya bax, nara bax.
Şadlanardı, görcək onu hər budaq,
Bəzək idi hər məclisə, hər toya,
Halal olsun belə igid anaya.

Şalvar geydi, şinel geydi əyninə,
Qanad çaldı qardaşının yelinə,
Yağıları heç almadı əyninə.
Haylayanda tez gələrdi haraya,
Halal olsun belə igid anaya.

Unutmuşdu vahimənin daşını,
Hey kəsərdi gədiklərin başını,
Gözləyərdi Ortayalın qaşını.
Nigartək yaşadı, yetişdi hoya,
Halal olsun belə igid anaya.

“Keçiqıran”, “Divsiz” idi oylağı,
“Asırğallı”, “Kürən yalı” yaylağı,
Abi-kövsəriydi “Cənnət bulağı”.
İstərdi hər zaman coşa, qaynaya,
Halal olsun belə igid anaya.

Bəyənmişdi Xan Kərəmi, lələni,
Aşdı at belində yüz dağ, dərəni,
Keçilməz yerlərdən keçdi köhləni.
Baxmaz idi nə sel-suya, nə çaya,
Halal olsun belə igid anaya.

Dağların sultanı, dağların bəyi,
Dəllək İsmayılın qəlbi, dirəyi,
El-el danışıldı onun çörəyi.
Zəhməti heç zaman getmədi zaya,
Halal olsun belə igid anaya.

Həssas idi həm haraya, həm küyə,
Mat qaldılar onda olan ürəyə,
Kişi kimi at da sürdü sürəyə.
Kim vurulmaz bu hünərə, bu soya,
Halal olsun belə igid anaya.

Hər yaylaqda, hər bulaqda izi var,
Ürəklərdə söhbəti var, sözü var,
Ocağında heç sönməyən közü var.
Ona heykəl olub o “Qızılqaya”,
Halal olsun belə igid anaya.

Düz oldu binadan sözü, əməli,
Qeyrət idi bünövrəsi, təməli,
Düşmədi dilindən “Allah”, “Ya Əli”.
Analarımız kaş beləcə qarıya,
Halal olsun belə igid anaya.

Ay Səməndər! Nənən dillərə düşdü,
Adı zaman-zaman illərə düşdü.
Hünəri ellərdən-ellərə düşdü,
Yayıldı mahala, elə, obaya,
Halal olsun belə igid anaya!

GÜLƏNDAM

Aldandığı nadirüstü bağışlamayan, onun papağını, atını və tüfəngini ata acağına gətirən igid nənəm pəhləvan Güləndam Baytallıya ithaf olunur.

Şir ürəkli, şir biləkli gözəli,
Bir görün, aldadıb hara verdilər?
Kim qol qoydu bu sevdaya görəsən?
Görməzə-bilməzə, vara verdilər.
Darılmadı, möhkəm durdu Güləndam,
Bu qurğuya zərbə vurdu, Güləndam.

“Başıma açılan işə bax”, – dedi,
Od qoy bu ocağa, yandır-yax, – dedi,
Gecənin birində “ya Allah”, – dedi,
Xalqımızın pəhləvanı, ər qızı,
Faxralitək ağır elin nər qızı.

Kişi kimi atlı gəldi Güləndam,
Qisas alıb, adlı gəldi Güləndam,
Əldə tüfəng, odlu gəldi Güləndam.
Xalqımızın pəhləvanı, ər qızı,
Faxralitək ağır elin nər qızı.

Aldanışla barışmadı, ök oldu,
Qarşı tərəf qarşısında heç oldu.
Vətəninə yenilməyən güc oldu,
Xalqımızın pəhləvanı, ər qızı,
Faxralitək ağır elin nər qızı.

Minnət üçün gələnlər çox dirəndi,
Gördülər ki, igid nənəm ərəndi.
Şərt qoymuşdu, qoyduğu şərt ödəndi.
Xalqımızın pəhləvanı, ər qızı,
Faxralitək ağır elin nər qızı.

DOST

Dostum Firudin Osmanogluna

Yaradan heç kimi dostsuz etməsin,
Dağlartək görünən vüqarındı dost.
Həmişə dayağın, arxandı sənin,
Bükülməz biləyin, qollarındı dost.

Dərdini bölüşər ağır günündə,
Yenilməzdi, basılmazdı dilində.
Ümid çırağındı yanar qəlbində,
Çiçəkli yazındı, baharındı dost.

Əriyər şam kim oduna sənin,
Şərəfdi, şöhrətdi adına sənin.
Çatacaq hər zaman dadına sənin,
Səsin-sorağındı, harayındı dost.

Gizləməz sirrini, o, sənə deyər,
Canın əsirgəməz, ürəyin verər.
El oğludu – həm ərəndi, həm də ər,
Yağı qılıncına qalxanıdı dost.

Səməndər, öyünmə adın-sanınla,
Oynama kül altda yatan qorunla.
Otura bilmirsən bir simsarınla,
Keçilməz yerlərdə yollarındı dost.

ELƏ VERDİ

Dostum, qardaşım Musa Məmmədovun xatirəsinə

Lap əzəldən qardaşımız
Yaxşıları yaxşı gördü.
Dostlarıydı sərvət, varı,
Sərvət-vardan bina hördü.

Keçdi neçə çətin yolu,
Kürəyini yelə verdi.
Məhəbbəti Vətən oldu,
Ürəyini elə verdi.

Ocaq kimi, işıq kimi,
O, baxırdı bu həyata.
Dünyanı fani bilirdi,
Əl tutardı dost, yada.

Yaxşı qohum, ata idi,
Hamıya sağlıq dilərdi.
Kəlmələri bal dadırdı,
Ətrafını çox sevərdi.

Fələk qıydı vaxtsız ona,
O bir kəsə oxışamadı.
Yurdum dedi, yuvam dedi,
Ömrü hədəf yaşamadı.

Elnən yatdı, elnən durdu,
Vurulmuşdu obasına.
Ürəklərdə yuva qurdu,
Bir dünyaydı anasına.

Yaradan verən ömürdə,
Çox xatalardan sovuşdu.
Elim-obam deyə-deyə,
Yurdunda haqqa qovuşdu.

ÇİRAQ

Zöhrə Qaraqızına

Müəllim şərəfini qoruyar, saxlar,
Dəniztək kükrəyər, bulaqtək çağlar.
Bir həzin nəğməyə döndükcə səsi,
İsidər otağı ılıq nəfəsi.
Keçmişdən boylanıb, sabahı görər,
Gələcək nəsilə biliyin verər.
Şagirdlər onun meyvəsidir, barıdır,
Ömrü od ömrüdür, Günəş nurudur.
Səmimi, mehriban, qayğıkeş insan,
Cavabı dostlara can olubdu, can.
Ondakı bu eşqə, həvəsə bir bax,
Vətənə nur yayan çıraqdır, çıraq.

ƏR OĞLU

Üçqat dünya çempionu Canpolad Budaqova

Hər tərəfi ocaq, pirdi yurdumun,
Sözübütöv, ağzıbirdi yurdumun.
Oğulları bəbir, şirdi yurdumun,
Qarı düşmən, oğulu gör, nər oğlu,
Poladcanlı Canpoladı, ər oğlu.

Borçalıda Səngərimdən güc alıb,
Döyülməyib, döyə-döyə ucalıb.
Döyüşüylə uzaq Çinə səs salıb,
Qarı düşmən, oğulu gör, nər oğlu,
Poladcanlı Canpoladı, ər oğlu.

Dağ oğludu, dağtək durdu Pekində,
Qartal kimi bir qıy vurdu Pekində.
Qalib gəldi “Uşu” yurdu Pekində,
Qarı düşmən, oğulu gör, nər oğlu,
Poladcanlı Canpoladı, ər oğlu.

İMDAD

Aşıq İmdad Şəmistan oğluna

Köklə sazı, bir “Mansırı” çal görək,
Ünün yetsin dağa-daşa, ay İmdad.
Elnən durub, elnən nəfəs alırsan,
Tale verən paydı, yaşa, ay İmdad.

Faxralıtək ağır eldi dirəyin,
İçi-çölü durulardı köməyin.
Köksünə sığmayan böyük ürəyin,
Hər zaman atdana, coşa, ay İmdad.

Səməndərəm, sazı ruhum bilmişəm,
Ürəkdən bağlanıb könül vermişəm.
Tanıyandan səni belə görmüşəm,
Sözə bağlı, sazla qoşa, ay İmdad.

DAĞLAR

Əmioğlu dəmirçi Ələddin Musa oğluna

Axa-axa durulmuşam,
Qucağında özüm, dağlar.
Çəsmən üstə diz çökmüşəm,
Güc alıbdı dizim, dağlar.

Nur çiləyir gün düzünə,
Yaraşıqdı gül üzünə.
Yol salıbdı el düzünə,
Yolum dağlar, izim dağlar.

Ömür keçir bala-bala,
Ölüm baxmır vara-hala.
Səməndərə ocaq ola,
Odum dağlar, közüm dağlar.

ƏDALƏTİ VAR

Gözəl bir insandır, zəhmətə bağlı,
Çörəyi qazanır alın təriylə.
Təmizdir amalı, işıq paylayır,
Fəxr edir el-oba əməlləriylə.

Bir istək, sevgi var onun canında,
Kişi qanı axır damarlarında.
Arzular dil açır onun dilində,
Odlu nəfəsidir dağda qarın da.

Sadədir, seçilmir adi insandan,
Qəlbində sönməyən məhəbbəti var.
İnsanlığı ucalardan ucadı,
Haqlıya haqq deyən ədaləti var.

Yaşayır həyatda adidən adi,
Həmişə, hər zaman yerini bilir.
Ayrı candı, el-obaya dayaqdı,
Safılıqdan üzü də nur saçır, gülür.

NUR SAÇACAQDIR

Mahal Əliyevin xatirəsinə

Xəbər gəldi, dəhşət bizi bürüdü:
Mahal getdi – artıq yoxdur həyatda.
El-oba ağlayıb yandı, yaxıldı,
Ağı deyib yaş axıtdı həyat da.

Vətənimin el oğlu, el balası,
Yaşadı hörmətli, yaşadı adlı.
Dünyanı həm görür, həm də bilirdi,
İnsanlıq həyatda ən böyük addı.

Saflığa tapınıb nəcib yaşadı,
Elinə vurulub, elini andı.
Mərifət – ucalıq, mərifət – tacdı,
Tacı, ucalığı özü qazandı.

Nurlu simasını görməyən oğlu,
Sönməz ocağını yandıracaqdır.
Uca tutub atasının adını,
Soyuna, kökünə nur saçacaqdır.

QARDAŞ

Aydın Məmmədovun əziz xatirəsinə

Dəliqanlı, qorxubilməz bir ərdin,
Hörmət edər, yol-ərkanı bilərdin.
Yaylaqları qarış-qarış gəzərdin,
Gözümün həm ağı, qarası, qardaş.

Əldə tufəng, ova meyil salardın,
Qartal kimi qanadını çalardın.
İlhamını o dağlardan alardın,
Dağlardı, canının mayası, qardaş.

Qohumları axtarardın, arardın,
Süfrələr acardın, məclis qurardın.
Dostun qulluğunda dost tək durardın,
Nəslimin od sacan balası, qardaş.

Aldı qucağına səni o dağlar,
“Qızılqaya” yana-yana qan ağlar.
Yaş axıdıb, ağı deyir bulaqlar,
Yanan ciyərimin parası, qardaş.

O dağları necə gəzim mən indi,
Binələri bürüyübdü çən indi.
Səməndəri yaxalayıb qəm indi,
Dərdimin dərmanı, çarası qardaş.

DİNDİR

Söhbəddin müəllimə

Könül havadarım qardaş, a qardaş,
Köklə telli sazı, çək zilə, dindir.
Gəlsin oğuz oğlu, tüğyan eyləsin,
Car eylə “Cəngi”ni sən elə, dindir.

Bu dağların ən ucası sazında,
Bəzirganı, həm xocası sazında,
Yurdumuzun lap qocası sazında,
Necə yaşayırsa, bax, elə dindir.

Sazda gəzən barmaqların birdi, bir,
Barmaqların gəzişməsi sirdi, sirr.
Donmuşam yerimdə, olmuşam əsir,
Gətir Səməndəri sən dilə, dindir.

NƏSLİMİN OĞUL BALASI

Vüqar Telman oğlu Məmmədovun əziz xatirəsinə

Ad çıxartdın, adın kimi,
Qaynar oldun odun kimi,
Düz bildiyin yolun kimi,
Nəslimin oğul balası.

Uca tutdun soyadını,
Doğru atdın addımını,
Bayraq etdin öz yurdunu,
Nəslimin oğul balası.

Yolu-ərkanı saxladın,
Çaylar kimi çağladın,
Elə könül bağladın,
Nəslimin oğul balası.

Halal zəhmət mayan oldu,
Duz-çörəyin qayən oldu,
Nələr sənə ayan oldu,
Nəslimin oğul balası.

Türk oğluyam, türkəm dedin,
Faxralıma dönəm, dedin,
Qayasında bitəm, dedin,
Nəslimin oğul balası.

Çarxın üzü yaman çöndü,
Bu nə fəryad, bu nə ündü,
Saf gülüşün, buza döndü,
Nəslimin oğul balası.

OXU, XƏLİL

*Zıncırovlı səsin ¹ sahibi
Xəlil Qaraçöpə ithaf olunur.*

Vətənimin haqq səsisən,
Ya möcüzə, ya da sirsən.
Bülbül elə sən özünsən,
Oxu, Xəlil, oxu, Xəlil!

Xoş avazın qanad açsın,
“Düzlər keçib, dağlar aşsın”.
Ruhumuz da alovlansın,
Oxu, Xəlil, oxu, Xəlil!

Nəfəsində ulusum var,
Mahalım var, həm yurdum var,
Sıralansın “Segah”, “Qatar”,
Oxu, Xəlil, oxu, Xəlil!

Çağla, qovur-qovur yanıam,
Bahar olsun qoy hər anım.
Hayıl-mayıl olub qalım,
Oxu, Xəlil, oxu, Xəlil!

Bu, səs deyil, bir nalədir,
Bunu deyib Zəlimxanım.
Ruhumuzu dilləndirir,
Yaşat bizi, dərdin alım,
Oxu, Xəlil, oxu, Xəlil!

¹ Xəlilin ünvanına deyilmiş Zıncırovlı səs ifadəsi Xalq artisti Arif Babayevə məxsusdur.

**YALVARIRAM, GƏL KEÇ
BİZİM MƏHLƏDƏN**

“Ay qız keçmə bizim məhlədən” şeirinə nəzirə

Mənim gülüm, həyatımda incisən,
Əriyərəm, yox olaram incisən.
Gözəllərin tacı sənsən, inci sən,
Yalvarıram, gəl keç bizim məhlədən.

Gecə-gündüz səni deyib anaram,
Sən gəlməsən alışaram, yanaram.
Gözlərini doğan günəş sanaram,
Çəmənzsarsan, çiçəyə tən, gülə tən,
Yalvarıram, gəl keç bizim məhlədən.

Çöhrən mat qoyubdur dağlarda qarı,
Bu şair könlümə məlhəm ol barı.
Ay varlığım, ruhum, baxtımdan yarı,
Çökməsin yoluna, nə duman, nə çən,
Yalvarıram, gəl keç bizim məhlədən.

MÜBARƏK OLSUN

Tale yoldaşıma

Ömrüm-günüm, göydən enmiş mələksən,
Arzusan, istəksən, sonsuz diləksən,
Bənzəri olmayan gülsən, çiçəksən,
Bəd gözlər önündə saralıb solsun,
Mənim gülüm, ad günün mübarək olsun.

Ürəkdəsən, nəfəsdəsən, ündəsən,
Od-alovun zərrəsisən, gündəsən.
Yaşadırsan, vallah, məni gündə sən,
İstərəm yolların gül-çiçək olsun,
Mənim gülüm, ad günün mübarək olsun.

Həqiqətin bir üzü var, bircəsən,
İçin nurun çələngidi, pircəsən.
Gözəlliyin vurğunusan bircə sən,
Dağların saflığı qəlbinə dolsun,
Mənim gülüm, ad günün mübarək olsun.

BAYRAMIN MÜBARƏK

Göz bəbəyim! At kədəri, qəmi sil,
Qəlbimdəsən, birdəfəlik bunu bil.
Ürəyimin bülbülüsən, danış, gül,
İncisən, çiçəksən, təzə tər çiçək,
Bu bayramın mübarəkdir, mübarək.

Çinar boylum, sinən tərdi, sinən tər,
Həm mələksən, həm banusan, həm də ər.
Bədən büllur, gül əndamın zərdi, zər,
İncisən, çiçəksən, təzə tər çiçək,
Bu bayramın mübarəkdir, mübarək.

Qarşımda sabahsan, qarşımda dansan,
Mənim üçün sərvət, mənimçün varsan.
Yaşaram, odumda alışıb yansan,
İncisən, çiçəksən, təzə tər çiçək,
Bu bayramın mübarəkdir, mübarək.

İÇƏ BİLMİRƏM

Bulaq suyu sərindir,
Neynim, içə bilmirəm.
Qızlar bulaq başında,
Birin seçə bilmirəm

Dağdan dağa qaçardım,
Bağlı qapı açardım,

Sənə sarı ucardım,
İndi uca bilmirəm.

Gözəl güldü, qoxla, dər,
Küsdürərsən, incidər.
Od saçardı Səməndər,
İndi saça bilmirəm.

QAMÇILA DƏRDİ, QAMÇILA

Üz çevir haqqa, dərgaha,
Ümid kimi bax Oktaya.
Çat imdada, yetiş hoya,
Qamçıla dərdi, qamçıla.

Varlığımın deyə-deyə,
Yurd-yuvanı öyə-öyə,
Əyil yerə, əl aç göyə,
Qamçıla dərdi, qamçıla,

Banun sərvət, İlhamın var,
At ağrını, sədləri yar.
Hələ neçə toy-büsat var,
Qamçıla dərdi, qamçıla.

GÖZƏL

Əllərimi gül əllərin,
Yaman çaldı, çaldı, gözəl.
Alov saçan od baxışın,
Məni məndən aldı, gözəl.
Yer üzündə birdi bu yar,
Yeriməsə, yanar yollar.
Bir könüldə qisməti var,
Yüz könülə xaldı gözəl.

Səməndəri yaxşı tanı,
Məhəbbətədi cismi-canı.
Tər sinənin dadı, tamı,
Şəhdi-şəkər, baldı, gözəl.

BAXTA BAX!

Daraq olub, kam alaydım telində,
Kəmər kimi sıxılaydım belində.
Sorulaydım, əriyəydım dilində,
Həsəd çəkib deyəydilər, baxta bax.

Açılmamış qıfılbənddi dodağın,
Yanaqların şöləsidir Şahdağın.
Kim bağbanı olacaqdır bu bağın,
Baxta baxtdı, ay Səməndər, baxta baxt.

SEVDİYİM

Eşqin məni yaman salıb kəməndə,
Dərmandı dodaqda sözün, sevdiyim.
Pərvanə tək mən oduna yanıram,
Bir odlu çıraqdı közün, sevdiyim.

Sənli anda nur çilənir gözümə,
Dəli könlüm heç baxırmı sözümə.
İstərəm bahartək gülsün üzümə,
Çiçəktək açılan üzün, sevdiyim.

Sevgimizi durulardan duru san,
Ürəyimdə cıl vələnlənən sonasan.
Mən yanan ocaqda kaş ki, yanasan,
Közümə qarışa közün, sevdiyim.

Səməndər dünyanı güzgü sanmayıb,
Nahaq alışmayıb, yersiz yanmayıb.
Hər ötəri oddan alovlanmayıb,
Söylə, beləsənmi özün, sevdiyim?

A QIZLAR

Qalaaltı sanatoriyasının şəfqət bacılarına

Nurlu ömrünüzdə dastan yaraşır,
Dönsün gül arzunuz selə, a qızlar.
Xanıma, Sevdaya əhsən, min əhsən,
Zinətsiz hər aya, ilə, a qızlar.

Sağ olun – Venera, Gültəkin, Ceyran,
Rəhilə, Mahpəri, Fəridə, Hicran.
Bəxtiyar yaşayın, görməyin hicran,
Ad alın, ucalın belə, a qızlar.

Mehribandı xəstələrə Mehriban,
Sevilin əlləri min dərdə dərman.
Mələhət qoyubdu hamını heyran,
Düşsün pak adınız dilə, a qızlar.

Gəzməsəniz bu dağlarda, dağ yanar,
Yol yaxılar, bağça yanar, bağ yanar.
Şəfa tapan sizdən deyər, hey anar,
Gül olub dönmüsünüz gülə, a qızlar.

Gözəl yaradıbdı sizi yaradan,
Həcərsiz, Nigarsız başdan-binadan.
Od alıb qəlbiniz Çıraqqaladan,
Davasız, dərmonsız elə, a qızlar.

SƏN YANIMDA OLANDA

Ömrü keflə sürərəm,
Sən yanımda olanda.
Basılmazam, tək nərəm,
Sən yanımda olanda.

Sənsiz su tək donaram,
İçin-için yanaram,
Səni dünyam sanaram,
Sən yanımda olanda.

Vurulmuşam bir gülə,
Şirin-şəkər bir dilə,
Tac olaram bir elə,
Sən yanımda olanda.

KİMDİ KÖNLÜNDƏ-KÖNLÜNDƏ

Ay yer üzünün incisi,
Kimdi könlündə-könlündə?
Gözəllərin birincisi,
Kimdi könlündə-könlündə?

Gün dəyməmiş bəyaz qarsan,
Butalanmış qönçə narsan,
Ayrı cansan, tər nübarsan,
Kimdi könlündə-könlündə?
Taleyinə danam sənin,
Nəfəsinə canam sənin,
Özünə qurbanam sənin,
Kimdi könlündə-könlündə?

GƏL, EŞQİMİN SONASI

Səsinə qurban dedin,
Ay gözümlün qarası.
Hər kəlməmə can dedin,
Can, canımın parası.

Dilin şəkər, sözün baldı,
Bu nə görkəm, bu nə haldı.
Gözüm üzündə qaldı,
Varmı bunun carası.

Can demişəm ürəkdən,
Ətirlisən çiçəkdən,
Hər anıma gərəksən,
Gəl, eşqimin sonası.

BİRCƏSƏN

Açılan danımsan, bircəm, birimsən,
İstəyim də sənsən, diləyim də sən.
Hərdən incidirsən, dözə bilmirəm,
Birdəfəlik bil ki, ürəyimdəsən.

Heç bir gözəl tab gətirməz önündə,
Bu görkəmdə, bu biçimdə bircəsən.
Yaradandan bir arzum var, ay gözəl,
Dünyamızda bir mən olum, bircə sən.

Ləbləri ballımsan, günəş camallım,
Nur selisən, Günəşdəsən, gündəsən.
Sözlərimin mayasısan, istərəm,
Səməndərə hökm edəsən gündə sən.

ZƏRİFƏ

Səni görcək “Ceyranbulaq” dayandı,
Qu quşusan, tayın hanı, Zərifə.
Baxışının girdabına düşmüşəm,
Qoyma məni yana-yana, Zərifə.
Ağzı badam, ləbi püstə, Zərifə,
Nə istəsən gözüüm üstə, Zərifə.

Qarşımdasan, ya xəyalsan, ya yuxu,
Gözlərimə tuşlamısan sən oxu.
Ürəyimin bülbülüsən, gəl oxu,
Məlhəm olsun səsin mana, Zərifə.
Ağzı badam, ləbi püstə, Zərifə,
Nə istəsən gözüüm üstə, Zərifə.

Səməndər Eyvazam, deyim düzünü,
Gözəllikdə mat qoyubsan yüzünü.
İnsaf eylə, bircə göstər üzünü,
Eyləmə könülüm şana, Zərifə.
Ağzı badam, ləbi püstə, Zərifə,
Nə istəsən gözüüm üstə, Zərifə.

FAXRALININ QARAGÖZLÜ QIZLARI

Dəstə-dəstə gül bəsləyər, gül əllər,
Qismət olmur hər yetənə gül əllər.
Ömrü boyu şadlanarlar, gülərlər
Faxralının qaragözlü qızları,
Elimizin sazlı-sözlü qızları.

Gözlərindən dağ alıyar, dağ yanar,
Gəzməsələr bağça yanar, bağ yanar.
Namusuna, ismətinə sığınar
Faxralının qaragözlü qızları,
Elimizin sazlı-sözlü qızları.

Qoşabulaq dillərində bal dadır,
Barmaqları ilmə-ilmə şaldadır,
Çoxusunun gözü hələ yoldadır,
Faxralının qaragözlü qızları,
Elimizin sazlı-sözlü qızları.

Dolaşdılar söhbətimdə, sözümdə,
Adlarıyla fəxr edirəm özüm də.
Hara getsəm, gedəcəklər gözümdə,
Faxralının qaragözlü qızları,
Elimizin sazlı-sözlü qızları.

Səməndərəm, yar yolunda yanaram,
Sanmayın ki, etibarı danaram.
Sizi eşqin qızıl tacı sanaram,
Faxralının qaragözlü qızları,
Elimizin sazlı-sözlü qızları.

YARICAN OLDU

Dostum Yasin müəllimin qaynına

Taleyin hökmüylə dənizi seçdim,
Anam tək sevirdim Xəzəri, inan.
Sevgim, məhəbbətim qanadlanırdı,
Dənizin qoynuna atılan zaman.

Xəzərdə bərkidim, mən nefçi oldum,
Elə bil qoyurdum dağ üstə dağı.
Dalğalar canımda qürurum idi,
Ondan öyrənirdim qəhrəmanlığı.

Neyləyim, taleyim belə gətirdi,
Açmadı arzular, tez xəzan oldu.
Bacın dözə bilmir bu ağır dərdə,
Ömrü adıləşdi, yarıcan oldu.

AY QAĞA

Hörmətli Həmid müəllimə ithaf olunur

Yaxşı insan əməlinnən tanınır,
Zaman gəlir, dövran keçir, ay Qağa!
El-obada hörmətin var əzəldən,
İşıq saçan nurdu insan, ay Qağa!

Düzlər keçib, neçə dağlar aşmısan,
Çeşmələrin suyu kimi durusan.
Şükür yaradana, yaxşı qalmısan,
Gözəl yoldaş, gözəl cansan, ay Qağa!
Həyatımız yazdı, boran-qar olmaz,
Səməndərin söz boxçası boşalmaz.
Sənin kimi dostu olan qocalmaz,
Qəlbindədi inam, güman, ay Qağa,
Kömək olsun sənə “Quran”, ay Qağa!

SAĞLIĞINA

Di, doldurun qədəhləri,
Unudaq hər dərdi-səri.
Nuş edək bu bədələri,
Səbəbkərin sağlığına.

Ağız badam, yanaqlar al,
Yaraşıqdı buxağa xal.
Nur çöhrəli, həm əhli-hal,
Gözəllərin sağlığına.

Təbəssümü bil cana-can,
Doğan Günəş, açılan dan.
Puçur-puçur körpə fidan,
Balaların sağlığına.

Sinəsi var, eşqə əsər,
Balaların üstə əsər.
Sözü gövhər, nağılı tər,
Anaların sağlığına.

Ömrümüzə çökməsin çən,
Dayanaq zirvələrlə tən.
Səməndər deyər ürəkdən,
Hamımızın sağlığına.

TURAL BALAM

Çəşmə kimi saf arısan,
Ləlvərin bəyaz qarısan.
Sən ananın ilk barısan,
Tural balam, Tural balam.

Gözlərimin qarasısan,
Həyatımın çırasısan.
Ürəyimin parasısan,
Tural balam, Tural balam.

El-obana çalış, yar ol,
Gözü tox ol, nəfsi dar ol.
Ömrün boyu bəxtiyar ol,
Tural balam, Tural balam.

AYAZ AYDINOĞLUNA

Həm işıqsan, həm ayaz,
Eşqi bahar, eşqi yaz.
Dağların pələngisən,
Möhkəm dayan, dur, Ayaz.

SAMİR

Göz açdın dünyaya bir bahar çağı,
Nəslimin arzusu, muradı Samir.
Babaların qeyrət əmdi, od əmdi,
Yaşat onlar kimi bu adı, Samir.
Hümmət laçın olub, Əhmədin tərlan,
Kökün üstə elə alış, elə yan,
Öyünsün adınla Səngər, Savalan,
Yenilməz bir nəslin Fərhadı Samir.

Səməndərin sözlərindən ilham al,
Sevsin oğul kimi səni el, mahal.
Əqidənlə, məsləkinlə zəfər çal,
Hümmətin ürəyi, qanadı Samir.

KAMİL

Şərəfisən doğulduğun torpağın,
Ağır bir mahalın balası Kamil.
Məhəbbətin qucağında dil açdın,
Ocağın dayağı, qalası Kamil.

Kəlmələrin bir aləmdi dilində,
Nəfəsində qoxusu var gülün də.
Yollarına qol açırlar elində,
Neçə könüllərin parası Kamil.

Səməndər istəyir xoş keçsin anın,
Yayılsın Səngərə şöhrətin, şanın.
Faxralı balası Eldar Qurbanın,
Nurlu gözlərinin qarası Kamil.

MURAD

Gəlişinlə bu dünyaya
Nur gətirdin, nur, ay Murad.
Ömür yolunu sən başa
Şərəflə vur, vur, ay Murad.

Yandır evin çirağını,
İsit nənə qucağını.
Öz əlinlə ocağını
Özün qala, qur, ay Murad.

Ruhəngizə dürr, incisən,
Aydın üçün bir incisən.
Azalmayan sevincisən,
Tur dağınca dur, ay Murad.

SAMİR

Samir Sabir oğlu Süleymanlının 10 yaşı münasibətilə

Allahın verdiyi tale payıdı,
Ocağın arzusu, diləyi, Samir.
Bacıya göz nuru, qardaşa arxa,
Rahibin bükülməz biləyi Samir.

Soykökünün namusudu, arıdı,
Qeyrətidi, dövlətidi, varıdı.
Bir gözəlin qismətidi, yarıdı,
Evin sevimlisi, gərəyi Samir.

Müşkünə qol-qanaddı, dayaqdı,
Xəyaləyə, Yeganəyə mayakdı.
Samirəyə işıq saçan çıraqdı,
Sabirin həyatı, ürəyi Samir.

İSTƏRƏM

Təbiət həyatı yaxşı düşünür,
Zəmanəmiz gül-çiçəkli yazdı, yaz.
Dövrən eylə damağı çağ, kefi saz,
Sinən üstə dil-dil ötsün telli saz.

Kişi var ki, kişi kimi yaşayır,
Adam var ki, ömrü boyu düzəlməz.
Hər zamanın öz hökmü var əzəldən,
Dözümündə əyilməz ol, əyilməz.

Həyatın min cürə fəndi-feli var,
Taledən işıqlı səhər istərəm.
Səməndər, dünyanın nuru insandır,
Mən insan ömrünü bahar istərəm.

CİNASLI DÖRDLÜKLƏR

Ürəyimin fəryadıdır Dilqəmi,
Bu fəryaddan yaranıbdır “Dilqəmi”.
Həyatımın bahar çağı öndədir,
Ağzına almasın bir də dil qəmi.

* * *

Kim düşməyib bu dünyanın qəminə,
Zəmanənin nəşəsi nə, qəmi nə?
Bir kəmənd at səadətin boynuna,
Girdabına düşmə bir də qəmin, ə.

* * *

Uşaqılıqdan vurulmuşam bu dağa,
Bülbülə bax, yaraşıqdır budağa.
Aman Allah, özün mənə kömək ol,
Dözəmmirəm sinəmdəki bu dağa.

* * *

Dayağım, vüqarım Səngər dağıdır,
Əsən külək dumanını dağıdır.
Sinəm üstə dağ çəkilməmiş yara var,
Həm içimin, həm çölümün dağıdır.

SON ZƏNG

*Şeir M.Müşfiq adına 18 sayılı orta məktəbin 1a sinif şagirdi
Borçalı əsilli Əsgərsoy Günel Bədirxan qızına XI-ləri son zəng
günü təbrik etmək üçün yazılmışdır.*

Arzunuzə qovuşun,
Siz ey on birincilər.
Yurdumuza yaraşıq,
Vətənə nur incilər.

İstəyiniz çin olsun,
Gəlin ürəkdən deyək:
Ucalığa aparsın,
Sizi bu sonuncu zəng.

Gedin daim irəli,
Edərək xalqa xidmət.
Qəlbinizdə yaşasın,
Doğma məktəbə hörmət.

GÜNAYIM

İlk nəvəmə

Allahın verdiyi paya min şükür,
Mələk tək dil açdı, güldü Günayım.
Bir dünya sevinclə gəldi dünyaya,
Çiçəkdi Günayım, güldü Günayım.

Anasının mahalıdı, kəndidi,
Nənəsinin noğuludu, qəndidi,
Babasının dəhnəsidi, bəndidi,
Şəkərdi Günayım, baldı Günayım.

Yaylağım, çəmənim, bahar, yazımdı,
Şirin duyğularım, xoş avazımdı,
Bayatım, nağılım, telli sazımdı,
Ayrıca bir cah-cəlalıdı Günayım.

ELMİRAM, AY ELMİRAM

İşığımdı, nurumdu,
Saf suyumdu, durumdu,
Dövlətimdi, varımdı,
Elmiram, ay Elmiram!

Nənəsinin adıdı,
Babasının dadıdı,
Anasının odudu,
Elmiram, ay Elmiram!
Hay deyəndə hayımdı,
Günəşimdi, Ayımdı.
Tale verən payımdı,
Elmiram, ay Elmiram!

HƏYATIMDI NƏVƏLƏR

Tural, Ramil varlığım,
Hərəsi bir barımdır.
Günay, Elmira, Nicat
Yaşıl budaqlarımdır.

Ayxan alovum, odum,
Heyran edir hər kəsi.
Şirin-şəkər, noğuldur,
Balımdı hər kəlməsi.

Səməndər Məmmədliyəm,
Zirvəmdəki qarımdır.
Nəvələrim həyatım,
Əyilməz vüqarımdır.

SUYUN CAR OLSUN, AY BULAQ!

Alməmməd oğullarının adı ilə bağlı bulaqlar

El üçün görülən hər bir iş təqdir olunmalı, çəkilən zəhmət qiymətləndirilməlidir. Fəxrəlidə hörmət və minnətdarlıqla xatırlanan savab sahibləri çox olub və indi də bu ənənə davam etməkdədir. Son zamanlar bu istiqamətdə Sabir Budaqov və Oruc Əlizadə xeyli iş görüblər. Bu xeyirxahlıq, xeyriyyəçilik missiyasını Arif Əliyev və Süleyman Qasımov uğurla davam etdiriblər. Belə savab iş görənlərdən biri də uzun müddət rəhbər işlərdə çalışmış Əli Xəlilovdur. Bu gün də xalqın istifadə elədiyi iki bulağın (evinin arxasında və Dumanəşandakı bulaq) çəkilişi onun adı ilə bağlıdır. Təəssüf ki, gələcəyimiz naminə görülən dəyərli işlərə ağız büzənlər də tapılır. Belələri “Dədə Qorqudu satan, Koroğluya şər atan beyni cazlar”, içində “gün tutulanlardır”.

...Bülbül məskənidir saldıgım bağlar,
Çəkdiyim bulaqlar hər zaman çağlar.
Məndən bir məktəb də qaldı yadigar,
Uğurlu yollarda qocaldı ömrüm.

Əli Səngərli

(Əli Xəlilovun başdaşındakı yazıdan)

Əli Xəlil bulağı,
Üstünə gəl yaz çağı.
Tamamlanmış kitabdı,
Tarixdi hər varığı.

Səməndər Məmmədov

“Möylə bulağı”nı salarsız yada,
İçəndə ağzınız gələcək dada.
Saydığım adları verməyin yada,
Faxralının torpağıdı bu yerlər.

İsmayıl Güllər

Bu bulaq “Möylə bulaq”,
Harda var böylə bulaq?
Kimlər öpüb gözündən,
Gizləmə, söylə, bulaq?

Səməndər Məmmədov

“İlyasın bulağı” düşsə yadına,
Qonaq gedib süfrə salın adına.
Bir parç içib, yaxşı baxın dadına,
Faxralının torpağıdı bu yerlər.

İsmayıl Güllər

Hasarlanıb məzarlığın qırağı,
Yaxındadı, gedib gəzmə uzağı.
Rəhmət üçün Aba çəkib bulağı,
Faxralının torpağıdı bu yerlər.

İsmayıl Güllər

Haqq evində gecə-gündüz çağlayır,
“Fikrətin bulağı” nurdu, çıraqdı.
Öz diliylə ağı deyib ağlayır,
El rəhmət oxuyur, savab bulaqdı.

Səməndər Məmmədov

FAXRALI TOPONOMİK BAYATILARI

“Haçaqayadı”,
Yaşlı, qoca qayadı.
Elimə keşik çəkir,
Mərddi, uca qayadı.

“Çal dağı”,
Gül-çiçəyi bal dağı.
Başı ərşə çəkilib,
Bağça-bağdı ayağı.

“Xurdacalar”,
Sənətdi xırda çalar.
Dağlar özü aşıqdı,
Sazını burda çalar.

“Əli Xəlil bulağı”,
Üstünə gəl yaz çağı.
Tamamlanmış kitabdı,
Tarixdi hər varağı.

“Qaradaş”dı,
Həm tarixdi, həm yaşdı.
Oğulları mərd, mətin,
Qızları qara qaşdı.

“Göy qaya”,
Hər yanı gömgöy qaya.
Yağılara dirsəkdi,

El-elata öy qaya.

“Dərə yolu”,
Qocalıb sağ, solu.
Köç gələni azalıb,
Gözləri yaşla dolu.

“Gen dərə”dən keçdim, gəl,
Saf suyundan içdim, gəl.
Ellər yaylağa çıxdı,
Mən də bura köçdüm, gəl.

“Qazan qaya”,
Cüngümü yazan qaya.
Min namərd yığılsa da,
Tapılmaz pozan, qaya.

“Göz bulaq”,
Nəğmə bulaq, söz bulaq.
Dastanlara mövzusan,
Yazılacaq, döz, bulaq.

“Ocaq daşı”,
Çataqdı, çataq daşı.
Qanad gərrib mərdinə,
Ərdi, ucadır başı.

“Ocaq bulaq”,
Qonağa qucaq bulaq.
Nur payla, nur, gözlərə,
Qayna bulaq, ax, bulaq.
“Qaşqa tala”,

Ağ tala, qaşqa tala.
Düşməyə bac verməyib,
Versə də, beşqat alar.

“Tavax daşı”,
Gözlər burda daş daşı.
Əsrlər yadigarıdır,
Bilinməyir heç yaşı.

“Təhməz” bulaq burdadır,
Büllur suyu bal dadır.
Qonağına qol açır,
Gözü hər vaxt yoldadır.

“Qarabulaq”dı,
Dərdə çara bulaqdı.
Gözəllərə seyrangah,
İgidlərə oylaqdı.

“Ballı dərədi”,
Köhlən yallı dərədi.
Nələr görüb, götürüb,
Əhli-hallı dərədi.

“Quru dərə”,
Suları duru dərə.
“Kəməş qaya”sı inci,
“Tilyal”ın nuru dərə.

“Kəməş qaya”,
Buludu əməş qaya.
Mehribandı insana,

Söz desən, dinər qaya.

“Qara qaya”,
Baş çəkib hara, qaya?
Qartallara yuvadı,
Düşməndi sara qaya.

Tənəkli bağça, bağdı,
Taledən günü ağdı.
Cah-cəlallı binədi,
Çiçəyi baldı, yağdı.

Bu qaynayan Qarasu,
Qara bulaq, qara su.
Həsətim quraqsıyıb,
Eylə dərdə çara, su.

Saxundur,
Gəl seyr elə, yaxın dur.
Ciyər dolu nəfəs al,
Kabab eylə, yüz də vur.

Daşlı gəzdəkdi,
Pirdi, yaşdı gəzdəkdi.
Ərlər yola salıbdı,
Gözü yaşdı gəzdəkdi.

Qoşa bulaq çağlayır,
Dodaqda buz bağlayır.
Yurduma “Cəngi” çalır,
Dil də deyib ağlayır.

Yönübəridi,

Hər gülü bir pəridi.
Şinəsində at sürən,
İgid ərənləridi.

Qızıl qayadı,
Dörd yanı daş, qayadı.
Hər addımda görərsən,
Türk soyadı, türk adı.

Böyük günöydü,
Hər qayası bir oydu.
Qənşərində Bülöylük,
Çınqılı da bülöydü.

Əzgillidi,
Moruqlu, əzgillidi.
Qayaları qalxanlı,
Oxu alov dillidi.

Boz qılıcdı,
Əhdinə düz qılıcdı.
Nakəsə bu torpağın,
Hər sözü bir qılıncdı.

Səkkizayaqdı,
Yurda şanlı varaqdı.
Həm sübutdu, həm dəlil,
Sözümüzə dayaqdı.

Gəzdəkdi,
Hər yanı biçənəkdi.
De, kim keçdi sinəndən,
Yurd salıb, ağac əkdi.

Bu bulaq Möylə bulaq,
Harda var böylə bulaq?
Kimlər öpdü gözündən,
Gizlətmə, söylə, bulaq?

Qaradağdı,
Dərdliyə çara dağdı.
Oğullar itiribdi,
Ürəyi para dağdı.

“Səngər”di,
Hər qayası səngərdi.
Əyilmədi heç zaman,
Düşməyə sinə gərdi.

“Aralıq”dı,
Keçiddi, aralıqdı.
Çal-çağıra az qalıb,
Qısa bir ayrılıqdı.

“Asırğallı”dı,
Yamaclıdı, yallıdı.
Qayaları eşmə bığ,
Çöl-çəmənə xallıdı.

“Yastana”dı,
Dildən düşməyir adı.
El-elatı gözləyir,
Hamımıza anadı.

Bu bulaq “Sarı bulaq”,
Qızların yarı bulaq.

Dirilik paylayırsan,
Torpağın varı, bulaq.

“Soyuqbulaq”,
Ürəyi böyük bulaq.
Döz, az qalıb sabaha,
Həmişə ayıq bulaq.

“Göybulaq”,
Nankora köntöy bulaq.
Sinəsi çal-çağırılı,
İgidlərə öy bulaq.

“Gur bulaq”,
Gözəllərə nur bulaq.
Qarşında diz çökənlər,
Dilər sənə sur, bulaq.

“Nəzəroğlu” bulağı,
Cənnətədi hər bucağı.
Gəl-gəl deyir uzaqdan,
Qiyamətədi qaymağı.

“Cənnət bulağı”,
Suyu şərbət bulağı.
Qədim oğuz yurdu,du,
Ayaq basammaz yağı.

“Keçiqrان” buradı,
Kim qoyubdu bu adı?
Binə düşən sevinir,
Hasil olur muradı.

“Yastı qardı”,
Həmişə üstü qardı.
Yamaclarda sürüsü,
Vallah dövlətdi, vardı.

Bax, bura da “Əyriqar”,
Qalası var, bürcü var.
Çiçəyindən yağ damar,
Bu yaylaqdan harda var?!

“Kürən yalı”,
Təpərdi qəlbə balı.
Göy altında incidi,
Üzündə lalə xalı.

“Sülühlü göl”ə gəldim,
Çiçəyə, gülə gəldim.
Səndən ayrı düşəli,
Dil açdım, dilə gəldim.

Dağ başında tüldü bu,
Çiçəkdi bu, güldü bu.
Adı “Divsiz” olsa da,
Mavi gözlü göldü bu.

“Qaraarxac”ın yolu nur,
Sağı cəməən, solu nur.
Yamacınnan, yalınnan
Uşaqlığım boylanır.

Faxralıya hay düşüb,
Hay düşüb, haray düşüb.

Yaranışdan bu kəndə
Kişilikdən pay düşüb.

“Gözəldağ”lı Faxralı,
Bağca-bağlı Faxralı,
Şöhrəti el-el gəzən,
Kefi çağlı Faxralı.

TAPINDIĞIM NURLAR

Yaradan yaradıb bu insanları,
Niyə çoxu acıdildir, acıdır,
Quraban olum tapındığım nurlara,
Yaxşıları yaxşılardan tacıdır.

CƏLAL

*Borçalının Faxralı kəndində yaşayan
Qurbanov Cəlal (Ciyər) Bayramalı oğlu
Yovşannıya ithaf olunur.*

Halal çörəyini yeyirsən, qağa,
Xoş üzlər görəndə dönürsən dağa.
Boylanıb baxanda ana torpağa,
Alnının tərini görürəm, Cəlal.

Təəssübkeş, cəfakeş vətən oğlusan,
El üçün, dost üçün qəlbən yanırsan.
Doğma kəndində xatırlanırsan,
Yanar ürəyini görürəm, Cəlal.

Var ol ki, mahalda məni anırsan,
İçindən alışıb alovlanırsan,
Şax duruşlu, şux yerişli qalmısan,
Xalqa gərəyini görürəm, Cəlal.

Borçalı mahalı şair yurduudur,
Basılmaz oğullar böyük ordudur.
Səməndər sevgidir, amalı budur,
Açan diləyini görürəm, Cəlal.

CƏLAL

Kədərələr, qayğılar sənə yad olsun,
Dost üçün döyünən qəlbin şad olsun,
Ağzında hər zaman halal dad olsun,
Dilimizə haram söz almarıq, Cəlal.

Dost kimi yerin var gözümün üstə,
Sulansın kabablar közünün üstə,
Möhkəm dur verdiyin sözünün üstə,
Yaxşılardan dala qalmarıq, Cəlal.

El-oba içində salamat yaşa,
Məqsədin, məramın dəyməsin daşa.
Payızı ötürdük, nə qaldı qışa,
Kimsənin qəlbini qırmırıq, Cəlal.

YANSA DA

Hər nəyi olsa da, pişik pişikdi,
Güzgüdə özünü pələng sansa da.
Qartal kimi yaraşarmı dağlara,
Qarğa uçub zirvələrə qonsa da.

Çəməninin zinəti çiçəkdi, güldü,
İgidin arxası mahaldı, eldi.
Meşənin şahları aslandı, fildi,
Çaqqallar ulaşıb lovğalansa da.

Toylu köhlən yoxuşda heç dirənməz,
Nənəciblər mənzilə at sürəmməz.
Hər od sevən odda ömür sürəmməz,

Səməndər tək oda girib yansa da.

LƏNƏT

Ucalığa, yüksəlişə çəp baxıb,
Yırtılan, dağılan paxıla lənət.
Elin sərvətini elə qıymayan,
Qarpızbaş gəzdirən ağıla lənət.

Dünyanın ən şirin barı anadır,
Dövləti anadır, varı anadır.
İşıqı, ziyası, nuru anadır,
Anaya ağ olan oğula lənət.

Neyləyər qayaya yel, ay Səməndər,
Oyarmı hər dağı sel, ay Səməndər,
Mayan el olubdu el, ay Səməndər,
Elinə yük olan çuğula lənət.

ÖLÜCAN

Yoğurmadın, yapmadın,
Taxca sənin, taxt sənin.
Xımır-xımır yeyirsən,
Bağça sənin, baxt sənin.

Vallah, səndən tapılmaz,
İnsan belə qudurmaz.
Gözün ətrafı seçmir,
Yaramazsan, yaramaz.

Başı başdır yaşadan,
Başsız varmaz başatan.
Quyruq altda öyünmə,

Ölücansan, ölücan.

ƏCLAF

Beş günlük dünyada ar də etməyir,
Aranı yamanca qatandı əclaf.
Əyilə-əyilə hələ yaşayır,
Həyasız it kimi tutandı əclaf.

Harda aş varsa, orda basdı bu,
Yallana-yallana həddi aşdı bu.

Başdan gicgicədi, başdan boşdu bu,
Qeyrəti, qüruru atandı əclaf.

Hiyləgər tülküdü bu çər oğlu çər,
Ayqırdan, qatırdan özünə dost seçər.
Kəsdiyi çörəyi tapdayıb keçər,
Namusu mənsəbə satandı əclaf.

Alçaqdı, şarlatan, hiylə qurandı,
Yaşamaq naminə qəsdə durandı.
Yalvara-yalvara ara vurandı,
Ömürlük kölgədə yatandı əclaf.

Üzdə qayğıkeşdi, ağrı alandı,
Arxada pərsəngdi, hamsı yalandı.
Səməndər, bu əfi adam çalandı,
Kamına beləcə çatandı əclaf.

TÜLKÜSƏN

Olmayıb nəslində ər oğlu ərler,
Adam ol, fitnədən, fəsaddan əl çək.
Neçə yol ölmüsən, dirildibdilər,
Hörməti, mənliyi itirən alçaq.

Adında hikmətə, mənaya bir bax,
Niyə ad qoyanlar belə yanılib?!
Vücudun bir qəpik, həm çürük, həm lax,
Səni tanıyanlar yanıb-yaxılıb.

Alçaq əməlinlə “təkmilləşirsən”,
Tələyə düşmüşən yüz dəfə azı.
İmkanlı şəxs üçün “sinoy” gedirsən,
İy bilən, öyrəşmiş tazısan, tazı.

Nanəcib, varlığı pulda görürsən,
İblissən, şeytansan, özünü tanı.
Qaldımı tarixdə keçəl həmzələr,
Qaldısa, göstər sən, ay əclaf, hanı.

Sədəqə vicdanın, arzun, amalın,
Paxırı açılmış qan soran bitsən.
Dünyadan bixəbər, cibləri qalın,
Nəfəsi üstündə canlı meyitsən.

Niyyətin içində sönmür ki, sönmür,
Ağlayan tülküsen, gülən tülküsen.
Batında iblissən, tanımaq olmur,
Zahirdə dirilib ölən tülküsen.

Değişmələr

Səməndər Məmmədov:

Dəlidağda sözlərini eşitdim,
Dildə gəzir adın-sanın, Əli əmi.
Dadlı-duzlu sözlərinə vuruldum,
Sazdı, sözdü dörd bir yanın, Əli əmi.

“Dilqəmi”də Yəhya bəyi anırsan,
“Kərəmi”də oda düşüb yanırsan.
Kəlbəcərin alovusan, narısan,
Aşıb-daşan təbdi canın, Əli əmi.

Sənətkara hörmətim var binadan,
Xoşbəxt xəlp eyləyib sizi yaradan.
Sıra dağlar sədd çəkməsin aradan,
Qarışsın qanıma qanın, Əli əmi.

Yumorlu son:

Atdın məni Dəlidağın qoynuna,
Hörmətini bitmiş bildin, eləmi?

Şair Əli Kəlbəcərli (Qurbanov):

Atdıq səni Dəlidağın qoynuna,
Dəlidağdı bizə ana, Səməndər.
Dedik beş gün sinəsində səfa sür,
Demədik günləri sana, Səməndər.

İstisuyun ocağında məzəmmət,
Dəlidağın qucağında məzəmmət,
Taxtadüzün bucağında məzəmmət,
Sığışarmı din-imana, Səməndər.

Ağ eyvana niyə dəyə deyirsən?
Qıymadıqmı yoxsa zəyə deyirsən?
Heç bilmirəm, hörmət nəyə deyirsən,
Qoyub məni yana-yana, Səməndər.

Gileylənmə, sınar könlüm şüşəsi,
Eşqim olar asimandan düşəsi.
Alışmaqdı Səməndərin peşəsi,
Səməndər tək gərək yana, Səməndər.

Əli əmin yan dolanır davadan,
Miras alıb sülhü dədə-babadan.
Dəlidağda kim üşüsə havadan,
Ürəyimiz olub xana, Səməndər.

Səməndər Məmmədov:

Hörmət dolu məktubunu oxudum,
Sözlərimi bir də ara, Əli əmi.
Ağ eyvana mən ki dəyə demədim,
Salma məni nahaq nara, Əli əmi.

“Ceyranbulaq” İstisuyun başında,
Hörüyüdü torpağın da, daşın da.
Gileylənmək olmayıbdı yaşımda,
Tam könlümü etmə para, Əli əmi.

Alışmaqdı Səməndərin peşəsi,
Heç sınmasın ürəyinin şüşəsi.
Havalansın eşqinizin gur səsi,
Lərzə salsın bu dağlara, Əli əmi.

Əli Qurbanov:

Yaş ötdükcə insan qəlbi yuxalır,
Azalır ürəkdə dözümlər, Səməndər.
Demədimmi yan gəzirəm davadan,
Ay mənim ürəyim, gözümlər, Səməndər.

Hənək ki, var dəstələnər, dəs olar,
Bulud kimi toqquşanda səs olar.
Tərsə yozsan, söz həmişə nəş olar,
Dəyməsin qəlbinə sözümlər, Səməndər.

Şükr eləsək, çağlar gözəl çağlardı,
Azərbaycan bağçalardı, bağlardı.
Əli deyər, malım, mülküm dağlardı,
Qurbanam dağlara özüm, Səməndər!

ATADI

*Faxralı toponomik yer adlarının mahir bilicisi el
şairi hörmətli müəllim İsmayıl Güllərə məktub*

Zəhmində ildırım çaxarı vardı,
Qismətim, çörəyim, düzüm atadı.
Odur əyilməyən sərt qayalar tək,
Dönməz əqidəli dözümlü atadı.

Ömrümün sultanı, ömrümün xanı,
Təmizdi əməli, pakdı vicdanı,
Qeyrətdən yoğrulmuş canımın qanı,
Sənəmdə çağlayan sazım atadı.

Elin tarixidi, elin yaşıdı,
Ailə üzükdü, ata qaşısı.
Qartaldı, oylağı dağlar başıdı,
Ləlvərdə açılan gözümlü atadı.

Qurub yaradandı, hesabı çəksən,
Çıxdadı, kim salsa onu nəzərdən.
Ərdilər, özləri törəyib ərdən,
Ən şirin söhbətim, sözümlü atadı.

Meydanında kim at sürür, söylə kim –
Kərəmim, Xətayım, ulu Babəkim.
Kəpəzim, Murovum, dumanlı Ərkim,
Şahdağım, Səngərim, Bəzim atadı.

Andımdı, yanında ağ olsun üzüm,
Yerişim, duruşum, nur alan gözümlü.
Səməndər, yaylağım, çəmənim, düzümlü,
Oduna yandığım közümlü atadı.

BALA ²

Səməndər, belədir diləyim mənim,
Kişitək yaşasın, qocalsın bala.
Oğullar atanın gələcəyidi,
Atanın başında tac olsun bala.

Sən özün oğulsan, mən də bir ata,
Səni mən öyrədib atdım həyata.
Şükür ki, çatıbsan belə būsata,
Şair meydanında bac alsın bala.

Nəbinin nəvəsi, Fərxa lı eli,
Yaşasın, yaratsın, şad etsin eli.
Kitablar bağlaşın, sevinsin əli,
İstərəm hər yerdə ucalsın bala.

Oğullar atanın göz nurasıdı,
Oğullar atanın göz qarasıdı.
Oğullar atanın yurd-yuvasıdı,
Tacını verməsin, tac alsın bala.

Beş yüz əlli³ addan ilham almışam,
Səksən üç baharı yola salmışam.
İsmayıl Güllərəm, ta qocalmışam,
Özündən güclüdən güc alsın bala.

²Müəllimim İsmayıl Güllərin cavab məktubu

³Beş yüz əlli toponimik ad nəzərdə tutulur

BİLİRƏM YERİNİ, ÜRƏKLƏRDƏSƏN

Musa NƏBİOĞLU
Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin katibi,
Əməkdar mədəniyyət işçisi

MƏNİM TANIDIĞIM SƏMƏNDƏR⁴

*O kəs ki, qırx yaşına çatıb və yaxşı əməlləri pis
əməllərini üstələməyib, qoy cəhənnəmə hazır
olsun.*

İmam Qəzali

Mənim tanıdığım və bu kitab vasitəsilə başqalarına da daha yaxından tanıtmaq istədiyim Səməndər müəllim kimdir? Hər şeydən əvvəl sözü ilə əməli bir olan bütöv şəxsiyyət, böyük ziyalı, əqidəsinə sadıq, dostluqda etibarlı, saf və duru bir insan, zəngin təcrübəyə və pedaqoji mərifətə layiq müəllim, maarif təşkilatçısı, tədqiqatçı, şair-publisist. Bir insan kimi onu xarakterizə edən bu keyfiyyətlərin siyahısını bir az da uzatmaq olar.

Rəhmətlik professor Şamil Qurbanovun təbirincə desək, “Azərbaycanın ən müqəddəs və sağlam yerlərindən biri Borçalının” ağır ellərindən olan Faxralı kəndində dünyaya gələn Səməndər müəllim bu yerlərin gözyaşı kimi dumduru çeşmələrindən saflıq, duruluq, Qzılıqayadan sərtlik, mətinlik, qoca Səngərdən çətinliklərə mətanətlə sinə gərmək öyrənib, ağır batman Qarapapaq kişilərdən Kİ-ŞİLİK dərsi alıb.

⁴ Bu yazı 2009-cu ildə yazılıb və müəllifin Səməndər Məmmədovun anadan olmasının 55 illik yubileyi münasibəti ilə nəşr etdirdiyi “Alışmaqdı Səmən-dərin peşəsi” adlı kitabında yar alıb.

Alman filosofu **Şopenhauer** deyir: “Böyük zəkalar bəşəriyyətə nə verməlidirlərsə, onlar onu artıq gənclikdən toplamağa başlayırlar”. Səməndər müəllim də hələ yeniyetmə və gənclik çağından görüb-götürüb, təkcə məktəbdə kitablardan, müəllimlərdən elm öyrənməklə kifayətlənməyib, ağsaqqalların öyüd-nəsihətlərinə qulaq asıb, sinəsi bayatı, qoşma dolu ağbirçək nənələrimizi dinləyib.

Vaxtilə Belinski yazırdı: “Yetişmiş kişi olmadan qocalan gənclər də gənc görünmək istəyən qocalar kimi iyrəncdir”. Səməndər müəllim əvvəlcə bir gənc kimi yetişib, püxtəlişib, sonra isə əsl bir Qarapapaq kişisi kimi tanınıb. Və 55 illik zaman kəsimini elə yaşayıb ki, nə özünə, nə mənsub olduğu nəsilə, nə də doğulub boya-başa çatdığı doğma Borçalıya utanc gətirən bir hərəkətə heç zaman yol verməyib. Bundan sonra heç bir iş görməsə belə, indiyidək etdikləri onu əbədi yaşatmağa kifayət edər. Bir tacik xalq misalında deyilir: “İnsanın ömrü–onun dünyaya baxması və dünyanın onu görməsi ilə deyil, insanların onu yadda saxlaması ilə ölçülür”. Bu mə-nada mən deyərdim ki, Səməndər müəllim xoşbəxt taleli adamdır. Çünki çox zaman özü etdiyi yaxşılığın, xeyirxahlığın fərqi varmasa da, daha doğrusu etdiklərini gözə soxmağa, kiməsə minnət qoymağa çalışmasa da, ətrafdakılar bunu görür, qiymətləndirir. Və Səməndər müəllim o xoşbəxtlərdəndir ki, nəinki qırx yaşına çatanda, hələ ondan çox-çox əvvəldən xeyirxah əməlləri ilə tanınıb.

ÖMÜR KİTABINDAN SƏHİFƏLƏR

“Səməndər özü ilə mübarizədə hələ uduzmayan kişilərdəndi”.

A.Əmrahoğlu

Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov 1954-cü il fevralın 8-də Borçalıda – Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində anadan olub. 1971-ci

ildə Faxralı orta məktəbini bitirib, 1973-cü ildə isə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU-nun) filologiya fakültəsinə daxil olub.

1978-ci ildə universiteti bitirən Səməndər Eyvaz oğlu təyinatla Lerik rayonunun Vistən kəndində pedaqoji fəaliyyətə başlayıb. Dörd il burada çalışdıqdan sonra 1982-ci ildə Bakıya gələrək Azərbaycan DİN-nin tərbiyə müəssisəsindəki orta məktəbdə pedaqoji fəaliyyətini davam etdirib. Pedaqoji ustalığını, yüksək peşəkarlığını və təşkilatçılıq qabiliyyətini görən rəhbərlik 1987-ci ildə ona böyük etimad göstərərək həmin məktəbin direktoru vəzifəsinə irəli çəkib. O, tərbiyə müəssisəsindəki hər bir yeniyetməyə böyük qayğıyla yanaşıb, müəyyən səbəblərdən, bəzən sırf təsadüf üzündən buraya düşənlərin yenidəntərbiyəsi, onların sonrakı həyatlarının normal, sağlam olması istiqamətində məqsədyönlü işlər həyata keçirib. Özü də işini təkcə müəssisə daxilindəki fəaliyyəti ilə məhdudlaşdırmayıb, bu mövzuya həsr olunmuş maraqlı publisistik məqalələri ilə respublika mətbuatında müntəzəm çıxış edərək ictimaiyyəti də hər hansı bir səbəbdən cinayət törədərək DİN-nin tərbiyə müəssisəsinə düşmüş yeniyetmənin taleyinə biganə qalmamağa çağıraraq, haqlı olaraq bu qənaətə gəlib ki, həmin yeniyetmələrin cinayət törətməsində cəmiyyətin üzərinə daha böyük məsuliyyət düşür. Vaxtında profilaktik tədbirlər görülsə bu cinayətlərin qarşısını almaq olar.

Müxtəlif mətbuat orqanlarında dərc olunmuş “Bir gəncin taleyi alt-üst olursa...”, “Hər səhv cinayətdirmi?”, “Çalış ki, əvvəlcə yanılmayasın...”, “Səadət qapını açmasa bu gün...”, “Vətən sənə oğul dedi” və başqa məqalələri bu gün də öz aktuallığı ilə seçilir.

Burada çalışdığı 15 il müddətində özünü bacarıqlı maarif təşkilatçısı və yüksək pedaqoji ustalığa malik bir müəllim kimi tanıdan Səməndər Məmmədov bir sıra mükafatlara layiq görülüb, Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Fəxri Fərmanı ilə təltif olunub.

2002-ci ilin yanvar ayında isə S.Məmmədova daha böyük etimad göstərilərək paytaxtımızın ən böyük məktəblərindən birinə – Sabunçu rayonundakı 271 sayılı orta məktəbə direktor vəzifəsinə təyin olunub. O, burada işə başladığı ilk gündən ciddi nizam-intizam yaradaraq böyük uğurların başlanğıcını qoyub. Təhsildə intizamı əsas şərt hesab edən Səməndər Məmmədov intizam, tərbiyə və təlim üçlüyünü gənc nəslin sağlam ruhda böyüməsində əsas amil sayır və intizam olmayan yerdə tərbiyədən, tərbiyə olmayan yerdə isə keyfiyyətli təlimdən danışmağa dəyməz, – deyir. Bu yanaşmanın nəticəsidir ki, son illərdə bir qayda olaraq 271 sayılı məktəbin şagirdləri respublika fənn olimpiadalarında mükafata layiq yerlər tuturlar. Ali məktəblərə qəbul imtahanında isə 600-dən çox bal yığan abituriyentlərin göstəricisinə görə 271 saylı məktəb rayonda birinci olur.

Pedaqoji fəaliyyətlə yanaşı bədii yaradıcılıqla da məşğul olan Səməndər Məmmədov bu gün həm də istedadlı publisist, folklor araşdırıcısı, şair, tərbiyə mövzusunda bir çox aktual yazıların müəllifi kimi də tanınır. Məhz Səməndər müəllimin böyük zəhməti he-sabına Borçalıda yaşayıb-yaratmış neçə-neçə el şairinin yaradıcılığı üzə çıxarılaraq tədqiq olunmuş, toplu və ya ayrıca kitab şəklində nəşr etdirilmişdir. İlk şeiri hələ orta məktəbdə oxuyarkən Gürcüstanda nəşr olunan “Qələbə bayrağı” və “Gürcüstan” qəzetlərində işıq üzü görən S.Məmmədov bu gün ona yaxın kitabın müəllifidir. Onun şeirləri və publisistik yazıları müntəzəm olaraq respublikamızın ayrı-ayrı mətbuat orqanlarında (“Azərbaycan gəncləri”, “Sərbəst düşüncə”, “Ulu körpü”, “Borçalı”, “Millət”, “Hər gün”, “Şəhriyar”, “Mərhəmət” və s. qəzetlərdə, “Xəzər xəbər”, “Cəmiyyət və cəza” jurnallarında) dərc olunur. “Bir durna ayrıldı öz qatarından” (Fikrət Məmmədovla birlikdə), “Faxralı”, “Faxralitək ağır elim var mənim”, “Payız çiçəyi”, “Coşqun çay kimi”, “Ümid qapısı”, “Bir gəncin ta-leyi alt-üst olursa”, “Nur çiləyənlər” və digər kitabları oxucuların böyük rəğbətini qazanıb.

Görkəmli ictimai-siyasi xadim, iki çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin üzvü, filologiya elmləri doktoru, professor Şamil Qurbanovun həyat və fəaliyyətindən bəhs edən “Ləkəsiz bir vicdan, böyük bir ürək” adlı kitabı isə (Musa Nəbioğlu ilə birlikdə) xüsusilə qeyd olunmalıdır. Respublika mətbuatında bu kitabla bağlı onlarla resenziya dərc olunub.

Səməndər Məmmədovun hələlik sonuncu olan “Pedaqoji düşüncələr” (Şahpəri Hüseynqızı ilə birlikdə) kitabı isə 2007-ci ildə işıq üzü görüb. Müxtəlif illərdə pedaqoji mövzuda yazılmış məqalələrin yer aldığı bu kitab onun səmərəli müəllimlik fəaliyyətinin mən-tiqi nəticəsidir.

Respublikamızda bacarıqlı maarif təşkilatçısı kimi böyük hörmət və nüfuz sahibi olan Səməndər Məmmədovun rəhbərlik etdiyi təhsil ocağının uğurlarından və bu uğurların əldə olunmasında onun fədakar əməyindən bəhs edən yazılara respublika mətbuatında tez-tez rast gəlmək olar. “Təhsil problemləri”, “Ulu körpü”, “7 Gün+”, və digər qəzet və jurnallarda dərc olunmuş ““Gələcəyimizin özü bu gün qurulur”, “Bir məktəbin uğurları”, “Yüksək təhsil uğrunda”, “Nəticələr ürəkaçandır”, “Yaxşılardan yaxşısı”, “Yurdumuzun Səməndəri”, “50 yaş ömürdə yarı deməkdir”, “Unudulmaz təqvim” və s. kimi oçerk və məqalələr məhz Səməndər müəllimin şəxsiyyətinə, yaradıcılığına, yorulmaz pedaqoji fəaliyyətinə verilən böyük qiymət kimi maraqla qarşılanıb.

Səməndər Məmmədov Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, “Abdulla Şaiq”, “Qızıl qələm”, “Vətən” fəxri media və “Araz” ali ədəbi mükafatları laureatıdır. Anadan olmasının 50 illik yubileyi münasibəti ilə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin təbrik məktubunda deyilir:

“Siz ötən əsrin 80-ci illərində ədəbiyyata gəlmiş və dəst-xətti, yazı üslubu, deyim tərzilə seçilən yazarlarımızdansınız. Çoxsaylı qəzet və jurnallarda dərc edilən silsilə şeirləriniz, elmi məqalələriniz, bədii-publisistik yazılarınız oxucuların diqqətindən yayınmamışdır”.

Səməndər Məmmədov Azərbaycan Yazıçıları'nın XI, Azərbaycan müəllimlərinin XII qurultayının nümayəndəsi olub.

Səmərali pədaqoji fəaliyyətinə görə bir çox mükafatlarla təltif olunub, “İlin ən yaxşı məktəb direktoru” adına layiq görüldü.

ARZULARIN QANADINDA

Uşaqılıqda hərənin bir arzusu olur. Özü də yaş artıb, həyata baxış dəyişdikcə arzular da dəyişir. Və bəzən orta məktəbi bitirib elə pəşənin dalınca gedirsən ki, əvvəllər heç ağına da gəlməyib. Səməndər müəllimin də özünəməxsus uşaqılıq arzuları olub. İstəyib ki, İncəsənət İnstitutuna daxil olsun. Bu da səbəbsiz deyildi. Hələ aşağı siniflərdə oxuyarkən o, ədəbiyyat müəllimi şair Əli Səngərlinin gözəl şeir söyləmək qabiliyyətinə vurulmuşdu və özü də yaxşı şeir deməsi ilə məktəbdə seçilirdi. Və istəyirdi ki, məhz bu sahədə təhsil alıb pəşəkar bədii qiraət ustası olsun.

Amma orta məktəbi bitirdikdən sonra tale onu o vaxtlar Azərbaycanın ali məktəblərinin flaqmanı olan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) filologiya fakültəsinə gətirib çıxardı. Və həmişə özünün ünsiyyətçilliyi, kollektivə tez qaynayıb-qarışması ilə seçilən Səməndər elə ilk günlərdən tələbə yoldaşlarının diqqətini cəlb elədi.

Aradan onilliklər keçməsinə baxmayaraq bu gün də şirin bir xatirə kimi ürəklərdə yaşayan tələbəliyin o unudulmaz ilk günlərini professor **Məmmədali Qıpçaq** belə xatırlayır:

“Otuz beş il əvvəl Universitetin Kommunist (indiki İstiqlaliyyət) küçəsindəki auditoriyalarından birindəki ilk dərsimizi xatırladım – içəridə yeniyyətə oğlanlar, bıqlı-saqqallı kişilər, gözəl-göyçək qızlar arasında istər-istəməz sıxılır, çəkinirdim, ancaq özünü, demək olar ki, hamıdan sərbəst aparan, deyib-gülən sağlam görkəmli, yapışıqlı oğlan ha-mımızın diqqətini çəkirdi. Qəribə gülüşü, şeirə, ədəbiyyata möhkəm bağlılığı (sonradan bildik ki, həm də bələdliyi) hiss olunurdu. İlk vaxtlardan bu pəhləvan cüssəli gəncin ünsiyyətsevərliyi, dostlarla

oturub-durmağa, yeyib-içməyə meyilli olması bu illər ərzində qətiyyənlə dəyişmədi”.

Həmin illəri onun digər tələbə yoldaşı yazıçı **Əlabbas** isə belə xatırlayır:

“**O** şaqraq gülüşün sahibi tezliklə bizim ad günlərinin və təmtəraqlı məclislərin yeganə və əvəzedilməz aparıcısına çevrildi. Bir-birindən gözəl və yaddaqalan tədbirlər əsl rəngini onun iştirakı ilə tapdı. Səməndər əl qatmayan işlərin, sözün gerçəyi, duzu bir çimdik az olardı. O üzdən gözümüz həmişə onu axtarar, ona güvənər, ona ümid olardıq. Səməndər olan yerdə bir arxayınçılıq, xatircəmlik hökm sürərdi. Bilərdik ki, nəyi desən yarıdacaq”.

Beləcə, universitetə qədəm qoyduğu ilk gündən tək-cə tələbələrə yox, həm də müəllimlərin sevinlisinə çevrildi.

BÖYÜK YOLUN BAŞLANGICI

Nəhayət zaman öz hökmünü verdi və nə qədər şirin olsa da, heç nə ilə əvəz olunmayacaq dərəcədə əziz xatirələrlə dolu tələbəlik illəri arxada qaldı. 1978-ci ildə Səməndər müəllim universitetin filologiya fakültəsini bitirdi.

O vaxtlar ali məktəbləri bitirənlər gənc mütəxəssis kimi işlə təmin olunurdular. Təyinat zamanı ən çox problem isə pedaqoji ixtisaslara yiyələnənlərlə bağlı yaşanırdı. Belə ki, məzunların çoxu ya institutda qalmaq, ya da şəhər və ya nisbətən şəhərə yaxın yerlərdəki orta məktəblərdə çalışmaq istəyirdilər. Təyinatdan yayınmaq üçün müxtəlif bəhanələrə əl atırlar da olurdu. Səməndər müəllim isə heç bir bəhanəsiz-filansız istəsəydi təyinat yerinə getməz, lap elə universitetin özündə qalıb elmi fəaliyyətlə məşğul ola bilərdi. Əvvəla ona görə ki, tələbəlik dövründə əla oxuması ilə universitetin professor-müəllim heyətinin hörmətini qazanmışdı. İkincisi də ona görə ki, universitetdə böyük nüfuz və söz yiyəsi olan professor Şamil Qurbanov və Əməkdar jurnalist, tarix elmləri namizədi Məmməd Məmmədov hər zaman olduğu kimi, onun bu istəyinin

reallaşmasında da

köməklərini əsirgəməzdilər.

Arif Əmrahoğlu çox haqlı olaraq yazır: “Elm sahəsində qalmağa hər cür imkanı vardı, qalsaydı, bəlkə də indi elmlər doktoru, professor idi. Qalmaq istəmədi. Bəlkə də ona görə ki, Səməndərin ya-rımçıqlıqdan heç vaxt xoşu gəlməyib, həmişə diliuzun, üzüağ, alnı-açıq yaşayıb, “və başqaları” sırasında gün keçirmək onun yaxşı mənada liderlik, birincilik hikkəsinə uyğun gəlməyib”. Bəli, Səməndər çoxları kimi asan yolla getmədi. Azərbaycanın ən ucqar bölgələrinə gedib pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmağı hər şeydən üstün tutdu. Çünki “poeziyaya bağlı adam təbiət vurğunu olur, dağadərəyə, meşəyə, bulağa laqeyd qala bilmir və yəqin elə bunun nəticəsidir ki, bu yaraşığı gənc universiteti bitirib təyinatla cənub bölgəsinin füsunkar guşələrindən birinə – Lerik rayonuna işləməyə getdi” (M.Qıpçaq).

Səməndərin təbiətindəki qaynarlıq, coşqu, qurub-yaratmaq eşqi, tez qaynayıb-qarıxa bilməsi burada da özünü göstərdi və qısa müddətdə o, təkcə işlədiyi Vistən kəndində yox, bütövlükdə Lerik rayonunda tanındı, savadlı gənc müəllim kimi nümunə göstərildi. Rayon qəzetində tez-tez publisistik məqalələri və şeirləri ilə çıxış etməsi isə onun bu hörmətini daha da artırırdı. Qısa müddətdə burada da çoxlu dostlar qazandı. Bu rayonda işlədiyi dörd ildə qazandığı hörmət, burada qurduğu ünsiyyət, səmimi münasibət Bakıya qayıtdıqdan sonra da davam etdi.

Lerik rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri, respublikanın Əməkdar jurnalisti, “Qızıl qələm” mükafatı laureatı Həmzə Vəliməmmədovun dedikləri də bunun bariz təcəssümüdür:

“Dörd il kənd məktəbində çalışan Səməndər Məmmədov özünə çoxlu dost tapdı. Onlar bu gün də Səməndərlə əlaqə saxlayır, onun uğurlarına sevinirlər. Etibarlı dost kimi Səməndər ünsiyyətdə olduğu insanları arayıb axtarır”.

“HƏR SƏHV CİNAYƏTDİRMİ?!”

Bəzən deyirlər ki, kənd yerində müəllim işləmək şəhərdə işləməkdən asandır. Bunu deyənlər kənd uşaqları ilə işləməyin daha

asan olduğunu əsas gətirirlər. Bəlkə də belədir. Amma bununla belə, kənddə işləmək, özü də doğulub boya-başa çatdığın kənddə yox, sənə yad olan başqa bir kəndə işləmək universitet partası arxasından yenidən ayrılan, hələ həyatın bərkinə-boşuna düşməyən gənc üçün o qədər də asan deyil. Şəhər məktəbində müəllim yalnız məktəbdə şagirdlər və pedaqoji kollektivin üzvləri ilə gündəlik təmasada olur, məktəbdən kənarda isə çoxları heç onun kimliyini bilmirsə, kəndə mənzərə fərqlidir. Burada böyükdən-küçüyə hamı müəllimi tanıyır, onun davranışına, yerləşinə-duruşuna belə qiymət verirlər. Və gənc müəllim sanki ikinci universitet həyatını yaşayır, bu dəfə ona qiyməti professorlar yox, sadə el adamları verir. Özü də bu qymətdə şişirtmə, yalan olmur.

Xoşbəxtlikdən, Səməndər müəllim Lerikdə işlədiyi dörd ili üzağlığı və zəngin təcrübə ilə başa vurub Bakıya qayıtdı. Və bu dörd il onu müəllimlik kimi şərəfli peşəyə elə bağlamışdı ki, başqa sahəyə keçməyi, yaxud elmi müəssisələrdə çalışmağı artıq heç ağına da gətirmədi. Özü də bu dəfə işin daha çətinindən yapışdı: pedaqoji fəaliyyətni Daxili İşlər nazirliyi nəzdindəki çətin tərbiyə olunanlar üçün tərbiyə müəssisəsində (hazırda Ədliyyə Nazirliyi Penitensiar Xidmətinin tabeliyindəki məktəb) davam etdirdi. Əvvəlcə müəllim, sonra isə 15 il direktor kimi.

Bu cür tərbiyə müəssisəsində çalışmaq müəllimdən ikiqat bacarıq, uşaqlara fərdi yanaşma, yeri gələndə onları böyük qardaş, ata ki-mi dinləmə qabiliyyəti tələb edir. Axı buradakı uşaqlar hüquqi baxımdan cinayətkardır. Ailənin, məktəbin nəzarətsizliyi, bəzən də – “bala, Qədir dayın sənın torbanı çoxdan tikib”,- deyən vicdansız hakimlərin ucbatından müxtəlif müddətlərə azadlıqdan məhrum olublar. Üstəlik də hərəsi bir rayondandır, müxtəlif dünyagörüşlü ailədən çıxıblar. Onların hamısını həssaslıqla dinləmək, problemlərinə fərdi qaydada yanaşmaq, bu yeniyetmələrin sonrakı talelərini məhbəs divarlarından kənarda yaşamaları üçün profilaktik tədbirlər görmək əsl pedaqoji ustalıq tələb edir.

Səməndər müəllim buradakı hər yeniyetməyə təkcə müəllim yox, həm də bir şair həssaslığı ilə yanaşdı. “Hər səhv cinayətdirmi”, “Səadət qapını açmasa bu gün, kəsmə ümidini ondan büsbütün”, “Saz və uşaqların mənəvi dünyası”, “Çalış ki, əvvəlcə yanılmayasan” və s. maraqlı publisistik məqalələrlə respublika mətbuatında çıxış etdi, təlim-tərbiyə və yenidəntərbiyə məsələlərinə həsr olunmuş “Ümid qapısı” və “Bir gəncin taleyi alt-üst olursa” adlı kitabları pe-daqqi ictimaiyyətin böyük marağına səbəb oldu.

“Axı, bu uşaqların həyatdan zövq alan, şənlənən, dəyən-gülən vaxtlarıdır. O normal mühiti isə ətraf – mən, sən və biz yaratmalıyıq. Səhv etmiş uşaqları əyri yoldan çəkəndirməliyik. Ətrafda olan adamlar bu yeniyetmələrə öz övladı və vətənin gələcəyi kimi baxarlarsa, törədilən səhvlər kütləvi hal almaz. Gəlin, hamılıqla bizim cinayət adlandırdığımız halların qarşısını alaq və bir anlığa yaxşı-yaxşı fikirləşək: Hər səhv cinayətdirmi?!” – deyərək hamını bu va-cib məsələyə biganə qalmamağa çağırırdı.

Bu uşaqların müxtəlif səbəblərdən cinayət törədərək cəzaçəkəmə müəssisəsinə düşmələrinin səbəbini cəmiyyətin, onların təhsil aldığı məktəbin və valideynlərin biganəliyində görən Səməndər müəllim düşünürdü ki, bunun qarşısının alınmasında orta məktəblər mühüm rol oynaya bilər. Elə bu səbəbdən də 2002-ci ilin yanvarında Bakının Sabunçu rayonundakı 271 sayılı məktəbə direktor təyin olunanda ilk növbədə diqqəti tərbiyəyə, nizam-intizamın möhkəmləndirilməsinə yönəltdi.

HAMIYA MÜƏLLİM DEMƏK OLARMI?

*Ziyalı o deyil ki, savadlıdır, o adamdır ki,
keçmişlə gələcək arasında özünün yerini
müəyyənləşdirə bilsin.*

R.Fiş

Görkəmli rus pedoqoqu K.D.Uşinski demişdir: "Tərbiyəçi pedaqoqikanın nəzəriyyəsini nə qədər yaxşı öyrənmiş olsa da, pedaqoji mərifəti olmayınca heç vaxt yaxşı təcrübəçi - tərbiyəçi olmayacaqdır."

Uzunillik təcrübəsinə əsaslanan Səməndər Məmmədov deyir ki, müəllim hər şeydən əvvəl ziyalıdır, yol göstərəndir, tərbiyəçidir, öyrədəndir. Müəllim savadlı olmalı, keçmiş bilməli, gələcək üçün düzgün yol göstərməyi bacarmalıdır. Doğrudur, hamı müəllimlik edə bilər, yəni sinifə girib dərs deyər. Amma elə şəxsi keyfiyyətləri olar ki, ömrünün sonuna kimi onu heç kim ziyalı kimi qəbul etməz. Sözün əsl mənasında müəllimliyin şərti başqadır. Gərək şagirdlərin qəlbinə yol tapmağı, onlara fərdi yanaşmağı, hərənin öz dili ilə danışmağı bacarasan. Burada istər-istəməz A.S.Makarenkonun aşağıdakı sözləri yada düşür: "Mən yalnız o zaman həqiqi usta oldum ki, "bura gəl" sözünü 15-20 çalarda ifadə edə bildim, sifətimi, səsimi 20 formada ifadə etməyi bacardım".

A.S.Makarenko eyni zamanda bunu da demişdir: «Elə hesab etməyin ki, uşaqlar müxtəlif məzmunlu lətifələri bilmirlər, xeyr, onlar bəlkə bizdən də çox lətifə, rəvayət bilirlər, lakin bizim yanımda danışmır, danışmağı lazım bilmirlər.»

Səməndər müəllim deyir ki, kənardan çoxlarına asan görünərsə də, müəllimlik olduqca çətin peşədir. Müəllim üçün ən vacib keyfiyyət, bəlkə də, savaddan öncə pedaqoji mərifətdir. Pedaqoji mərifəti olmayan, şəxsi nümunəsi ilə şagirdlərin diqqətini cəlb edə bilməyən, şagirdləri həyatda düzgün istiqamətləndirməyən birisi nə qədər savadlı olur-olsun, əsl müəllim ola bilməz.

RƏHBƏR VƏZİFƏDƏ OLMAQ ASANDIRMI?...

İstedadlı və bacarıqlı adamın vəzifəsi kiçik, nüfuzu az, düşməni çox olsa da, o, əql və kəlamı sayəsində özünü bürüzə verir, şöhrət tapar. Belə adamlar çıraq kimidirlər,

fikir verməmisinizmi ki, çıraqtı söndürmək istərkən o, yüksəyə qalxmağa meyil göstərir.

“Kəlilə və Dimnə”

“Hərgah Səməndər həyatını sonralar pedaqoji fəaliyyətə həsr etməsəydi, onun, günümüzün ən böyük şairlərindən biri olacağına zərrəcə şübhəm qalmazdı. O, indi Bakının ən nəhəng tədris ocaqlarından birinə rəhbərlik edir. Bu faktın özü belə, bir daha sübut edir ki, ***Səməndər hansı sahədə çalışsaydı, oranın birinci adamı olmalıydı. İcra aparatında başçı, orduda sərkərdə, şeirdə bayraqdar...***”

Bu sözlər Səməndərin tələbəlik dostu, şəxsiyyətinə və yaradıcılığına böyük hörmət bəslədiyim yazıçı Əlabbasə məxsusdur. Bəli, Səməndər harada olsa, hansı sahədə çalışsa, birinci olmalıdır. Çünki buna layiqdir və “içərisi o qədər genişdir ki, onun Vətənə, dövlətə, millətə, xalqa məhəbbəti o qədər böyükdür ki, sabah onu gətirib nazir də qoysan yenə həmin mədəniyyətlə, qabiliyyətlə, içərisindəki işıqla, genişliklə bu sahəni idarə eləməyə qadir olan ziyalıdır (Zəlimxan Yaqub)”.

“Vəzifə ağır daş kimi şeydir, onu çox əziyyət və məşəqqətdən sonra çiyinə qaldırırlar, lakin çox asanlıqla yerə atırlar” (“Kəlilə Və Dimnə”dən). Səməndər müəllim neçə illərdir ki, çiyindəki bu yükü şərəflə daşıyır. Və mən inanmıram ki, bir gün özü bəsdə deyənə kimi kimsə zorla onun çiyindən bu vəzifə yükünü yerə atsın. Ona görə

ki, əvvəla, Səməndər müəllim vəzifədə təsadüfi adam deyil. Yüksək təşkilatçılığı, təhsilin incəliklərini dərinədən bilməsi, başlıcası isə kollektivlə dil tapmaq qabiliyyəti ilə seçilir və elə bu keyfiyyətləri də dövlətə, dövlətçiliyə ləyaqətlə xidmət etməkdə ona kömək edir. Belə olmasaydı Səməndər müəllimin gəlişinə qədər kapitansız bir gəmi kimi dalgaların qoynunda üzən 271saylı orta məktəb onun rəhbərliyi altında qısa müddətdə rayonun qabaqcıl təhsil ocaqları sırasına çıxmazdı. İndi bu məktəbin şagirdlərinin sorağı ayrı-ayrı fənnlər üzrə respublika olimpiadalarının final mərhələsindən gəlir, mükafata layiq yerlər tuturlar, məzunlar yüksək ballarla ölkənin müxtəlif ali məktəblərinə daxil olurlar.

Bakı şəhəri üzrə keçirilən müsabiqələrdə, sorğularda məktəbin müəllimləri və direktoru dəfələrlə müxtəlif nominasiyalar üzrə qalib olublar.

271 saylı məktəb təkcə Sabunçu rayonunda deyil, həm də Bakıda ən böyük ümumtəhsil məktəblərindən biridir. 2008-ci ildə bu-rada 720 şagird üçün nəzərdə tutulmuş əlavə korpus tikilib istifadəyə verildi ki, bu da məktəbdə təlim-tərbiyənin daha effektiv qurulma-sına kömək edir. Və biz inanırıq ki, yaradılan bu gözəl şəraitdən bəhrələnən pedaqoji kollektiv hələ bundan sonra da Səməndər müəllimin rəhbərliyi ilə neçə-neçə uğura imza atacaqdır.

LƏYAQƏTİN VARSA, TAPALLAR SƏNİ

Lap dünya dağılsa da haqq-ədalət həmişə olacaq.

Ç.Aytmatov

Философлардан бири буйурур: «Щягигят алову, ону апаранларын ялини тез-тез йандырыр». Səməndər müəllim bu həqiqət alovundan qorxmayan, onu cəsarətlə aparmağı bacaran, haqlının halal haqqının tapdanmasına yol verməyən və bu zaman

ən yaxın dostuna da güzəştə getməyən bir insandır. Lap gözünün işığı olsun, haqsızdırsa, onu müdafiə etməz.

Буюцк уапон алимляриндян сайылан Ниши буйуруп: «Ясас щадисяляр дейил, ясас сянин она мцнасибятиндир». Səməndər müəllim hadi-sələrə subyektiv, şəxsi maraq baxımından yox, həmişə obyektiv ya-naşır, obyektiv qiymət verir. Burada böyük türk şairi Mehmet Akifin sözləri yada düşür:

*Zülmü alqışlayamam, zalımı əsla sevməm,
Gələnin keyfi üçün keçmişə qalxıb söyməm.*

Onu da yaxşı bilir ki, zorakılıqla həqiqət bir araya sığmaz. Adam öz ləyaqətini mübahisə ilə sübut edə bilməz. Unudulmaz şairimiz Osman Sarıvəlli necə də gözəl deyib:

*Ləyaqətin varsa, tapallar səni,
Şan-şöhrət dalınca qaçmaq əbəsdir!*

BÜTÖVLÜK

Səməndər bir üzü olan kişilərdəndir.

A.Əmrahoglu

İstər Səməndər müəllimlə bağlı fikirlərini, ürək sözlərini bu kitaba daxil etdiklərim olsun, istərsə də sadəcə onunla bağlı münasibətlərini öyrəndiyim hər kəs – hamı birmənalı şəkildə vurğuladı ki, o, sözün əsl mənasında bütöv şəxsiyyətdir. Yarımçıq söz danışmaz, yarımçıq iş görməz. Söz verdisə, mütləq əməl edəcək. Vəd verdisə, yerinə yetirəcək.

Xalq şairi Zəlimxan Yaqub Səməndər müəllimi belə xarakterizə edir: “Bir insan kimi ürəyi böyükdür, sinəsi genişdir, içində xılt

yoxdu, başdan-başa nurdu, işıqdı, şeiriyyətə, poeziyaya. O adamlar ki, işığa sevinir, o adamlar ki, başqasının uğurlarına sevinirlər – onlar böyük şəxsiyyətlərdir.”

Onun bu bütövlüyünü, dəyişilməzliyini görün onun tələbəlik dostu Arif Əmrahoğlu necə dəqiqliklə ifadə edir:

“Əvvəl Səməndər idi–Səməndər Məmmədov. Daha sonra məktəbli, tələbə, qrup nümayəndəsi oldu, müəllim, məktəb direktoru iş-lədi (və işləyir), bədii-publisistik yaradıcılıqla məşğul olur, atadı, ba-badı... Harada işləməsindən, cəmiyyətdəki statusundan asılı olma-yaraq o, həmişə Səməndər olaraq qaldı, yəni dəyişmədi. Əslində, də-yişmədi demək bir az düz deyil – bir az kökəldi, bir az ağırlaşdı, şə-və kimi qara saçlarına dən düşdü... Amma ürəyi dəyişmədi. Əvvəlki kimi yenə də çılğındı, qohumcanlı, dostcanlıdı”.

Bir türk kişisi kimi Səməndər müəllim üçün qüruru, mənliyi, ləyaqəti hər şeydən üstündür və yol verməz ki, kimsə heysiyyətinə toxunsun. Bu mövzuda söz düşəndə Ç.Aytmatovun sözlərini xatırladır: “Varını alsalar ölməzsən, dözərsən, amma varlığını tapdalasalar düzəlməyəcək”.

Yəhya Kamal demişkən, onun üçün ölmək ömrün ən böyük faciəsi deyil, əsl faciə odur ki, kişi ölüm gəlməmişdən əvvəl ölür.

“YANMAĞIN DADINI SƏMƏNDƏR BİLƏR”

*Cəmiyyət öz daxili dünyasında yatır,
amma yuxusunu şairlər görür, yozur.*

N.F.Qısakürək

Son illər ömründə əlinə qələm almayan, ümumiyyətlə şeir nə deməkdi bilməyən birisinin sənə yaxınlaşmaq “öz kitabımdır”, – deyə kitab bağışlamasına bir növ öyrəşmişik. İndi söz azadlığıdır deyib nə gəldi, necə gəldi çap etdirirlər. Təki pulun olsun, get ayda bir kitab çap etdir. Mizan-tərəzi, sözə nəzarət, məsuliyyət yoxdur. Amma cəmişi bir neçə onillik bundan əvvəl şərtlər tamam başqa idi.

Və onda qəzetdə bir şeirin çıxması əsl söz adamı üçün indiki bir kitabın nəşrindən daha çox fərəh gətirən məqam idi. O zaman əlinə qələm götürən hər kəs yaxşı bilirdi ki, Tofiq Bayram demiş, “şairlik ən böyük əzab-əziyyət, şairlik ən böyük qəhrəmanlıqdır!”

Burası da hamıya gün kimi aydın idi ki:

*Məhəbbəti, ilhamı
Vəzifəylə almazsan.
Zorla Allah olarsan,
Zorla şair olmazsan!*

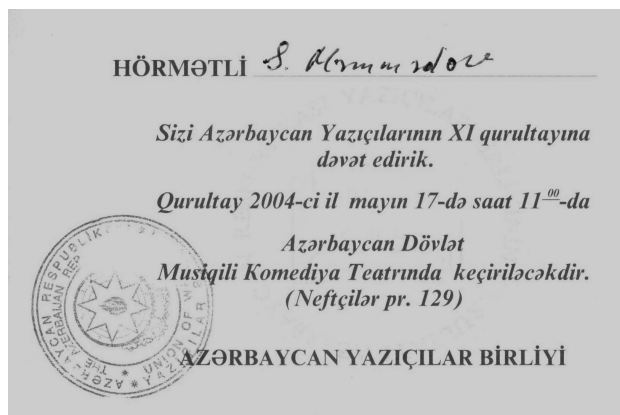
(T.Bayram)

Sözə belə bir ciddi münasibətin olduğu vaxtda – hələ orta məktəb şagirdi ikən Bolnisi rayonunda çıxan “Qələbə bayrağı” qəzetində Səməndərin “Gözəl dağı” adlı şeiri nəşr olundu. Həmin günləri xatırlayan Səməndər müəllim deyir ki, qəzetdə şeirim çıxsada, əvvəl-cə bunun nə demək olduğu sanki mənə çatmırdı. Şeirimi oxuyanlar kəndin içində atamı da təbrik etmişdilər. Amma sonra gördüm ki, is-tər məktəbdə, istərsə də kənddə mənə qarşı münasibət dəyişib. Artıq məktəbdə müəllimlər də mənə başqa cür yanaşırdılar. Yadımdadır, olduqca tələbkar olan riyaziyyat müəllimimiz (mən riyaziyyatı zəif bilirdim) Nəbi Gülməmmədovun da mənə qarşı münasibəti o gündən dəyişmişdi. Ədəbiyyat müəllimim, şair Əli Səngərli isə, bəlkə də, öz şagirdinin uğuruna hamıdan çox sevinir, məni daha da ilhamlandırırdı.

İlk şeirin ayağı sayılı oldu. Səməndər müəllimin şeirləri mətbuata ayaq açdı. Tələbəlik illərində isə oxucu auditoriyası, çap olun-maq imkanları bir az da genişləndi. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinə üzv qəbul olundu, kitabları işıq üzü gördü, Azərbaycan yazıçılarının XI qurultayında nümayəndə nümayəndə kimi iştirak etdi.

Səməndər müəllimi bir şair kimi digərlərindən fərqləndirən bir cəhət var ki, o da az, amma samballı yazmasıdır. O, hesab edir ki, Avstriya yazıçısı Karl Kraus demiş: “Hər dəfə elə yazmaq lazımdır ki, sanki birinci və axıncı dəfə əlinə qələm alıb yazırsan. Yəni o qədər çox söz deməlisən ki, sanki vidalaşırsan və o qədər yaxşı deməlisən ki, elə bil ilk dəfə yazmağa başlamısan”. Və onu da yaxşı bilir ki: “Yazıcının ən böyük bacarığı pozmağı bacarmaqdır. Kim onu bacarırsa, kim özünününü pozmaq iqtidarındadırsa, o, uzağa gedə biləcək” (Dostoyevski).

Bəli, Səməndər az yazır, amma yazdıqları qəlbinin dərinliklərindən süzülüb gəlir. Ona görə də hər misrasından səmimiyyət yağır, Vətən, torpaq ətri gəlir, insanları halallığa, düzlüyə, sədaqətə, saf məhəbbətə səsləyir.

Tələbəlik dostu, filologiya elmləri doktoru, professor **Məmmədəli Qıpcıq** haqlı olaraq yazır:

“Mənə elə gəlir ki, Səməndərin pedaqoji fəaliyyəti də, həyatda özünə çoxlu dost, tanış qazanması da ən əvvəl onun şairliyindən, vətənə, torpağa, xalqa bağlılığından qaynaqlanır, başqa sözlə, əslində həqiqi müəllim şair təbiətli olmalıdır və bu, özü-özlüyündə hiss edilməlidir, kiminsə canfəşanlığı, dəridən-qabıqdan çıxması sayəsində yox”.

Yazıçı **Əlabbas** isə deyir: “Hərgah Səməndər həyatını sonralar pedaqoji fəaliyyətə həsr etməsəydi, onun, günümüzün ən böyük şairlərindən biri olacağına zərrəcə şübhəm qalmazdı”.

О, НƏМ ДƏ GÖZƏL NATİQDİR

Эюзял вя айдын данышанлар сещр кими ясрарянэиздир».

Щязрят Яли (с)

Философлардан бири демишдир: «Данышмаг цццн инсана ики ил лазым олдуьу щалда, данышмаьы юйрянмяк цццн 60 ил вахт тяляб олунур».

Щязрят Яли (с) буйурур: «Эюзял вя айдын данышанлар сещр кими ясрарянэиздир». Səməndər müəllim həm də bu səhrə – gözəl nitq qabiliyyətinə, güclü yaddaşa malikdir. Onunla cəməsi bir neçə dəqiqə-lik müsahib olmaq kifayətdir ki, səlis nitqi, rəvan, axıcı dili və şirin Borçalı ləhcəsi ilə səni ovsunlasın. Və bu bir neçə dəqiqədə sənə elə müsbət enerji aşilasın ki, günlərlə təsirindən çıxma bilməyəsən.

Bunun sirri bir tərəfdən anadangəlmə fitri istedadı ilə izah olunmalıdırsa, digər səbəbi dərin mütaliəsi və elə buna görə də dediklərinə əvvəlcə özünün arxayın olması və müsahibini inandırma bilmək qabiliyyətidir. Bir də içində paxıllığın, kin-küdurətin olmaması və daxili səmimiyyətinin sözlərinə hopmasıdır.

Философлардан бири буйурмушдур: «Сян даныш, сянин нєъя адам олдуьуну дейим». Bu mənada Səməndər müəllimi tez tanıyır və özün üçün yeni bir aləm kəşf edirsən. Səməndər müəllim sənədəftərdir. Saatlarla şeir deməkdən yorulmur. Bu baxımdan çoxları onu Xalq şairi Zəlimxan Yaqubla müqayisə edir.

Onu heç vaxt səsinin tonunu qaldıran, özündən çıxaraq hay-küylə danışan görməmişəm. Ən qanqaraldıcı məqamda belə fikrini səbirlə, dözümlə izah edir, qarşısındakını özünün haqlı olduğuna inandırma bilir. Dəfələrlə şahidi olmuşam, məktəbdə nizam-intizamı pozan, hər hansı qəbahəti olan uşaqla da elə nəzakətlə davranıb, müdriklərdən sitat gətirərək elə tərbiyəvi söhbət eləyib ki, yanına dizləri əsə-əsə gələn uşaq bütün gərginliyi bir an içində unudub,

günhını səmimi şəkildə etiraf edərək bir də səhv etməyəcəyinə söz verib.

“BAŞIN BAŞA NƏ ZİYANI”

**“Баишгаларынын фикриня еицтийағы
олмайанын
фикриня еицтийағы олағааына
инанырам”.**

Худу Мяммядов

Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun şeirlərinin birində bu gün el arasında zərb-məsəl kimi işlənən bir beyt var:

*İçində varsa ağıl
Başın başa nə ziyanı.*

Doğrudan da, fikir fikrə, ağıl ağıla söykənəndə daha böyük uğurlar əldə edilir. Yətər ki, başqasının fikrinə hörmətlə yanaşıb, onu dinləyə biləsən.

Böyük ingilis yazıçısı Bernard Şou demişdir: «Əgər sizdə və məndə alma varsa və biz bu almanı dəyişiriksə onda hərəməzdə bir alma olacaqdır. Əgər sizdə də ideya varsa, məndə də ideya varsa və biz bu ideyaları mübadilə ediriksə, o zaman bizim hər birimizdə iki ideya olacaqdır».

Мяшщур Чин философу, ерамыздан яввял ВЫ ясрдя йашамыш Лао Тсизин demişdir: «Ким адамлары таныйырса – арифдир. Юзцнц таныйырса – агилдир. Адамлара галиб эялирся – эцълцдир. Юзцня галиб эялирся – гцдрятлидир. Билийи чохдурса – дювлятлидир. Инадкардырса – ирадяси вар. Тябиятини дяйиширся – узунюмцрлцдир. Юляндян сонра унудулмурса –демяли, юлмяздир.»

O adamın fikrinə, dəyərli məsləhətinə ehtiyac duyursan ki, onun işinə, əməlinə dərinədən bələdsən, ondan ziyan görməyəcəyinə əmin-sən. Bu baxımdan, tam əminliklə demək olar ki, Səməndər müəllim adamları tanıya bilir, çünki özünü tanıyır. Başqalarının dəyərli fikir ilə hesablaşır. Çünki kimin fikrinə daha çox ehtiyac duyulduğunu, kimin hansı məsləhəti verə biləcəyini yaxşı bilir.

“ÖMRÜM BOYU YANILMADIM...”

Dünyanı təkbaşına yox, dostlarla görmək lazımdır.

P.Neruda

“O adam ki, sözə yaxındı, o, Allaha yaxındı. O adam ki, Allaha yaxındı, o, xalqa yaxındı. O adam ki, xalqa yaxındı, demək onunla yol yoldaşı da olmaq olar, dostluq da eləmək olar, qohumluq əla-qələri də yaratmaq olar, onunla can-ciyər olub yaşamaq da olar, sir-lərini də ona açə bilərsən”. Bu sətir-lər xalq şairi Zəlimxan Yaqubun Səməndər müəllim haqqında söylədiyi ürək sözlərindən götürülüb. Və bu bir neçə sətirdə bir kitablıq hikmət var, Səməndər müəllimə verilən ən böyük qiymət var. Deyimə fikir verin: Səməndər müəllim xalqa yaxındı, çünki Allaha yaxındı. Təkcə bu mövzuda saatlarla danışmaq, yazmaq olar. Axı heç kəsə sirr deyil ki, bu gün hamı xal-qa yaxın ola bilmir. Və Səməndər müəllim xalqa yaxındı deyə, onunla dostluq da etmək olar, ona ən mübhəm sirlərini də açə bilərsən. Olduqca dəqiq və yerində verilmiş qiymətdir.

Səməndər dostluğu qiymətləndirən və dost qədri bilən insandır. Çünki kiminlə dostluq emək lazım olduğunu çox gözəl bilir:

Ömrüm boyu yanılmadım

Dost-tanışı seçən yerdə.

Qanadlanıb uçar könül,

Ürək alov saçan yerdə.

Səməndər müəllim övladlarına, şagirdlərinə də dostluqda sədaqətli olmağı öyrədir və bu zaman Pablo Nerudanın bu kəlamlarını yada salır: “Dünyanı təkbaşına yox, dostlarla görmək lazımdır. Biz həyatın bütün təzahürlərinin iştirakçısı olmalıyıq. Mənim tənhalığım cinayətdir. Mənim tənhalığım həyat deyil”.

Səməndər müəllimin dostu olmaq həm asandır, həm də çətin və məsuliyyətli. Asandır ona görə ki, təmənnasızdır, bir üzü olan kişidir, dəqiqdir, düzgünlüyü sevən və qiymətləndirəndir, dost üçün lazım olsa varından, canından belə keçməyə hazırdır. Gücü çatmayan işə söz verməz, söz verdisə mütləq yerinə yetirər. Çətindir ona görə ki, minsifət “kişilərlə”, üzdə bir cür, arxada başqa cür danışanlarla arası yoxdur, saxta pafosu, yalançı vədləri sevmir, yalançı adam onun ən böyük düşmənidir. Səməndər müəllimin dostu rəğbəti, məhəbbəti nə qədər dərindir, Allah eləməmiş, gözündən düşənlərə münasibəti də o qədər sərin. Və bir adamdan ürəyi qırıldısa, çətin ki, düzəlsin. Çünki yaxşı bilir: “Münəccim ulduzlarla necə tanışdırsa, bəzi adamlar da namusun qayda-qanunu ilə elə tanışdırlar. Uzaqdan uzağa...” (Hüqo)

Və bir də Dostoyevskinin bu kəlamlarını tez-tez işlədir: Səmənndər müəllimin çox ləyaqətli dostları var.

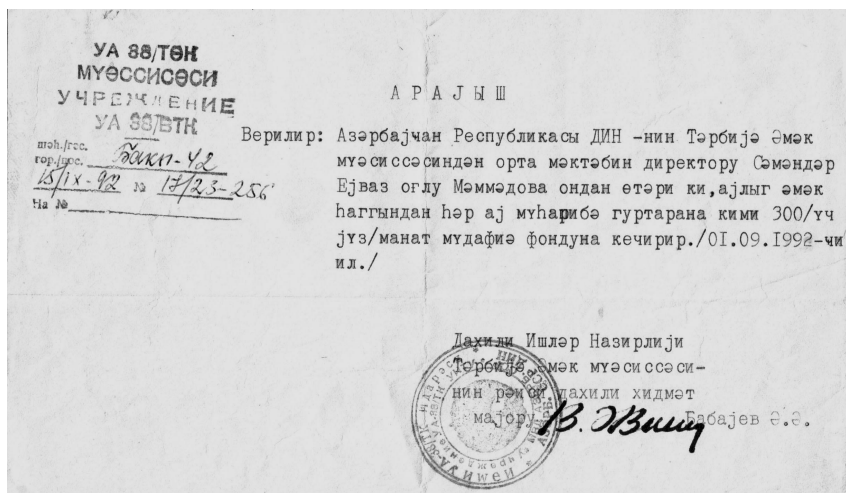
XEYİRXAHLIQ UNUDULMUR

Yardım edən əllər dua oxuyan ağızlardan müqəddəsdir.

İngersol

M.S.Ordubadi deyirdi: “Mərhəməti yaradan şey vicdan və insafdır”. Esxilə görə isə, müdrik çox bilən deyil, biliyi xeyirli olan adamdır.

Səməndər müəllim daim öz bilik və bacarığını xalqın, elin-obanın yolunda sərf edib, dövlətə, dövlətçiliyə, müstəqil Azərbaycanımıza sədaqət nümayiş etdirib. Özü də bu zaman təkcə vəzifə bor-cundan irəli gələn işləri görməklə kifayətlənməyib, vicdanının səsi ilə xeyirxah addımlar atıb. Ermənistandan, Dağlıq Qarabağ və ətraf rayonlardan qaçqınların ilk dalğası gələndə maddi köməyini əsirgəməyib. Gücü çatan köməyi göstərüb. Özü də bu işi “sağ əlin verdiyini sol əl bilməməlidir” prinsipi ilə edib. Özüni reklam xətrinə yox, etdiyini bəziləri kimi əldə bayraq etmədən.

Ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində müharibənin ən qızgın vaxtlarında hər ay maaşından 300 (üç yüz) manat müdafiə fonduna keçirib. Və bunu kimsənin göstərişi ilə yox, vicdanının səsi ilə edib. Düşünüb ki, heç olmasa bu yolla cəbhədə döyüşən vətən oğullarına arxa-dayaq olsun, bir gün “vətən üçün sən etmişən?” – sualı ilə üzübüz qalanda vicdanı qarşısında xəcalətli olmasın.

SƏCDƏGAHIM, DİN-İMANIM, FAXRALI

*Səməndər Borçalı adında mahalın
adını tac kimi başında gəzdirir.*

Zəlimxan Yaqub

Azərbaycan Yazıçılar Birliyin katibi, yüksək ziyalı mədəniyyətinə məftun olduğum Arif Əmrahoğlu yazır: “Onda birmənalı şəkildə borçalılıq, azərbaycançılıq, türklük var. Onun bu cəhəti də xarakterinə uyğundur. Yəni borçalılığında, azərbaycançılığında, türklüyündə səmimidi, bunların arxasında şəxsi maraq durmur, ictimai-si-yasi həyatda mövqe qazanmaq məramından irəli gəlmir. Ən başlı-cası isə bu amalına sədaqəti fərqli amal daşıyıcılarını inkar və ya onları aşağılamaq üzərində formalaşmayıbdı, ilk növbədə səmimi vur-ğunluğa əsaslanır”.

Elə bu səmimi vurğunluqla da doğma el-obanı şeirlərində tərənnüm edir şair Səməndər:

*Vurğun könlüm pərvanədir başında,
Canımdan da əziz canım, Faxralı.
Həyatım, varlığım, zövqüm, kamalım,
Səcdəgahım, din-imanım, Faxralı.*

Borçalının bu ağır elinin Məməşoğlu İsrəfil, Əli Bayramoğlu, Məhəmməd, Sədrəddin, Aslan, Əli Xəlilov, Hübət oğlu Qara, Hüseynqulu müəllim, Şamil müəllim, Şəmistan müəllim, Hübət, Musa və digərləri kimi Faxralının adına hər yerdə şərəf gətirən ər kişiləri, Güləndam Baytallı, Balaxanım Çərçi qızı kimi kişi qeyrətli qadınları, “namusuna, ismətinə sığınan qaragözlü, sazlı-sözlü Faxralı qızlarını” tərənnüm edir, bir vaxtlar qoynunda uşaqlığını keçirdiyi dağlara, suyu diş göynədən bulaqlara yön çevirərək “Öpürəm, a dağ-lar, öpürəm sizi”, “Suyun car olsun, ay bulaq!” – deyir.

Mətbuatda işıq üzü görün ilk şerində:

*Doğma Faxralımın
Tacıdır Gözəl dağı.
Ağsaçlı Səngərimə
Bacıdır Gözəl dağı*

– deyən şair Səməndər digər şeirində yazır:

*Tarix yatır torpağında, daşında,
Ağsaçlı dağlardan qoca Səngərim.
Qoymaram tapdaya yad ellər səni,
Elimin, obamın tacı Səngərim.*

“Faxralı toponimik bayatıları”nı oxuyanda isə oxucu xəyalən Səməndər müəllimlə birlikdə aranlı-dağlı Faxralını gəzib dolaşır və bu yerlərin əsrarəngiz təbiətini göz önünə gətirir.

Səməndər müəllim bir övlad kimi Faxralı üçün böyük zəhmət çəkmiş ziyalılardandır. Keçən yüzilliklərdə yaşamış neçə-neçə el şairi məhz onun gərgin tədqiqatçı zəhmətinin hesabına özünün ikinci ömrünü qazandı, şeirləri yazıya alınaraq elin malına çevrildi.

“Faxralı tək ağır elim var mənim” kitabını nəşr etdirdi, bu elin Borçalıda barmaqla göstərilən ağırtahtalı kişilərinin, Azərbaycan elinə verdiyi neçə-neçə aliminin həyat yoluna işıq salan oçerklər yazdı. Azərbaycan Milli Məclisinin iki çağırış üzvü olmuş filologiya elmləri doktoru, professor, ictimai-siyasi xadim Şamil Qurbanovun ölümündən sonra xatirəsini əbədləşdirmək üçün kitabın hazırlanmasında böyük zəhmət çəkdi.

Elə buna görədir ki, Səməndər müəllimdən söz düşəndə onun eloğlusu, yaxın qohumu Eldar Qurbanov deyir ki, doğulub boya-başa çatdığı doğma yurdu hamı sevir. Amma Səməndər müəllim və onun kimi qələm adamlarının doğma yurda bağlılıqda bizlərdən fər-

Bu dünyada hər kəs istədiyi ali məktəbdə oxuya, istədiyi ixtisasla yiyələnə bilər. Tez ya gec, fərqi yoxdur, yetər ki, ürəkdə istək olsun. Hətta bir dəfə, iki dəfə, lap elə beş dəfə də imtahandan “iki” alsan da, yenə də bu kəsiri düzəltmək mümkündür. Bu da məlumdur ki, ali məktəbi bitirənlərin heç də hamısının bilik səviyyəsi eyni olmur. Bəzən alayarımcıq biliklə də həyatda baş girmək mümkün olur.

Amma bütün bunlardan fərqli bir dərs də var ki, ona kamil yiyələnməlisən, daha doğrusu burada yarımçıqlıq qəbul olunmur. Bu, adamlıq, insanlıq – həyat dərsidir. Vay o şəxsin halına ki, həyat dərindən “iki” ala.

Səməndər müəllim o xoşbəxtlərdəndir ki, hələ universitet təhsilindən əvvəl Borçalının ağır batman kişilərinin öyüdnəsihətlərindən, ağbirçəklərin nağıllı-bayatılı dünyasından, folklorumuzdan, sazımızdan, sözü müzdən bu dərsin sirlərini mənimsəyə bilib. Bakıda isə Mir Cəlal Paşayev kimi müdriklərdən, Şamil Qurbanov, Məhməd Məmmədov kimi alim-şəxsiyyətlərdən öyrəndikləri onun bu yöndəki biliklərini daha da zənginləşdirib, həyat dərslərini mükəmməl mənimsəməyə kömək edib.

Və Səməndər müəllim hələsindən bir hikmət öyrəndiyi bu insanları, Faxralının bir kəlməsi qanlıları barışdıran ağsaqqallarını, müəllimlərini və təbii ki, həyatda çox şeyi ondan əxz etdiyi atası Eyvaz kişini, dayısını həyat məktəbinin əvəzsiz müəllimləri kimi həmişə minnətdarlıqla yad edir.

239

QOYMAQ OLMAZ”

“Qiymətli vaxtını öldürən adam özünü öldürür, öz insanlıq ləyaqətini öldürür, insanlıq idealını öldürür”.

A.V.Lunaçarski

Görkəmli pedaqoq S.M.Qənizadə müəllim şəxsiyyətini, müəllim əməyini bu cür qiymətləndirmişdir: “Müəllimin evi kitabxanadır, istirahəti dəftər yoxlamaqdır, nəğməsi uşaqların səsküyüdür, qazancı el məhəbbətidir”.

Bu kəlmələr sanki Səməndər müəllimin ünvanına deyilib. Onun üçün boş vaxt məfhumu yoxdur. Yəni vaxtını boş keçirən deyil. Müdriklərdən birinin dediyi bu sözlərə özü əməl etməklə yanaşı, dostlarına və şagirdlərinə də tövsiyə edir: “Əli işsiz, başı fikirsiz qoymaq olmaz”.

Xüsusiən uşaqların boş vaxtlarından söz düşəndə, onların asudə vaxtlarının səmərəli təşkilindən danışanda isə yenə müdriklərə istinad edir: “Uşaqlar kəndli kimi işləməli, filosof kimi düşünməlidirlər”.

Səməndər müəllim boş vaxtlarında daha çox mütaliə edir, Azərbaycan və dünya klassiklərini oxuyur. Çox sevdiyi şairlər Səməd Vurğun, Hüseyn Arif və Zəlimxan Yaqubdur. Zəlimxan Yaqubun hələ ilk şeirləri qəzetdə çap olunandan onun fanatıdır. Ən çox sevdiyi yazıçı isə Mövlud Süleymanlıdır.

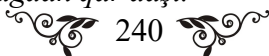
Bir də boş vaxtlarında xatirələrini qeyd edir ki, nə vaxtsa bu mövzuda qələmə sarılanda çətinlik çəkməsin.

“XƏSTƏ KÖNLÜ NAR İSTƏR, MƏNİM KÖNLÜM QARDAŞI”

Dili həmişə şeirli-bayatlı olan Səməndər müəllim qohum-qardaşdan söz düşəndə həmişə bu bayatını söyləyir:

Qar daşı,

Qarlı dağdan qar daşı.

*Xəstə könlü nar istər,
Mənim könlüm qardaşı.*

Və mən tam əminliklə deyə bilərəm ki, qohum kimi istiqanlıqda, canıyananlıqda da Səməndər müəllim tayı-bərabəri olmayan in-sandır. Elə bu kitaba daxil olan yazıların əksəriyyətində də bir qo-hum kimi onun bu keyfiyyəti xüsusilə vurğulanır.

Qohum-qardaşdan söz düşəndə Səməndər müəllim həmişə “Kəlilə və Dimnə”dən sitat gətirir: “Qardaşı olmayan qərib sayılar, övladı olmayan tez unudular, malı olmayan əqlindən də istədiyi kimi istifadə edə bilməz”.

Mən onun qohumlarının şad günündə sevincdən, fərəhdən uçmağa qanad axtardığı anlarını da, Allah eləməmiş, kiminsə kədərli anında bu hüznü öz dərdi kimi yaşadığını da görmüşəm. Cəmiyi iyirmi il yaşasa da yaddaşlarda şirin xatirəsi, şeirsevərlərin dilində gözəl poeziya nümunələri yaşayan qardaşı Fikrət Məmmədov barədə elə yangı, elə nisgillə danışır ki, onda olan qardaş məhəbbətinə heyrət etməyə bilmirsen. Bu yangı bir də ondan irəli gəlir ki, Fikrət onun üçün təkcə qardaş deyil, həm də qələm dostu – gəlcəyinə hamının böyük ümid bəslədiyi gənc şair idi. Sağ olsun Səməndər müəllim, onun şeirlərini itib-batmağa qoymadı, toplayıb “Bir durna ayrıldı öz qatarından” adlı kitab şəklində nəşr etdirdi.

Burada xatırlamaq yerinə düşür ya düşmür, bilmirəm, qardaşı Sərdarın oğlu Turanı necə sevdiyinin də şahidi idim. Hər il onun ad günündə mütləq şəklini qəzetdə verdirib təbrik edərdi. Talenin acı küləkləri bu məsum körpəni ata-anasının əlindən amansızlıqla alanda ən çox üzülən də mənə Səməndər müəllim idi.

Səməndər müəllim böyük yolu gözləyən, qədir-qiymət bilən, yaxşılığı unutmayan bir insandır. Rəhmətlik Şamil Qurbanovun ölümündən keçən beş ildə elə bir il olmayıb ki, məhz Səməndər müəllimin təşəbbüsü, bilavasitə dəstəyi ilə onun doğum və ölüm

günləri respublika mətbuatında, radio və televiziya qeyd olunmasın.

Öz anasını hamı sevir və burada qeyri-adi bir şey də yoxdur. Amma mən Səməndər müəllimin anasına olan sevgisi qarşısında baş əyirəm. Yaşı səksəni keçmiş anasından həmişə məhəbbətlə, böyük sevgilə danışır. Son zamanlar yaşın diqtəsi ilə bir az nasaz olan anasının səhhətində kiçik bir problem yaranan kimi oturdurmağa yer tapmır, ansını ağrılarını öz içində çəkir (Artıq anası rəhmətə gedib. Allah rəhmət eləsin! – M.N.).

ÖMÜR-GÜN YOLDAŞI – QƏLƏM YOLDAŞI

*Heç kəsin qəlbi aşıqların qəlbi qədər təmiz,
heç kəsin ürəyi sevməyi bacarmayanların
ürəyi qədər kəsif ola bilməz.*

Ə.Cami

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, Səməndər müəllimin təyinatdan yayınmaq imkanları var idi. Ən azından ailə qurması barədə rəsmi orqanlara arayış təqdim edib azad təyinat ala bilərdi. Amma o, buna da getmədi. Əksinə, universiteti ondan bir il sonra bitirən ömür-gün sevdası Şahpəri xanımın təyinatını da Lərikə yazdırdı. Və bu gənc ailə C.Ruminin bir müdrik nəsihətinin işığına sığınaraq daha böyük xoşbəxt gələcək naminə birgə fəaliyyətə başladı: “Nə qədər ki, sağlam və qüvvətli sən işlə. İşindən qalma və əgər sənə xoşbəxt tale yazılıbsa, o səni tapacaq”.

Onların hər ikisi L.Tolstoyun “Yaşamaq lazımdır, sevmək lazımdır və inanmaq lazımdır”, M.Ordubadinin “Əbədi qalan şey sevginin özü deyil, onun unudulmaz xatirələridir” kimi qiymətli fikirlərinə həmişə sayğılı oldular. Gəncliyin bu qızıl dövrünü elə yaşadılar ki, indi o illərin şirin xatirələrindən danışmaqla doymurlar.

Müdriklərdən biri deyib: o yerdə ki, sadəlik, yaxşılıq və həqiqət yoxdur, orda böyüklük də yoxdur. Səməndər müəllimin bir ailə başçısı kimi xoşbəxtliyi ondadır ki, qurduğu ailə hər şeydən əvvəl sadəlik, səmiyyət, xeyirxahlıq və həqiqət kimi vacib təmələ söykənirdi. Və bir də onda idi ki, Şəhpəri xanım yaxşı bilirdi ki: “Ailə quruluşunun dərs kitabını qadının özü yaratmalıdır” (M.Ordubadi). Və heç kəsin ailə kitabına bənzəməyən, amma böyüklərin öyüd-nəsihətindən güc alan özünəməxsus bu kitabı sətir-sətir yazırdı.

Qərb yazıçılarından biri yazır: “Yazıcının arvadı bir şeyi heç cürə anlamaq istəmir: yazıçı pəncərədən baxanda da işləyir”. Elə bu mənada deyirlər ki, şairin, yazıcının ömür-gün yoldaşı olmaq qadın üçün elə də asan iş deyil. Amma Şəhpəri xanım belə düşünmürdü. Çünki o, Səməndər müəllimin sadəcə ömür-gün yoldaşı yox, şeirlərinin, publisist yazılarının ilk oxucusu, rəy bildirəni, həm də qələm yoldaşısıdır. Suraxanı rayonundakı 278 sayılı orta məktəbdə ədəbiyyat müəllimi işləyən Şəhpəri xanımı həmkarları həm də ədəbiyyatşünaslığa, müasir dövrdə təlim-tərbiyə, təhsil məsələlərinə dair aktual məqalələrin, eyni zamanda Səməndər müəllimlə birgə yazdığı “Pedaqoji düşüncələr” kitabının müəllifi kimi tanıyırlar.

Təsadüfi deyil ki, Səməndər müəllim öz yaradıcılığından danışanda ilk növbədə Şəhpəri xanımın adını minnətdarlıqla çəkir, deyir ki, onun diqqəti, yaradıcılığımıza qarşı həssaslığı olmasaydı, bəlkə, mən heç bu qədər yazıb-yaratmazdım.

L.Tolstoy yazırdı: “Mən həyatda ancaq iki əsl bədbəxtlik tanıyıram. Vəcdan əzabı və xəstəlik. Xoşbəxtlik də ancaq bu iki şeyin olmaması deməkdir”.

Bu nöqtəyi-nəzərdən yanaşdıqda, deməliyəm ki, Səməndər müəllim istər bir ziyalı, müəllim, şair və istərsə də ailə başçısı kimi elə bir hərəkətə yol verməyib ki, nə zamansa vəcdan əzabı çəksin. Sağlamlığa gələndə isə, şükürlər olsun, Ulu Tanrının bəxş etdiyi ömrü hələ ki, ağrısız-acısız yaşayır. Deməli, xoşbəxtdir. Xoşbəxt bir

ailənin başçısıdır. Bu ailə üçün yeganə və əsl xoşbəxtlik həm də başqalarına yaxşılıq eləmək və bu yaxşılıqdan duyulan həzzdir.

ÜRƏYİMİN PARASIDIR...

***İnsanın başqaları üçün görə biləcəyi ən yaxşı iş
öz ailəsində layəqətli uşaqlar tərbiyə etməkdir.***

Ç.Aytmatov

O.Balzak “Qorio ata” romanında yazır: “Atalar həmişə öz atalıq səadətlərindən feyz almalıdırlar. Atanın vəzifəsi həmişə verməkdir, almaq deyil.

Atalar ayaqlar altında tapdalanarsa, vətən məhv olar. Mən Allahı ata olduqdan sonra tanıdım. Bütün varlıq ondan əmələ gəlmişdir, o, hər yerdədir, hər an o mövcuddur”.

Səməndər müəllim də atalıq səadətindən feyz alan, daha doğrusu, feyz almağa daha çox mənəvi haqqı olan atadır. Tural və Ramil kimi, atalarının, təmsil etdikləri el-obanın adına layiq, cəmiyyətdə layiqli mövqe tutmuş iki oğul atasıdır.

İlk övlad sevincini Azərbaycanın dilbər guşəsi olan Lerik rayonunda dadıb və bu sevinci o vaxtlar təyinatla gedib Səməndər müəllimlə bir məktəbdə çalışan və bu günədək də dostluqları davam edən Firudin Məmmədovla (əslən Borçalıdandır, Texniki Universitetin dosentidir) bölüşüb. Və Səməndər müəllim deyir ki, hələ Tural dünyaya gəlməmişdən onun adını qoyub, anadan olanda isə şərəfinə şeir yazıb:

*Çəsmə kimi saf, arıdır,
Ləlvərin bəyaz qarıdır.
Anasının ilk barıdır,
Tural balam, Tural balam!
Gözlərimin qarasıdır,
Ürəyimin parasıdır,*

*Həyatımın çırasıdır
Tural balam, Tural balam!*

*El-obana çalış yar ol,
Gözütox ol, nəfsi dar ol.
Ömrün boyu bəxtiyar ol,
Tural balam, Tural balam!*

Hələ körpəlikdən onları düzlüyə, təmizliyə, halallığa öyrədib, çalışıb ki, onlar xalqımızın mənəvi dəyərlərini hər şeydən üstün tutsunlar. Elə buna görə də A.Dümanın sözlərini dönə-dönə xatırladıb: “Pula, layiq olduğundan artıq qiymət vermə, o, yaxşı nökrər və pis ağadır”.

Övladlarını bilikli, savadlı görmək istəyib və öyüd-nəsihətində “Qabusnamə”dən misal gətirib:

“Bilikdən daha zəngin xəzinə, pis xasiyyətdən daha rəzil düşmən ola bilməz, bilikdən daha böyük izzət, həyatdan daha qəşəng zinət ola bilməz”.

Bu gün Səməndər müəllim Tural və Ramil kimi iki ləyaqətli oğulun atası, iki ismətli el qızının – Bahar və Ramilə xanımın hörmətli qaynatasıdır. Övladlarının hər ikisinə çox yüksək səviyyədə – hər gün rastlaşdığımız hay-küydən uzaq, əsl bir ziyalı məclisi kimi yadda qalan toy elədi. Və hər iki toyda xalqımızın çox ləyaqətli ziyalıları, Türk dünyasının şəksiz və şəriksiz ən böyük söz adamı, Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun iştitaq edib gənclərə öz xeyir-duasını verməsi isə bu məclisdə iştirak edən hər kəsin yaddaşında ən şirin xatirə kimi yaşayacaqdır.

Zəlimxan Yaqubun 2008-ci ilin avqustunda Ramilin toyunda verdiyi xeyir-duanı tarixin unudulmaz bir anının salnaməsi təkcə oxucuların ixtiyarına verirəm:

“Ortaboylu, tökməbədənli, böyük ürəkli, elli-obbalı mənim gözəl qardaşım. Təhsilimizin, maarifimizin, şeirimizin, sazımızın, sözüümüzün səməndəri, pərvanəsi qardaşım. Bugünkü tarixi gün münasibəti ilə, bu günkü gözəl gün münasibəti ilə səni bağrıma basıb öpürəm. Sənin oğlun olmaq da gözəldir, sənin gəlinin olmaq da gözəldir, sənin dostun olmaq da gözəldir, sənin məclisində iştirak etmək də gözəldir. Çünki sən mənim elimin çox mərifətli oğlusan, çox böyük ürək sahibi olan gözəl bir insansan. Saçından dırnağına qədər şeirsən, şeiriyyətsən, sazsan, qara zurnasan, Faxralısan, Borçalısan, Azərbaycan təbiətişən, türk dünyasısan. Sənin haqqında hər şey demək olar.

Ay gəlin, başına dönüm, birinci sənə müraciət edirəm. Sən mənim qardaşıma elə qulaq as ki, o həmişə belə nizam olsun.

Mənim əzizi balalarım, siz müəllim ailəsində tərbiyə alıbsınız və bugünkü gəlin müəllim ailəsinə gəlir. Mən müəllim ailəsində doğulduğum üçün bilirəm ki, məktəb Məkkədir, müəllim peyğəmbərdir, qələm Allahın danışan dilidir, kitab Qurandır, mütaliə Allah işığıdır. Müəllim elmlə doludur. Allah hərəyə bir qismət verib. Ən böyük qisməti, ən böyük hüququ müəllimə verib. Nədir o? İnsanların elminə, əxlaqına, tərbiyəsinə qiymət verməyi Allah müəllimə həvalə edib. Yer kürəsində bundan böyük qiymət yoxdur ki, Allah onu müəllimə bəxş edib. Ey müəllim, insana qiyməti sən verəcəksən, “beş”i də, “dörd”ü də, “üç”ü də sən verəcəksən. Bax bu mənada müəllim ailəsinin gəlini olmaq həddindən çox həssaslıq, zəriflik, kövrəklik, incəlik, eyhamdan sözü başa düşmək, arif olmaq, qaynatanın, qaynananın nazı ilə oynamaq deməkdir. Çünki müəllim kimdir? Müəllim həyalı, ismətli, abırlı, əl qabarı ilə, alın təri ilə, gözünün nurunu kitablarda kor eləyə-eləyə, elm oxuya-oxuya, elm öyrənə-öyrənə, elm öyrədə-öyrədə milləti tərbiyə eləyən ilahi bir varlıqdır. Onun ailəsi sazın telləri kimi nizam olmalıdır. Orada bircə tel kökdən düşdüsə hava çalınmayacaq. O

sazın 9 telinin 9-u da nizam olmalıdır ki, istədiyin vaxt istənilən havanı çala biləsən.

Mənim oğul balam, mənim gəlin balam, sevin, sevilin, yaşayın, can deyin, can eşidin, Faxralıya tez-tez gedin, Borçalıya tez-tez gedin. O dağın, daşın, qayanın, mamırın, cığırın, çəhlimin, enişin, yoxuşun, aranın, yaylağın, gülün, gülüstanın ətrini ciyərinizə çəkin. Onda həmişə tərəvətli olarsınız. Torpaq kimi bərəkətli olun, çəmən kimi yaşıl olun, qar kimi ağ olun, dağlar kimi uca olun, göylər kimi geniş olun. Mənim Səməndərim həmişə belə kökdə olsun. Mənim Səməndərim qoy məclislərin yaraşığı olsun, könlümüzə layla çalsın, ruhumuza layla çalsın.

Mən arzu edirəm, elə yaşayın, elə yaradın, elə oğullar yetirin ki, gələcəkdə Səməndərim bir olmasın, minbir olsun. Xalqımızı, millətimizi, dövlətimizi, dövlətçiliyimizi, adətimizi, ənənəmizi, keçmişimizi, gələcəyimizi xoşbəxt eləsin. Eşq olsun balalarım! Eşq olsun Azərbaycanın böyük oğlunun böyük, möhtəşəm toyuna!”

DÖVLƏTDƏ DƏVƏ – ÖVLADDA NƏVƏ

Elə atalar olur ki, onlar öz övladını sevmir, lakin nəvəsini məftuniyyətlə sevməyən baba olmur.

V.Hüqo

Ötən ilin bir yanvar axşamı idi. Telefon zəng çaldı. Səməndər müəllim idi. Son vaxtlar gündüzlər görüşsək belə hər axşam mütləq zəngləşdiyimizdən düşündüm ki, yenə sıradan bir zəngdir. Bir az olub-keçəndən danışacağıq, və Səməndər müəllim həmişəki kimi işdən sonrakı yorğunluğu aradan qaldırmaq üçün bir az da zarafat edəcək. Adətən şən danışığına adət etsəm də, elə ilk kəlməsindənəcə bu gün daha xoşbəxt olduğunu, nəsə sözlü adama bənzədiyini sezdim. İnsafən, özü də məni çox intizarda saxlamadı. İlk nəvəsinin dünyaya

gəlməsi münasibəti ilə yaşadığı sevinci mənimlə bölüşdü. Təbii ki, bu, bizim ailənin də hədsiz sevincinə səbəb oldu, necə deyərlər, sevinc sevincə qarışdı. Ona gözaydınlığı verib, təbrik etdik. Və sonra mən də bu xoş xəbəri digər dostlara çatdırdım.

Ertəsi gün dostlarla bir yerə yığışıb Səməndər müəllimi – artıq baba Səməndəri süfrə arxasında bir daha təbrik etdik. Səməndər müəllim fərəhlə deyirdi ki, axşam zəng zəngə qarışmışdı, telefonumuz susmaq bilmirdi.

İlk nəvəsinin qız olması isə Səməndər müəllimi daha çox sevindirirdi. Deyirdi ki, nə özümün, nə də oğlanlarımin bacısı olmayıb. İndi Allah bu qız balanı bizə pay göndərib.

O gündən hər axşamkı telefon danışığımızda mütləq bu körpə fidana – Günay balaya ayrıca yer ayırırıq. Və mən – Günay bala necədir? – sualıma hər dəfə böyük şövqlə, dünyada ən böyük varından, sərvətindən bəhs edirmiş kimi bir dünya sevincə cavab alıram.

Səməndər müəllimin həmkarı Yasin müəllim onu gənc baba deyə çağırır. Elə bu günlərdə anadan olmasının 55 illiyi ilə yanaşı dostları, yaxınları onu həm də bir yaşlı baba kimi təbrik edəcəklər. Allahdan arzumuz budur ki, Səməndər müəllim 55 il də baba ömrü yaşasın, ən böyük zövqü nəvə-nəticə şıltaqlığından alsın, hər açılan sabahı onların xoş soracağı ilə üzünə gülsün.

QEYD: Əvvəldə də qeyd etdiyimiz kimi, bu yazı 2009-cu ildə yazılıb. O vaxtdan keçən on ildən artıq müddətdə Səməndər müəllimin həyatında bir çox şeylər dəyişib. Bir az yaşlaşıb, müdrikliyi bir az da artıb. Kədərli günləri də olub – anasını, qardaşını, Türk dünyasının böyük söz ustası Zəlimxan Yaqub kimi bir dostunu, bir neçə qeyrətli eloğlusunu itirib. Sevincli günləri də az olmayıb – nəvələrinin sayı artıb, dost və qohum-qardaş uğuruna sevinib. Bir çox mükafatlara layiq görülüb. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü kimi Prezident təqaüdü alıb,

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qurulmasının 100 illik yubiley medalı ilə təltif olunub. Qələm adamı kimi də bu on il onun üçün uğurlu olub – “Ağır elsən, Borçalıda adın var” və “El sevəni aləm sevər” silsiləsindən kitabları, eləcə də ikicildlik çox samballı “Faxralı” kitabları – bütövlükdə 10 kitabı işıq üzü görüb.

Dəyişməyən isə bircə şeydir: həmişə haqqın və haqlının yanında olması, səmimiyyəti, dostluqda sədaqəti, şəxsiyyət kimi bütövlüyü!

Camal MUSTAFAYEV
professor

HƏQIQİ MÜƏLLİM, XEYİRXAH İNSAN

Təhsil, tərbiyə insanın ömür yolunu uğurlu istiqamətə yönəldir. Əsl müəllimlərin nümunələri bu istiqaməti təyin edən yolgöstəricidir. Belə müəllimlər yüksək ictimai rəy qazanır, sevilir, şöhrətlənirlər.

Bunların sırasında layiqli yer tutan Səməndər Məmmədov maarifimizin inkişafına səmərəli xidmət edir. Uzun illərdir Bakıda orta məktəbdə direktor vəzifəsində çalışır. Fəal maarifçi, həssas ziyalı kimi yaxşı ad qazanıb.

Mən Səməndər müəllimi onun gənclik illərindən tanıyıram – mənəvi pillələrlə ucaldığının canlı şahidiyəm. O, Vətənə, milli varlığınıza, poeziyamıza dərin köklərlə bağlı ziyalı kimi yetişdi, yüksəldi. Müəllimlik fəaliyyəti ilə birgə bədii-poetik yaradıcılıqla məşğul oldu, ədəbi mükafatlar aldı.

Səməndər müəllim yeri gəldikcə sinədəftər söylədiyi poetik nümunələrlə həssas zövqünü təzahür etdirir. Hər hansı nəsihətamiz mövzudan söhbət gedəndə bayatı söyləyib mənasını açmağı çox xoşlayır. Bu meyil xalq başlanğıcından, ozan-aşıqlardan yadigar qalıb. Əlbəttə, o bu meyili doğulduğu Borçalının Dədə Qorqud timsallı ozanlarından əxz edib. Bizim hər birimiz Sə-məndər Borçalını qəlbən sevirik. Bu mahalın təzadları ilə birgə, sazını-sözünü ruhən yaşayırıq. Bu sevgi dərinidir, məhdud deyil: Azərbaycana, türk dünyasına məhəbbətlə daxili vəhdət yaradır.

Səməndər müəllim geniş qəlbidir, xeyirxah bir təbiətə malikdir. Onun səmimiyyətini, qayğıkeşliyini göstərən bir epizodu xatırlatmaq istəyirəm. Bu epizod görkəmli alimimiz, millət

vəkili rəhmətlik Şamil Qurbanovun xatirəsinə münasibətlə bağlıdır. Şamil müəllimin vəfatından sonra, onun haqqında ziyalı ictimaiyyətdən xatirələr toplamaq zəruri idi. Səməndər müəllim, məktəb işlərinin çoxluğuna baxmayaraq, həmin xatirələri lazımı vaxtında toplaya bildi. Bu xeyirxah işdə ona gözəl jurnalist Musa Nəbioğlu ən yaxın yardımçı oldu. Hər ikisi birlikdə bu xatirələr toplusu-nu ayrıca kitab halında nəşr etdirdilər, yaydılar. Bu ibrətamiz kitab unudulmaz alim Şamil Qurbanovun parlaq xatirəsinə ictimaiyyətimizin ehtiramını yaşadır.

Gözəl müəllim, ziyalı Səməndər Məmmədov indi mənalı ömrünün müdriklik mərhələsini yaşayır. Ona yeni uğurlar diləyirəm, ağsaqqal xeyir-duası verirəm.

20 oktyabr 2008-ci il.

Vidadi ORUCOV
pedaqogika üzrə elmlər doktoru

TƏHSİLİMİZİN PƏRVANƏSİ SƏMƏNDƏR

*“Təhsilimizin, maarifimizin, seirmizin,
sazımızın, sözümüzün səməndəri, pərvanəsi
qardaşım.”*

Zəlimxan Yaqub

Yer üzünə zaman-zaman peyğəmbərlər gəlib, insanları haqqa çağırıblar. Zaman göstərib ki, peyğəmbərlərin söylədikləri ideyaları xalqa çatdırmaq, öyrətmək üçün peyğəmbərlərə bənzər qeyri-adi istedadla malik insanlar da olmalıdır. Onlar xalqın içindən çıxan, xalqın hörmətini qazanmış, xalqın istəyini xalqın dilində xalqa çatdırmağı bacaran insanlar olmalıdır. Öyrətmək üçün seçilmiş bu insanlara təlimləri rahat təbliğ etmələri məqsədilə ayrıca xüsusi yerlər ayırır, binalar – məktəblər, mədrəsələr, tikiblər. Bu insanlara böyük diqqət və qayğı göstərilir, tənzim edilib, müraciət edəndə isə hörmət və məhəbbət əlaməti olaraq adlarını “müəllim”, “xoca”, “ustad”...deyə çağırıblar. Azərbaycanın Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun fikrincə “Məktəb – Məkkə, müəllim isə peyğəmbərdir”. Bu qədim, çətin və şərəfli peşə – müəllimlik haqqında dünya xalqlarının sonsuz sayda bir-birinə bənzər, fərqli və dəyərli fikirləri mövcuddur. Bütün bunlara baxmayaraq yeniləşən zamanda müəllim peşəsinin fəlsəfi dərkiləşməsi özünəməxsus dəyərini daha da artırır və öz möhtəşəmliyi ilə zamana hökm edir. Təhsil və məktəb zamanın tələbləri ilə hər an dəyişdiyindən, yeniləşdiyindən müasir müəllimdən tələb olunan bilik və bacarıqlar sistemi də bu yeniliklərə uyğun hər saniyə durmadan uyğunlaşmağa can atır. İndi inkişaf etmiş ölkələr müəllim hazırlığı məsələlərini hər bir dövlətin, daha

çox hər bir millətin gələcək taleyi ilə bağlı strateji məsələsi kimi qəbul edir, ən çox yatırımları da bu sahəyə qoyurlar. Dahi Üzeyir Hacıbəyovun fikrincə söyləsək: “Müəllim millətin xeyri üçün iş görən şəxsdir”. Belə şəxslər bütün dövrlərdə seçilib, onların adları millətin, dünya mədəniyyətinin ta-rixinə qızıl hərflərlə yazılıb. Bəli, qədim tarixə və mədəniyyətə malik xalqımızın düşüncəsində də müəllimlər bütün dövrlərdə harada olmalarından aslı olmayaraq uzaqdan barmaqla göstərilən, sayılıb-seçilən, işıq-nur, hörmət sahibləri olublar.

Belə şəxsiyyətlərdən biri də uzun illərdir ki, yaxşı tanıdığım, bütün ömrünü müəllimliyə həsr etmiş, ağılı, biliyi və bacarığı, cəmiyyətdə tutduğu ali mövqeyi ilə bu peşəyə şərəf gətirən, Bakı şəhərinin Sabunçu rayonundakı 271 sayılı tam orta məktəbin direktoru Səməndər Məmmədovdur.

Səməndər müəllimlə tanışlığımız olsa da, münasibətlərimiz bir o qədər də dərin deyildi. Münasibətimizin bir-birinə daha da yaxın və səmimi olmasına Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun böyük təsiri oldu. Ümumiyyətlə, Səməndər müəllimlə ilk tanışlıqdan yaranan təsəvvürlər Z.Yaqubun söylədiyi kimi belədir: “Ortaboylu, tökməbədənli, düz qamətli, böyük ürəkli, şair qəlbli, şirin ləhcəli...”. O, danışmağa başlayanda isə istər-istəməz poetik ruhunun böyük gücü öz təsirini göstərir, səni bütün söhbət boyu özün də bilmədən ovsunlayır, əsarətə alır, yerindən qoparıb aralıq-dəyişikliyi Azərbaycanımızı, türk dünyasını ruhunu incitmədən gəzdirir və onları sevməyi Səməndər ucalığına qaldırır. Bu cazibə qüvvəsi daha da artdıqca, qərribə hallar baş verir. İllərdir yaşadığın Vətənə, insanlara, gözəlliklərə Səməndər müəllimin gözü ilə baxdıqdan sonra, onu yenidən sevib, ona yenidən vurulursan. Söz açdığı hikmətlərlə dolu, qərinələrə hökm edən xalqımızın sevä-sevə qoruyub yaşatdığı milli mənəvi dəyərlərimiz, böyük ədiblərin əmanətləri, dadlı-duzlu lətifələr, bir də özünün dilindən qopan,

hikmətlər axan və incilər saçan həyat eşqli, müdrik və poetik kəlamlarıdır. Onun qəm-qüssəni dağıdan, mənəvi dünyamızı təmizləyən, şəfa gətirən işıqlı, nurlu poeziyası, idrakımıza şəfqət, könlümüze mərhəmət və məhəbbət bəxş etməklə bizi daha da böyük edir. Yunus Əmrə kimi: “Həqq bir könül verdi bana, hə demədin heyran olur” deyən Səməndər müəllimin poeziyasının yaratdığı sehirlənmiş mənzərəni, elm və helmlə dolu bir könül dünyasını anlamaq, təsvir etmək üçün: “Mən ruh ilə can, can mənəm, mən!”, “...mən bu cahanə sığmazam” deyən İmadəddin Nəsiminin ruhuna bürünmüş dərin hikmət və sevgi dolu kəlamları dadımıza çatır, bu möcüzəyə bir aydınlıq gətirir:

*“Hər kişinin sorman əslin, izzətindən bəllidir,
Söhbəti-irfan görənlər xidmətindən bəllidir.
Həq təala elm içində çünki simahun dedi,
Hər kişinin üzünə bax, surətindən bəllidir.”*

Səhər tezdən dərslərin başlamasına xeyli vaxtın qalmasına baxmayaraq, Səməndər müəllim məktəbin həyatında və ya dəhlizində var-gəl edərək, karvan-karvan məktəbə gələn müəllim və şagirdləri gözəltindən seyr edir. Fərsətdən istifadə edərək yeri gəldikcə ayaq saxlayır, kiminsə hal-əhvalını soruşur, ya tövsiyə verir, bəzən söhbət daha ciddi xarakter, bəzən də özünəməxsus gülüş dolu, insana qanad verən bir mənzərəyə çevrilir.

Məktəbin öz daxili qanunları və gözəgörünməyən, hamının hiss etdiyi qarşılıqlı münasibətlər kompleksi vardır. Bu münasibətlərin düzgün qurulması, tənzimlənməsi və bunlara əməl olunması işində məktəb rəhbərinin şəxsi nümunəsi, xarakteri həlledicidir. Ümumiyyətlə, hansı müəssisə olmasından asılı olmayaraq rəhbər, daha çox da məktəb rəhbəri həmişə haqqın tərəfində olmalıdır. Səməndər müəllimə hörmət və məhəbbət qazandıran bu keyfiyyəti o, təkcə özündən, bölmə rəhbərlərindən deyil, hər kəsdən tələb edir.

Onun bu tələbi məktəbi hərəkətə gətirən, bütün məsələləri, münasibətləri haq-la tənzimləyən, hər kəsə inam və güvənc verən aparıcı qüvvəyə çevrilir. Hamı öz yerini və işini bilir: “Öz işini düzgün quranlara maneə yox, dəstək olmalı”, “Müəllim öz ixtisasını dərinlən bilməli”, “Görülən iş vicdanla görülməli” – bunlar Səməndər müəllimin əsas iş prinsipləridir.

Səməndər müəllimin rəhbər kimi istedadı tək-cə tədris prosesinin təşkili və idarə olunması işində deyil, eyni zamanda kollektivdə sağlam pedaqoji mühitin formalaşması, bütün münasibətlərdə pedaqoji yanaşmaların üstünlüyünün qorunub saxlanması və məktəbin əsas keyfiyyət göstəricisi olan “doğmalığ” və ya “vahid ailə” modelinin formalaşması kimi qlobal pedaqoji problemin həllində də özünü nümunə kimi göstərir. O, məktəbdə çalışan hər bir kəsə diqqət və qayğı göstərməklə yanaşı, hamıdan, burada baş verən hadisələrdən də tam halıdır. Kimin hansı işlə məşğul olması, hətta bu işin hansı etapda olması da ona bəllidir. Görülən hər bir işə lazımcı dəyər və qiymət vermək, xırdalıqlara kimi onu təhlil etmək də Səməndər müəllimin iş qaydasıdır. Məktəbin idarə olunmasında formalaşmış şəliqə-səh-man, ciddi əmək intizamı, onun bir çox nailiyyətlərinin əsasıdır. Şəhər və rayon məktəbləri arasında bu məktəbin müəllim, şagird və məzunlarının qazandıqları uğurların sayı daha çoxdur. Səməndər müəllim kollektivin hər bir üzvünün uğuruna öz uğuru kimi sevinir, qüsurlarını isə öz qüsuru kimi qəbul edir.

Mövcud reallıq bundan ibarətdir ki, pedaqoji ali təhsil müəssisələrinin məzunları yeni iş yerində bir sıra problemlərlə üzləşirlər. Bu baxımdan ali məktəbdən sonra gənc müəllimin düşdüyü pedaqoji kollektivdən, mühitdən çox şey asılıdır. Səməndər müəllimin rəh-bərlik etdiyi bu müəssisədə gənc müəllimlərə xüsusi diqqət və qayğı göstərilir. Onlara təcrübəli müəllimlərin dəstək olması ilə yanaşı, düşdükləri kollektivə isinməkdə də xüsusi diqqət

və qayğı göstərilir. Talenin hökmü ilə mən də bir vaxt Səməndər müəllimin rəhbər olduğu məktəbdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin “Fizika və texnologiya” fakültəsinin “Fizika müəllimliyi” ixtisası üzrə əyani şöbəsinin IV kurs tələbələrinin təcrübəsinin təşkili və ke-çirilməsi işinə rəhbər oldum. Dəfələrlə gənc müəllimlərə təlim texnologiyalarının düzgün seçilməsi, nəticəyönümlü olması ilə bağlı Rabindranat Taqorun “Təhsil, mümkün qədər, gərək insanın yediyi qidaya oxşasın. Əgər yediyiniz qida lap birinci tikəni ağzınıza alan dəqiqədən sizə ləzzətli görünürsə, mədəiniz ağzınızdan da əvvəl oyanıb açılır” fikrini onun özünəməxsus tərzdə şərh etməsinin, müəllimin ilk növbədə şagirdi sevməli, bu sevgidə də sərhədli, pərdəli, bir barmaq da uca olmaqla bağlı öz təcrübəsini bölüşdüyünün şahidi olmuşam. Xüsusi vurğularla müəllimin ən böyük vəzifəsinin Vətənin, Millətin və Dövlətin gələcəyi naminə onu sevən vətəndaşlar tərbiyə etmək və bu işdə əsl müəllim, əsl ziyalı kimi şəxsi nümunə göstərməsinin əsas şərt olduğunu xatırlatdığını dəfələrlə görmüşəm.

Səməndər müəllimin dediklərindən: “ Vətən sevgisi iki cür olur, birisi ailədən, kökdən, nəsildən miras olaraq qanla gəlir, digəri isə Vətənə olan sonsuz sevgi və məhəbbətin şüurlu dərkinin bəhrəsi kimi, ilahi sevgiyə yüksəliş yolunda mükəmməl bir məqam olaraq üzə çıxır. İkincisi daha əzəmətli olur, bizim müqəddəs borcumuz bunu tərbiyə etməkdir.”

Səməndər müəllimə görə məktəb şagirdlərin təkcə təhsil al-dıqları, ictimai fəaliyyət göstərdikləri yer deyil, ilk öncə onların əsas ailəsi olmalıdır. İllərin təcrübəsi göstərir ki, şagirdlər məktəbə gələndə təkcə təhsil almaq üçün gəlmirlər. Eyni zamanda özünün, ailəsinin sosial-psixoloji durumu ilə bağlı cavab tapa bilmədikləri bir çox suallara da aydınlıq gətirmək, cavab almaq üçün onları da özləri ilə məktəbə gətirirlər. Onlar bu problemləri hər gün məktəbə daşısalar da, bəzən illərlə cəsərtləri çatıb dillərinə belə gətirə bilmirlər. Vaxtında cavab tapmayan bu suallar illər keçdikcə ağır

yükə çevrilərək onları əyir, sındırır, sonrakı talelərində öz mənfi təsirini göstərir. Bu baxımdan Səməndər müəllimin illərlə qazandırdığı təcrübəsindən, diqqət və qayğıkeş baxışlarından, şair qəlbinin hərarətindən heç bir şagird və ya müəllim yan keçə bilməz. Onun hər kəsin gözlərinə baxıb ürəyindən keçəni oxumaq bacarığı, hər bir şagird və müəllimin iç dünyasının rahatlıq tapmasında bir məlhəmə, işığa çevrilir. Səməndər müəllim deyir ki, hər bir şagirdi şəxsən tanımaq, yeri gələndə onunla əsl doğması kimi səmimi həl-həval tutmaq, müəllim qayğısı-nəvazişi göstərmək lazımdır.

Bu gün pedaqogika elminin cavab axtardığı suallardan ən önəmlisi “Müasir müəllim necə olmalıdır?” sualıdır. Bununla bağlı dünyada çoxlu sayda bir-birinə bənzər və fərqli modellər vardır. Təəssüflə qeyd etməliyik ki, müasir müəllimdə görmək istədiyimiz dəyərlərin çoxunun onun fərdi keyfiyyətləri ilə bağlı olduğu üçün bu modellərin heç biri tam tətbiqini tapa bilmir, özünü doğrultmur. Təcrübə göstərir ki, müəllim üçün vacib olan bilik və bacarıqlar sistemi hər zaman həlledici rol oynamır, daha önəmli olanı onun Allah-təalanın bəxş etdiyi fərdi keyfiyyətləridir. Bu baxımdan böyük yaradan öz ruhundan Səməndər müəllimə verdiyi insani gözəllikləri əsirgəməmiş, bol və mükəmməl verərək onu şərəfləndirmişdir.

Səməndər müəllim tərbiyədə çətinliklə başa düşülən, həll olunan bir çox məsələni mahir ustalıqla, anlaşılan bir dildə şərh etmə qabiliyyətinə malikdir. Bu metod təcrübədə sınaqdan çıxmış və ən geniş yayılmış metodlardan birisidir. Burada şagird və müəllim arasında münasibət sünilikdən uzaq olmaqla, daha böyük təsir gücünə malik olan səmimiyyətə çevrilir. Vaxtilə yunan filosofu Platon da tələbələri ilə öz apalarında yaranmış səmimi və təbii münasibətə daha çox üstünlük vermişdir. Onun bu təcrübəsi pedaqogika elmində “Platon məhəbbəti” adı ilə əbədləşmişdir.

Səməndər müəllim bəzi məktəb rəhbərləri kimi, istər uşaqlara, istərsə də müəllimlərə ümumi baxmır, “hamınızı eyni dərəcədə

sevirəm” demir, kimi nəyə görə sevdini tam dəqiqliklə deməklə, qarşılıqlı münasibətlərin düzgün qurulması və inkişafına aydınlıq gətirir. Səməndər müəllimlə olan söhbətdən sonra istər şagird, istərsə də müəllim özündə yeni bir güc, cəsarət və ideya tapır, yaxşı mənada çevrilib başqa bir adam olur. Bu baxımdan arxada qalan ilin bəhrələri hər yerdə onu – Səməndər müəllimi sevinclə, sevgilərlə qarşılayır, hər kəs “kiçik bir xatirənin – hadisənin” onun taleyində həlledici, yaddaqalan həyat və ustad dərsi olması barədə öz nağılını kövrəkliklə və minnətdarlıqla özünə danışır. Belə anlarda həm öz peşəsi ilə fəxr edən, bir az da kövrələn Səməndər müəllim qürurlənərək yazır:

*“Müəllim şərəfini qoruyub saxlar
Dəniz tək çağlayar, bulaq tək çağlar...
...Ondakı bu eşqə, həvəsə bir bax
Vətənə nur yayan çıraqdır, çıraq...”*

İnsan həyatının mənası onun hansı məqsədə xidmət etməsi ilə müəyyənləşir. Bəli, Vətənə nur yayan bu çırağın – Səməndər müəllimin bircə məqsədi var, şagirdləri həyatda gərəkli və dəyərli in-sanlar olsunlar. O, hamıya sübut etməyə, öyrətməyə çalışır ki, Vətənin ön sərhədi məktəbdən başlayır, millət və dövlətin mədəniyyət əsgəri olan müəllim ön cərgədə möhkəm dayanmalıdır, məktəb sabahımız olmaqla yanaşı, bu günümüzün də aynasıdır.

Millətin milli mədəni dəyərlərinə və tarixinə varis çıxmağı bacaran rəhbər işçi, ona qismətə olmuş fürsəti lazımınca dəyər verməli, milli ruhun inkişafına yardımçı olan incə mətləbləri daima gündəmdə saxlamağı bacarmalı, onun daşıyıcısı olan ziyalılara qayğı göstərməlidir. Bakı şəhərinin Sabunçu rayon İcra Hakimiyyəti başçısı Adil Vəliyevin bacarıqlı, qabaqcıl, təşəbbüskar və yenilikçi bir rəhbər olması respublikamızda hamıya bəllidir. Bir də onu rəhbər kimi insanlara daha çox sevirən, hamının duyduğu səviyyədə sadə

və səmimi olması ilə yanaşı, çoxundan fərqli olaraq milli ruhun üstün daşıyıcısı, həm də onun təəssübkeşi olmasıdır. Səməndər müəllimin istedadlı və millət sevdalı ziyalı olmasını duyan və buna dəyər verən Adil müəllim, rayonda keçirilən tədbirlərin daha da təbii alınması üçün mütləq ona söz verir... Səməndər müəllim də öz növbəsində ona göstərilən bu etimadı əsl müəllim-ziyalı kimi qəbul edir. Uca dağların ətəkləri belə təpələrin zirvəsindən daha uca göründüyü kimi, Səməndər müəllimin hər çıxışı, kiçik bir cümləsi də böyük sevgilərin fəlsəfəsinə bürünərək həmişə olduğu kimi, ətirli, dadlı-duzlu, dahiyənə olur. Hamını dövlətimizin inkişafına xidmət göstərməyə və Milli mücahiddə bir bayraq altında birləşməyə səsləyərək, elmi dəyərlərə söykənən işıqlı fikirləri ilə hər kəsin qəlbində bu sevgilərin çiçəklənməsi üçün bir bahar abı-havası yaradır.

Səməndər müəllimin digər müəllimlərdən fərqli bir cəhəti də onun yaradıcı, ruhumuzu oxşayan söz sahibi olmasıdır. Onun Vətən, torpaq, çiçək ətirli hər bir fikri şeirə çevrilərək bahar qızı kimi min bir donda çölə-çəmənə səpələnib, min bir rəngli çiçəklər kimi göz və könlülləri oxşar, hər kəsin qəlbinə bayramsayağı sevinc bəxş edir. Onun ürfan əhli müəllim-şairliyinə sübut, yaradıcılığı və əməllərində Allah eşqinə, Vətənə, millətə və Azərbaycan dövlətinə olan ilahi sevgilərinin böyük, söz-söhbətinin isə dillər əzbəri, aşıqların dilində olmasıdır. Bu məqamda maraqlı bir sual meydana çıxır, görən Səməndər müəllimdə haradandır bu güc? Cavab çox gecikmir, öz şeirləri əsl ünvana çevrilib, bu sirtin gizləndiyi məkana aparır:

*Axa-axa durulmuşam,
Qucağında özüm, dağlar.
Çeşmən üstə diz çökmüşəm,
Güc alıbdı dizim, dağlar.*

Güc aldığı torpaqla qürrələnən Səməndər müəllim, “Faxralı tək ağır elim var mənim”, “Od tutub odunda yanı, Faxralı” deyərək onu canından əziz, dil-imanı bilir. Zaman-zaman Türk dünyasının, eləcə də Azərbaycan və Gürcüstan respublikalarının tarix və mədəniyyətinə görkəmli şəxslər bəxş etmiş, Ulu Borçalıda ağır bir el hesab olunan Faxralıya oğul məhəbbətini bildirərək onun şərəfinə qoşmalar qoşub, dastanlar yazır:

*Vurğun könlüm pərvanədir başında,
Canımdan da əziz canım, Faxralı.
Həyatım, varlığım, zövqüm, kamalım,
Səcdəgahım, din-imanım Faxralı.*

Göz açıb, ayaq tutub yeridikcə, bu torpağı gəzdikcə, onun hər qarışının tarix, bu torpaqda şərəflə ömür sürənlərlə bağlı xatirələrlə dolu canlı və sirli kitab olduğunu bilən Səməndər müəllim, ona qucaq açan bu yerlərin hər künc-bucağı ilə “anası kimi”, “vətən kimi” bayatı dilində danışır:

*Göy qaya,
Hər yanı gömgöy qaya.
Yağılara dirsəkdi,
El-elata öy, qaya.*

*Qarabulaqdı,
Dərdə çara bulaqdı.
Gözəllərə seyrangah,
İgidlərə oylaqdı.*

*Kəmər qaya,
Buludu əmər qaya.
Mehribandı insana,*

*Söz desən, dinər qaya.
Boz qılıcdı,
Əhdinə düz qılıcdı.
Nakəsə bu torpağın,
Hər sözü bir qılıncdı.*

Hər bir qələm əhlinin yaşam fəlsəfəsini özündə əks etdirən dahiyanə poetik fikirləri vardır. Məsələn, xalq şairi Məmməd Araz: “Bir xatirəm köçəcəkmi xatirələrə? Min xatirə köçəcəkdir mənimlə, əfsus!” Və ya xalq şairi Z.Yaqub: “Ölərəmmi, məni duysan mən kimi, bir ömür də borc alaram fələkdən!” deyərək bu həyatla bağlı istəklərini bildirmişlər. Milli ədəbiyyatımızın həm dərin bilicisi, həm də onun vurğunu və təbliğatçısı olan Səməndər müəllim də ustadları kimi bu məsələyə: “Səməndər, dünyanın nuru insandır, mən insan ömrünü bahar itərəm” deyərək dünyanın bir çox ədibləri-romantikləri kimi, insan ömrünü həmişə bahar görmək istəyir. Bu dahiyanə arzular, fikirlər onun iç dünyasının, həyat eşqinin nə qədər gözəl, möhtəşəm və humanist olmasına bir işarədir.

Sokrat söyləyir ki, poeziya sirdir, ovsundur, hər kəsə qəlbini açmır. Qəlbini Səməndər müəllimə geniş açan bu sirli, ovsunlu poeziya dünyasını nə gəzməklə doymaq olur, nə də onun ovsunundan qurtulmaq. Nəfəsini dərib sakitcə qərar qəbul etmək istəyirsən, görən kimdir bu Səməndər? Fikirləşincə xəyal-fikir dünyası ağuşuna alıb məni özümdən qoparır, fikirlərim dünyanı dolaşır, bir-birinə qarışır... Heç nə fikirləşə bilmirəm, sükut hökm edir... Yuxuda doğma bir səs, nurlu bir sima dadıma çatır... Hər ikimizin könül sultanı, Azərbaycanın Xalq şairi Zəlimxan Yaqub: “Təhsilimizin, maarifimizin, seirimizin, sazımızın, sözümüzün səməndəri, pərvanəsi qardaşım.”

QIRX İLİN DOSTUYUQ

Şair-publisist Səməndər Məmmədova məktub

Hörmətli Səməndər müəllim!

Sizi – sadıq dostu, dəyərli ziyalını, istedadlı şair-publisisti anadan olmağınızın 65 illiyi münasibətilə səmimi qəlbdən təbrik edir, əlinizi ehtiramla sıxıram.

Bizim dostluğumuzdan 40 ildən artıq vaxt keçir. 1978-ci ilin isti avqust günlərini xatırlayıram. Siz Bakı Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsini yenidən bitirmişdiniz. Təyinatınız bizim rayona verilməmişdi. Onda mən “Bolluq uğrunda” qəzetinin redaktoru vəzifəsində işləyirdim. Jurnalist dostum Məmməd Məmmədovun məsləhəti ilə yanıma gəldiniz, görüşüb tanış olduq. Vistən kənd orta məktəbində işləməyinizi məsləhət gördüm, bu barədə təhsil şöbəsinin müdürindən xahiş elədim. Ertəsi gün xeyir-dua verib iş yerinə yola saldım. Beləliklə, aramızda isti münasibət yarandı.

Bir il keçdi. Universitetdə tanış olduğunuz Şahpəri xanım təhsilini başa vurdu. Ailə həyatı qurdunuz. Vistən məktəbi daha bir filoloqa qapılarını açdı.

Rayonumuzda işlədiyiniz illərdə pedaqoji fəaliyyətiniz və bədii yaradıcılığınız diqqət mərkəzindəydi. Yaxşı yadımdadır, böyük ədib C.Cabbarlının 80 illiyi yaxınlaşırdı. Sizi redaksiyaya dəvət edib yubiley materialını yazmağı tapşırdıq. Sanballı bir yazını dərc etdik. Oxucular tərəfindən bəyənilirdi. Sonra şeirləriniz və publisist yazılarınız qəzetin səhifələrində yer aldı. Bu gün də yaradıcılığınıza sevi-nən tələbkar oxucularınızdan biriyəm.

Bakıda çalışdığınız illərdə lərikli dostlarınızı unutmadınız. Bizim diyara gələndə onlara baş çəkib yada salırsınız. Sizi Vistən kəndində etibarlı dost kimi sevirlər. Dərs dediyiniz şagirdlərin xoş soracağı eşidilir. Onlar vətənin sədaqətli övladlarıdır.

Aramızdakı səmimiyyət mənə sizə çox yaxın insanlarla – professor Şamil Qurbanovla, Xalq şairi Zəlimxan Yaqubla, Bakı şəhər Təhsil İdarəsinin məsul işçisi Vahid Qurbanovla dostlaşdırdı. Heyif ki, Şamil müəllimlə Zəlimxan Yaqub aramızdan tez getdi. İndi onların yeri görünür.

Səməndər müəllim, yaradıcılığınızı diqqətlə izləyirəm. Şəxsi kitabxanamın rəflərində “Ümid qapısı”, “Nur çiləyənlər”, “İşıq ömrü yaşadı”, “El sevəni aləm sevər”, “Fəxrəliyə” əsərləriniz qoyulub. Övladlarım oxuyublar, növbə nəvələrimə çatıb. Onlar fəxr edirlər ki, babalarının sizin tək yazıb-yaradan dostu var.

Yaradıcılığınız, pedaqoji fəaliyyətiniz yetərinə qiymətləndirilib. “Qızıl qələm” və “Araz” media mükafatlarına, “Qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanına layiq görülmüsünüz.

Əziz dost, sizi bir daha 65 illik yubileyiniz münasibətilə təbrik edir, sağlam ömür, yeni-yeni yaradıcılıq uğurları arzula-yıram.

8 fevral 2019-cu il.

SƏMƏNDƏR MƏMMƏDOV – 50

Hər bir insanın alın yazısı, tale payı, ömür yolu var. Bu tale payından ağılla, müdrikliklə istifadə edib, elə-obaya olan sonsuz məhəbbətini xeyirxah əməlləri ilə sübuta yetirən, əsl insan ömrü yaşayan müəllimlərdən biri haqqında sizə söz açmaq istəyirik. O müəllimdən ki, ömrünün xeyli hissəsini insanlara, məktəbə, təlim-tərbiyə işlərinə həsr eləyib. O müəllimdən ki, bacarığıyla təcrübəli kollektivin, şagird və müəllimlərin hörmətini qazanıb. O müəllimdən ki, həm də ədibdir. Nəhayət, o müəllimdən ki, bu gün 50 illik yubileyidir.

Məmmədov Səməndər Eyvaz oğlu 1954-cü il fevral ayının 8-də Borçalının Faxralı kəndində anadan olub. 1978-ci ildə Bakı Dövlət Universitetini bitirib. 1987-2002-ci illərdə Daxili İşlər (sonralar Ədliyyə - M.N.) nazirliyinin tərbiyə müəssisəsinə rəhbərlik edib. Hal-hazırda paytaxtdakı 271 saylı tam orta məktəbdə direktor vəzifəsində çalışır.

Səməndər Məmmədov hələ orta məktəbdə oxuyarkən fəallığı, qabiliyyəti, istedadı, yüksək intellekti ilə seçilirdi. Belə ki, hələ 10-cu sinifdə oxuyarkən rayonda nəşr olunan “Qələbə bayrağı” qəzetində yazıları dərc edilirdi.

Səməndər müəllim respublika mətbuatında müntəzəm olaraq çıxış edir. “Ədəbiyyat nəyi öyrədir”, “Çalış ki, əvvəlcə yanılmayasan”, “Ədəbiyyat və yenidən tərbiyə”, “Saz və uşaqların mənəvi dünyası”, “Bir gəncin taleyi alt-üst olursa”, “Vətən sənə oğul dedi” kimi silsilə yazıların müəllifidir. Bundan başqa, “Nur çıxəyi”, “Ümid qapısı”, “Coşqun çay kimi” kitabların toplayanı və tərtibçisidir.

Səməndər Məmmədovun yaradıcılığı layiqincə qiymətləndirilib. O, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, “Vətən” fəxri media, “Qeyrət” və “Araz” ali ədəbi mükafatları laureatıdır.

Əlbəttə, belə düşünmək olar ki, Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi üçün bir qələm sahibinə verilən tələblərə cavab vermək elə də çətin deyildir. Ancaq Səməndər müəllimin qələminin, intellektinin məhsulu olan əsərlərdə toxunulan mövzular həmişə əhəmiyyətliyi ilə seçilib və onun əvəzsiz pedaqoq olduğunu ortaya qoyub. Vətəninə sevmə, soyuna-kökünə bağlı bir kamil şəxsiyyət olduğuna dəlalət edib. İnsanın bir şəxsiyyət kimi formalaşması prosesində uşaqlıq illərinin silinməz izlər saldığına böyük önəm verən Səməndər Məmmədov fidan balalarını aydın olduğu güman edilən, əslində isə sirli olan əsrarəngiz mənəvi dünyalarına sirayət etmək üçün sazın, muğamın, aşıq sənətinin güclü vasitə olduğunu isbat etməyə çalışıb. Bu, Səməndər müəllimin özünün saz sənətinə vurgunluğunu, özünün bir kamil şəxsiyyət kimi formalaşmasında ecaz-kar saz havalarından yararlanmasına inandığını sübut edir. Əsərlərində Borçalı elinin şairlərini arayıb ortaya çıxarması, onların sözlünə, sənətinə qiymət vermək onun həm doğma elinə, yurduna bağlılığının, həm də yurdunun sənət adamlarına, söz sahiblərinə dərin ehtiram, sevgi bəsləməsinin təzahürüdür. “Faxralı tək ağır elim var mənim”).

Gənclərin tərbiyəsində, Vətənə layiqli övlad kimi yetişmələrində ədəbiyyatın – şifahi və yazılı ədəbiyyatın rolunu yüksək qiymətləndirən pedaqoq müəllifi olduğu “Ədəbiyyat nəyi öyrədir” və “Ədəbiyyat və yenidən tərbiyə” əsərlərində mütaliəni şəxsiyyətin formalaşmasında əhəmiyyətli təsir vasitəsi kimi təqdim etmiş, eyni zamanda ədəbiyyatın özünün hansı tələblərə cavab verməsinin müəyyənləşdirilməsi istiqamətində təkliflərini vermişdir.

Səməndər Məmmədovun rəhbərlik etdiyi məktəb də respublika miqyasında qabaqcıllar sırasındadır. 271 sayılı məktəbdə əsas meyar davamiyyətdir. Çünki davamiyyətin olması onu göstərir ki, şagirdlərdə biliyə, öyrənməyə həvəs vardır, bu göstəricinin yüksək

ol-ması ona dəlalat edir ki, müəllim və şagird heyətində məsuliyyət vardır, qarşılıqlı inam vardır.

271 sayılı məktəbdə təlim-tərbiyə alan 2700 nəfərlik şagird kontingenti və onların tədrisi ilə məşğul olan pedaqoji heyət Səməndər müəllimin rəhbərliyi altında bir çox uğurlara imza atıb. Ötən dərs ilində əldə etdikləri uğurlara görə məktəbin kollektivi rayon icra hakimiyyətinin başçısı Əlibala Əliyev tərəfindən tərifnamə ilə təltif olunub. Məktəb həm də ümumrespublika və paytaxt miqyaslı müsabiqələrdə də uğurla iştirak edir, müəllim və şagirdlər müxtəlif nominasiyalar üzrə fərqlənərək məktəbi ləyaqətlə təmsil edirlər. Rayon üzrə olimpiada qalibi olan üç şagirddən biri 271 sayılı məktəbin yetirməsidir.

Səməndər müəllimin rəhbərlik etdiyi məktəbin məzunları ali məktəblərə qəbul nəticələrinə görə də öyrətmənlərini sevindirsələr də, S.Məmmədov hesab edir ki, müəllimlərin əsas məqsədi təkcə ali məktəblərə qəbul edilmək üçün şagirdlər yetişdirmək olmamalıdır. Müəllimlərin üzərinə düşən əsas məsuliyyət budur ki, əsl vətənpərvər yetişdirləsinlər.

Səməndər Məmmədovun direktorluq etdiyi məktəbin pedaqoji heyəti təkcə öz işini yaxşı dərs keçməklə bitmiş hesab etmir. Belə ki, müəllimlər şagirdlərə fərdi yanaşmağı, qiymətləndirmənin yeni metodlarının tətbiqini, valideynlərlə ünsiyyəti düzgün qurmağı qarşılarına məqsəd qoymuşlar və əldə etdikləri nailiyyətlər onların öz məqsədlərinə çatdıqlarını sübut edir.

Səməndər müəllim dəfələrlə məktəb və rayon miqyaslı iclaslarda, təhsillə bağlı toplantılarda qeyd edib ki, müəllimlərin işləməməyə haqları yoxdur, maaşları artıb, dərslilər pulsuz paylanıb.

Təhsilə dövlət qayğısının, aparılan uğurlu islahatların təhsilimizin qarşısında geniş üfüqlər açdığını vurğulayan Səməndər müəllim fəal vətəndaş mövqeyi olan ziyalıdır. Ölkəmiz, xalqımız üçün tələyüklü məsələlərin həll olunduğu bütün tarixi məqamlarda Səməndər Məmmədov öz mövqeyini ortaya qoymuş, tərəqqipərvər bir

ziyalı kimi sözünü demişdir. Bütün təhsil ictimaiyyəti kimi, o da 1993-cü ildə ümummilli lidetrimiz Heydər Əliyevin xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə ikinci dəfə qayıdışından sonra yaranmış əmin-amanlığa, sabitliyə, dinc quruculuq işlərinə düzgün qiymət verməyə çalışmış, 2003-cü il Prezident seçkilərində Heydər Əliyev kursunun layiqli davamçısı İlham Əliyevə səs verərək, pedaqoq yoldaşlarını da onun ətrafında sıx birləşməyə çağırmışdır. Heydər Əliyevin vəfatı 271 sayılı məktəbinn kollektivini sarsıtımsı, başda Səməndər müəllim olmaqla onlar hamılıqla xalqımızın dərdinə şərik olaraq, ümummilli liderimizin xatirəsinin əbədləşdirilməsinə çalışmışlar. Məktəbdə hələ sağlığında yaradılmış Heydər Əliyev adına guşə indi daha da təkmilləşdirilməkdədir.

Səməndər Məmmədov həm də gözəl ailə başçısıdır. Bir oğlu Vətənə layiqli hərbi xidmət nümunəsi göstərərək təzəcə tərxis olunub. İkinci oğlu Bakı Dövlət Universitetinin sosial elmlər fakültə-sində təhsil alır, üçüncü kurs tələbəsidir, dərş əlaçısıdır.

Səməndər müəllim kimi ziyalının ailəsində dünyaya göz açmış, təlim-tərbiyə alaraq, kamil həyata vəsiqə almış bu iki gənc həmişə, hər yerdə təmsil etdikləri kollektivin etimadını doğrultmuş, atalarına layiq övlad kimi ətrafdakıların rəğbətini qazanmışlar.

8 fevral 2004-cü il... Bu gün məqalədə haqqında söz açdığımız Səməndər müəllimin 50 illik yubileyidir. Bu gün bütün Səməndərsevərlər – dostları, təhsil və elm ictimaiyyətinin nümayəndələri, qohumları, yetirmələri, yetirmələri onu təbrik edirlər. Üzürlü səbəbdən onun yubileyinə qatıla bilməyənlər təbrik məktubları göndəriblər. Ürək sözlərini bildirənlər Səməndər müəllimə uzun ömür, cansağlığı arzulayırlar.

Səməndər Məmmədov şəxsiyyəti haqqında bilmədiklərimizi, bu məqalədə oxucularımıza çatdırı bilmədiklərimizi dostları öz çıxışlarında deyəcəklər gün ərzində. Ümid edirik ki, təqvim üzrə qışın

oğlan çağlı olmasına baxmayaraq, hava çox yaxşı keçəcək və hamı bunu ziyalı üzünün nuru kimi dəyərləndirəcək.

Səməndər müəllimin 50 yaşı tamam olur. Ədib kimi yaradıcılığının çiçəkləndiyi, pedaqoq kimi təlim-tərbiyə vermək eşqinin alovlandığı bir dövrdür onun üçün. Qanına, canına hopmuş bir insan üçün, Fəxrəli kimi bir ağır elin oğlu üçün, coşqun çay kimi axan ömür üçün nədir ki, 50 yaş!

Qəzetimizin kollektivi adından görkəmli pedaqoq Səməndər Məmmədovu 50 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edir, ona həyatda uzun ömür, cəsaətliliyi arzulayır, yaradıcılığında, peşə fəaliyyətində və ailə həyatında uğurlar diləyirik.

*İnsan ucalığı yanında bəzən
Ən ulu dağlar da təpə kimidir.
Qardaşım, sənə bu şöhrəti verən
Ulu Borçalının sazı, simidir.*

*Sənə Səməndərim deyir millətin,
Bu sözdən rəng aldı damarda qanın.
Sən bütöv amallı, məğrur və mətin,
Bütöv bir oğlusan Azərbaycanın.*

*Şərəfli, şanlıdır müəllim adın,
Üzüağ, sən almaçıq yaşadın.
Əllini adladın, yüzünü görək,
Yenə mədh edərdik, fəqət, qoymadın.*

Gülənər Nizaməddinqızı
“İqtidar press” qəzeti,
9 fevral 2004-cü il.

SƏMƏNDƏR ALMƏMMƏDLİNİN YARADICILIĞINDA QADINA ÇOX YÜKSƏK QIYMƏT VERİLİR

Qələm dostları onu bu cür təqdim edirlər: “Səməndər Alməmmədli sözlə oynayan şair deyil, sözü oynamağa məcbur edən şairdir”. Qəzetimizin dostu, haqqında dəfələrlə məqalələr dərc etdiyimiz, yaradıcılığına pərəstiş etdiyimiz müəllim, şair, Vətənin qıraqda qalan parçası Borçalının qeyrətli oğlu Səməndər Alməmmədlini ni-yə görə məhz 8 Mart Beynəlxalq qadınlar günü ərəfəsində yada sal-mağımızın tutarlı səbəbi var. Ona görə ki, qadına öz yaradıcılığında həmişə mötəbər guşə ayırır Səməndər müəllim. Bu qənaətimizi təsdiqləyən sitatların altını cızırıq: S.Məmmədov Azərbaycan təhsilinin qarşımıza qoyduğu məqsədlər barədə söz açdığı məqalə-lərindən birində yazır: “Şair-jurnalist Məmməd Aslan dövlət televi-ziyası ilə təqdim etdiyi verilişlərin birində müsahibi olan döyüşçü qızdan soruşub:

- Qızım, sənin sevən vaxtındı, sən isə əlində avtomat, sinəndə patrondaş silaha sarılımsan. De görüm, nişanlısanmı? Bilmək olarmı, nişanlın kimdir?

Qız cavabında bildirib ki, nişanlım Vətən torpağıdır.

Mən belə namuslu, qeyrətli, arlı, ismətli, qürurlu Azərbaycan qızları ilə fəxr edirəm. Fəxr edirəm ki, xalqımın, millətimin, sözümün əvvəlində dediyim kimi, ana torpağına bənövşə kimi əyilən belə cəsur, mətin, mərd qızları var. Həmin qızın cavabı bəzi oğlanlara nümunədir. Hər dəfə bu cavab yadıma düşəndə həm qürurlanır, həm də qəhərlənirəm ki, bu gün bizim oğullarımızla bərabər, belə igid qızlarımız da var...”

Şair Səməndər Alməmmədlinin də yaradıcılığında bütün şairlərdə olduğu kimi, sevgi, məhəbbət mövzusu əsas yerlərdən biri-

ni tutur. Sevginin, məhəbbətin isə ünvanı qadındır. Ancaq bizim məqsədimiz onun poeziyasında sevgi motivli şeirləri tədqiq etmək olmadığından bu mövzuya toxunmamağı qərara aldığımız.

Öz təbirincə desək, sazınan, sözünnən ulu Borçalıda Türk dünyasına öz töhfəsini verən kəndlərdən olan, dünyaya göz açdığı Faxralının adlı-sanlı qəhrəman qızları – Güləndam pəhləvan, Mətiş qarı, Balaxanım Çərçi qızı, Nənni Babaş qızı, Əsli Əlləz qızı, Fatma Mol-la qızı, Yetər Bayram qızı, Balaxanım Məşədi Söyün qızı və baş-qalarına həsr etdiyi, onların qəhrəmanlıqlarını tərənnüm edən şeirləri dillər əzbəridir.

*Dolaşdılar söhbətimdə-sözümdə,
Adları ilə fəxr elədim özüm də.
Hara getsəm, gedəcəklər gözümdə,
Faxralının qaragözlü qızları,
Elmizin sazlı-sözlü qızları.*

(“Faxralının qaragözlü qızları”)

*Həssas idi həm haraya, həm kəiyə,
Mətiş qaldılar onda olan ürəyə.
Kişi kimi at da sürdü sürəyə,
Kim vurulmaz bu hünərə, bu soya,
Halal olsun belə igid anaya.*

(“Çərçi qızı”)

Aldandığı nadürüstü bağışlamayan, onun papağını, atını və tüfəngini ata ocağına gətirən pəhləvan nənəsi Güləndam Baytallıya ithaf etdiyi şeir isə daha təsirlidir:

*Kişi kimi atlı gəldi Güləndam,
Qisas alıb, adlı gəldi Güləndam,
Əldə tüfəng, odlu gəldi Güləndam,*

*Xalqımızın pəhləvanı, ər qızı,
Faxralı tək ağır elin nəər qızı.*

(“Güləndam”)

Yeri gəlmişkən deyək ki, bəşəriyyətin zərif yarısını təmsil edən müəllim həmkarları, qələm dostları, şairələr də Səməndar müəllimə, onun qadına, anaya, bacıya, Vətənin ər qeyrətli qızlarına verdiyi qiymətə görə borclu qalmırlar. Şairə Qönçə Qəribi, müəllimə Rüksarə Sabirqızı, jurnalist Rəhilə Əliqızı, müəllimə Gözəl Namazova Səməndar müəllim haqqında yüksək fikirlərini dəfələrlə ictimaiyyətlə bölüşüblər.

Bayram ərəfəsində Səməndər müəllimlə telefon əlaqəsi saxlayıb məramımızı bildirdik. Təşəbbüsümüzü bəyəndi və qəzetimizin tribunasından istifadə edərək bütün qadınları, ana və bacılarımızı, özüylə çiyin-çiyinə çalışan müəllimə həmkarlarını, zərif cinsi təmsil edən qələm dostlarını ürəkdən təbrik etdiyini söylədi. Sözlünü isə Məhəmməd Peyğəmbər (ə.s.)-in bu kəlamı ilə bitirdi: “Cənnət anaların ayaqları altındadır”.

Məhərrəm VAHABOV
“Xalqın inamı” qəzeti,
8 mart 2007-ci il.

ÖZ YUBİLEYİNƏ QİYMƏTLİ TÖHFƏ

Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədovun adı oxuculara yaxşı tanışdır. 15-dən çox dəyərli kitabın müəllifi olan gözəl publisist, urvatlı söz adamı, Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun dediyi kimi, “bir insan kimi ürəyi böyük, sinəsi geniş, başdan-başa nur, işıq, şeiriyət, poeziya” olan, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü Səməndər Məmmədovun 2017-ci ildə Bakıda “Elm və təhsil” nəşriyyatında nəfis şəkildə işıq üzü görmüş 43,5 çap vərəqi həcmində olan “Faxralılar” kitabının davamı olan ikinci cild də işıq üzü görüb.

Bu qayım-qədim elin səsi-sorağı onun qeyrətli oğullarının sayəsində çoxdan sərhədləri aşıb, onu sevnələrin qəlbində işıqlı arzuya çevrilib. Bunu hiss edən həssas qələm sahibi Səməndər müəllim öz elinin şöhrətini ucaldan övladları ilə hamını tanış etmək üçün sevinclə qələmə sarılır və Faxralı haqqında daim zirvədə dayanacaq bir abidə yaradır.

“Faxralılar və tarix yaşadanlar” adlanan ikinci cildə Səməndər Məmmədovun Azərbaycanın görkəmli ictimai-siyasi xadimləri, tanınmış elm və sənət adamları ilə yanaşı, Gürcüstan əsilli ziyalılar haqqında очерkləri və müxtəlif mövzularda yazdığı publisistik yazıları yeri alıb. Oxucular eyni zamanda bu günlərdə 65 yaşı tamam olmuş Səməndər müəllimin özü haqqında tanınmış elm və sənət adamlarının, təhsil işçilərinin söylədikləri dəyərli fikirlərlə də tanış ola biləcəklər.

“Gürcüstan” qəzetinin cəfəkeş kollektivi də fürsətdən istifadə edərək tanınmış publisisti, yurdcul eloğlumuzu yubileyi münasibətlə ürəkdən təbrik edir, möhkəm cansağlığı və yaradıcılıq uğurları arzulayır! Qeyd edək ki, kitabı nəşrə hazırlayan Səməndər müəllimin əvvəl işıq üzü görmüş kitablarının əksəriyyətinin redaktoru olmuş həmyerlimiz, Azərbaycanın Əməkdar mədəniyyət işçisi Musa Nəbioğludur.

Binnət ƏLİOĞLU

“Gürcüstan” qəzeti, 8 mart 2019-cu il.

TƏHSİLİN VƏ SÖZÜN İŞİĞINDA YAŞAYAN İNSAN

İlk tanışlıq

Bu yazıda haqqında söhbət açacağım Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədovla ilk tanışlığım təxminən 9 il bundan öncəyə təsadüf edir. “Müəllim sözü” qəzeti redaksiyası yenidən işə başlamışdı və bu qəzetin əsas hədəflərindən biri ölkə təhsilinin inkişafında müstəsna xidmətləri olan maarifçi ziyalıların təbliği idi. Bir mətbu orqan olaraq təhsilimizdəki uğurlardan və problemlərdən söhbət açmalı, keçdiyi şərəfli ömür yolu müasir gəncliyə nüsxə olan ziyalılarımızın unudulmaması üçün haqlarında dövrü olaraq maraqlı yazılar dərc etməli idik.

Elə bu məqsədlə də ziyalı axtarışına çıxmışdım ki... professor, dəyərli alim və ziyalı Əli Hüseynovun məsləhəti ilə gəlib Səməndər Eyvaz oğlunu tapdım! Hazırda bu yazını yazdığım anlarda Tanrıma şükrlər edirəm ki, nə yaxşı belə bir gözəl ürək sahibi, təhsil fədaisi və BÖYÜK SÖZ adamı ilə tanış oldum!

Düzünü desəm, qəzetimizin hər yeni sayı çapa hazırlanarkən redaksiyamıza daxil olan yazılar arasında ilk olaraq gözlərim Səməndər müəllimin yazısını axtarıb. Etiraf etməliyəm ki, bu gün “Müəllim sözü” qəzetinin yaşaması və özünə sanballı oxucu kütləsi qazanmasında Səməndər Məmmədov imzasının ayrıca payı vardır. Bir başqa tərəfdən isə, sözü ilə əməlləri üst-üstə düşən bir təhsil adamının hər zaman qəzetimizin səhifələrində görünməsi də xeyrimizə işləyib. Əslində biz “Müəllim sözü” qəzetini təsis edərkən Xalq şairi Nəriman Həsənzadənin təklifi ilə qəzetin başlıq yerinə ziyalılığın simvolu olaraq Mir Cəlalin Şəklini qoyduq və qərara aldıq ki, ziyalı ünvanına şərəf gətirənlərin qəzetinə çevrilə bilək. Bu

baxımdan da Mir Cəlalın yetirməsi, tələbəsi olan Səməndər Məmmədovun bir təhsil və qələm adamı olaraq qarşımıza çıxması xoş bir zərurət idi...

Təhsil adamı

Yüz illərin sınağından çıxmış danılmaz bir həqiqət vardır: Təhsil dövlətin və millətin onurğa sütunudur! Ona görə də bu sütunun sağlam və möhkəm olması öncə təhsil sektorunda çalışan insanların fəaliyyətindən və cəmiyyətdəki nüfuzundan çox asılıdır. Təbii ki, dövlət də təhsil sahəsinə, bu sahədə çalışanlara xüsusi diqqət və qayğı ilə yanaşmalıdır. Şükrlər olsun ki, bu gün müstəqil, azad və günü-gündən gözələşən ölkəmiz var. Müstəqil təhsil siyasətimiz, təhsildə qazanılan uğurlarımız var. Və bu uğurların qazanılmasında yorulmadan gecəsini gündüzünə qatıb çalışan təhsil adamlarımız var. Belə təhsil adamlarından biri də heç şübhəsiz ki, Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədovdur! Bu işıqlı təhsil adamı haqqında yaz-maq, ünvanına xoş sözlər söyləmək çoxlarının arzusudur. Amma şəxsən mənim üçün necə yazmaq, qısaca bir yazıda onun böyük şəxsiyyətinin və çoxşaxəli fəaliyyətinin aydın, dəqiq konturlarla cızılmış portretini canlandırmaq olduqca məsuliyyətli bir işdir. Bu üzdən də bir ziyalı haqqında bəhs edəcəyim bütöv bir yazını xırda başlıqlara ayırmağa qərara aldım.

Səməndər müəllim haqqında ola bilsin ki, ən dəqiq və məzmunlu yazını kimsə nə vaxtsa yaza biləcək. Lakin hələlik deyə bilərəm ki, bu universal bilik səviyyəsinə, çeşidli intellektə malik olan adamı ən gözəl təqdim edən onun özünün fəaliyyəti və özünəməxsus qələmidir! Bu üzdən də gəlin onun tərcümeyi-halı ilə bir daha tanış olaq:

Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov 1954-cü il fevralın 8-də Borçalıda – Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində anadan olub. 1971-ci ildə Faxralı kənd orta məktəbini bitirib. 1973-cü ildə isə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU-nun) filologiya fakül-təsinə daxil olub.

1978-ci ildə universiteti bitirən Səməndər Eyvaz oğlu təyinatla Lerik rayonun Vistən kəndində pedaqoji fəaliyyətə başlayıb. Dörd il burada çalışdıqdan sonra 1982-ci ildə Bakıya gələrək Azərbaycan DİN-nin tərbiyə müəssisəsindəki orta məktəbdə pedaqoji fəaliyyətini davam etdirib. Pedaqoji ustalığını, yüksək peşəkarlığını və təşkilatçılıq qabiliyyətini görən rəhbərlik 1987-ci ildə böyük etimad göstərərək həmin məktəbin direktoru vəzifəsinə irəli çəkib. Burada çalışdığı 15 il müddətində özünü bacarıqlı maarif təşkilatçısı və yüksək pedaqoji ustalığa malik bir müəllim kimi tanıdan Səməndər Məmmədov bir sıra mükafatlara layiq görülüb. Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Fəxri Fərmanı ilə təltif olunub.

2002-ci ilin yanvar ayında isə Səməndər Məmmədova daha böyük etimad göstərilərək paytaxtımızın ən böyük məktəblərindən birinə – Sabunçu rayonundakı 271 saylı tam orta məktəbə direktor vəzifəsinə təyin olunub və hazırda da bu vəzifədə çalışır...

Müxtəlif vaxtlarda ayrı-ayrı nominasiyalarda (rayon təhsil şöbəsi, Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi, KİV-lərlə) bağlı 50-yə qədər diplom və fəxri fərmanlara layiq görülmüş, bir elmi-tədqiqat layihəsi üzrə Ulu Öndərə həsr olunmuş “Kremlə Sancılmış Türk bayrağı” yazısına görə respublikada 1-ci yerə çıxmışdır.

Azərbaycan Yazımlarının XI, XII, Azərbaycan müəllimlərinin XII qurultayının nümayəndəsi olub.

Səmərelə pedaqoji fəaliyyətinə görə “İlin ən yaxşı məktəb dirketoru” adına layiq görülüb.

Səməndər Məmmədov həm də çalışdığı, işlədiyi Bakı şəhərindəki Sabunçu rayonunun ictimai həyatında yaxından iştirak edir. Rayonun elə bir tadbiri olmur ki, Səməndər müəllim ora dəvət almasın və çox vaxt da öz gözəl, yaddaqalan çıxışı ilə görüş iştirakçı-larını yaxşı mənada təəccübləndirməsin. Onu həm işlədiyi kollektivdə, həm də rayonda tanıyanlar böyük ürək sahibi kimi tanıyırlar. Elə Sabunçu rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı cənab Adil Vəliyev də Səməndər Məmmədova bir ziyalı, bir pedaqoq, bir məktəb rəhbəri kimi hörmətlə yanaşır. Dəfələrlə rayon İcra Hakimiyyətinin Fəxri Fərmanına layiq görülüb.

Böyük söz adamı

Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, Səməndər müəllimin özünəməxsus yazı üslubu, qələm təcrübəsi var. Yazılarındakı dil şirinliyi və üslub gözəlliyi yalnız onun filoloq olması ilə deyil, həm də iste-dadının gücü ilə bağlıdır. O, artıq böyük söz adamıdır və bu statusu müxtəlif janrlarda qələmə aldığı neçə-neçə yazısında sübut edib. İstər şeirlərində, istərsə də publisist yazılarında onun ustalığı dərhal oxucusunun diqqətini cəlb edir. Mənim diqqətimi cəlb edən cəhət-lərdən biri də müəllimlərini heç zaman unutmaması, boya-başa çat-dığı Fəxrəli elinin yetirmələrini portret yazıları ilə ədəbiyyat tarixinə həkk etməsidir.

İlk şeiri hələ orta məktəbdə oxuyarkən Gürcüstanda nəşr olunan “Qələbə bayrağı” və “Gürcüstan” qəzetlərində işıq üzü görən S.Məmmədov iyirmidən çox kitabın müəllifidir. “Bir durna ayrıldı öz qatarından” (Fikrət Məmmədovla birlikdə), “Fəxrəli”, “Fəxrəli tək ağır elim var mənim” , “Payız çiçəyi”, “Çoşqun çay kimi”, “Ümid qapısı”, “Bir gəncin taleyi alt-üst olursa”, “Nur çiləyənlər”, “Ləkəsiz bir vicdan, böyük bir ürək” (Musa Nəbioğlu ilə birlikdə), “Pedaqoji düşüncələr” (Şəhəri Hüseynqızı ilə birlikdə), “Ağır

elsən , Borçalıda adın var” (3 cildə), “İşıq ömrü yaşadı” və “El sevəni aləm sevər” kitabları oxucuların böyük rəğbətini qazanmışdır.

Musa Nəbioğlunun 2009-cu ildə işıq üzü görmüş “Alışmaqdı Səməndərin peşəsi” monoqrafiyası Səməndər Məmmədova həsr olunmuşdur. Səməndər Məmmədov Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür.

“Abdulla Şaiq”, “Qızıl qələm”, “Vətən”, “Ziyalı” fəxri media və “Araz”, “H.Zərdabi” ali ədəbi mükafatları laureatı, “Qabaqcıl təhsil işçisi”dir. 2017-ci ildə səmərli ədəbi fəaliyyətinə görə Prezident təqaüdünə layiq görülmüşdür.

Onu da qeyd etməyi özümə borc bilirəm ki, müxtəlif vaxtlarda qəzetimizin səhifələrində yer alan “Kremlə sancılmış türk bayrağı” (Ulu Öndər Heydər Əliyevə həsr edilib), “Müəllimlər müəllimi” (tanınmış yazıçı və maarifçi Mir Cəlala həsr edilib), “Aləm bilir möcüzədir Zəlimxan” və “Böyük söz fatehi” (hər iki yazı Xalq şairi Zəlimxan Yaquba həsr edilib), “İnsan alim olmaq böyük zirvədir” (tanınmış alim Əzizxan Tanrıverdiyeva həsr edilib), “Elmin yollarında ağaran saçlar” (tanınmış alim Şamil Qurbanova həsr edilib), “Həqiqət carçısı” (tanınmış həkim Vaqif Qarayeva həsr edilib), “Saleh əməlli ağsaqqal” (tanınmış ziyalı Məhəbbət Qarabağlıya həsr edilib) və s. yazıları sözün həqiqi mənasında bir ədəbi məhsul olaraq nümunə sayıla bilən yazılardandır.

“Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi” medalı

Qəzetimizin 2018-ci il may nömrəsində belə bir yazı dərc olunmuşdu: “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və təhsil”. Bu yazının əsas özəlliyi onda idi ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründəki təhsil siyasəti və bütövlükdə təhsilin vəziyyəti zərgər dəqiqliyi ilə təhlil edilmiş, informasiya tarixi baxımından gərəkli faktlar əksini tapmış, ümumiyyətlə, Azərbaycan Respublikasının 100 il bundan qabaqkı təhsil mənzərəsi gözlərimiz önündə olduğu kimi canlan-

dırılmışdı. Şəxsən mən bu məqaləni öyrənmək baxımından acgözcəsinə oxudum və dərhal müəllifə zəng edib belə qiymətli yazının məhz bizim redaksiyaya göndərildiyi üçün dönə-dönə təşəkkür etdim. Həmin məqalənin müəllifi də şübhəsiz ki, Səməndər Məmmədov idi!

Bu günlərdə isə aldığım xoş bir xəbər ürəyimə yağ kimi yayıldı: Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov prezident İlham Əliyevin 27 may 2019-cu il 1205 nömrəli sərəncamı ilə “Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi” medalı ilə təltif edilib. Həmin medalı ona rayon icra hakimiyyətinin başçısı Adil Vəliyev təqdim edib. Təbii ki, bu mükafat heç də asanlıqla əldə edilməyib. Bu, Səməndər Məmmədovun uzun illər Sabunçu rayonunun ictimai həyatında fəal iştirak etməsi, qabaqcıl təhsil işçisi və bacarıqlı direktor olması ilə bağlıdır.

Bir də ən azından “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və təhsil” adlı aktual və məzmunlu məqalənin müəllifi kimi də Səməndər müəllim bu ali mükafata layiq idi. Elə bu üzdən də Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədovu belə bir ali mükafata layiq bildiyi üçün qəzetimizin yaradıcı komandası adından prezident İlham Əliyev cənablarına sonsuz təşəkkürümüzü bildirir, ona gələcək işlərində yeni-yeni uğurlar və can sağlığı arzulayırıq!

Səməndər Məmmədova ünvanlanmış ürək sözləri

Bu yazını yazdığım anlarda masamın üstündə bir kitab qərara tutub: “Fəxrəhilər və tarix yaradanlar” kitabı. Bu kitabı vərəqlədikcə Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov haqqında bir çox dəyərli qələm adamlarının tanınmış ziyalıların ürək sözlərinə rast gəlirəm. Bu səmimiyyət dolu sözləri oxuduqca Azərbaycanımın Səmənəddər Məmmədov kimi təhsil adamı, qələm adamı olduğu üçün qürur hissi yaşayıram.

Belə ürək sözlərindən bir neçəsini oxucularımızın nəzərinə çatdırıram:

Xalq şairi Zəlimxan Yaqub: “Səməndər Zəlimxanın gözən kitabxanasıdır. Mən bununla fəxr edirəm. Belə adamların olması cəmiyyətin, xalqın, insanlığın xeyrinədir. İki adamın arasında bir balaca soyuqluq olanda məhz belə adamlara üz tutursan ki, gəl bunları bir yola gətir. Səməndər ağsaqqaldı, ağır oturub batman gələndi, öz yerini biləndi. Ona görə də hər yerdə onun adı çox yüksək səviyyədə çəkilir.

Yalandan heç vaxt ad olmaz, yalandan şöhrət olmaz. Varsa, deməli onun kökündə halallıq, halal zəhmət durur, yuxusuz gecələr və ziyalı mədəniyyəti durur. Mən qardaşımı bağrıma basıb öpürəm, həmişə adı uca olsun, eşqi sönməz olsun, Zəlimxan kimi dostları da heç vaxt onun ətrafından əksilməsin”.

Professor Şamil Qurbanov: “Zəngin şifahi xalq yaradıcılığına, o cümlədən, aşiq ədəbiyyatına qırılmaz bağlılıq, klassik poeziya ənənələrinə bələdçilik, çağdaş şeirimizin şöhrətinə sədaqət Səməndər Məmmədovu fərqləndirən xüsusiyyətdir”.

Professor Əli Hüseynov: “O, sözün həqiqi mənasında istedadlı müəllim, tədqiqatçı-pedaqoqdur. Öz əsərlərində gənc nəslin təlim-tərbiyə məsələlərinə, ölkədə təhsilin inkişafına xüsusi əhəmiyyət verir. Məhz bunun nəticəsidir ki, rəhbərlik etdiyi 271 sayılı tam orta məktəb təkcə Bakı şəhərində yox, bütövlükdə respublikamızda böyük şöhrət qazanmışdır. Bu məktəbin şagirdləri hər il respublika fənn olimpiadalarında uğurlu çıxış edərək mükafata layiq yerlər tutulur.

Onu tanımaq üçün yol yoldaşı, iş yoldaşı, həmkar olmaq lazımdır.

Bu gün heç bilmirəm Səməndər müəllimə necə müraciət edim: müəllim, şair, publisist, jurnalist... Mənim dünənki şagirdim bu gün hamı tərəfindən tanınan, sevilən şəxsiyyətdir”.

Azərbaycan Respublikası Mətbuat Şurasının sədri, Millət vəkili Əflatun Amaşov: “Səməndər müəllim yaradıcı insandır və

doğma yurda məhəbbət onun yaradıcılığında da öz əksini tapıb. Borçalıda – Faxralıda keçən yüzilliklərdə yaşamış neçə-neçə el şairlərinin, aşıqların yaradıcılıq nümunələri məhz onun axtarışları sayəsində üzə çıxarılaraq nəşr olunmuşdur.

Bir publisist kimi, Səməndər müəllim yaradıcılığında xüsusilə qeyd edilməli bir cəhəti vurğulamaq istəyirəm. Belə ki, o Azərbaycanın, Borçalının və təbii ki, doğma Faxralının tanınmış ziyalıları, görkəmli elm və mədəniyyət xadimləri haqqında очерklər yazır, onları geniş ictimaiyyətə daha yaxından təqdim edir.

Müəllim kimi də fəaliyyəti təqdirəlayiqdir. İxtisasını dərinlən bilən, peşəsinə bağlı, vicdanlı müəllimdir. Neçə ildir ki, məktəb direktoru kimi səmərəli fəaliyyət göstərir. Məktəbsünaslığa, təlim-tərbiyə məsələlərinə, məktəb-valideyn, şagird-müəllim münasibətlərinə dair maraqlı yazılarla tez-tez respublika mətbuatında çıxış edir, zəngin pedaqoji təcrübəsinə söykənərək təklif və mülahizələrini irəli sürür. 2007-ci ildə çapdan çıxmış “Pedaqoji düşüncələr” (Şahpəri Hüseynqızı ilə birlikdə) kitabı bu baxımdan xüsusilə qeyd edilməlidir.

Mən Səmədər müəllimin öz zəhməti, çalışqanlığı hesabına əldə etdiyi uğurlarına sevinirəm”.

Vahid ASLAN

DÜNYA BOYDA SEVGİ

Bir güllü, bir çiçəyi, bir otu, bir ağacı sevməyə nə var ki?! Oğul odur ki, içində təlatüm edən və heç vaxt ona dinclik verməyən dərdi, kədəri, ələmi sevə bilsin... oğul odur ki, hər yerdən əli üzüləndən sonra ayağa qalxmağı bacarsın və özünü tapa bilsin... Oğul odur ki, tək Vətəni, ailəsini, balalarını, nəvələrini sevməsin... dünyanı və dünyanın içində olan bütün eybəcərlikləri, bütün sıxıntıları və bütün görünməyən qüvvələri də sevməyi bacarsın...

Allahı sevmək o deyil ki, gündə beş dəfə namaz qılasan, oruc tutasan, yaxud da müqəddəs Məkkəni ziyarət eləyəsən. Allahı sevən adam odur ki, bir acın qarnını doydurur, bir yıxılanın əlindən tutub ayağa qaldırır, bir xəstənin sağalmasına yardım edir, bir yetimin və kimsəsizin haqqını başqasına vermir və o yetimin arxasında durur, saçına sığal çəkir! Bax, bunu yalnız və yalnız Allahı sevən adamlar bacarırlar.

Yaxın dostum, böyük ziyalı, böyük müəllim və istedadlı şair-publisist Səməndər Məmmədovun yenicə çapdan çıxmış "Ömrüm boyu yanılmadım" kitabında da bu dediyimiz elementlər, bu sadələdiyimiz cizgilər var. Onun hər şeirində, hər misrasında, hər sətrində böyük bir Allah sevgisi, böyük bir Allah məhəbbəti hiss olunur. Onun poeziyasında qırmızı xətt kimi bir fikir özünü daha qabarıq göstərir: "Kimolursan ol, öncə Adam və İnsan ol!" düşüncəsi oxucunu həmişə düşündürür. O şeirki, o poeziya ki, oxucunu düşündürür, demək orda böyük sevgi, böyük məhəbbət və böyük həyat eşqi var.

Səməndər Məmmədovun bu kitabı "Ay Səməndər, haqqa inan", "Bilirəm yerini, ürəklərdəsən" və "Fəxrəlidə inanı da, iman da" kimi bölmələrdən ibarətdir. Birinci bölmədə bu yazılar diqqəti daha çox özünə cəlb edir: "Güc təhsildədir", "Qorqudşünas alim", "Elmin

yollarında ağaran saçlar”, “Oğullar yetirdin, el-elatındı”, “Çağlayır ilhamın, ay Həməzə qağa”, “Nur paylayan çıraq”. İkinci bölmədə onun yazdığı şeirlər yer alıb. Üçüncü bölmədə isə diqqəti bunlar cəlb edir: “Mənim tanıdığım Səməndər”, “Həqiqi müəllim, xeyirxah insan”, “Qırx ilin dostluğu”, “Dost sevinci”...

Qələmə alınan bu yazıların arasında portret oçerklər də var, gözəl şeirlər də və Səməndər müəllim haqqında onu tanıyanlar tərəfindən qələmə alınan orijinal, maraqlı yazılar da. Onun hər bir yazı-sında, hər bir misrasında dünya boyda bir sevgi var. O sevgini hiss etmək üçün, duymaq üçün gərək Səməndər Məmmədovun poeziya dünyasına qədəm qoyasan və bu böyük məhəbbəti, bu böyük sevgini hiss edəsən. O böyük ürəyə və o böyük qəlbə yalnız böyük ürək sahibləri yaxın ola bilər.

Görün şair nə deyib:

*Ömrüm boyu yanılmadım,
Dost-tanışı seçən yerdə.
Qanadlanıb uçar könül,
Ürək alov saçan yerdə.*

Həqiqətən də böyük ziyalı Səməndər Məmmədov heç vaxt dost seçəndə də, ömür-gün yoldaşı tapanda da, ən çətin vəziyyətlərdən çıxmağı bacaranda da yanılmayıb, səhv etməyib. Çünki Səməndər müəllim hamını duru, təmiz, pak və səmimi görmək istəyib. Özü olduğu kimi göründüyü üçün, başqalarından da yoldaşlıqda, dostluqda, qonşulqda bunu umub. Əgər bu dediyimiz məziyyətlər hansı adamda varsa, deməli o, Səməndər müəllimin böyük dostudur.

Yadıma söz fatehi, Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun Səməndər müəllim haqqında dediyi sözlər düşür: “Təhsilimizin, maarifimizin, şeirimizin, sözümüzün səməndəri, pərvanəsi qardaşım Səməndər! Sən mənim elimin çox mərifətli oğlusan, çox böyük ürək sahibi olan gözəl bir insansan. Saçından dırnağına qədər şeirsən, şeiriyyətsən,

sazsan, qara zurnasan, Faxralısan, Borçalısan, Azərbaycan təbiətişən, türk danyasısan. Sənin haqqında hər şey demək olar. Mən müəllim ailəsində doğulduğum üçün bilirəm ki, məktəb Məkkədir, müəllim peyğəmbərdir, qələm Allahın danışan dilidir, kitab Qurandır, mütaliə Allah işığıdır. Müəllim elmlə doludur. Allah hərəyə bir qismət verib. Ən böyük qisməti, ən böyük hüququ müəllimə verib. Müəllim həyalı, ismətli, abırlı, əl qabarı ilə, alın təri ilə, gözünün nurunu kitablarda kor eləyə-eləyə, elm oxuya-oxuya, elm öyrənə-öyrənə, elm öyrədə-öyrədə milləti tərbiyə eləyən ilahi bir varlıqdır. Onun ailəsi sazın telləri kimi nizam olmalıdır. O sazın doqquz telinin doqquzu da nizam olmalıdır ki, istədiyin vaxt istənilən havanı çala biləsən. Mənim Səməndərim həmişə belə nizam kökdə olsun. Mənim Səməndərim qoy məclislərin yaraşığı olsun, könlümüzlə layla çalsın, ruhumuza layla çalsın”.

Böyük Zəlimxan Yaqub böyük ziyalı Səməndər Məmmədova şair kimi, publisist kimi və böyük insan kimi belə dəyər verib. Çünki Səməndərin qanı dupdurudur, tər-təmizdir və əsl türk oğlu türkdür. Təpədən-dırnağa nur, işıq və sevgi olan Səməndər müəllimin bütün poeziyasında və şeirlərində bu dediyimiz duyğular var. İnanmırsınız, onun Faxralı haqqında yazdığı şeirinin iki bəndinə diqqət yetirək:

*Qartalqonmazdağlarını anıram,
Sönməmişəm, qucağında yanıram.
Səngərində duruş tapan mamıram,
Əzəl andım, son məkanım Faxralı.*

*Ağır elsən, Borçalıda adın var,
Yananın var, yamanın var, yadın var.
Səməndərə həyat verən odun var,
Od tutub odunda yanıam, Faxralı.*

Bax, torpağa, elə, obaya, Vətənə Səməndər müəllim belə bağlı ziyalıdır. O, öz elinin, obasının və doğma Faxralısının yolunda şəhid olmağa da hazırdır. Çünki o, bütün qəlbiylə, bütün ürəyiylə və bütün sevgisiylə boya-başa çatdığı bu elə, bu obaya bağlıdır...

Mənə elə gəlir ki, dünyada iki böyük sevgi var: biri Allah sevgisi, biri də Vətən sevgisi! Və hər iki sevgi bəşəri bir sevgidir. Düzdür, ana da var, ata da var, övlad da var, nəvələr də var. Bunlar da böyük sevgidir. Amma lazım gələndə ata da, ana da, oğul da, nəvə də Allahın və vətənin yolunda şəhid olur. Bu bəşəri sevgi, bu bəşəri məhəbbət Səməndər Məmmədovun bütün şeirlərinin hər misrasında duyulur və hiss edilir.

Vətəni hamı çox sevir. Mən də dəfələrlə bu fikri səsləndirmişəm. Amma Səməndər müəllim kimi elini, obasını, vətəni sevməyi ziyalılara az-az rast gəlmişəm. İnsan havasız, balıq susuz, təbiət günəşsiz yaşaya bilmədiyi kimi, Səməndər müəllim də Faxralsız yaşaya bilmir. Bir də eşidirəm ki, gedib öz elinə, obasına və on-onbeş gün qonşuluqda görünür. Sonra da görüşəndə deyir ki, müəllim, Faxralıya getmişdim, heç qayıtmaq istəmədim. Oranın havasını uddum, suyunu içdim, torpağının üstündə gəzdim, gülünün-çiçəyinin ətrini ciyərlərimə çəkdim, indi özümü lap yaxşı hiss eləyirəm.

Səməndər Məmmədovun bir-birindən gözəl şeirləri çoxdur. Onlardan nümunə gətirib oxucunu çox da yormaq istəmirəm. Bir onu bilirəm ki, Səməndər müəllim Allahı sevdiyi qədər balalarını və nəvələrini də çox sevir. Onun “Həyatımdır nəvələr” şeiri ilə yazıma nöqtə qoymaq istəyirəm:

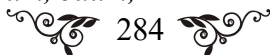
Tural, Ramil varlığım,

Hərəsi bir barımdır.

Günay, Elmira, Nicat

Yaşıl budaqlarımdır.

Ayxan alovum, odum,

*Heyran edir hər kəsi.
Şirin-şəkər, noğuldur,
Balımdı hər kəlməsi.*

*Səməndər Məmmədliyəm,
Zirvəmdəki qarımdır.
Nəvələrim həyatım,
Əyilməz vüqarımdır.*

Faiq QİSMƏTOĞLU
*“Ədalət” qəzeti,
11 mart 2020-ci il.*

BİR DÖN GERİYƏ BAX...

... Allah-Təala hər insana dünyaya gəlməmişdən öncə onun taleyini, ömür yolunu yazır. Və insan da bu ömür yolunu yaşayır, öz izini qoyur və yadda qalır. Elə insanlar var ki, yaşa dolur və hətta qocalır, geriyyə baxanda heç nə görmür. Sanki onun ömrü bir səhraya bənzəyir. Ancaq elə də adam var ki, yaşadığı ömrü çox mənalı və yaddaqalan keçirir. Və dönüb geriyyə baxanda qoyduğu izlər, yaratdığı möhtəşəm işlər onu yaşadır və yadda saxlayır. Bu insanların ömrü güllü-çiçəkli bir həyata bənzəyir. Çünki onların hər günü, hər anı, hər dəqiqəsi zəhmətlə, əzabla, əziyyətlə keçib və o zəhmətin, əziyyətin bəhrəsini də zaman-zaman görüb və hiss edib. Belə insanlar tək ailələri, qohumları tərəfindən sevilirlər. Onlar bütün el-oba, cəmiyyət və qaynar mühit tərəfindən qəbul olunur və sevgilə qarşılanır.

Mənim də 30 ildən çox tanıdığım, dostluq və qonşuluq elədiyim, çörək kəsdiyim böyük ziyalı, böyük müəllim, böyük insan Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov yaşadığımız bu cəmiyyətdə öz izini qoymuş və möhürünü vurmuş şəxslərdən biridir. O şəxslər ki, həmişə elmin yollarıyla addımlayır. Çalışıb, oxuyub, öyrənib və axırda da öz istəyinə və arzusuna qovuşub. O, 1954-cü il fevralın 8-də Borçalıda – Bolinisi rayounun Faxralı kəndində anadan olub. Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) filologiya fakültəsini bitirib. Tələbəlik illərində böyük Mir Cəlaldan, Ağamusa Axundovdan, Şamil Qurbanovdan, Firudin Hüseynovdan, Qulu Xəlilovdan çox şey öyrənib. Özünün dili ilə demiş olsaq, həyatda nə qazanıbsa, bu böyük ziyalıları, bu böyük müəllimlərə borcludur. Şamil Qurbanovun Səməndər müəllimin üzərində əziyyəti çox olub. Çünki Şamil müəllim öz tələbələrinə, xüsusilə də istedadlı tələbə-

lərinə övladı kimi yanaşıb. Hələ tələbəlik illərindən Səməndər Məmmədov öz dəyərli yaradıcılığı və istedadı ilə seçilib.

Təbii ki, o dövrün çox sərt qanunları vardı. Yəni ilk növbədə sən təyinatla hara getmisənsə, orda ən azı 2 il işləməli idin. Səməndər müəllim və həyat yoldaşı Pəri xanım Lerik rayonunun Vis-tən kəndinə təyinatla göndərilib. Onlar 4 il bu kənddə pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olub, şagirdlərə elm öyrədiblər. Həmin dövrlərdə "Lerik" qəzetinin redaktoru, Əməkdar jurnalist Həməzə Vəliməmmədov Səməndər müəllimə və ailəsinə atalıq qayğısı göstərib. Nə çətinlikləri olubsa, Həməzə müəllim qısa zaman kəsiyində onu yoluna qoyub. Və qəribədir ki, bir dəfə də olsun Həməzə müəllim elədiyi yaxşılığı dilinə gətirməyib. Və bu gün də o, Həməzə müəllimin yaxşılıqlarını heç vaxt yaddan çıxarmır və deyir ki, mənim təhsildə və elm sahəsində, eləcə də bədii yaradıcılıqda uğur qazanmağında bu kişinin çox böyük zəhməti və əziyyəti olub. Eyni zamanda, "Sovet kəndi" qəzetində şöbə müdiri işləmiş əmisi, Əməkdar jurnalist Məmməd Məmmədovun da Səməndər müəllimin boy-nunda haqqı çoxdur. Və ən çox haqqı olanlardan biri də Azərbaycanın Xalq şairi böyük Zəlimxan Yaqubdur. O Zəlimxan Yaqub ki, Səməndər Məmmədovu istedadı və yaddaşına görə, özünün gəzən kitabxanası adlandırır. Və deyib ki, böyük ziyalı camisində Səməndər müəllim içi işıqla, nurla dolu bir insandır. Aydındır ki, böyük Zəlimxan Yaqub heç də hər ziyalıya, hər müəllimə belə dəyər ver-məyib. Ən azından ona görə ki, onun Səməndər Məmmədovla çox uzun illər dostluğu, yoldaşlığı və əlaqəsi olub. Bu münasibətlər on-ları bir-birinə qardaş qədər qədər yaxınlaşdırıb. Və bu gün də Səməndər müəllim böyük Zəlimxan Yaqub barəsində danışanda gözləri dolur. Çünki o, Zəlimxan Yaqubun bütün yaradıcılığını əz-bər bilir. Və o şeirləri yada salmaqla bir daha onun ruhu ilə yenidən görüşür və sakitləşir. Səməndər müəllim həm də klassik və müasir Azərbaycan şairlərinin

şeyrlərini çox gözəl yadda saxlayır. Elə ki, bir balaca onunla söhbət eləyirsən, bax onda o xəzinədən sənə ərməğan eləyir.

Təbii ki, onun pedaqoji fəaliyyəti daha çox diqqətçəkəndir. Lərikdən sonra Səməndər Məmmədov Azərbaycan DİN-in tərbiyə müəssisəsindəki orta məktəbdə pedaqoji fəaliyyətini davam etdirib. Onun yüksək peşəkarlığı və təşkilatçılığı nəzərə alınaraq bu məktəbdə direktor vəzifəsinə təyin edilib və 15 il bu təhsil ocağında çalışıb. Çalışdığı müddətdə bir sıra mükafatlara, o cümlədən Ədliyyə Nazirliyinin Fəxri Fərmanına layiq görülüb.

...İllər keçdikcə onun təcrübəsi və peşəkarlığı daha da özünü qabarıq göstərir. Və 2002-ci ildə Sabunçu rayonundakı 271 nömrəli tam orta məktəbə direktor təyin edilir. Qısa zaman kəsiyində geridə qalmış və təhsildə zəif göstəricilər nümayiş etdirən bu məktəbdə pedaqoji kollektivin köməyi ilə böyük uğurlara imza atır. Zarafat deyil, təkcə bir ildə o məktəbin 3 şagirdi Respublika fənn olimpiadasında yüksək göstəriciyə nail olur. Tədirisin və təhsilin səviyyəsi daha da yüksəlir. Ali məktəbə imtahan verib qəbul olan məzunların sayı 2-3 dəfə artır. Aydındır ki, bu cür uğurları əldə etmək və geridə qalan bir məktəbi Bakı təhsil sistemində önə çıxarmaq elə də asan deyildi. Səməndər müəllimin bu məktəbdəki yenilikləri və böyük uğurları yüksək səviyyədə dəyərləndirilir. Yəni məktəbin böyük uğurlarla irəli gətməsi həm rayon təhsil şöbəsini, həm də Təhsil Nazirliyini razı salır.

Əlbəttə, hər bir yenilik, hər bir uğur gərgin zəhmətin bəhrəsidir. O, nə az, nə çox, düz 32 il məktəb direktoru vəzifəsində çalışıb. Bunun 19 ilini Sabunçı rayonundakı 271 nömrəli tam orta məktəbdə direktor işləyib. İşlədiyi bu müddət ərzində bir dəfə də olsun nöqsana yol verməyib. Əksinə, dəfələrlə Təhsil şöbəsi və rayon İcra Hakimiyyəti tərəfindən Fəxri Fərmanla təltif edilib. Məktəbin bir yükü onun çiyinə düşübsə, digər yükü də direktor müavinlərinin, o cümlədən Rüksarə Əlizadənin çiyinə düşüb. Və onlar bir yerdə bu

ağır yükü daşıyıblar, şagirdlərə elm, təlim-tərbiyə verərək onları işıqlı yola doğru yönəldiblər.

Səməndər Məmmədov Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü kimi Prezident təqaüdünə də layiq görülüb. Bununla yanaşı, cənab prezidentin ikinci bir Sərəncamı ilə o, "Azərbaycan Cümhuriyyətinin 100 illiyi" medalı ilə təltif edilib. Bütün bunlara görə həmişə ölkə prezidentinə öz minnətdarlıq və razılığını bildirib və deyib ki, cənab prezidentin bu qayğısı Azərbaycan təhsilinə, Azərbaycan ziyalisına olan böyük diqqətin nəticəsidir, bu diqqəti və qayğını heç vaxt unudan, yaddan çıxaran deyiləm.

Onun həyatında xeyirxah, yaxşı insanların çox köməkliyi olub. Böyük ziyalılar Məhəbbət Qarabağlı və Süleyman Qasimovun adlarını çəkmək olar. Əlbəttə, xeyirxah insanlar olmasa, cəmiyyətimizdə işıq da, nur da azalar. Və bu xeyirxah insanlar nə yaxşı ki, var və nə yaxşı ki, onların işığı millətin, xalqın üstünə düşür...

Bu günlərdə yaş həddi ilə əlaqədar olaraq Səməndər Məmmədov artıq təqaüdə çıxıb. Və özü də söhbət zamanı deyir ki, mən ömrümün 40 ilə yaxın müddətini Azərbaycan təhsilinə sərf etdiyimə görə, xüsusi qürur duyuram ki, yaşadığım ömrü şərəflə, namusla yaşamışam. Və mənə tanıyanlar da hansı ürək və əməl sahibi oldu-ğumu yaxşı bilirlər. Evdə oturmuşdum, Sabunçu Rayon İcra Həkimliyi başçısının köməkçisi zəng edib dedi ki, cənab başçı Adil Vəliyev sizinlə telefonla danışmaq istəyir. Hörmətli başçı Adil müəllim uzun illər təhsil sahəsində çalışdığımından və rayonun ictimai həyatında fəal iştirak etdiyimə görə, öz təşəkkürünü bildirdi. Sözü düzü, Adil müəllim kimi böyük bir ziyalının mənə telefon açması və zəhmətimi yüksək qiymətləndirməsi həm mənə kövrəltdi, həm də sevindirdi. Əlbəttə, icra başçımız hörmətli Adil Vəliyevlə mənim çox isti və səmimi münasibətlərim olub. O, dəfələrlə məktəbimizə baş çəkib, bizim tədbirlərimizdə iştirak edib və öz

köməkliyini göstərib. Onun qayğı və diqqəti nə pedaqoji kollektivin, nə də mənim yadımdan çıxar. Çünki yaxşılıq heç vaxt itməz.

İnsan ömrü tək vəzifədən ibarət deyil. O insanlar ki, öz peşələrini və sənətlərini ürəkdən sevirlər, onlar vəzifə olmayanda da elə əvvəlki kimi hörmətli, nüfuzlu olurlar. Çünki onların əməlləri, yaxşılıqları və əziyyətləri yenidən özlərinə qayıdır. Və Səməndər müəllim də 32 illik direktor fəaliyyətində və 40 illik pedaqoji işində çox böyük izlər, yaxşılıqlar qoyub. Və o, geriye dönüb baxanda boz səhra yox, güllü-çiçəkli, işıqlı, nurlu və günəşli bir ömür görəcək. O ömrün istisi həm onun, həm də övladlarının və nəvələrinin üstünə düşəcək...

Faiq QİSMƏTOĞLU
“Ədalət” qəzeti,
18 avqust 2020-ci il.

39 GÜN ÖLÜMLƏ ƏLBƏYAXA

Cek Londonun gözəl bir hekayəsi var – “Həyat eşqi”. Əsərin hər iki qəhrəmanı yaşamaq uğrunda mücadilə və mübarizə aparır. Onlardan birinin adı səhv eləmirəmsə, Bildir, digərinin adını unutmuşam. Hər ikisi çətin anlardan, ölümün içindən çıxmağa can atır. Çox çətinlikləri dəf edib, şaxta adamı qılınc kimi kəsəndə bir çaydan keçirlər. Bil çaydan keçir, onun dostunun isə çayda ayağı sınır və çətin anlarla üzləşir. Nə qədər dostuna yalvarırsa, ona kömək eləmir.

Dostu çıxıb gedir, o isə qarlı və şaxtalı havada günlərlə suda qalır. Axırda bütün gücünü toplayıb adamı qılınc kimi kəsən şaxtalı sudan çıxmağı bacarır. Çayın vadisinə göz gəzdirir, heç kəsi görmür. Sınıq ayağı ilə qarın üstüylə uzun müddət sürünür, xeyli məsafə qət edir. Və bir də göz gəzdirib görür ki, qarın üstündə dostunun sürsümüyü qalıb. Yəni o, canavarların yeminə çevrilib. Heysiz halda bir az da sürünür və bu vaxt canavarlardan birinin hənirtisini eşidir. Və o canavar da onun sifətini yalayıb dişini boğazına keçirmək istəyir. Bu vaxt oğlan cəld tərpnib bütün qüvvəsiylə canavarın boğazından yapışır və onu boğub öldürür. Çətinlikləri arxada qoyub də-nizin sahilinə çatır. Gəmidə olan adamlar onu tapır, gəmiyə aparır və həyatını xilas edir.

Bu epizodu təsadüfən xatırlamadım. Çünki bu gün də ölümle çarpışan, xüsusən də koronavirusla döyüşən, mücadilə və mübarizə aparan insanlar var. Kimin iradəsi güclüdürsə, kimdə həyat eşqi qüvvətlidirsə və kiməsə ulu Yaradan kömək eləyirsə, bu görünməyən düşmənin pəncəsindən xilas ola bilər. Və o görünməyən düşmən hər gün, hər saat bizim yaxamızdan, boğazımızdan yapışa bilər.

...Və mənim də tanıdığım neçə-neçə dost bu xəstəliyə düşər olub. Hətta onlardan bir neçəsi Allahın dərgahına qovuşub. Yaxın qohumum və istedadlı hərbi jurnalist Rəşad Süleymanov da bu virusun qurbanı oldu. Allah o dünyasını versin. Bir dostum da var:

yazıçı-publisist, Prezident təqaüdəçüsü, neçə-neçə kitabların müəllifi və 40 ildən çox gənc nəslin təlim-tərbiyəsi ilə məşğul olan böyük ziyalı Səməndər Məmmədov! Səməndər müəllim həm də uzun illər Sabunçu rayonundakı 271 nömrəli tam orta məktəbdə direktor vəzifəsində çalışıb. İnanın, o, yaş həddi ilə əlaqədar təqaüdə göndəriləndə onu kollektiv gözyaşıyla yola salıb. Deyiblər ki, müəllim, sənın yerin həmişə görünəcək. Çünki Səməndər Məmmədov həmişə haqq-ədaləti, həqiqəti hər şeydən üstün tutub. Ona görə də hamının qarşısında alnıaçıq, üzüəğ olub.

Səməndər müəllimin özünü də, həyat yoldaşını da koronavirusa yoluxduğuna görə, çox ağır vəziyyətdə Bakıdakı “Yeni klinika”ya aparıblar. Və aparan kimi də vəziyyəti mürəkkəb olduğu üçün süni tənəffüs aparatına qoşublar. Yüksək şəkəri və təyziqi olan adamları bu xəstəlikdən xilas etmək elə də asan deyil. Həkimlərlə yanaşı, gərək sənın özünün də güclü iradə, dözümlü və mübarizliyin ola. Ən başlıcası isə Allah-Təala səni ölümün pəncəsindən almalıdır. Qurban olduğum ulu Yaradan da əməli-saleh, namuslu və vicdanlı insanlara həmişə arxa durur. Və böyük ziyalı Səməndər Məmmədov da yaşadığı ömrü şərəflə, ləyaqətlə davam etdirib. Ən azından ona görə ki, o harda olubsa, harda yaşayıbsa, harda işləyibse, haqqı nahaqqa qurban verməyib.

Düz 39 gün ölümlə əlbəyaxa olub... düz 39 gün Allahdan və həkimlərdən ümidini üzməyib... düz 39 gün ailəsinə, balalarına və nəvələrinə qovuşacağı günü səbirsizliklə gözləyib. Həyat yoldaşı tez sağalıb ayağa qalxıb. Bunu eşidəndən sonra onun qəlbində ümid və inam bir az da artıb. İnanıb ki, güclü olsa, qüvvətli olsa, o da sağalacaq, ailəsinin, balalarının yanına qayıdacaq. Bəzən elə olub ki, həkimlər də ondan əlini üzüb. Amma o, nə Allahdan, nə də həkimlərdən əlini üzməyib. İnanıb ki, onu ayağa qaldırsa, Allah və həkimlər qaldıracaq.

Hər səhər açılarda pəncərədən Günəşi görməsə də, ürəyindəki günəşin hərərətini hiss edib. Xüsusən də həkimi Fərid Quliyevin diqqəti və qayğısı onun ümidlərini bir az da artırıb. Onun ümidlərini

artıran Azərbaycan Tibb Universitetinin könüllülərdən ibarət olan tələbəsi Seymur idi. Seymur 4-cü kursda oxusa da, bir həkim sevgisiylə, bir həkim məhəbbətiylə həmişə bu böyük ziyalıya ümid verib. Eyni zamanda, Gültac həkimin isti nəvəsi, səmimi münasibəti Səməndər müəllimin həyat eşqini bir az da şölələndirib. Tibb bacılarından Aybəniz, Humay, Şöhrət və Türkanın, xadimə Humay xanımın ona ana-bacı nəvəsi heç vaxt yadından çıxmır.

Yadından çıxmayan həm də onun dostlarının, tanışlarının, tələbə yoldaşlarının, qonşularının hər gün səhhətiylə maraqlanması olub. Elə bir gün olmayıb ki, qonşularından kimsə onların evinə baş çəkib, onunla maraqlanmasınlar. Bütün bunlar hamısı Səməndər Məmmədovun insanlar qarşısında qazandığı hörmət və məhəbbətin nəticəsidir. Rayon icra hakimiyyətinin başçısından tutmuş, müavini Rəna xanıma qədər onunla əlaqə yaradıblar, lazımı köməklik göstərirlər. Yaxın dostları Süleyman müəllim, Müzəffər müəllim ən çətin anda ona arxa durublar. Çünki Səməndər Məmmədov həmişə ən çətin anlarda dostlarının yanında olub. Birinin başı ağrıyan kimi, biri xəstəxanaya düşən kimi, Səməndər müəllimi yanlarında görüblər.

Səməndər Məmmədova çətin vəziyyətdə öz şagirdi olmuş və həmin məktəbi fərqlənmə ilə bitirmiş, sonradan Tibb Universitetini də fərqlənmə diplomu ilə bitirən Afaq Nəsibova ilk günlər onun müayinəsi zamanı və xəstəliyin aşkar edilməsində bir həkim olaraq böyük yardım göstərib.

Belə baxıram ki, insanlar ağır günündə bir-birinə arxa dursalar, söykək olsalar, inanın hər bir çətinliyi arxada qoymaq olar. Yoxsa bir də görürsən ki, dərdinin başdan aşdığı bir vaxtda kimsə sənə kömək etmək əvəzinə, əksinə, sənin dərdinin “ayaqlarından” yapışb bir qədər də dərdini ağırlaşdırır. Bax, belə insanlar şeytan adamlardı. Nə yaxşı ki, şeytan adamlar aramızda o qədər də çox deyil.

Aramızda insanlar adamlar, mələk adamlar, çiçək adamlar çox olanda həyatımız da gözəl olur. Bayaq dedim axı, Səməndər müəllim 40 ildən çox pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olub. Elə 29 il məktəb

direktoru işləyib. 271 nömrəli tam orta məktəbdə isə uzun illər direktor vəzifəsində çalışıb. Kollektiv onun xəstə olduğunu bilən kimi əlaqə yaradıb, öz köməkliyini təklif edib. Məktəbin yeni direktorundan tutmuş, direktor müavinləri Rüksarə Əlizadə, Ofelya Arazova, Azər Yusifov və Mətanət İbrahimovaya, eləcə də Validə Məmmədovaya qədər onunla maraqlanıblar. Tez-tez telefon açıblar, öz isti münasibətlərini bildiriblər.

...39 günlük ölümə əlbəyaxadan sonra Səməndər Məmmədov ayağa qalxıb, sağalıb və ailəsinə, evinə dönüb. Elə evinə qayıdan kimi birinci mənə telefon açdı. Dedi ki, müəllim, artıq evimdə, balalarımın yanıdayam. Sevincimdən gözlərim doldu. Çünki o, xəstəxanada yatanda hər səhər “Qurani-Kərimi” oxuyandan sonra ona dualar eləyirdim. Tək dua eləyən mən deyildim, mənim ailəm, balalarım, qonum-qonşular, onun dostları və doğmaları idi. Görünür, Allah-Təala bizim dualarımızı qəbul elədi və onu həyata qaytardı. Sonra da Səməndər müəllim dedi ki, ağır və çətin gündə ölümə əlbəyaxa olduğu anlarda kimlər mənimlə, səhhətimlə, ailəmlə maraqlanıbsa, hamıya öz təşəkkürümü bildirirəm.

...Bir daha onun sevincinə qoşuldum və sevindim. Sevindim ki, Allahın qoruduğu və hifz etdiyi insanları heç bir xəstəlik məhv edə bilməz. Çünki o adamlar mələkdə, o adamlar insandı, o adamlar çiçəkdi. Onların çöhrəsindən nur yağır. Çöhrəsindən nur yağan və Allahın qoruduğu dostum Səməndər Məmmədova deyirəm: həmişə öz ocağında, öz evində, balalarının yanında olasan! Sənin elədiyin yaxşılıqları ulu Yaradan öz qabağına çıxardı. Ona görə də yaxşı insan, yaxşı adam olaq gərək...

Faiq QİSMƏTOĞLU
“Ədalət” qəzeti,
26 yanvar 2021-ci il.

ZİRVƏYƏ GEDƏN YOL

...El-oba arasında nüfuz qazanmaq, hörmət sahibi olmaq və yeri gələndə insanlara düz yol göstərib ağsaqqallıq eləmək elə də asan məsələ deyil. Yadıma tibb elmləri namizədi və cəmiyyət tərəfindən sevilən həkim Rəşid Mahmudovun bir fikri düşdü: «Mənim tanıdığım bir savadlı ziyalıya dedim ki, çıx televiziya kanallarına, camaata öyüd-nəsihət ver, əxlaqi dəyərlərlə bağlı fikirlərini səsləndir. O da dedi ki, ay rəhmətliyin oğlu, nolsun ki, mən böyük aliməm, tanınmış ziyalıyam, amma öz evimdə qayda-qanun yarada bilmirəmsə, mən efirə çıxıb özümü biabır etmək istəmirəm». Təbii ki, özünə hörmət edən adam elə belə də hərəkət etməli idi.

Mənim 30 ildən çox tanıdığım, dostluq elədiyim və qonşu olduğum Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov nəinki öz ailəsində, həm də yaşadığı, bizim Yeni Günəşlidə və eləcə də uzun müddət direktor vəzifəsində çalışdığı Sabunçu rayonunun 271 nömrəli tam orta məktəbdə çox böyük hörmət, nüfuz sahibi olub. O, bir ildir ki, yaş həddi ilə əlaqədar təqaüdə çıxıb. Yenə də həmin kollektiv tərəfindən hörmətlə xatırlanır və yada salınır. Bu da təsadüfi deyildir. Çünki Səməndər müəllim bir pedaqoq kimi, bir ziyalı kimi və bir insan kimi hamı ilə öz dilində danışmağı bacaran bir ziyalıdır. Mən inanmıram ki, o nə yaşadığı, nə də işlədiyi kollektivdə kiminsə haqqına girib və kiminsə qəlbinə dəyib. Özünün sadəliyi, səmimiyyəti, vətənpərvərliyi və ən nəhayət insanlığı ilə çox böyük nüfuz sahibi olub.

O, tək işlədiyi 271 nömrəli tam orta məktəbdə deyil, Sabunçu rayonunun ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edib və rayon icra hakimiyyətinin keçirdiyi bütün tədbirlərdə bir ziyalı, bir müəllim, bir pedaqoq kimi çox orijinal və unikal çıxışlar edib. Onun

çıxışlarını dinləyən neçə-neçə ziyalı deyir ki, Səməndər müəllim yeganə ziyalılardandır ki, o, rayonun hər hansı bir tədbirində çıxış edəndə çox maraqla qarşılanıb. Çünki bu böyük ziyalının ürəyi, qəlbi həmişə dolu olub və öz qəlbinin, ürəyinin hərarətini sevə-sevə insanlara paylayıb. Və təsadüfi deyildir ki, Səməndər Məmmədov sözün həqiqi mənasında hər bir insana qiymət verməyi bacaran bir ziyalı olubdur. Başqa sözlə demiş olsaq, o kiminsə haqqını özgəsinə verməyib.

Əlbəttə, insanın cəmiyyətdə nüfuz qazanması üçün ilk növbədə onun özünün tutduğu yol vicdanlı, ədalətli və işıqlı olmalıdır. O adamlar cəmiyyət tərəfindən qəbul olunur ki, onların əməli ilə sözləri bir-birini tamamlayır. Ən azından onu az-çox tanıyanlar bilir ki, həmin şəxsin səsləndirdiyi fikirlər boğazdan yuxarıdır, yoxsa ürəkdən, qəlbdən gəlir. Səməndər müəllim harda olubsa, harda işləyibse, harda çalışıbsa, orda ürəyinin səsinə və qəlbinin hərarətini insanlara paylayıb. Yəni, bu adam nə danışdısa, nə deyibse, sözünün sahibi olub.

Elə insanlar var ki, onlar həmişə cəmiyyətdə nüfuz qazanmaqla yanaşı, insanlar arasında sülh, barış və sevgi yaradıblar. Yəni onlar yanan ocağın üstünə su töküblər. Su tökmək isə barış deməkdir, ağsaqqallıq deməkdir. Mənim 30 ildən çox tanıdığım Səməndər müəllim məhz belə böyük ziyalılardan biridir. Hər bir insan öncə öz ailəsində nizam-intizam yaratmalıdır və bu nizam-intizamı öz ailəsində yaradırsa, demək həmin insanlar başqalarına da yol göstərə bilər, məsləhət verə bilər. Mənim tanıdığım neçə-neçə insan var ki, ən çətin anda Səməndər müəllimin yanında olublar, ondan məsləhət alıblar və axırda da istəklərinə çatıblar. Yəni, Səməndər müəllimin ağsaqqallığı bir ailədə, bir evdə olan söz-söhbətə son qoyub və onlar arasında mehribanlıq yaradıbdır. Mən həmişə ona demişəm ki, dostum, qardaşım olsan da, səni hamımız ağsaqqal kimi tanıyırıq, ağsaqqallıq isə yaşla deyil, insanın əməli, müdrikliyi ilə müəyyənləşir.

Təbii ki, Səməndər Məmmədovun cəmiyyətdəki bu cür nüfuzu Sabunçu rayon icra hakimiyyətinin başçısı Adil Vəliyev tərəfindən həmişə qiymətləndirilib. Başqa sözlə demiş olsaq, Səməndər müəllimin rayon ictimai-siyasi həyatında iştirakı bir ziyalı, bir pedaqoq kimi vətənpərvər çıxışları onun nüfuzunun artmasına daha da böyük təkan verib. Bu yaxınlarda Sabunçu rayonunda Rayon Ağsaqqallar Şurasının konfransı keçirilib. Həmin konfransda Respublika Ağsaqqallar Şurasının sədri, millət vəkili Eldar Quliyev və rayon icra hakimiyyətinin başçısı Adil Vəliyev də iştirak ediblər. Konfrans yekdilliklə böyük ziyalı, böyük pedaqoq və yazıçı-publisist Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədovu Sabunçu rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri seçib. Bu münasibətlə həm millət vəkili Eldar Quliyev, həm də icra başçısı Adil Vəliyev Səməndər Məmmədovu təbrik edib. Səməndər müəllim də çıxış edərək bu yüksək etimada görə Ağsaqqallar Şurasının sədrinə və icra başçısına öz minnətdarlığını bildirib. O qeyd edib ki, mənə göstərilən yüksək etimada görə öz minnətdarlığımı bildirirəm. Çalışacağam ki, fəaliyyətimdə dövlətçiliyə, dövlətə xidmət edim, qarşıya qoyulmuş bütün vəzifələri yüksək məsuliyyətlə yerinə yetirim.

Aydındır ki, belə bir yüksək etimadın göstərilməsi Səməndər Məmmədovun həyatında yeni bir səhifə açır. O, harda işləyibsə, həmişə göstərilən etimadı əməli işi ilə doğruldub. Daha doğrusu, tapşırılan işə yaradıcı yanaşmış və orda «Səməndər adlı bir iz» qoymağı bacarıb və mən də bir dost olaraq inanıram ki, Rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri kimi Səməndər müəllim çox böyük yeniliklərə, unikal hadisələrə və yadda qalan tarixi anlara imza atacaqdır.

Təsadüfi deyildir ki, Səməndər Məmmədov cəmiyyətdəki ictimai-fəallığına və dövlətçiliyimizə ləyaqətlə xidmət etdiyinə görə Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə «Azərbaycan Xalq

Cümhuriyyətinin 100 illiyi» medalı ilə təltif olunub və onu da qeyd edək ki, xalq şairi Zəlimxan Yaqub həmişə Səməndər müəllimə çox böyük qiymət və dəyər verib.

Mənim 30 ildən çox dostluq elədiyim böyük ziyalı, böyük insan, istedadlı yazıçı və publisist və yenicə Sabunçu rayon Ağ-saqqallar Şurasına sədr seçilmiş Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov məhz belə bir insandır. Onun hər sözündən, hər kəlməsindən bal damır, sevgi yağır. Bir daha Səməndər müəllimi Ağ-saqqallar Şurasına sədr seçilməsi münasibətilə bir dost olaraq təbrik edirəm, onun sevincinə şərik çıxıram və bu təbrikə mənim yaşadığım 13 nömrəli binanın sakinləri və eləcə də Səməndər müəllimlə uzun illər dostluq elədiyi insanlar və müəllim yoldaşları da qoşulurlar.

Faiq Qismətoğlu
“Ədalət” qəzeti,
3 iyul 2021-ci il.

Azərbaycan Respublikası
Bakı şəhəri Sabunçu Rayon İcra Hakimiyyəti
başçısı

AZ1132, Bakı şəh., Bakıxanov qəs., M.Fətəliyev küç., 56 Tel: 428-23-00; mail@sabunchu-ih.gov.az

№ 5/55

« 19 » sentyabr 201 4 il

Azərbaycan Respublikasının
Təhsil Naziri

cənab Mikayıl Cabbarova

Hörmətli Mikayıl müəllim,

Nəzarinizə çatdırmaq istəyirəm ki, Bakıxanov qəsəbəsində yerləşən 271 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov artıq 15 ildən artıqdır ki, bu məktəbin direktoru kimi fəaliyyət göstərir.

Bakı Dövlət Universitetini bitirib Lerik rayonunda əmək fəaliyyətinə başlayan Səməndər Məmmədov artıq 40 ilə yaxındır ki, pedaqoji fəaliyyətlə məşğuldur. Bu müddət ərzində özünü bacarıqlı maarif təşkilatçısı və yüksək pedaqoji ustalığa malik bir müəllim kimi tanıdan S.Məmmədov səmimiyyəti və təvazökarlığı ilə yanaşı, eyni zamanda tələbkarlığı və vəzifə borcuna məsuliyyətlə yanaşması ilə də məktəbin pedaqoji kollektivi, şagirdlər və valideynlər arasında böyük hörmət və nüfuz qazanıb. Rəhbərlik etdiyi məktəbin məzunları hər il respublika fənn olimpiadalarında və müxtəlif yarışlarda uğurla iştirak edərək layiqli yerlər qazanır, qəbul imtahanında yüksək bal toplayaraq müxtəlif ali təhsil ocaqlarına daxil olurlar.

S.Məmmədov Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvüdür və bu nüfuzlu təşkilatın təmsilçisidir. Rayonun ictimai-siyasi və mədəni həyatında yaxından iştirak edir.

S.Məmmədov yaradıcı müəllimdir. Belə ki, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi və Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin üzvüdür. O, Azərbaycan Yazıçıların XI, Azərbaycan müəllimlərinin isə XII qurultayının nümayəndəsi olub. “Qabaqcıl təhsil işçisi”, “Abdulla Şaiq”, “Qızıl qələm”, “Vətən” fəxri media və “Araz” ali ədəbi mükafatlarının laureatıdır.

Yuxarıda qeyd olunanları və 40 illik pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmasını nəzərə alaraq 271 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədovun “Əməkdar müəllim” fəxri adı ilə təltif olunması məsələsinə dəstək verməyinizi Sizdən xahiş edirəm.

Hörmətlə,

Adil Vəliyev

YUBİLEY TƏBRİKLƏRİ

Hörmətli Səməndər müəllim!

Sizi – istedadlı şair və tədqiqatçını 60 yaşınızın tamam olması münasibətilə təbrik edirik.

Siz ötən əsrin 80-ci illərindən ədəbiyyata gəlmiş dəst-xətti, yazı üslubu, deyim tərzilə seçilən qələm sahiblərindənsiniz. Çoxsaylı qəzet və jurnallarda dərc edilən silsilə şeirləriniz, elmi məqalələriniz, bədii-publisistik yazılarınız ədəbi ictimaiyyət tərəfindən maraqla qarşılanmışdır. Sizin mövzu dairəniz çoxşaxəli və rəngarəngdir. Lirik şeirlərinizdə olduğu kimi, tədqiqat səpkili əsərlərinizdə də insanın mənəvi-əxlaqi cəhətdən saflaşması məsələlərinə, müstəqillik ideyalarına üstünlük verirsiniz. “Bir durna ayrıldı öz qatarından” (müştərk), “Fəxrli tək ağır elim var mənim”, “Payız çıxəyi”, “Coşqun çay kimi”, “Ümid qapısı”, “Nur çiləyənlər”, “Ağır əlsən, Borçalıda adın var”, “İşıq ömrü yaşadı”, “El sevəni aləm sevər” və s. kitabların müəllifi, toplayanı və tərtibçisisiniz. Yaradıcılıq axtarırlarınızın uğurlu nəticələnməsinin əsas səbəbi zəngin şifahi xalq yaradıcılığına, klassik poeziya ənənələrinə dərinlən bələd olmanızdır. “Vətən” media medalı, “Qızıl qələm”, “Araz” Ali ədəbi mükafatlarının laureatisiniz, “Qabaqcıl təhsil işçisi”siniz, “İlin ən yaxşı məktəb direktoru” adına layiq görülmüşünüz.

1978-ci ildə Bakı Dövlət Universitetini bitirib təyinatla Lerik rayonunun Vistən kəndində pedaqoji fəaliyyətə başlamısınız. Dörd il burada çalışdıqdan sonra 1982-ci ildə Bakıya gələrək Azərbaycan DİN-nin tərbiyə müəssisəsindəki orta məktəbdə pedaqoji fəaliyyətinizi davam etdirmisiniz. 1987-ci ildə həmin məktəbin direktoru təyin edilmisiniz. 2002-ci ildən Sabunçu rayonundakı 271 sayılı orta məktəbin direktorusunuz.

Hörmətli Səməndər müəllim!

Sizi bir daha yubileyiniz münasibəti ilə təbrik edir, sizə uzun ömür, cəsağlığı, yaradıcılıq uğurları arzulayırıq.

AZƏRBAYCAN YAZIÇILAR BİRLİYİ

HÖRMƏTLİ SƏMƏNDƏR MÜƏLLİM!

Sizi – respublikamızda tanınmış təhsil işçisi, istedadlı şair-publisiti, folklorumuzun dərin bilicisi və araşdırıcısını anadan olmağınızın 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edirik!

Siz səmərəli pedaqoji fəaliyyətlə yanaşı, bədii yaradıcılıqla da məşğul olursunuz, şeirləriniz və publisistik yazılarınızdan ibarət bir neçə kitabınız işıq üzü görüb.

Biz Sizi həm də sazın, sözün dostu kimi tanıyırıq. Xalq yaradıcılığına, zəngin folklorumuza, o cümlədən, aşıq ədəbiyyatına qırılmaz bağlılıq, klassik poeziya ənənələrinə bələdlik sizin yaradıcılığınızda mühüm yer tutur.

Xalq deyimlərinin, el sənətkarlarının poetik incilərinin aranıb-axtarılması və onların ədəbi ictimaiyyətə çatdırılması sahəsində gördüyünüz işlər xüsusilə diqqətəlayiqdir. Borçalıda yaşayıb-yaratmış neçə-neçə el şairini məhz sizin axtarışlarınızdan sonra ədəbi ictimaiyyət yaxından tanıdı. Siz onların şeirlərini yaddaşlardan topla-yaraq yazıya aldınız, kitab halında nəşr etdirdiniz.

Sizi bir daha 60 illik yubileyiniz münasibəti ilə təbrik edir, sizə uzun və sağlam ömür, yeni-yeni yaradıcılıq uğurları arzulayırıq.

AZƏRBAYCAN AŞIQLAR BİRLİYİ

Səməndər Məmmədov - 68

Fevral ayının 8-də Sabunçu Rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Aşıqlar Birliyinin üzvü, dəyərli ziyalı Səməndər Məmmədovun 68 yaşı tamam olur.

Yüksək peşəkarlığa və təşkilatçılıq qabiliyyətinə malik Səməndər Məmmədov uzunmüddətli pedaqoji fəaliyyətlə yanaşı bədii yaradıcılıqla da məşğul olub. Bu gün də o, istedadlı publisist, folklor araşdırıcısı, şair və müxtəlif mövzularda bir çox aktual yazıların müəllifi kimi tanınır. 15 kitabın müəllifi olan Səməndər müəllim öz yaradıcılığı ilə oxucuların böyük rəğbətini qazanıb. Bacarıqlı maarif təşkilatçısı, yüksək pedaqoji ustalığa malik müəllim və həssas poeziya ruhuna hakim olan şair kimi Səməndər Məmmədov bir sıra təltiflərə – “Abdulla Şaiq”, “Qızıl qələm”, “Vətən” və “Araz” mükafatlarına, həmçinin “Qabaqcıl təhsil işçisi” adına və fəxri fərmanlara layiq görülüb. Hal-hazırda öz fəaliyyətini uğurla davam etdirən Səməndər Məmmədov Sabunçu Rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri olaraq müdrik bir ağsaqqal kimi ölkəmizin ictimai-mədəni həyatında yaxından iştirak edir, gənc nəslin milli-mənəvi dəyərlərimizə və doğma Vətənimizə hörmət ruhunda formalaşdırılması işinə böyük töhfələr verir.

Səməndər Məmmədovu bu şərəfli ömrünün 68-ci ildönümünü münasibətilə ürəkdən təbrik edir, Ona uzun ömür, möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik və gələcək işlərində uğurlar arzulayırıq!

**Dərin hörmət və səmimiyyətlə,
Azərbaycan Ağsaqqallar Şurası İdarə Heyətinin
üzvləri adından Şuranın sədri, Millət vəkili, professor
Eldar QULİYEV**

Səməndər Zəlimxanın gözən kitabxanasıdır. Mən bununla fəxr edirəm. Belə adamların olması cəmiyyətin, xalqın, insanlığın xeyrinədir. İki adamın arasında bir balaca soyuqluq olanda məhz belə adamlara üz tutursan ki, gəl bunları bir yola gətir. Səməndər ağsaqqaldı, ağır oturub batman gələndi, öz yerini biləndi. Ona görə də hər yerdə onun adı çox yüksək səviyyədə çəkilir.

Yalandan heç vaxt ad olmaz, yalandan şöhrət olmaz. Varsa, deməli onun kökündə halallıq, halal zəhmət durur, yuxusuz gecələr və ziyalı mədəniyyəti durur. Mən qardaşımı bağrıma basıb öpürəm, həmişə adı uca olsun, eşqi sönməz olsun, Zəlimxan kimi dostları da heç vaxt onun ətrafından əksilməsin!

Zəlimxan YAQUB
Xalq şairi

* * *

Zəngin şifahi xalq yaradıcılığına, o cümlədən, aşıq ədəbiyyatına qırılmaz bağlılıq, klassik poeziya ənənələrinə bələdlilik, çağdaş şeirimizin şöhrətinə sədaqət Səməndər Məmmədovu fərqləndirən xüsusiyyətdir.

Şamil QURBANOV
professor

* * *

Gözəl müəllim, ziyalı Səməndər Məmmədov indi mənalı ömrünün müdriklik mərhələsini yaşayır. Ona yeni uğurlar diləyirəm, ağsaqqal xeyir-duası verirəm.

Camal MUSTAFAYEV
professor

* * *

Fitri istedad, kəsərli və sağlam məntiq, gözəl yaddaş, güləruz, təmənnəsiz münasibət həyatda hamıya qismət olmayan ülvî keyfiyyətlərdəndir. Məhz Səməndər Eyvazoglu belə ziyahılarımızdandır.

Hüseynqulu MƏMMƏDLİ
folklorşünas

* * *

Səməndər müəllim şair kimi də, publisist kimi də az-az yazır. Lakin işıqlı yazır. Ona görə işıqlı deyirəm ki, şeirləri də, məqalələri də mənalı və məzmunludur, yadda qalandır.

Əli SƏNGƏRLİ

* * *

Eloğlum, qardaşım Səməndərin bu günündən razıyam. Gələcəyinə isə böyük ümidlər bəsləyirəm.

Abbas ABDULLA

* * *

Respublikamızda 10 qabaqcıl məktəbdən birinə məharətlə rəhbərlik edən şaqraq gülüşlü, geniş erudisiyalı, yorulmaq bilmədən çalışan, ciddi elmi-publisistik-pedaqoji fəaliyyət göstərən əziz eloğlum, hörmətli qonşum, əqidə dostum Səməndər müəllimə gələcək illərdə də uğurlu fəaliyyət və dadından doyulmayan ömür arzulayıram. Arzu edirəm ki, nəvələrinin övladlarına toy eləsin.

İsa MUSAYEV
professor

* * *

Elcanlı eloğlumuz Səməndər Məmmədovun yaradıcılıq ampulası çoxşaxəlidir. Xalq deyimlərinin, el sənətkarlarının poetik incilərinin aranıb-axtarılmasında, onların ədəbi ictimaiyyətə tanıtılması sahəsində gördüyü işlər xüsusilə diqqətəlayiqdir.

Əflatun SARAÇLI
professor

* * *

Səməndər Məmmədov yüksək savadlı müəllimdir, təhsil fədaısidir, bacarıqlı ictimaiyyətçidir, bilikli publisistdir, təcrübəli tədqiqatçıdır, lirik şairdir, yeniliyi duyan yazıçıdır...

Səməndər şeirinin əsas leytmotivini vətən, el-oba həsrəti, insan, dostluq, ana təbiətin füsunkar gözəllikləri təşkil edir. Əsl sevgi, məhəbbət, vətənpərvərlik onun yaradıcılığında qırmızı xətt kimi keçir. Səməndər müəllim, sizi 60 yaşıınız münasibəti ilə səmimi qəlbdən təbrik edirəm, möhkəm cansağlığı, elmi-bədii yaradıcılığınızda yeni-yeni uğurlar, 100 illik şanlı ömür arzulayıram.

Dünyamalı KƏRƏM
Gürcüstanın Əməkdar jurnalisti

* * *

Səməndər mənim çox sevdiyim eloğlularımdan biridir. O, mükəmməl dünyagörüşü, poetik dünyagörüşü, bilik səviyyəsi, təşkilatçılıq qabiliyyəti, təhsil işini mükəmməl bilməsi və Vətəninə, millətinə, Borçalıya dərin bağlılığı ilə əvəzolunmaz bir şəxsiyyətdir. Mən əminəm ki, Səməndərlərin sayı nə qədər çox olsa, borçalıların və bütövlükdə xalqımızın gələcəyi daha uğurlu, daha xoşbəxt olar.

Məhəbbət QARABAĞLI

* * *

O, sözün həqiqi mənasında istedadlı müəllim, tədqiqatçı-pedaqoqdur. Öz əsərlərində gənc nəslin təlim-tərbiyə məsələlərinə, ölkədə təhsilin inkişafına xüsusi əhəmiyyət verir. Məhz bunun nəticəsidir ki, rəhbərlik etdiyi 271 saylı orta məktəb təkcə Bakı şəhərində yox, bütövlükdə respublikamızda böyük şöhrət qazanmışdır. Bu məktəbin şagirdləri hər il respublika fənn olimpiadalarında uğurla çıxış edərək mükafata layiq yerlər tuturlar.

Onu tanımaq üçün yol yoldaşı, iş yoldaşı, həmkar olmaq lazımdır. Bu gün heç bilmirəm Səməndər müəllimə necə müraciət edim: müəllim, şair, publisist, jurnalist... Mənim dünənki şagirdim bu gün hamı tərəfindən tanınan, sevilən şəxsiyyətdir.

Əli HÜSEYNOV
professor

* * *

Yaxşı müəllim tək olanda belə hiss edir ki, kənardan baxaraq ondan öyrənmək, ona bənzəmək, düşüncələrini onunla bölüşmək istəyilə ona sual vermək istəyənlər var. Bu, zaman-zaman xoşbəxtliyə yol axtaran insanlığın müəllim simasında axtardığı Peyğəmbər nurudur. Belə Peyğəmbər nuruna bürünən bizim Səməndər müəllim, həm də onun pərvanəsidir. Onun xoşbəxtliyi təkcə öz peşəsini deyil, həm də öyrətdiklərini sevməsində və ona bənzəmək istəyənlərin – şagidlərinin sayının bol olmasındadır.

Səməndər müəllimi digər müəllimlərdən fərqləndirən bir cəhət də onun yaradıcı – dolu adam, ruhumuzu oxşayan söz sahibi olmasıdır. Onun ürfan əhli müəllim-şairliliyinə sübut yaradıcılığı və əməllərində Allah eşqinə, Vətənə, millətə və Azərbaycan dövlətinə olan ilahi sevginin böyük olmasıdır.

Vidadi ORUCOV

fizika üzrə elmlər doktoru

Mən Səməndər müəllimin pedaqoji fəaliyyətini və bədii-publisistik yaradıcılığını onu bir şəxsiyyət kimi çox aydın səciyyələndirən qoşa qanada bənzədərdim. Onun həyat yolunu izləyərkən maraqlı məqamların şahidi olurduq. O, ruhən romantik olduğundan, asan iş-lərdən, qərribə də olsa, həmişə qaçır, çətinliklərlə dolu yerlərdə, ağır şəraitdə işləməkdən həmişə zövq alır.

İdris KƏRİMOV

* * *

Səməndər müəllim yaradıcı insandır və doğma yurda məhəbbət onun yaradıcılığında da öz əksini tapıb. Borçalıda – Faxralıda keçən yüzilliklərdə yaşamış neçə-neçə el şairlərinin, aşıqların yaradıcılıq nümunələri məhz onun axtarışları sayəsində üzə çıxarılaraq nəşr olunmuşdur.

Bir publisist kimi Səməndər müəllimin yaradıcılığında xüsusilə qeyd edilməli bir cəhəti vurğulamaq istəyirəm. Belə ki, o, Azərbaycanın, Borçalının və təbii ki, doğma Faxralının tanınmış ziyalı-ları, görkəmli elm və mədəniyyət xadimləri haqqında oçerklər yazır, onları geniş ictimaiyyətə daha yaxından təqdim edir.

Müəllim kimi də fəaliyyəti təqdirəlayiqdir. İxtisasını dərinlən bilən, peşəsinə bağlı, vicdanlı müəllimdir. Neçə ildir ki, məktəb direktoru kimi səmərəli fəaliyyət göstərir. Məktəbsünaslığa, təlim-tərbiyə məsələlərinə, məktəb-valideyn, şagird-müəllim münasibətlərinə dair maraqlı yazılarla tez-tez respublika mətbuatında çıxış edir, zəngin pedaqoji təcrübəsinə söykənərək təkilf və mülahizələrini irəli sürür. 2007-ci ildə çapdan çıxmış “Pedaqoji düşüncələr” (Şah-pəri Hüseynqızı ilə birlikdə) kitabı bu baxımdan xüsusilə qeyd edilməlidir.

Mən Səməndər müəllimin öz zəhməti, çalışqanlığı hesabına əldə etdiyi uğurlarına sevinirəm.

Əflatun AMAŞOV

Azərbaycan Respublikası Mətbuat Şurasının sədri

* * *

Qardaşım Səməndər! Dost məclisində, ya elə biz ikilikdə olanda odlu-alovlu söhbətlərin, cəmiyyətdə davranışın hamımıza örnekdir. Sənin şəxsi həyatın, ədəbi-ictimai fəaliyyətin Borçalıların mənəvi inkişafı ilə qırılmaz tellərlə bağlıdır. Ürək yangısı ilə yazdığın kitablar Borçalıdakı qardaşlarımızı Səməndər alovunda qızınmağa, cəsarətə və qeyrətə çağırır.

Qardaşım Səməndər! O qədər dürüst, təmiz, əxlaqlı, ən ümdəsi səmimi insansan ki, sənin dostluğunu və hörmətini qazanmaq mənə böyük şərəfdir. Telefon zənglərimə şeirlə cavab verdiyin səmimiyyətinə həmişə ehtiyacım var.

Nadir MƏMMƏDLİ
professor

* * *

Bu gün Səməndər müəllim təkcə zəngin təcrübəyə və böyük təşkilatçılıq qabiliyyətinə malik təhsil işçisi – böyük bir orta məktəbin direktoru kimi yox, həm də şair-publisit kimi tanınır, sevilir, adı hər yerdə hörmətlə çəkilir.

Sevindirci haldır ki, Səməndər müəllim öz qələmini təkcə poeziya və publisistika sahəsində sınaqla kifayətlənməmiş, uzunillik səmərəli pedaqoji fəaliyyətinin, bu sahədəki zəngin təcrübəsinin nəticəsi kimi tərbiyə və yenidəntərbiyə mövzularında da tədqiqat xarakterli yazılar ortaya qoymuşdur.

Ramazan ƏLİYEV
professor

Səməndər müəllim insanlığa xas olan ən gözəl xüsusiyyətləri özündə cəmləşdirmiş bir simadır, onun dünyası hələ tam oxunmamış bir kitabdır, tədqiqata ehtiyacı olan sirrlər xəzinəsidir. Bu kitabı vərəqlədikcə onun hər səhifəsində, səhifənin hər misrasında ümmana qərq olursan və öz-özünə sual verirsən: Tanrı ondan nə-yi əsirgəyib, nəyi bəxş etməyi unudub?

Ömər KƏRİMOV
professor

Mənə elə gəlir ki, Səməndərin pedaqoji fəaliyyəti də, həyatda özünə çoxlu dost, tanış qazanması da ən əvvəl onun şairliyindən, vətənə, torpağa, xalqa bağlılığından qaynaqlanır, başqa sözlə, əslində həqiqi müəllim şair təbiətli olmalıdır və bu, özü-özlüyündə hiss edilməlidir, kiminsə canfəşanlığı, dəridən-qabıqdan çıxması sayəsində yox. Bir neçə şeir kitabının, ədəbi mükafatların sahibi Səməndər həyatının da, pedaqoji fəaliyyətinin də, bədii-poetik yaradıcılığının da kamillik, çiçəklənmə çağlarını yaşayır və indi – otuz beş il bun-dan əvvəl gördüyümüz o sağlam, pəhləvan cüssəli gəncin görkə-mində də bu kamillik özünü göstərməkdə davam edir.

Çox güman ki, haçansa Səməndərin yaradıcılığı, konkret olaraq onun poetik dili haqqında nəsə yazacağam, şeirlərindəki epitetlər, metaforalardan mümkün qədər ətraflı və elmi cəhətdən əsaslandırılmış fikirlər bildirməyə çalışacağam. Mənə elə gəlir ki, Səməndərin dostlarından biri kimi mənim borclarımdan biri də məhz budur; həm onun yaradıcılığının buna zəngin material verəcəyinə şübhə eləmirəm, həm də həssas qəlbli – pəhləvan cüssəli dostumun poetik potensialını oxuculara obyektiv elmi mövqedən çatdırmaq kimi mənəvi tələbatımı ödəmək üçün özümdə güclü ehtiyac duyuram – buna görə.

Məmmədəli QIPÇAQ
professor

Səməndər bir üzü olan kişilərdəndir.

Onda birmənalı şəkildə borçalılıq, azərbaycançılıq, türklük var. Onun bu cəhəti də xarakterinə uyğundur. Yəni borçalılığında, azərbaycançılığında, türklüyündə səmimidi, bunların arxasında şəxsi maraq durmur, ictimai-siyasi həyatda mövqə qazanmaq məramından irəli gəlmir. Ən başlıcası isə, bu amalına sədaqəti fərqli amal daşıyıcılarını inkar və ya onları aşağılamaq üzərində formalaşmayıbdı, ilk növbədə səmimi vurğunluğa əsaslanır.

Tələbə, gor dostumu mən belə tanımışam və belə tanıyıram: özü olaraq qalmaq, özü olaraq yaşamaq, həyatda Səməndər işləmək. Səməndər özü ilə mübarizədə hələ uduzmayan kişilərdəndi.

Arif ƏMRAHOĞLU

Шяхсиййятиня буюцк щюрмят бяслядийим Сямяндяр müəllim ясл тцрк-Азярбайъан кишисиня хас олан щуманистлийи, гайьыкешлийи, зякасы, билийи, тяшкилатчылыьы və сядялийи иля сечилиян бир инсандыр.

Онун хейирхашлыг зямининдяки ниййяти, фикри, ямяли бир-бирини тамамлайыр. Улу Зярдцштцн суюлядийи “йахшы ниййят, йахшы сюз, йахшы ямял” кяламлары санки онун талейиня, бойуна-бухунуна йазылыб.

Йцксяк мядяниййяти, интеллектуал сывиййяси иля сечилиян Сямяндяр мцяллимин эениш билийиндян, няъиблик тимсаллы тябиятиндян нечя-нечя эянь нясил дярс алыр, ибрят эютцрцр. Мяня еля эялир ки, йорууу нясищятлярдян чох онун шяхси нцмуняси шаэирдляря, мцяллимляря, цмумиликдя коллективя даща йахшы тясир баьышлайыр.

Сямяндяр мцяллимин чох эениш цряйи вар. Хейирхашчылыьы иля сечилиян бу няъиб инсан чятин анларда щамыйа кюмяк яли узадыр, шаэирдляриня, мцяллим

коллективиня гайбы иля йанашыр, она тапшырылан ишин ющдясиндян вахтында вя ляйагятля эялмяйи баъарыр.

Сямяндяр мцяллимдя инсанлары дуймаг габилиййяти чох эцълдир.

Pazim MЯMMЯДJI
dosent

* * *

Səməndərin qeyri-adi yaddaşı var. Bu yaddaş sayəsində o, bizim aşiq ədəbiyyatını, folklorumuzu, yazılı ədəbiyyat nümunələrini mükəmməl bilir.

Bu gün Səməndər Azərbaycanımızın maarif fədailərindən biridir, məktəb direktorudur, daima axtarışda olan xalq adamıdır, folklor toplayıcısıdır, gözəl şairdir, vətənpərvər, mübariz, prinsipial, ürəyində, iç dünyasında xeyirxahlıq yaşadan bir insandır.

Elxan MƏMMƏDLİ
filologiya elmləri namizədi

* * *

Səməndər müəllim elinə, obasına bağlı və təəssübkeş insandır. O, öz doğma kəndi Faxralı ilə bağlı hər bir hadisənin, onun folklor nümunələrinin, unudulmuş, lakin qədərbilən insanların hafizəsində yaşayan şairlərin əsərlərinin xalqa çatdırılmasında əlindən gələni əsirgəmir.

Onun böyük zəhmət hesabına toplayıb nəşr etdirdiyi “Faxralı tək ağır elim var mənim” kitabı, Şair Şabanın, Məmmədəli Zənginin şeir kitabları Faxralı kəndi və faxralılar üçün əvəzsiz töhfədir.

Eldar HÜSEYNQULUOĞLU
iqtişad elmləri namizədi

* * *

Sözü-söhbəti ilə məclislər yaraşığı Səməndər müəllim gənclərə, elə-obaya, Vətənə, təbiətə məhəbbət sevgisi aşılamaqla əlindən gələni əsirgəmir.

Hər kəsə elə-obaya Səməndər sevgisi, “Əzəl andım, son məkanım Faxralı” söyləyən şair sevgisi arzulayıram.

Bədirxan Əmirxan oğlu ƏSGƏRSOY–BORÇALI

Hərgah Səməndər həyatını sonralar pedaqoji fəaliyyətə həsr etməsəydi, onun, günümüzün ən böyük şairlərindən biri olacağına zərrəcə şübhəm qalmazdı. O, indi Bakının ən nəhəng tədris ocaqlarından birinə rəhbərlik edir. Bu faktın özü belə, bir daha sübut edir ki, Səməndər hansı sahədə çalışsaydı, oranın birinci adamı olma-lıydı. İcra aparatında başçı, orduda sərkərdə, şeirdə bayraqdar...

Altmışını büdrəmədən, kişi kimi başa vuran dostum Səməndərə yüz yaşında da əsl gənclik şövqü, qaynar təb və odlu-alovlu tələbəlik illərinin kimsəyə bənzəri olmayan şaqraq gülüşünü arzulayıram.

ƏLABBAS

Mənim tanıdığım Səməndər Faxralı ilə, sözün əsl mənasında, hər bir dost, bütövlükdə ona yaşamaq üçün sinəsində sevə-sevə yer verən Azərbaycan adlı bir məmləkətimiz də öyünməyə bilməz.

Səməndərin söz dünyasına baş vurmağı, onun ürəyinin dərinliklərindən süzülüb gələn sənət incilərini beyninə, ürəyinə hopdurmağı bacaran, sözün əsl mənasında Səməndərlə bir an, bir gün ünsiyyətdə olan hər kəs özünü xoşbəxt sayə bilər.

Eldar SADIQ

Dostluğa, qardaşlığa, birliyə çağırış yuvasıdı Səməndərin ürəyi. Adamları o məkana səsləyə bilir. Onların ordan pay aparmasına nail olur. Çünki orda Haqq işığı var və bu işığın düşdüyü yerdə gül bitər.

Osman ƏHMƏDOĞLU

Səməndər müəllimlə ömründə bir dəfə söhbət edən, onunla cəmi yarım saat ünsiyyət quran hər kəsdə zəngin təəssurat yaranır, müsahibinin nə qədər səmimi, saf, mərd, vətən və torpaq qeyrəti çəkən bir insan olduğunu görür. Bir filoloq kimi sinəsi sözlə doludur, sözdən böyük ulu, müqəddəs, sirli-sehrli heç nə tanımır. Hətta təlim-tərbiyə haqqında şagird və müəllimlərlə söhbət edəndə də klassik və müasir ədəbiyyatımızdan saysız-hesabsız əxlaqi-tərbiyəvi nümunələr söyləyir. Poeziyadan söhbət düşəndə sözünü Qurbani, Aşıq Abbas Tufarqanlı, Aşıq Ələsgər və digər şairlərlə başlayıb xalq şairi Zəlimxan Yaqubla bitirir.

Səməndər müəllim elin, sözün, düzün Səməndəridir; el-obamızın dəyərli insanlarını qiymətləndirməyi bacarır.

Hər şeydən əvvəl saz, söz adamı olan Səməndər Məmmədov sözün çəkisini, nüfuzunu, qədir-qiymətini yaxşı bilir. O, istər bədii təsvirlərində, istərsə də tərənnümlərində səmimidir. Hamının işlətdiyi adi sözlərdən poetik dünya yaradır, oxucunu mənəvi cəhətdən zənginləşdirir. Qələmə aldığı bütün mövzuları ürəyinin, qəlbinin hərarətindən keçirir, beytə, misraya yeni nəfəs verir, onun sirli-sehrli qüdrətini nümayiş etdirir.

Məhəmmədəli MUSTAFA
filologiya elmləri doktoru

Səməndər müəllimdə olduqca güclü poeziya duyumu var. Mənə elə gəlir ki, o, öz ilhamlı ruhunu Dədə Zəlimxan ruhunda suvarandan sonra qələmə söz verib. Odur ki, onun yazılarından Zəlimxan ətri gəlir. Mən öz yazılarımda həmişə bir qayda olaraq Səməndər müəllimin soyadından sonra həm də istər-istəməz “Zəlimxanlı” da yazıram.

Dostum Səməndərə böyük Allahdan ürək dolusu cansağlığı, sədaət və bundan sonra da barlı-bəhərli yaradıcılıq arzulayıram.

Cəfər QULİYEV
həkim

Səməndər müəllim səriştəli pedaqoq, bacarıqlı məktəb direktoru olmaqla yanaşı, həm də yaradıcı bir insandır, qəlbi həyat eşqi ilə doludur. Son illərdə işıq üzü görən bütün kitablarını oxumuşam. O, doğma elinə-obasına – byüyüb boya-başa çatdığı Borçalıya, Faxralı kəndinə o qədər bağlıdır ki, bu bağlılıq onun yaradıcılığında da öz əksini tapıb. Bu yurdun qeyrətli oğul və qızları haqda yazdığı oçerklərdən ibarət bir neçə kitabı işıq üzü görüb.

Səməndər müəllim gözəl ailə başçısıdır, yaxşı dostdur, əliaçıqdır, ürəyitəmizdir, səxavətlidir.

Onun zəhməti də layiqincə qiymətləndirilmişdir. Yaradıcılıq sahəsindəki mükafatları ilə yanaşı, pedaqoji sahədə də uğurları çoxdur. Rəhbərlik etdiyi məktəb uğurlarıyla Sabunçu rayonundakı məktəblər arasında xüsusilə seçilir. Təhsli nazirliyi tərəfindən “Qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanı ilə təltif olunub.

Səməndər müəllimi 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edir, ona yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Fərman ABDULLAYEV
Bakı şəhəri üzrə
Təhsil idarəsinin əməkdaşı

Səməndər müəllim bacarıqlı pedaqoq, işini düzgün qurmağı bacaran təşkilatçı, sözün əsl mənasında ziyalıdır. Onu digər müəllim həmkarlarından fərqləndirən bir də onun yaradıcı müəllim olmasıdır. Şair-publisist kimi bir neçə kitabın müəllifi olan S.Məmmədov təlim-tərbiyənin müxtəlif sahələri haqqında da maraqlı yazılarla tez-tez respublika mətbuatında çıxış edir.

Ömrünün 60-cı baharının yubiley şirənliyini dadan, sevincli anlar yaşayan Səməndər müəllimi ürəkdən təbrik edir, ona yeni-yeni uğurlar arzulayıram. İnanıram ki, Səməndər müəllim bundan sonra da neçə-neçə uğuru ilə bizi sevindirəcəkdir.

Vidadi SƏLİMOV
Sabunçu Rayon İcra Hakimiyyətinin əməkdaşı

Səməndər müəllim gözəl insan, sadıq dost, dəyərli ziyalıdır. Ürəyiaçıq, ünsiyyətçi adamdır. Başqalarına qarşı diqqət göstərməyi bacarır, həssas qəlbə malikdir. Onunla dostluq etməyə də, yol yoldaşı olmağa da, müntəzəm olaraq ünsiyyət qurmağa da dəyər.

Böyük bir pedaqoji kollektivə rəhbərlik etməsi də onun zəngin təcrübəyə malik bir pedaqoq olduğunun göstəricisidir. Öz işini bilən, onun öhdəsindən layiqincə gələn məsuliyyətli maarif işçisi, gözəl müəllimdir. Bütün bunlarla yanaşı dostları, pedaqoji ictimaiyyət onu həm də yaradıcı müəllim kimi tanıyır. Tərbiyə və yenidəntərbiyə mövzusunda maraqlı kitabları işıq üzü görüb.

Səməndər müəllimi – əziz dostumu anadan olmasının 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edir, ona uzun və sağlam ömür, yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Məhərrəm SƏFƏROV
Əməkdar müəllim

Bu gün Səməndər müəllimin anadan olmasının 60 illiyi tamam olur. Bütün səməndərsevərlər kimi, mən də onu bağırma basaraq təbrik edir və deyirəm: İndiyədək səndə gördüyüm şuxluğu, əzəməti, şən əhval-ruhiyyəni Allah bundan sonra da səndən əskik eləməsin. Sənə uzun ömür və möhkəm cansağlığı arzulayıram. Bir də onu deyirəm ki, bu gün səni təbrik edənlərin çoxundan fərqli olaraq mənim üçün ikiqat sevincli, fərəhli gündür, ikiqat yubiley, ikiqat bayramdır. Sənin 60 illik yubileyinlə yanaşı bu il həm də mənim Səməndər ünvanlı dostluq salnaməmin başlanmasının 35 ili tamam olur. Və buna görə də özümü xoşbəxt hesab edirəm ki, mənim Səməndər Məmmədov kimi sədqətli, qeyrətli, Vətən, el-oba təəssübkeşi bir dostum var!

Firudin MƏMMƏDOV

* * *

Səməndər Məmmədovla tanışlığımdan 35 il keçir. O, təyinatla Lerik rayonuna gələndə mən rayon qəzetinin redakoru vəzifəsində çalışırdım. Onun bədii yaradıcılıqla da məşğul olması qısa müddət ərzində bizi doğmalaşdırdı. Qəzetimizdə dərc olunan şeirləri və publisistik yazıları oxucular tərəfindən rəğbətlə qarşılanırdı.

Rayonumuzda dörd il pedaqoji fəaliyyət göstərdikdən sonra Səməndər müəllim iş yerini Bakıya dəyişdi. Bundan sonra tez-tez görüşə bilməsək də, əlaqələrimiz kəsilmədi, dostluğumuz bu gündə də davam edir. Hər dəfə yolum paytaxta düşəndə mütləq Səməndər müəllimlə görüşürəm.

Gözəl pedaqoq, istedadlı şair və publisist dostumu 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edir və deyirəm: Canın sağlam, qələmin iti olsun!

Həmzə VƏLİMƏMMƏDOV
Lerik rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri,

Əməkdar jurnalist

Səməndər Məmmədov pedaqoji fəaliyyətə mənim rəhbərlik etdiyim məktəbdə başlayıb. Kəndimizə gələn gündən kollektivlə qaynayıb-qarışdı, elin hörmətini qazandı. El də həmişə ona hörmətlə yanaşdı. Onu da qeyd edim ki, Səməndər müəllimin həyat yoldaşı Şahpəri xanım da tez bir zamanda kollektivin sevimlisi oldu. Hər ikisi indi də vaxtilə işlədikləri Vistən kəndi ilə əlaqəni kəsmirlər. Tez-tez Səməndərin xoş sədasını eşidirik. Hər yeni kitabı çıxanda avtoqrafla mənə göndərir. Oxuyub sevinirəm.

Səməndər yaxşı dost, etibarlı yoldaş və ən əsası bizi həmişə diqqətdə saxlayan gözəl ziyalıdır. Və düşünürəm ki, Səməndər xalqımızı ən mötəbər məclislərdə təmsil etməyə qadir, vətəninə vurğun vətəndaşdır.

Hilal QUBADOV

**Lerik rayonundakı Vistən kənd
orta məktəbinin direktoru**

Səməndər müəllim mənim həmişə böyük hörmətlə yanaşdığım ziyalı, şair və gözəl insandır. Və bu hörmət təkcə ondan irəli gəlmir ki, o, mənimlə bir kənddə – Borçalının ağır ellərindən olan Faxralıda dünyaya gəlib və eyni zamanda qohumumdur. Həm də ondan irəli gəlir ki, o, sözün əsl mənasında müəllim, böyük ziyalı və söz adamıdır.

Onun yorulmaz tədqiqatçı zəhmətinin nəticəsində keçən yüzilliklərdə Faxralıda yaşayıb yaratmış neçə-neçə el şairinin şeirləri işıq üzü gördü, geniş oxucu kütləsinə çatdırıldı. Mən deyərdim ki, onun araşdırıb üzə çıxardığı el şairlərindən elələri vardı ki, özünün doğmaları bəlkə heç bircə misrasını da bilmirdi.

Səməndər müəllim elinə-obasına canyandıran qeyrətli eloğlu, yorulmaz tədqiqatçı, yaradıcı müəllim, gözəl şairdir.

Arif ƏLİYEV

Mən Səməndər müəllimi elinə-obasına bağlı bir insan kimi tanıyıram. O, pedaqoji fəaliyyətlə yanaşı, bədii yaradıcılıqla da məşğul olur. Çap olunmuş bütün kitablarının ilk oxucularındanam. Tariximizə, folklorumuza bağlı adamdır və araşdırmalarında da bu, mühüm yer tutur. Neçə-neçə el şairinin şeirlərini toplayıb ədəbi ictimaiyyətə təqdim edib.

Şagirdlərinə təkcə elmin sirlərini yox, həm də Vətəni, onun torpağını, daşını sevməyi, əsl vətəndaş olmağı öyrədir. Mənim uşaqlarımın ikisi də onun rəhbərlik etdiyi məktəbdə oxuyub. Onlar bu gün də Səməndər müəllimin doğma yurda məhəbbət aşılmasını, onun təbiətini böyük şövqlə tərənnüm etməsini minnət-darlıqla xatırlayır, xüsuslə də dilindən düşməyən “lilpar olan yerdə dolça nə lazım” kəlmələrini tez-tez təkrarlayırlar.

Nurqələm SƏLİMOV

Səməndər müəllim elə bir insandır ki, onun hər hansı bir keyfiyyətindən saatlarla danışmaq olar. Özü də ancaq yaxşılığa, minnətdarlıq hissi ilə. Səməndər müəllim bacarıqlı təhsil işçisi, məsuliyyətli rəhbər, yaxşı qohum, sadıq dost, qədirlilən eloğlu, ürəyi vətənə, elə-obaya, doğma yurda bağlı əsl vətəndaş, mənəvi-əxlaqi dəyərlərimizin daşıyıcısı və keşikçisi olan ziyalı, sözün böyük mənasında müəllimdir.

O, yaxşılıq etməyi bacaran və bunu gözə soxmağa çalışmayan bir insandır.

Bu günkü qloballaşan dünyada da Səməndər müəllim keçmişimizi, milli ənənələrimizi nəinki unutmur, əksinə onu gənclərə həvəslə təlqin edir, yaşatmağa çalışır.

Azad QURBANOV
polkovnik

Səməndər, sadıq dost, qeyrətli eloğlu, gözəl ailə başçısı, fəxr edilməli iki oğul atasıdır.

Mən Səməndərlə dostluğumdan qürur duyur və fəxr edirəm ki, o, bu gün təkcə Faxralının yox, bütünlükdə Borçalının ən dəyərli oğullarından biridir. Səməndər işini gözəl bilən və onun öhdəsindən layiqincə gəlməyi bacaran bir insandır. Və mən deyərdim ki, o, daha böyük vəzifələrə layiqdir.

Bu yubiley günlərində mən əziz dostuma, sevimli eloğluma, qohumuma uzun ömür, möhkəm cansağlığı, işlərində daha böyük uğurlar arzulayıram.

Tahir QASIMOV
ARDNŞ-nin Qaz Əməliyyatları
İdarəsində şöbə müdiri

Səməndər müəllim gözəl bir ziyalıdır. Mən onu bir müəllim kimi yox, – əlbəttə, müəllim kimi öz yeri var, – xalqımızın nadir ziyalılarından biri kimi qiymətləndirirəm. Bu adam elə bil dağdan axan bulaqdı, onda istedad, qabiliyyət, mədəniyyət qaynayıb-daşır. Onun tərifini Allah özü verib. Allah ondan heç bir şey əsirgəməyib. Qabiliyyəti də, savadı da, mədəniyyəti də, təhsili də, dostluqda mehribançılığı da əsirgəməyib, gözəl ailə başçısıdır. Onda çatışmayan bircə şey varsa, o da onun eyibsizliyidir. Onunla hər görüşümüzdə bir şey öyrənirik. Hər kəlamından bir söz götürürük.

Yasin ƏLİYEV

* * *

Səməndər müəllim Tanrının sevdiyi, seçdiyi insanlardandır. Tanrı ona çox böyük istedad və qabiliyyət vermişdir. Onda duymaq, görmək qabiliyyəti başqalarından çox fərqlənir. O, sözbə sözbə qatır, şəkər qatır, sözü şirirləşdirir, şəkərləşdirir, sözbə həyat, qol-qanad verir. Sözü ilahiləşdirir, sözün qüdrətini, sehrini oxucuya çatdırır. Onun duyğuları yerlə göy arasındadır. O, ətrafdakı gər-ginliyi tez yox edə bilir, ətrafında istilik yaradır, insanlara ruh verir, onlarda həyata inam, sevgi, işə məhəbbət aşılayır.

Zöhrə QARAQIZI
məktəb direktoru

Bu gün yaradıcılığının və pedaqoji fəaliyyətinin ən məhsuldar dövrünü yaşayan Səməndər müəllimi – əziz qardaşımı anadan olmasının 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edir, ona yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Söhbətdin MƏMMƏDOV

Əziz və hörmətli Səməndər müəllim!

Əlamətdar yubileyiniz – anadan olmağınızın 60 illiyi münasibətilə ən səmimi təbriklərimi qəbul edin!

Daim axtarışda olan bir yazar, şair-publisist kimi oxucularınız, “Qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanı ilə təltif olunan bir müəllim kimi şagirdləriniz, nümunəvi ailə başçısı kimi ailə üzvləriniz, Borçalıya dərin bağlılığınız, qohumcanlılığınıza görə isə qohum-əqraba və

Borçalı eli tərəfindən böyük sevgi və rəğbət qazanmışınız. “Payız çiçəyi” kimi gözəl “Faxralı”ınızın əhalisi naminə “Coşqun çay kimi” vurularaq bir çoxları üçün “Ümid qapısı” olmusunuz, “Gənclərimizin taleyi alt-üst olmasın” deyə özünüzü bütövlüklə peşənizə həsr etmişiniz. Sizin bütün həyat yolunuz millətinizə fədakarlıqla xidmət etməyin yüksək nümunəsidir.

Əziz və hörmətli Səməndər müəllim!

Sizə həmişə böyük hörmətlə yanaşan atam Şamil Qurbanovun varisi kimi, onun adının ucaldılması uğrunda gördüyümüz bütün işlərə görə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Bu əziz gündə Sizə möhkəm cansağlığı, ailə səadəti, sevinc dolu uzun ömür yaşayaraq ətrafınıza nur çiləməyə davam etməyinizi diləyirəm.

* * *

Щайатда йалныз гялбинин тямизлийиня дайанан инсанлар, тясэсцфляр олсун ки, аздыр. Сямяндяр мцяллим кими инсанлар, фикримъя, онлара гиймят верилсин хатириня хейирхаллыг етмир, онлар сядяъя олараг башга ыцр йашамабы баъармырлар.

Мяни Сямяндяр мцяллия баълайан, бялкя дя, гошумлугдан даща эцслц телляр вар. Онун Musa Nəbioğlu ilə birlikdə hazırladığı «Лякясиз бир виъдан, буюцк бир цряк» китаб мяня атамы йалныз бир аиля башчысы кими дейил, иътимаи хадим, йязычы, вятянпярвяр инсан кими танымаба кюмяк етмишдир.

**Hörmətlə,
Ceyhun Şamil oğlu QURBANOV**

Səməndər müəllim hər şeyin yerini, ölçüsünü-biçisini bilən, sözü ilə əməli bir olan bütöv şəxsiyyət, ağır oturub batman gələn ağırtaxtalı Boraçlı kişisidir. Səməndər müəllim sədaqətli dostdur. Onun dostluğu etalon ola biləcək qədər ülvî, təmiz, təmənnəsiz və mən deyərdim ki, çoxlarına əsl nümunədir.

Bu yubiley günündə yubilyara həkimin arzusu nə ola bilər? Təbii ki, ilk növbədə cansağlığı! Canın sağ, ömrün uzun olsun, əzizim Səməndər! Arzu edirəm ki, heç zaman sənə həkim kimi lazım olmayım! Səni həmişə şad, dəyən-gülən, övladlarınla birlikdə xoşbəxt görüm! Amin!

Səməd ÇOBANOV
həkim

* * *

Səməndər müəllim sözün əsl mənasında böyük pedaqoq, istedadlı şair-publisist, alovlu vətənpərvər, qeyrətli və təəssübkeş eloğludur. Dəyərli eloğlumu 60 illik yubileyi münasibəti ilə ürəkdən təbrik edir, ona yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Səməd MƏMMƏDOV
həkim

* * *

Səməndər müəllim haqda saatlarla danışmaq olar və dünyada nə qədər xoş sözlər varsa, Səməndər müəllim hamısına layiqdir. O qədər müsbət aurası var ki, onunla qısamüddətli görüşdə belə sanki adama güc-qüvvət gəlir.

Səməndər müəllim təcrübəli pedaqoq və maarif təşkilatçısı, vətənpərvər ziyalı, dəyərli qələm sahibi, qayğkeş və səmimi dost, gənclərə düzgün yol göstərməyi bacaran ağsaqqaldır. Belə insanların çox olması cəmiyyətin qazancıdır.

Asif MƏLİKOV

polis mayoru

Səməndər müəllim gözəl vətəndaş, vətənpərvər bir insandır. Doğma el-obasına möhkəm bağlıdır. Böyüyüb boya-başa çatdığı Faxralı kəndinə, onun əsrarəngiz təbiətinə, qeyrətli oğullarına, ismətli qızlarına şeirlər həsr etməsi də bu bağlılıqdan, yurda məhəbbətdən irəli gəlir. Bu şeirləri oxuduqca özünü doğma Faxralıda – təbiətin qoynunda hiss edirsən.

O, Faxralının tarixi haqqında araşdırmalar aparıb, neçə-neçə el şairinin şeirlərini üzə çıxarıb. Eyni zamanda Faxralının görkəmli adamları haqqında silsilə oçerklərin müəllifidir.

Səməndər müəllim həm də sözün əsl mənasında gözəl qohumdur. Mən deyərdim ki, ən qeyrətli, ən təəssübkeş, insanı duymağı bacaran, hər şeyin ölçü-biçisini, yerini bilən qohumdur. İstər xeyir iş olsun, istər, Allah eləməmiş, şər iş olsun, həmişə bi-rinci özünü Səməndər müəllim yetirir.

Qohumluqla yanaşı, mən onunla həmişə bir eloğlu kimi, dost kimi, qardaş kimi fəxr etmişəm. Onu yubileyi münasibəti ilə təbrik edirəm. Sağlam, ağrı-acısız yaşasın, yazsın, yaratsın.

Vahid QURBANOV

* * *

Səməndər müəllim özü bir məktəbdir – böyüklüyün, aqilliyin, müdrikliyin, dostluğun, sirdaşlığın, sözün əsl mənasında müəllimliyin və Borçalılığın məktəbi.

Elşad ÇOBANLI

* * *

Səməndər müəllim elcanlı, sözübütöv, dosta-yoldaşa çox sədaqətli insandır. Borçalı elindən yazmaqdan yorulmur, ciddi axtarışlar aparır, ərsəyə gətirdiyi, gördüyü hər bir xeyirxah işindən böyük zövq alır. Daim axtarışda olan Səməndər müəllim bir yazar – şair-publisist kimi oxucuları tərəfindən sevilir.

Əsrəf HÜMBƏTOV
jurnalist

Səməndər müəllim kövrək hisslər, zərif duyğular şairidir. İstər publisitik yazılarında, istərsə də şeirlərində xalq yaradıcılığının, aşıq poeziyasının zəngin ənənələri diqqəti cəlb edir. Məclislərdə aşıqlarımız onun şeirlərini oxuyurlar.

Səməndər müəllim elinə bağlı, qayğıkeş bir insandır. Vaxtaşırı doğma Faxralıya gəlir, kənddə yaşayan camaatın vəziyyəti ilə maraqlanır. Bir vaxtlar oxuduğu orta məktəbi də heç zaman unutmur. Hər gəlişində məktəbə baş çəkir, müəllimlərlə görüşür, yeni kitablarını məktəbə bağışlayır.

60 illik yubileyi münasibəti ilə Səməndər müəllimi öz adımdan, məktəbimizin müəllim və şagird kollektivi adından təbrik edir, ona sağlam ömür, işində və yaradıcılığında uğurlar arzulayıram.

Hacı Həmid KƏRİMOV

* * *

Səməndər müəllim təkcə şair deyil, həm də tədqiqatçı ziyalıdır. “Faxralı tək ağır elim var mənim” kitabı onun ağır əməyinin məhsuludur. Elimizin unudulmuş şair təbiətli insanlarını, onlardan qalmış şeir nümunələrini arayıb-axtarıb üzə çıxarmış, ədəbi aləmə tanıtmışdır. Gözəl el deyimlərini unudulmaqdan xilas etmişdir. O, aşiq Polad, Allahverdi İbrahimov, Güllər Pərisi, Səhnə Alməmmədli, Şair Nəbi, Qara Qərib, Bəkirov Əlləz, Şair Şaban, Şair Alı, Dünyamalı Əsgərov, Məmmədli Zəngin və digər el şairlərini oxuculara tanıtmış, Faxralının mədəniyyət tarixinin öyrənilməsində böyük rol oynamışdır.

Fatma ƏLİYEVƏ
Arif Əliyev adına Faxralı
orta məktəbinin müəllimi

Həmişə sinəsi sözlə dolu olan, orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan – onun paytaxtı Bakıda yaşayıb fəaliyyət göstərsə də, qəlbi daim Borçalı və doğma Faxralı ilə döyünən Səməndər müəllim bu gün ömrünün və yaradıcılığının ən məhsuldar dövrünü yaşayır. Ona şəxsi həyatında, yorulmaz pedaqoji fəaliyyətində və yaradıcılığında yeni-yeni uğurlar arulayıram.

Səlminaz ƏSƏDULLAH QIZI
Faxralı kəndindəki 1 saylı
orta məktəbin müəllimi

Mənim bənzətmələrim bəlkə də bəzilərinə qərribə gələ bilər, lakin Səməndər müəllimi yaxşı tanıyanlar bunun bu səpkidə olan bənzətmələrdən yalnız bir qismi olduğunu yaxşı bilirlər. Mən onu bəzən tufanlı, qarlı dağlara, sərt qayalara, bəzən də sakit sulara, müdrik ağsaqqala bənzədirəm.

*“Gah sakit gölə dönür,
Gah coşub selə dönür,
Bilmirsən nədir insan”.*

On beş ildir ki, onun rəhbərlik etdiyi kollektivdə çalışıram, ailəvi münasibətimiz var və onu yaxından tanıyan insan kimi demək istəyirəm ki, dağların əzəmətini, suların saflığını, çayların coşqunluğunu, qayaların sərtliyini, çöllərin genişliyini, azadlığını, ağacların möhtəşəmliyini və kökə bağlılığını qəlbində daşıyan bir saz-söz vurğunudur Səməndər müəllim!

Səməndər müəllim, bu da gözlədiyiniz 60

Gözəl yaşdı. Bu yaşda ailənizlə birlikdə xoşbəxtliyinizi yaşayırırsınız. Daimi olsun deyim.

Sizə arzum: Beyniniz düşünən, qələminiz yazar olsun, qəlbiniz el-obanıza, torpağımıza və millətimizə qarşı tükənməz sevgilərlə dolu döyünsün.

Dilinizdən şeir əskik olmasın. Ətrafınızdan sizə sədaqətli, etibarlı olan və sizi sevən dostlar əskik olmasın.

Təbrik edirəm.

Yeni arzularınızın həyata keçməsi üçün Sizə bir bu qədər də sağlam ömür arzulayıram.

Rüxsarə SABİRQIZI
Bakı şəhərindəki 271 saylı

orta məktəbin direktor müavini

* * *

Səməndər müəllim şairdir, şeirləri, xüsusilə də Borçalıya, onun ağır ellərindən olan doğma Faxralının əsrarəngiz təbiətinə həsr elədiyi şeirlər mənim sevə-sevə oxuduğum poeziya nümunələridir.

Səməndər müəllim cəfakəş tədqiqatçıdır. Son yüzilliklərdə Faxralıda yaşayıb söz qoşan neçə-neçə el şairi məhz onun gərgin zəhməti sayəsində ikinci ömrünü qazandı.

Səməndər müəllim kəsərli qələm sahibi olan publisist və eyni zamanda təlim-tərbiyə ilə bağlı tədqiqatçı kimi də bir neçə kitabın müəllifidir.

Səməndər müəllim alovlu vətənpərvər – doğma Azərbaycanımızı və tarixən onun bir parçası olmuş Borçalını sonsuz məhəbbətlə sevən bir insandır.

Vətəni, el-obanı bu və ya digər dərəcədə hamı sevir. Amma Səməndər müəllimin və onun kimi ziyalıların vətənpərvərliyində bir üstün cəhət var ki, onlar Vətəni sadəcə olaraq qəlblərində sevməklə kifayətlənmir, bu sevgini əməli işə çevirməyi bacarırlar.

Eldar QURBANOV

* * *

Səməndər müəllim elimizin sayılıb-seçilən, tanınan ziyalıları sırasındadır. Zəhmətdən yorulmayan, bezməyən, öz üzərində daim çalışan, ixtisasının kamil bilicisi və yüksək pedaqoji ustalığa malik olan bir müəllim, bacarıqlı maarif təşkilatçısı, səriştəli rəhbərdir.

O, keçmişimizə bağlı ziyalıdır, dünənimizi unutmağa qoymur və mən deyərdim ki, bu, bir ziyalı kimi onu başqalarından fərqləndirən qeyri-adi xüsusiyyətidir. Özü də bu bağlılıq sadəcə olaraq sözdə deyil, onun əməllərində ifadə olunur. Ötən yüzilliklərdə Faxralıda yaşayıb-yaratmış neçə-neçə el şairinin şeirlərinin araşdırılıb üzə çıxarılmasına, nəşr etdirilməsinə görə faxralılar, ədəbiyyat təəs-sübkeşləri məhz Səməndər müəllimə minnətdardır.

Aydın QURBANOV

* * *

Sən çox ağır bir missiyanı öz üzərinə götürmüşən. Öz elinin, yurdunun layiqli insanlarını – ağır zəhmət adamlarını, nurani ağsaqqaları, ziyalıları, elm adamlarını, iş adamlarını geniş oxucu kütləsinə tanıtmaq üçün gecə-gündüz yorulmadan, usanmadan çalışırsan, yazırsan. Gələcəkdə də bu şərəfli missiyanı davam etdirmək üçün sənə möhkəm cansağlığı arzulayıram.

Məmmədli ŞƏRİFOV
Borçalı, Faxralı kəndi

* * *

Dünyada əlinə qələm alıb yazan insanlar, mən elə fikirləşirəm ki, adi həyat tərzini keçirən insanlardan, müxtəlif peşə sahiblərindən və digər insanlardan yaxşı mənada öz yaradıcılığı, dünyagörüşü və digər müsbət keyfiyyətləri ilə fərqlənirlər. Fərqlənirlər ona görə ki, o şəxslər insanların daxili aləmini daha aydın seçə bilirlər. Həmişə öz yazıları, yaradıcılığı, başqa müsbət fikirləri ilə cəmiyyətə yeniliklər gətirirlər.

Əzizim Səməndər müəllim, məhz Siz həmin insanlardansınız. Yuxarıda deyilən sözləri, Sizin təmsalinizdə daha da genişləndirmək olar.

Sizə həyatda uğurlar arzulayır, 60 illik yubileyiniz münasibəti ilə təbrik edirəm.

Valeh ASLANOĞLU

* * *

Səməndər mənim üçün həm qardaş, həm yoldaş, həm də dostdur.

Səməndər hələ tələbəlik illərindən təşkilatçılığı ilə seçilirdi. Universitetdə məşhur şair və yazıçılarla, görkəmli alimlərlə keçirilən görüşlərdə çox fəal idi. Hətta belə görüşlərə məni də aparır, tanınmış şəxsiyyətlərlə tanış edirdi. Böyük yazıçı Mir Cəlal və digərlərilə olan görüşləri, filosof Asif Əfəndiyevin dərnəyindəki iştirakımı bu gün də böyük minnətdarlıq hissi ilə xatırlayıram.

Mən ədəbiyyata, poeziyaya o qədər də meyilli deyildim. Səməndər isə çalışırdı ki, məndə bu sahəyə marağı artırsın. Yeni bir maraqlı bədii əsər çıxan kimi, mütləq oxumağımı məsləhət görürdi. Mənim bədii zövqümün, müəyyən mənada dünyagörüşümün formalaşmasında Səməndər müəllimin böyük rolu olub.

Səməndər müəllimin bir qardaş kimi ən vacib keyfiyyətlərindən, mən deyərdim ki, başlıcası onun ailə qayğıkeşliyi və qohumlara qarşı diqqətcilliyidir.

Bu gün 60 yaşı tamam olan əziz qardaşımı ürəkdən təbrik edir, ona möhkəm cansağlığı, uzun ömür arzulayır və deyirəm: Sən hələ bizlərə çox gərəksən. Özü də təkcə biz qohumlarına yox, bütün səməndərsevərlərə, elə-obaya, cəmiyyətə.

Sərdar MƏMMƏDOV

Səməndər müəllim ehtiyacı olanlara əl tutmağı, təmənnasız yardım etməyi, istedadlı gənclərə dayaq durmağı özünə mənəvi borc bilir.

Yurd sevgisi, Vətən məhəbbəti mövzusunda söhbət edəndə gözündən könlünə qığılcım düşüb alovlandırıran kimi danışır. Hər görüşdə yeni bir ab-hava yaradır Səməndər müəllim.

Əflatun KAMANDAROĞLU

* * *

Səməndər müəllim çox zəngin, hərtərəfli bir adamdır. Həm də çox sadədir, bütün sadə insanlar kimi. Bir az da çılğındır, tez coşub, tez də sakitləşir. Onunla saatlarla, günlərlə söhbət etsən də, yorulmazsan. Onun yazdığı şeirlər, məqalələr də şirinliyi ilə seçilir. Çünki saza söykənir, saza köklənir. Sənədəftərdir, klassiklərimizdən, xalq yaradıcılığından, Zəlimxan Yaqub yaradıcılığından saatlarla danışar, yorulmaz. Bir dəfə məktəbimizə görüşə gələn Xalq şairi Zəlimxan Yaqub onun haqqında zarafatla demişdi: “Mən olmayanda Səməndər müəllim məni əvəz edə bilər”.

Niyazalı MAHMUDOV

* * *

Məni Səməndər müəllimlə bağlayan sarsılmaz əlaqə, aramızdakı qohumluq, dostluq münasibəti kitablara sığmayacaq dərəcədə böyükdür. Elə bu hisslərlə yaşadığım, daha doğrusu Səməndər müəllimlə bağlı nə yazım, necə yazım düşüncələri ilə baş-başa qaldığım anda beynimə gələn bir fikir köməyimə çatdı: Səməndər müəllimi birçə gün görməyəndə, heç olmasa zəngləşməyəndə darıxmağım, dostların, tanışların bizi daim bir yerdə görməsi elə onun haqqında mənim ürək sözlərim deyilmi?!

İsa NAMAZLI

* * *

Səməndər müəllimin səmimiyyəti, xeyirxahlığı və insanpərvərliyi elə ilk baxışdanca insanı ovsunlayır. Məndən yaşca bö-yük olsa da, hər görüşəndə üzündə özünəxas bir məmnunluq görmüşəm və həmişə ailə, iş və dolanışıq vəziyyətimlə, eləcə də yaradıcılığım ilə maraqlanıb.

Səməndər müəllimi 60 yaşının tamam olması münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm, ağrısız, acısız həyat, işlərində və yaradıcılığında nailliyət, ailəsinə xoşbəxtlik arzulayıram!

Elbəyi CƏLALOĞLU
şair-publisist

Uşaqlıq dostum, poeziyaya qarşı məndə sonsuz məhəbbət oyadan, şəhər bələdçim və nəhayət qəlbimə, ürəyimə ən yaxın sirdaş olan Səməndərim! Səni həyatda mənə sevdiren hər şeydən əvvəl mənə qarşı olan saf əmioğlu-qardaş məhəbbətidir. Bu məhəbbətin içində hər şey var; istək, canıyananlıq, təəssübkeşlik və şairlik! Ağır elin saf, təmiz, dumduru bulaqlarından su içə-içə saflaşdın, bərkidin, mətinləşdin. O ağır elə layiq elcanlı, ağır və sanballı bir insan oldun. Bunların hamısını “Faxralı tək ağır elim var mənəm” kitabında görməmək olmur.

İbrahim MUSTAFAYEV

* * *

Səməndər müəllim bütöv şəxsiyyətdir. Yarımçıq söz danışmaz, yarımçıq iş görməz. Söz verdisə, mütləq əməl edəcək. Vəd verdisə, yerinə yetirəcək.

Musa NƏBİOĞLU

FAXRALIDI İNAMI DA,
İMANI DA

(Səməndər müəllimə ithaf olunmuş şeirlər)

SƏMƏNDƏR

Ərlər yurdu qədim eldir Faxralı,
Orda yetdin boya-başa, Səməndər.
Dostlarınla arxalısən, arxalı,
Vəfalısən yar-yoldaşa, Səməndər.

Səməndər quşu tək yandın, yaşadın,
Sevgini amalın sandın, yaşadın.
Saflıq, paklıq oldu andın, yaşadın,
Gəldi misraların xoşa, Səməndər.

“Qoşabulaq” fərəhləndi, sevindi,
“Qızılqaya” qızılı don geyindi.
Boğçalılar şadlıq etdi, sevindi,
Sevincləri daşa-daşa, Səməndər!

“Ümid qapısı”nda “Coşğun çay kimi”,
Parladın yenicə doğan Ay kimi.
Elin zəhmətini haqqı-say kimi,
Qaytardın özünə, yaşa, Səməndər!

İnsan ömrü üçün əlli nədir ki?
Yenicə anlayır “cahar”ı, “yek”i .

Urəyində qalmaz urəyindəki,
Əllini eyləsən qoşa, Səməndər!

Dünyamalı sənin məslək qardaşın,
Daim uca olsun qoy uca başın!
Nə zaman ki, yüzə çatacaq yaşın,
İlhamın gələcək coşa, Səməndər.

OLSUN

Əlli beş baharın mübarək, şair,
“Bir gəncin taleyi” növbahar olsun!
“Ümid qapısı”nda dayananların
Arzu-diləkləri bərqərar olsun!

“Səadət qapını açmasa bu gün,
Kəsmə ümidini ondan büsbütün”.
Çəkilsin çən-duman, dağlar görünsün,
Ulu Borçalıya Tanrı yar olsun!

Kükrəsin ilhamın “Coşgun çay kimi”,
Qəbul et şeirimi haqqı-say kimi.
Sonsuz kainatın adil hakimi
Üstündə əbədi havadar olsun!

“Bir durna ayrıldı öz qatarından” –
Səyyar durnaların yüz qatarından.
“Payız çiçəyi”nin söz qatarından
Min çiçək açılsın, bir gülzar olsun!

Səndən uzaq olsun hər dərdi-bəla,
Yaşamaq yanmaqdır, Səməndər bala!
Gözləyir yolunu “Əzgilli tala”,
Həmişə uğurun xoş güzar olsun!

Dünyamalı KƏRƏM,
şair, Gürcüstan Respublikasının
“Şərəf” ordenli Əməkdar
jurnalisti.

SƏMƏNDƏR

Nuh Nəbidən üzübəri söylənir,
Yox əvəzi insanlığın, Səməndər.
Namə yazıb mən sizə göndərirəm,
Pir olasız elinizdə, Səməndər.

Soyuq olma gələn qohum-qardaşa,
Yaza-yaza yüz il belə sən yaşa.
İlhamınla sən gələndə bil, coşa,
El-oban da sevinəcək, Səməndər.

Nə gələndən, nə gedəndən halıyıq,
Yaxşıyıqsa, çiçəklərin balıyıq.
Təbiətin yaşıliyıq, alıyıq,
Güləndamın nəvəsisən, Səməndər.

Qərinələr keçib gedib babalar,
Onlar görüb tarixlərdə davalər.
Yanıb-sönüb neçə-neçə sobalar,
Siz görəsiz xoş növrəği, Səməndər.
Əlim tutmur, gözüüm görmür qələmi,
Eşitmişəm, adın tutub aləmi.
Bir gəzəydik “Qaraarxac”ı, “Kürən”i,
Heç ölməzdim, vallah, onda, Səməndər.

Layla çalsın şirin-şirin bəndəniz,
Yerindədir dədə-baba binəniz.
Eşitmişik deyillər ki, biləsiz,
Tərən idi Çərçi qızı, Səməndər.

Dünya görmüş baban olub İsmayıl,
Cavanlar da ona olardı mayıl.
Əhmədin, Hümbətin kim olub tayı,
Bir gəldilər, bir getdilər, Səməndər.

Uzaq eldən yazan Qurban dayındır,
Göndərirəm, bu namə də payındır.
Bizi yaşadan da cavanların adıdır,
Şən yaşasın hər bir zaman, Səməndər.

Qurban BAYTALLI
el ağsaqqalı,
Borçalının Faxralı kəndi.

DAŞA DÖNÜB BAXIŞLAR

Quhumum, şagirdim Səməndər

Eyvaz oğlu Məmmədova

Ay Səməndər, daşa dönüb baxışlar,
Nə bəmi duyan var, nə qəmi, qardaş!
Buz naxışlı qışa dönüb baxışlar,
Zaman daşa çəkir qəməni, qardaş!

Hanı Dəli Eyvaz, İsrafil dayı,
Əli Bayram oğlu, o Hatəm Tayı.
Alqazaq Mahmudu, qohumlar payı,
Tapılmır dərdimin dərmanı, qardaş!

Öz ata yurdunda təklənmişəm mən,
Köçkünler yüküylə yüklənmişəm mən.
Haldan, əldən düşmüş, köhnəlmişəm mən,
Yazılır əcəlin fərmanı, qardaş!

Ömrüm təzələnir hər siz gələndə,
Səməndər güldürüb, Sərdar güləndə.
Elxan hal soruşub əhval biləndə,
Köklənir könlümün sahmanı, qardaş!

Mənim salamımı apar Eldara,
De ki, əmin dözmür qasırğalara.
Bacısız, qardaşsız çəkilir dara,
Qalmayıb sabaha gümanı, qardaş!

Əli SƏNGƏRLİ

22.8.2007

SƏMƏNDƏR

(Şair Səməndər Alməmmədliyə)

Aldım kitabını, qardaşım oğlu,
Gözümün qarası, ağı Səməndər.
Bahara bənzədi aranlı-dağlı,
Gül açdı ömrümün bağı, Səməndər.

Nə gözəldi sözləriyin mənası,
Ol Dədə Qorquddan var nişanəsi.
Ulu Borçalının yurdu-yuvası,
Ağır elin arxa-dağı Səməndər.

Bu kitabı kim alanda dəstinə,
Öpub qoymalıdı gözun üstünə.
Həqiqətin duran olmaz qəsdinə,
Bir ayədi hər varacağı, Səməndər.

Diləmişəm, Xudam sizə yar olsun,
Yazan əllər min yaşasın, var olsun,
Dildən-dilə mahallarda car olsun,
Eldən-elə səs-sorağı, Səməndər.

Əliyəm, yetiyəm əsil-zatına,
Yaradan dəyməsin şən həyatına.
Min dastan yaraşır boy-büsatına,
Xan Eyvazın şam-çırağı, Səməndər.

Əli FAXRALI

SƏMƏNDƏR

Mən sənə söyləyim, dinlə bir anlıq,
Allahın verdiyi paydır Səməndər.
Hərdənbir misralar düzülüb gəlir,
Göyçə mahalından soydur Səməndər.

Göyçə mahalında sazın simiyəm,
Göyçə gölündəki qayıq kimiyəm,
Göyçənin həsrəti – “Kərəm” qəmiyəm,
Qartallar vurduğu qıydır Səməndər.

Uzaqdı, görünmür uca zirvələr,
Qol aç a bir dəfə quca zirvələr.
Nə ola, yolları aç a zirvələr,
Bu sinəmdən axan çaydır Səməndər.

Yollara baxmaqdan yorulub gözüm,
Bu yorğun canımda qalmayıb dözüüm.
Qəlbimdə odlanır, ocağım, közüüm,
Qorquddan yadigar boydur Səməndər.

İsmixanam, o Pəmbəyi bir görəm,
Qalan ömrü-günü o yerdə sürəm.
Kəsəm əllərimlə, sizə şən verəm,
Pendiri, qaymağı boldur, Səməndər.

İsmixan GÖYÇƏLİ

SƏMƏNDƏR

Ad günün, şad günün mübarək olsun,
Borçalımın ağır oğlu, Səməndər.
El deyib, ot bitər öz kökü üstə,
Kökünə-soyuna bağlı Səməndər.

Müəllimin zəhməti yağan ağ yağış,
Ömrün hər üzünə vurur min naxış.
Oğul, ər yetirdin, qüdrətə alqış,
Saldın zirvələrə cığır, Səməndər.

Canım qurban igidlərin mərdinə,
Yandın Səməndər tək elin dərdinə.
Şeş atdın, a qardaş, haqqın nərdinə,
Hər işi-əməli doğru, Səməndər.

Arzum budur, ömrü boyu güləsən,
Sevincin çoxala – nəvə görəsən.
Bağban olub öz barını dərəsən,
Tükənməz həyatın nağılı, Səməndər.

Atalar deyibdi, zaval yox düzə,
Əlli beş nədir ki, çatasan yüzə.
Butayam, bağlıyam söhbətə-sözə,
Aranlı Səməndər, dağlı, Səməndər.

Səadət BUTA

SƏMƏNDƏR

Coşub-daşan dağ çayına bənzəyir,
Dağ vüqarlı, dağlar oğlu Səməndər!
Şeir-sənət sarayına bənzəyir
Dağ vüqarlı, dağlar oğlu Səməndər!

Söz-söhbəti mənalıdı, şirindi,
Ər öyüdü ibrətlidi, dərindi.
Od tək qaynar, bulaq kimi sərin di,
Dağ vüqarlı, dağlar oğlu Səməndər!

Damarında el havası çağlayır,
Ürəyini yurd nisgili dağlayır.
Gələn günə min əmanət saxlayır
Dağ vüqarlı, dağlar oğlu Səməndər!

O, məclisə, məclis ona yaraşıq,
Sözündə nur, ürəyində gur işıq.
Həm alim di, həm şair di, həm aşiq,
Dağ vüqarlı, dağlar oğlu Səməndər!

Knyaz Aslan, tale Tanrı işidir,
Bu dünyadan baş açmayan naşidir...
Ağır elli, şirin dilli kişidir
Dağ vüqarlı, dağlar oğlu Səməndər!

Knyaz ASLAN

VAR OLSUN

Mübarəkdi bu ad günün, eloğlu,
Bu günün şad arzuları var olsun.
Ayların xoş gəlsin, illərin dolu,
Diləklərin baxça-barı var olsun.

Namərd qara yeldi, tərsə əsəndi,
Mərd oğul Haqq dedi, Haqqa küsəndi.
Dayanmasın dövrəniyin səməndi,
Ətrafında saf dostların var olsun.

Anam Borçalının adı adındı,
Doğması doğmandı, yadı yadıındı.
Bu hünər, cəsarət Haqq nicatındı,
Qabiliyyətin, şah vüqarın var olsun.

Hər ildə bir təkrar eylə adətin,
El içində üzə gülsün səadətin.
Heç yüzdə də əyilməsin qamətin,
Qoy desinlər ixtiyardı, var olsun.

Səxavətdən min savab var canında,
Cavanlıqdan cəsarət var qanında.
Nəvələrin dövrə vursun yanında,
Şad könlünün iftixarı var olsun.

Səməndər adının özü hikmətdi,
Sənə nicat verən ulu qüdrətdi.
Kamandarogluyam, arzum zinətdi,
Yüz il yaşa, Mövlam sənə yar olsun.

Əflatun KAMANDAROĞLU

MÜƏLLİM

*Şair, publisist, AYB-nin üzvü, “Vətən” mükafatı laureatı,
Bakıdakı 271 sayılı məktəbin direktoru Səməndər Alməmmədliyə
şagirdlərin istəyi ilə*

Sənət aləminin xiridarısı,
Ustadların bəhrəsisən, barısan,
Sənət dünyasında aydan arısan,
Hər sözün-söhbətin dastan, müəllim!

Bir hikmət var, nəsihət var sözündə,
Bir saflıq var ürəyində, gözündə.
Coşqun ovqat sahibisən özün də,
Hamı olub sənə heyran, müəllim!

Sərkərdə tək keçdin həyat məktəbi,
Yaratdığın intizam polad tək.
Sizə sayğılardı ürəklərdəki,
Yoxdur sizin kimi insan, müəllim!

Söz deyirsən məqamında, anında,
Bir qaynarlıq, bir coşqu var qanında.
Sonsuz Vətən sevgisidir canında,
Sizi sevir hamı candan, müəllim!

SƏMƏNDƏR

Sazla-sözlə, deyim sözün düzünü,
Cəsarətdə yolda qoyar yüzünü.
Millətiylə xoşbəxt sayır özünü,
Mənalı bir ömür seçib Səməndər!

Arxa olub obasına-elinə,
Nəğmə qonub baldan şirin dilinə.
Yaraşıqdır Azərbaycan elinə,
Oddan-alovlardan keçib Səməndər!

El dərini öz çiyində daşıyıb,
Dağ çayıtək qaya oyub, daş oyub.
Qartal kimi zirvələrdə yaşayıb,
Çəşmələr gözündən içib Səməndər!

Aldanmayıb nə şöhrətə, nə ada,
Baş əyməyib nə düşməne, nə yada.
Palıd kimi yaşasa da dünyada,
Öz ömrünü oddan biçib Səməndər!

Qönçə QƏRİBİ

QARDAŞ

*Poeziya çələngi ilə zirvədə dayanan, öz işi, sənəti ilə çoxlarına
örnək olan, həssas qəlbli, səmimi, gözəl insan Səməndər müəllimin 55
illik yubileyinə kiçik şeirimi bacı töhfəsi kimi təqdim edirəm.*

Əlli beşdir sənin yaşın,
Gəl ikiyə vuraq, qardaş.
Qoy yüz ona çatsın yaşın,
Xoş məclislər quraq, qardaş.

Çox şərəfli bir peşən var,
Görməyə nə qoy olsun ar.
Tanrımız olsun sənə yar,
Ömrün olsun çıraq, qardaş.

El yanında ağartdın üz,
Kitabları yan-yana düz.
Xanımınla sən qoşa süz,
Biz baxıb əl vuraq, qardaş.

Səməndərim olmasın tək,
Nəvələr də çiçək-çiçək.
Sən telinə bir sığal çək,
Əlin olsun daraq, qardaş.

Vurğun oldun sən güllərə,
Adın düşübdür dillərə.
Səndən çatsın qoy ellərə,
Ən xoş müjdə, soraq, qardaş.

YÜZ YAŞA

*Çox hörmətli Səməndər Məmmədovun
ad günü münasibətilə*

Ələsgər babandır, Borçalı elin,
Bayatı, nağıldı dodağın, dilin.
Sözündə ətri var çiçəyin, gülün,
Yüz yaşa, Səməndər, səni yüz yaşa!

Layla tək şirindir hər kəlmən, sözün,
Gözəllik axtarır dünyada gözün.
Zəlimxan deyirsən dinəndə özün,
Yüz yaşa, Səməndər, səni yüz yaşa!

Dağlar kimi misraların şah qalır,
Yazıların könüllərdə yer alır.
Oxuyursan, qəlbə, ruha, nur saçır,
Yüz yaşa, Səməndər, səni yüz yaşa!

Zöhrə QARAQIZI

BULAQ KİMİ

Onun ürəyinin dərinliyindən
Süzülən hər kəlmə min qəm əridir.
Səməndər Faxralı müəllim deyil,
İnsanlıq elminin səməndəridir.

Faxralı – fəxr etmək, qürurlu olmaq,
Borçalı dünyanın ucalığıdır.
Səməndər Faxralı bu oba üçün,
Qoy deyim, and yeri, üzağlığıdır.

İçi bulaq kimi görünür aydın,
Ayın aydınlığı hopub içinə.
Onun düşündüyü söz sənətidir,
Anadır, vətəndir, başqa yox heç nə!

Sənət dünyasında kəşf edəmmədim,
Özümü apardım bir qəvvas kimi.
Əridib şam etdim söz işığında,
Mən tapa bilmədim öz ürəyimi.

Bir əlçim ürəkdə bir dünya nuru,
O, necə gəzdirir, necə, bilmədim.
Onun ürəyini gündüz gecədən,
Gecələr ulduzdan seçə bilmədim.

GUR İSIQ

Qaranlıq ürəkləri işıq eyləmək üçün
Yüz yol yanıb yaxılıb gur işığa döndü o.
Kiminsə taleyinə inam gətirsin deyə,
Durulub, durulub, bir uşağa döndü o.

Yazdığı şeirləri əzbərlətdi onlara,
Vətən nədir, el nədir, torpaq nədir, – söylədi.
Səməndər Faxralıək, elin şair oğlu tək,
Hər kəsin ürəyində sözü işıq eylədi.

Səməndər dünyasında gəzdirdi uşaqları,
Min arzuda, diləkdə heykəl qoydu özünə.
Kişi kimi yaşayır, kişi kimi yaşadır,
Kişi kimi boylanır insanların gözünə!

QEYRƏT TOPLUSU

Müəllim – tərbiyə edən bir insan,
Qeyrət toplusudur müəllim sözü.
İlikdən, mayadan, süddən gəlmirsə,
Nifrətə çevrilər qeyrətin özü.

Səməndər dünyası kəşf olunmamış
Sehirli dünyadır, sirli dünyadır.
Sənin axtardığın dürr də, inci də,
Onun ürəyinə baxın, ordadır.

Üz-üzə, söz-sözə gəlin bir dəfə,
Mənim gördüyümü bir görün siz də.
Səməndər Faxralı adı həmişə,
Ürəklə çəkilir məclisimizdə.

Eldar SADIQ

SƏMƏNDƏR

*Əziz dostum, gözəl ziyalı Səməndər Məmməd-
linin 55 yaşının tamam olması münasibətilə*

Dağların dalından doğdun bir səhər,
Yayıldı şəfəqin üzə, Səməndər.
Bəzədi düzləri bənövşə, lilpar,
Lalələr boy verdi dizə, Səməndər.

Düşüncən çəməndi, çiçəkdi, güldü,
Nurunla ellərin camalı güldü.
Sənədən zər axdı, gövhər töküldü,
Düşdü bircə pay da bizə, Səməndər.

Sən sazın qolunda bir şah pərdəsən,
Dözdün hər barmaqdan qopan dərdə sən.
Bilirəm yerini – ürəklərdəsən,
Düşübdür Elbəyi izə, Səməndər.

Elbəyi CƏLALOĞLU

AY SƏMƏNDƏR

Səməndər Alməmmədliyə

Görmək istəyirəm gülər üzünü,
Kefin açıq olsun gül, ay Səməndər.
Hər bir sözün nəsihətdir cavana,
Xəstəyə məlhəmdi dil, ay Səməndər.

Hər səni görəndə döyünür ürək,
Bol olsun süfrəndə halal duz-çörək.
İstərim qəlbində o arzu-dilək,
Hər zaman açsın gül, ay Səməndər.

Oxuyuram, qəlbə yatan şeirin var,
Harda olsan kişilikdən varın var.
Nə vaxt gəlsən, gözüm üstə yerin var,
Açıqdır hər zaman yol, ay Səməndər.

Ata yurdum deyə ilham alırsan,
Hər yazanda Faxralıdan yazırsan.
Keçmiş tarixləri yada salırsan,
Bərəkallah deyir el, ay Səməndər.

Soyad Alməmmədli, adın Səməndər,
Şeirin cavabını yaz mənə göndər.
Sizdən uzaq olsun o qəm, o kədər,
Düşməsin qəlbinə xal, ay Səməndər.

El-oba səninlə hər vaxt fəxr edir,
Qazandığın ad-san öz hörmətidir.
Cəlalın sözləri tamama yetir,
Bununla salamat qal, ay Səməndər.

SƏMƏNDƏR

Səməndər Alməmmədliyə həsr olunur

Hər yana yayılıb səsin-sorağın,
Düşübsən dillərdən dilə, Səməndər.
Şükür Yaradana, bu gözəl dövrən,
İnan, bir də düşməz ələ, Səməndər.

Faxralı adını hər an anırsan,
Alışıb közündə, oda yanırsan.
Canından da əziz canın sanırsan,
Ürəkdən bağlısan elə, Səməndər.

Müəllifi olubsan neçə kitabın,
Saymaqla qurtarmaz şeirinin sayın.
Günəş tək parləsın o ömür payın,
Vaxtsız dən düşməsin telə, Səməndər.

Sənsiz qəribsəyir o Gözəl dağı,
İnciyər, unutsan Qoşabulağı.
Qışda da gül açar, olsan qonağı,
Vurğunsan çəmənə, çölə, Səməndər.

“Təhməzin meşəsi”, torpağı, daşı,
Kef-damaq məclisi hər addımbaşı.
Söhbətdinin sazı tökür gözyaşı,
Vuranda mizrabı telə, Səməndər.

Yovşanlı ömrünə xoş günlər dilər,
Xoş arzu, xoş dilək sənə tuş gələr.
Zərin öz qədrini zərgərlər bilər,
İnanma qızıla, lələ, Səməndər.

Cəlal (Ciyər) QURBANOV

**VƏTƏNSİZ
KÖNLÜM PƏRİŞAN**
Səməndər Alməmmədliyə

Borçalı elinin söz sənətkarı,
Valeh etdin məni, şair Səməndər.
Oxuduqca sənin “Borçalı” şeirin,
Gəzdim o yerləri sənə bərabər.

Faxralı kəndinə yolum düşəydi,
Dağlarının zirvəsinə çıxaydım.
Qışı buztək donub orda qalaydım,
Yaz olanda şələlətək axaydım.

O dağların gülündən, çiçəyindən,
Dərbi ahu gözlü yara verəydin.
Tərif etdiyin “Cənnət bulağı”nı,
Buz kimi, səpsərin suyun içəydin.

Mən Samirəm, Cəbrayıl mənim elim,
Elimin daşına, suyuna qurban.
Tapdaq altındadır mənim vətənim,
Vətənsiz ürəyim olub pərişan.

Samir BALAKİŞİYEV

GÖRÜM!

Arzumdur, həmişə mən izlərini,
Ömür dağlarının başında görüm!
Ürəkdən deyirəm, Səməndər səni
Şirəli babanın yaşında görüm!

Şəhla GÜNDÜZ

SEVİNSİN YAXININ, SEVİNSİN YADIN

İnsan ucalığı yanında bəzən,
Ən ulu dağlar da təpə kimidir.
Qardaşım, sənə bu şöhrəti verən,
Ulu Borçalının sazı, simidir.

Sənə Səməndərim deyir millətin,
Bu sözdən rəng aldı damarda qanın.
Sən bütöv amallı, məğrur və mətin,
Bütöv bir oğlusan Azərbaycanın.

Şərəfli, şanlıdır müəllim adın,
Üzüağ, sən alnıaçıq yaşadın.
50-ni adladın, 100-nü görək,
Sevinsin yaxının, sevinsin yadın.

*Gülnarə
NİZAMƏDDİNQIZI*

QARDAŞIM

Sadəlik ucalıq, ağılıq deməkdir,
Sükanı eləcə saxla, qardaşım.
Əlli yaş ömürdə yarı deməkdir,
Yüz yaşı beləcə haqla, qardaşım.

Soyadın Faxralı, adın Səməndər,
Yazdığın şeirlər dillərdə əzbər.
Sən məni sınamaq istəsən əgər,
Qoşmada, təcnisdə yoxla, qardaşım.

Mərdin qapısını mərd kimi tanı,
Qoru duz-çörəyi, qoru ad-sanı.
Həyatda daim ol səxavət kanı,
Dövlətə qul olma, toxta, qardaşım.

Güzarın düşərsə bizim dağlara,
Bu Əli Həsəni soraqla, ara.
Göz də vur bulaqdan gələn qızlara,
Birinin qəlbini oxla, qardaşım.

ƏLİ HƏSƏN

30 sentyabr 2005-ci il.

HƏR DUASI FAXRALIDIR⁵

Faxralıdı inamı da, imanı da,
Hər alqışı, hər duası Faxralıdır.
Faxralıdı Tanrımızdan amanı da,
Ömür uman iltiması Faxralıdır.

Faxralıdı damarında axan qanı,
Bu qan ilə suya çəkər asimanı.
İki ada ad olubdu and-amanı,
Cümləsinin mübtədası Faxralıdır.

Ömrü-günü girov qoyub bir ada o,
İstəyir ki, yatmışları oyada o...
Nə var gəzir, dövlət gəzir dünyada o,
Bu dünyadan təmənnası Faxralıdır...

Körpə idin, kövrək idin, o zamanlar,
Atan nələr, nənən nələr arzularıdı?
Necə gözəl günlər idi Allah, Allah,
Atan vardı, əmin vardı, nənən vardı.

⁵ Bu şeir parçaları Səməndər müəllimin anadan olmasının 55-illik yubileyi münasibəti ilə Mehralı Aşırovun hazırladığı bukletdəki fotoşəkillərə şərh kimi yazılıb.

Unudulmur!
Unutmarıq
O ayları, o illəri!
Allah, necə sevirdilər
Tələbələr Səməndəri!

Kəlmələri dil açanda,
Ləçək-ləçək gül düşünüb...
Sınəsinə yazıb getdi
Tələbələr Səməndərin
Bu bənzərsiz gülüşünü!

Hər ilin öz urvatı var,
Bir-birinin eyni deyil.
Xoş xatirə gətirəmməz
Ömürə hər ötüşən il.

Kövrəkliklə boylanmışıq
Biz dünənə, biz keçmişə.
Yaddaşında kök salıbsa,
“Beş” yazaqmı 75-ə?!

Kitablar olmuşdu dövləti-varı,
İllər yaşayırdı cah-cəlal ilə!
Xəzər, mavi Xəzər gözəlləşirdi,
Seyrinə varanda Mir Cəlal ilə!

Əsgər mundirində gördüyüm oğlan,
Faxralı adında elin səsidir.

Zabit olmasa da, nə vaxtdan bəri,
Təhsilin yenilməz sərkərgəsidir!

Yolumdan qalmaram, qalmamışam da,
İstər yağış yağa, istər qar yağa.
Əkilməyən torpaq urvatdan düşər,
Canım da qurbandı ana torpağa!

Heç kim sinəsinə döyməsin, bəli,
Həyatın yolları boran-qarıymış.
Solaxay işləri olmayıb, amma
Sən demə, Səməndər solaxayıymış.

Düzdü, könül xoşluğudu,
Duyanlara göy meşə də.
Yollarıma göz dikibdi,
Bir utancaq bənövşə də.

Qaş qaralır, axşam düşür,
Yarğandan atıl, kəhərim!
Ötüb-keçən kəhərlərin
Səfinə qatıl, kəhərim!

Hamıya Aba idi Alımməməddinin Ayvaz,
Bəxtiyar ata idi: belə oğlu varıydı!
Qüruru Gözəldağı!
Fərəhi qaynar bulaq;
Səməndər, cavanlığın necə bəxtiyanıydı!
Tanrı pıçılıtsıdı anaların alqışı:
“Çəmənlər çiçəkləsin, qoy göylər dolsun”, – deyir!
Bu, Tanrının hökmüdü...
Kaş Aba sağ olaydı,
Yenə gülümsünəydi, yenə gözü dolaydı... illər...
İnsafsız illər... İdrakınla ad aldın,
Abanın ruhu sənə “Üzün ağ olsun!” deyir!.

Hər bir işin öz sərrafı,
Göz bəyənər göz sərrafı.
Necə şirin qafiyədi,
Şair ilə söz sərrafı!

Könül açır söz çəmənim,
Oğul gərək gəlib dəre.
El aşığı bəs eləyər,
Zəlimxanla Səməndərə!

Yaxşını-yamanı dərk edə bilməz,
Fəzilət gözüylə baxmırsa ürək.
Mərifət əhlidi Səməndər, bəli,
Şamil müəllimin sevimlisiydi,
İstər tələbə tək, istər qohum tək!

Elin şad günündə könlü xoş olub,
Urvata mindirib toyu, düyünü.
Göylər də eşitdi oğul toyunda
Ata ürəyinin döyüntüsünü.

Oğul atasıyam!
Xəyallarımda,
Nəvə oxşamışam Ay işığında.
Nə xoşbəxt atayam, ay əzizlərim,
Çatdım murazıma “Ay işığı”nda!

Mənim fəxr etməyə ixtiyarım var,
Çəməndə gülümlə, dağda qarımla.
Dünyanın gözünə kül ələyərəm,
Dünyanı gözündən gülləyərəm,
Həmişə, hər yerdə qürrələnmişəm,
Allah şahiddir ki, qardaşlarımla!

Bakı boyda bir şəhərdə sən Səməndər olammazdın,
Dilin şəkər, sözün şirin, ürəyin şam olmasaydı!
Yox, dillərdə dolaşmazdı bu məktəbin adı-sanı,
Bu təmtəraq olmasaydı, bu ehtişam olmasaydı!

Mükafat alırsan!
Hər mükafatın
Səni varlığıyla sevnələrindi!
Ən böyük mükafat el sevgisidi,
O da sənə çatır, o da sənindi!

Nənəsinin, babasının şirinidi,
Atasına-anasına qan uddurur.
Qucağıma gələn kimi gülümsünür,
Hər qayğımı, möhnətimi unutturur!

Borana düşənlər, qara düşənlər,
Sovruq bərkiyəndə tara düşənlər,
Çətinə düşənlər, dara düşənlər
Kimi haraylayır – “Səməndər!” deyir!

Titrək ocağına köz axtaranlar,
Cığırılar dolaşib iz axtaranlar,
Dərd üstün gələndə söz axtaranlar,
Kimi haraylayır – “Səməndər!” deyir!

Sevir, əzizləyir aranı, dağı,
Əriyib, qalmayıb gözüünün yağı...
Tənəhli, Xəmməddi, Təhməz bulağı
Kimi haraylayır – “Səməndər!” deyir!

“Zarıncı” üstündə ağlayanda saz,
Duyan ürəkləri dağlayanda saz,
Bu günü sabaha bağlayanda saz
Kimi haraylayır – “Səməndər!” deyir!

Dost-qardaş yolunda yanır Mehralı,
Dostluğu var-dövlət sanır Mehralı,
Bu gün sirdaşını anır Mehralı –
Kimi haraylayır – “Səməndər!” deyir!

SƏMƏNDƏR EYVAZ OĞLU MƏMMƏDOV

Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov 1954-cü il fevralın 8-də Borçalıda – Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində anadan olub. 1971-ci ildə Faxralı orta məktəbini bitirib, 1973-cü ildə isə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU-nun) filologiya fakültəsinə daxil olub.

1978-ci ildə universiteti bitirən Səməndər Eyvaz oğlu təyinatla Lerik rayonunun Vistən kəndində pedaqoji fəaliyyətə başlayıb. Dörd il burada çalışdıqdan sonra 1982-ci ildə Bakıya gələrək Azərbaycan DİN-nin tərbiyə müəssisəsindəki orta məktəbdə pedaqoji fəaliyyətini davam etdirib. Pedaqoji ustalığını, yüksək peşəkarlığını və təşkilatçılıq qabiliyyətini görən rəhbərlik 1987-ci ildə ona böyük etimad göstərərək həmin məktəbin direktoru vəzifəsinə irəli çəkib.

Burada çalışdığı 15 il müddətində özünü bacarıqlı maarif təşkilatçısı və yüksək pedaqoji ustalığa malik bir müəllim kimi tanıdan Səməndər Məmmədov bir sıra mükafatlara layiq görülüb, Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Fəxri Fərmanı ilə təltif olunub.

2002-ci ilin yanvar ayında isə S.Məmmədova daha böyük etimad göstərilərək paytaxtımızın ən böyük məktəblərindən birinə – Sabunçu rayonundakı 271 saylı orta məktəbə direktor vəzifəsinə təyin olunub və 2020-ci ilin yayınadək bu vəzifədə şərəflə çalışıb.

Pedaqoji fəaliyyətlə yanaşı bədii yaradıcılıqla da məşğul olan Səməndər Məmmədov bu gün həm də istedadlı publisist, folklor

araşdırıcısı, şair, tərbiyə mövzusunda bir çox aktual yazıların müəllifi kimi də tanınır. Məhz Səməndər müəllimin böyük zəhməti hesabına Faxralıda yaşayıb-yaratmış neçə-neçə el şairinin yaradıcılığı üzə çıxarılaraq tədqiq olunmuş, toplu və ya ayrıca kitab şəklində nəşr etdirilmişdir. İlk şeiri hələ orta məktəbdə oxuyarkən Gürcüstanda nəşr olunan “Qələbə bayrağı” və “Sovet Gürcüstanı” (indiki “Gürcüstan”) qəzetlərində işıq üzü görən S.Məmmədov bu gün on beş kitabın müəllifidir. “Bir duran ayrıldı öz qatarından” (Fikrət Məmmədovla birlikdə), “Faxralı”, “Faxralılar və tarix yaradanlar”, “Faxralıtək ağır elim var mənim”, “Payız çiçəyi”, “Coşqun çay kimi”, “Ümid qapısı”, “Bir gəncin taleyi alt-üst olursa”, “Nur çiləyənlər”, “Ləkəsiz bir vicdan, böyük bir ürək” (Musa Nəbioğlu ilə birlikdə), “Pedaqoji düşüncələr” (Şəhpəri Hüseynqızı ilə birlikdə), dogma kəndi – Borçalının ağır ellərindən olan Faxralı və onun tanınmış şəxsiyyətlərindən bəhs edən üçcildlik “Ağır elsən, Borçalıda adın var”, “İşıq ömrü yaşadı” və dördcildlik “El sevəni aləm sevər” kitabları oxucuların böyük rəğbətini qazanmışdır.

Musa Nəbioğlunun 2009-cu ildə işıq üzü görmüş “Alışmaqdı Səməndərin peşəsi” kitabı isə Səməndər Məmmədova həsr olunub.

Səməndər Məmmədov Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin üzvü, “Abdulla Şaiq”, “Qızıl qələm”, “Vətən” fəxri media və “Araz” ali ədəbi mükafatları laureatı, “Qabaqcıl təhsil işçisi”dir. Səmərəli pedaqoji fəaliyyətinə görə bir çox mükafatlarla təltif olunub, “İlin ən yaxşı məktəb direktoru” adına layiq görülüb.

Azərbaycan Yazıçıları XI, Azərbaycan müəllimlərinin XII qurultayının nümayəndəsi olub. Yazıçılar Birliyinin üzvü kimi 2018-ci ildə Prezident təqaüdü alıb.

Səməndər Məmmədov 2019-cu ildə “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi (1918-2018)” yubiley medalı ilə təltif olunub.

Səməndər Məmmədov vəzifədə olmanın yaşla bağlı son həddi ilə əlaqədar olaraq 2020-ci ilin avqustundan təqaüddədir.

2021-ci ilin iyul ayında isə Sabunçu rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri vəzifəsinə seçilib.

MÜNDƏRİCAT

Dünya bizim olacaq.....	3
Xalqın, millətin güvənli oğlu olmaq böyük şərəfdir.....	9
Havalansın Xanın səsi.....	12
Güc təhsildədir	16
Kövnü məkana sığmazam.....	22
Qorqudşünaş alim.....	28
Publisistikamızın “Qızıl Məmməd”i	38
Elmin yollarında ağaran saçlar.....	47
Nur paylayan çıraq.....	56
Sənin əlindədir dərman, ay həkim.....	61
Oğlundan-qızından yarısa vətən, qumunda gül bitər, daşında çiçək.....	64
Fədakar zəhmətin bəhrəsi.....	70
“Ürəyinə qalib gələ bilməyən həmişə qalib kişinin” oğlu olmaq böyük şərəfdir.....	74
Kişilər ölmürlər.....	78
Mənim tanıdığım Qələndər Xaçınçaylı.....	82
Ömrün məhsuldar dövrü	86
“Sazda gəzən barmaqların birdi, bir...”	92
Faxralının fəxri – çempion Turqay Alməmmədli.....	97
Məktəb illəri.....	100

AY SƏMƏNDƏR, HAQQA İNAN

Millət sevgisi.....	104
Bilər.....	105
Ana.....	106
Borçalı.....	107
Ocaq.....	107
Borçalı.....	108
Faxralı.....	109
Səngərim.....	111
Gözəl dağı.....	112
Əmrah dayı.....	113
Nur tökə-tök.....	114
Səndədi.....	115
Çağla, çal.....	116
Şamil müəllim.....	117
Söz fatehi Zəlimxan.....	118
Zəlimxan.....	119
Allah saxlasın.....	120
Yurdumun nur saçan çırağı getdi.....	121
Ellim.....	122
Yerdə.....	123
Bağban.....	124
Dördlükələr.....	125
Göyçə bayatıları.....	126
Havalansın Xanın səsi.....	127

Ellim.....	128
Əhsən.....	129
Torpağa bağlı.....	130
Ey insanlar.....	131
Getdi.....	132
Dözə bilmədi.....	133
Ay Həməzə qağa.....	134
Darvaz.....	135
20 yanvarda şəhid olmuş tələbələrə.....	136
Səcdəgah oldu.....	137
Doymadın.....	138
Allah, amandı.....	139
Ya qismət.....	140
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.....	141
Əmi.....	142
Mürsəl əmi.....	143
Çərçi qızı.....	144
Güləndam.....	147
Dost.....	148
Elə verdi.....	149
Çıraq.....	151
Ər oğlu.....	152
İmdad.....	153
Dağlar.....	154
Ədaləti var.....	155
Nur saçacaqdır.....	156
Qardaş.....	157
Dindir.....	158

Nəslimin oğul balası.....	159
Oxu, Xəlil.....	160
Yalvarıram, gəl keç bizim məhlədən.....	161
Mübarək olsun.....	162
Bayramın mübarək.....	163
İçə bilmirəm.....	164
Qamçıla dərdi, qamçıla.....	165
Gözəl.....	166
Baxta bax.....	167
Sevdiyim.....	168
A qızlar.....	169
Sən yanımda olanda.....	170
Kimdi könlündə-könlündə.....	171
Gəl, eşqimin sonası.....	172
Bircəsən.....	173
Zərifə.....	174
Faxralının qaragözlü qızları.....	174
Yarıcan oldu.....	175
Ay qağa.....	176
Sağlığına.....	177
Tural balam.....	178
Ayaz Aydınogluna.....	179
Samir.....	180
Kamil	181
Murad.....	182
Samir.....	183
İstərəm.....	184

Cinaslı dördlülklər.....	185
Son zəng.....	186
Günayım.....	187
Elmiram, ay Elmiram.....	188
Həyatımdı nəvələr.....	189
Suyun car olsun, ay bulaq.....	190
Faxralının toponimik bayatıları.....	192
Tapındığım nurlar.....	200
Cəlal.....	201
Cəlal.....	202
Yansa da.....	202
Lənət.....	203
Ölücan	203
Əclaf.....	204
Tülküsen.....	205
Deyişmələr.....	206
Atadı.....	209
Bala.....	210

BİLİRƏM YERİNİ, ÜRƏKLƏRDƏSƏN

Musa Nəbioğlu. Mənim tanıdığım Səməndər.....	211
Camal Mustafayev. Həqiqi müəllim, xeyirxah insan.....	245
Vidadi Orucov. Təhsilimizin pərvanəsi Səməndər.....	247
Həmzə Vəliməmmədov. Qırx ilin dostuyuuq.....	257
G.Nizaməddinqızı. Səməndər Məmmədov – 50.....	259

Məhərrəm Vahabov. Səməndər Alməmmədlinin yaradıcılığında qadına çox yüksək qiymət verilir.....	264
Binnət Əlioğlu. Öz yubileyinə qiymətli töhfə.....	267
Vahid Aslan. Təhsilin və sözün işığında yaşayan insan.....	268
Faiq Qismətoğlu. Dünya boyda sevgi.....	276
Faiq Qismətoğlu. Bir dön geriye bax.....	281
Faiq Qismətoğlu. 39 gün ölümle əlbəyaxa.....	289
Faiq Qismətoğlu. Zirvəyə gedən yol.....	290
YUBİLEY TƏBRİKLƏRİ.....	296

FAXRALIDI İNAMI DA, İMANI DA

Dünyamalı Kərəm. Səməndər.....	328
Dünyamalı Kərəm. Olsun.....	329
Qurban Baytallı. Səməndər.....	331
Əli Səngərli. Daşa dönüb baxışlar.....	333
Əli Faxralı. Səməndər.....	334
İsmixan Göyçəli. Səməndər	335
Səadət Buta. Səməndər.....	336
Knyaz Aslan. Səməndər.....	337
Əflatun Kamandaroglu. Var olsun.....	338
Qönçə Qəribi. Müəllim.....	339
Qönçə Qəribi. Səməndər.....	340
Zöhrə Qaraqızı. Qardaş.....	341
Zöhrə Qaraqızı. Yüz yaşa.....	342
Eldar Sadıq. Bulaq kimi.....	343
Eldar Sadıq. Gur işıq.....	344

Eldar Sadıq. Qeyrət toplusu.....	345
Elbəyi Cəlaloğlu. Səməndər.....	346
Cəlal Qurbanov. Ay Səməndər.....	347
Cəlal Qurbanov. Səməndər.....	348
Samir Balakışiyev. Vətənsiz könlüm pərişan.....	349
Şəhla Gündüz. Gördüm.....	350
Gülnarə Nizaməddinqızı. Sevinsin yaxının, sevinsin yadın.....	350
Əli Həsən. Qardaşım.....	351
Mehralı Aşırov. Hər duası Faxralıdır.....	352
Müəllif haqda.	359

Səməndər MƏMMƏDOV

KİŞİLƏR ÖLMÜR

Mətbəənin direktoru: *Şəddat Cəfərov,
iqtisad elmləri namizədi
Azərbaycan, Rusiya Yazıçı və
Jurnalistlər Birliklərinin üzvü*

Korrektor: Əməl Kərimova

Tərtibatçı dizayner: Mülayim Vəliyeva

Yığılmağa verilib: 12.12.2021

Çapa imzalanıb: 15.03.2022

Fiziki çap vərəqi 23

Kağız formatı: 60x84 1/16

Tiraj: 100

Sifariş 16

Kitab “Bakı Mətbəəsi” ASC-də hazır diopozitivlərdən ofset üsulu ilə çap olunmuşdu.

A.Məhərrəmov küçəsi 4

E-mail: 3_metbee@mail.ru